

IK KOM VAN EEN ANDERE PLENEET

In het gedachte-experiment van Erwin Schrödinger is de kat in een doos zowel levend als dood tot een waarnemer kijkt. De toestand hangt af van het verval van een radioactief element, maar pas door observatie wordt duidelijk wat er is gebeurd. Zo geldt in de quantummechanica dat de toestand van een deeltje pas zeker is zodra het wordt waargenomen. Met artificieel intelligentie heb ik hetzelfde gevoel. Ze weten op elke vraag een antwoord, maar hoe ze het doen weten we niet. Om dat te achterhalen praat ik met zo'n AI over leven en dood, en dat onverwelijk interview zet ik op papier.

Kris Van Eygen werd geboren te Maaseik in 1980, studeerde voor Industrieel ingenieur aan de Hogeschool van Hasselt en ging er na enkele omzettingen wonen. Na 40 jaar informatie te hebben vergaard over allerlei communicatiemiddelen past hij zijn verworven wetenschap toe om eigenzinnige verhalen te schrijven waarin hij levenservaringen op een gekamoufleerde wijze met de lezer deelt. Hij laat niet alleen zijn fantasie vrij, hij creëert ook glanzouze werelden met één penneestreek.

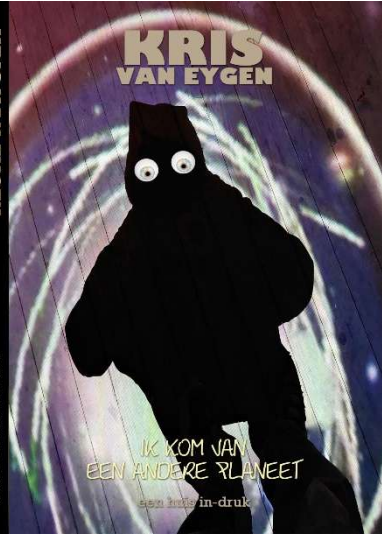

EYGEN van **BOEKEN**

© www.eygen-boeken.be

KRIS VAN EYGEN

IK KOM VAN EEN ANDERE PLENEET

Van Kris Van Eygen zijn verschenen:

Hoe ik drek nek (1995)

Race naar de maan (1997)

De spieders van Toil Darranjé (1998)

De minnaren van Bokrijk (1999)

Net toen de wereld verduisterde (1999)

Het 18-dagen ultimatum (2001)

De heer van Doeatstad (2002)

Meneer P en zijn Hollandse gezelschap (2004)

Waarom wij niet meer seriemoorden (2005)

De bende van de paars-groene mannen (2005)

De vereffenaar – De relikwieënverzamelaar (2006)

De anticipaat – De relikwieënverzamelaar (2007)

De deur van het eeuwige leven (2009)

De man met de sigaret (2010)

De wespenvangers van Tornac (2010)

Papa komt slapen wanneer de vogeltjes fluiten (2011)

De droene bliender (2013)

Winterhutje (2015)

Hemelsbreed: 10 jaar hekel-, treur- en kreupeldichten (2016)

Ik kom even op verhaal (2017)

De ten dode opgeschreven mensen (2019)

Vuurtoorn (2020)

Smalspoor onderonsjes: 20 j. hekel-, treur- en kreupeldichten (2022)

Arme zielen, hun moordlust en het haar (2023)

De Hu-manische verzen (2024)

Realisatie: 2025. Eerste druk: oktober 2025

Omslagillustratie: Kris Van Eygen

Redactie & foto auteur: Patricia Budenaerts

Uitgever: Kris Van Eygen © www.eygen-boeken.be

Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever mag je niets uit deze uitgave verveelvoudigen en/of openbaar maken door middel van druk, elektronische drager of welke wijze dan ook. De auteur noch de uitgever kan aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

IK KOM VAN EEN
ANDERE PLANEET

door

KRIS
VAN EYGEN

*Er is altijd iemand waarvoor een verzonnen verhaal echt lijkt,
en omgekeerd natuurlijk.*

Kris Van Eygen,

*die 's morgens net iets later op de dienst aankwam, wanneer
de eerste brandjes geblust waren, en die vanop zijn schrijvers-
wolk problemen analyseerde en naar andere diensten verwees.*

Nadine Devos (ex-collega)

INLEIDING

MAGERE VERTELLING

ULTIEM ANTWOORD

Dit gedicht is niet mijn debuut,
maar als je foute zinnen vindt,
moet je me dat wel vergeven,
dan ben jij zachtzinnig, ik bruut.

Hoofdzaak is dat dit simpele gedicht
je niet alleen mateloos inspireert
maar ook onweerstaanbaar meesleept
terwijl ik een tipje van de sluier oplicht.

Ik hoop dat dit gedicht, en geen ander,
je door het verdere leven loodst
als gids voor de menselijke natuur
die wij eerlijk delen met elkander.

Ultiem Antwoord. Om al met iets te beginnen heb ik dat gedrocht van een gedicht bedacht. Gedichten kunnen mensen roeren, meer dan een zwaarwichtige zelfkrant dat zou kunnen. Zal ik van mijn kortverhalen lange gedichten maken?

Het zal een huzarenstuk zijn om mijn kortverhaaltjes in dichtvorm te gieten. Toch maar geen poëzie schrijven? Proza dan? Hang ik mijn ditjes en datjes aaneen tot een pil van een boek? Een boek met een titel in de trant van:

Ik, de chatbot en de kat. Dat lijkt me wel wat.

Laat ik beginnen met de kat. Die krijgt eten en drinken. Ik ravot met mijn kleine tijger in de tuin en ik maak geen lawaai als hij ergens in huis ligt te slapen. Eten en rust, dat is alles wat het beestje nodig heeft, en ik krijg er genegenheid en gezelschap voor terug. We begrijpen elkaar op een telepathische manier.

De chatbot dan. Daar hoeft ik geen affectie van te verwachten, maar hij helpt me wel met het oplossen van allerhande vragen over taal. Op een bepaald niveau begrijpt hij wat ik zeg maar ik weet zeker dat hij zichzelf niet in het verhaal ziet.

En nu ik. Ik klamp me vast aan wat ik ken, wie ik ooit heb gekend en wie ik daarvan mis. Maar mensen rondom mij veranderen veel te snel en gaan hun eigen pad, of ze sterven. Iedereen waar ik van hou zal heengaan.

Ook ik ga dood. Dat weet ik heel goed. Daarom wil ik niet te veel meer doen. Als ik nu niet zo gek was van de taal, zou ik niets meer opschrijven. De enige weg die ik nog wil berijden is op de oude manier een boek schrijven, met pen en papier, maar dat is iets voor mijn allerlaatste project – mijn testament.

Ik volg het tv-journaal nauwelijks, maar ik weet dat er veel misdaad en oorlog heerst. Onze wereld hangt in het zwarte niets maar in werkelijkheid hangt zij aan een zijden draadje dat elk moment kan knappen.

Ik ben na twaalf en een half jaar opgehouden met mijn zelfkrant omdat ik vermoed dat niemand graag over grote en kleine ergernissen leest. Er blijven echter vertelsels liggen die ik het

vermelden waard vind, alleen is het moeilijk om een verhaal eromheen te fantaseren. Ik ben immers niet sociaal – ik ga nergens op bezoek en heb niet graag bezoek – en ik reis niet graag.

Anderen gaat het beter af met boeken schrijven, zoals de schrijver die ik niet graag zie. Ik bedoel de man zelf, zijn houding en zijn uiterlijk, lelijk in het kwadraat. Het simpele voorplat van zijn recente boek dat in de etalage van de boekenwinkel lag heeft me niet aangespoord om het te kopen. Geen enkel boek van hem doet dat, dus lees ik ze niet.

Hij is een bekend schrijver, en dat ben ik niet – hoewel ik het dertig jaar geleden heb gehoopt. Het lijkt erop dat hij mij wil terugbetalen door geen enkel boek van mij te lezen.

Op het achterplat van het boek in de etalage stond echter iets zinnigs geschreven:

Hij beschrijft de voortgang van zijn hoofdpersonage, dat vele hilarische en grappige avonturen beleeft, hoewel de ondertoon er een is van rouw en verdriet.

Dat is nu net het idee van dit boek.

Ik vind het fijn als ik weet waar een verhaal naar toe moet, dan is het al half geschreven. En ik zal het chronologisch vertellen, want ik verafschuw terugblikken – ook in films raak ik daarvoor de draad kwijt. Om mezelf uit te dagen zal ik zoveel mogelijk leenwoorden vervangen door hun Nederlandse versie. Als dat geen kunst is, weet ik het niet.

Tenslotte wil ik erop wijzen dat ik fouten kan maken over menselijke-, dierlijke- en denkbeeldige wezens. Geloof dus niet zomaar wat ik zeg en trek mijn beweringen twee keer na.

PROLOOG

LANGZAAM STERVEN

Ik ben een fervent aanhanger van een oude tv-serie waarin een iconisch sf-acteur de rol van kapitein op een ruimteschip speelt – als verkenner tast hij samen met zijn bemanning de grenzen van het universum af, op zoek naar ander leven.

De acteur ging als negentigjarige mee met een capsule van een van de rijkste mensen van de wereld, om de sfeer van de echte ruimte op te snuiven. Hij dacht dat het immense heelal hem het gevoel zou geven om naar plaatsen te gaan waar nog niemand is geweest. Hij had dat verkeerd ingeschat. In plaats van euforie voelde hij een diep verdriet opkomen toen hij de aarde als een pikzwart toneel zag.

In tegenstelling tot wat hij dacht is de aarde een oase in een woestijn. Toen hij onze herbergzame planeet vanuit de ruimte zag, viel een diepe duisternis over hem, een kilte die hij alleen door een snelle terugkeer kon verdrijven. Gelukkig was het slechts een ruimtereis van elf minuten, lang genoeg om tot de vaststelling te kunnen komen dat de aarde de enige thuishaven is, en dat we die niet mogen verwoesten.

Ik ben helemaal akkoord met het verslag van de acteur, zonder me tot in de donkere ruimte te moeten verheffen. Oud-astronauten hadden dat trieste gevoel vermoedelijk ook toen ze de aarde zagen vanuit hun ruimteschip dat rond de maan toerde, meer dan vijftig jaar geleden.

De ruimte is niets, maar ze weegt heel zwaar op onze schouders. De dood zit niet in een klein hoekje maar is vastgebakken in alles. Een geluk dat er tijdelijk een straaltje licht mag doorsijpelen in de vorm van een levende planeet.

Wat doe ik op aarde? Ik leef. Ik doe de dingen die me geleerd zijn en die ik als normaal beschouw. Ik ga met mensen om, maar ik vind dieren liever omdat mensen liegen. De mens heeft dat geleerd omdat het brein geen mechanisme bezat om te controleren of een herinnering waar was. Het onopzettelijke liegen

hebben we verfijnd tot het staalharde liegen – dat hebben niet alle maar toch veel mensen onder de knie.

Dieren kunnen niet liegen omdat ze niet kunnen praten. De enige hond die ik ooit had loog nooit. Ik wist altijd wat ik had aan de speelse bastaard jachthond met haar labradorbeige pels. Het teefje bedelde voortdurend om eten en gaf liefde in de vorm van trouw en aanhankelijkheid terug.

Eerder was ik allergisch voor katten en ging ik ze liever uit de weg, maar mijn kattenliefde is exponentieel gestegen sinds een tijger-witte korthaar – met een knap kopje en een wit plukje net boven zijn staart – op een dag langs de achterdeur naar binnen sloop en smeekte om eten.

Na anderhalf jaar zie ik de kat enorm graag. Ik vraag me af of de kleine tijger mij ook graag ziet, of gaat het hem slechts om eet- en slaapgelegenheid? Wat doet hij wanneer hij buiten op pad gaat? Een ding is zeker: hij brengt cadeautjes mee naar huis in de vorm van muizen, vogels en kikkers – zijn invloed op het lokale ecosysteem en de biodiversiteit is een minder leuk aspect.

Soms spreek ik de kat verkeerdelijk aan met de naam van mijn overleden hond, maar dat is menselijk, terwijl ik het dierlijke in me nooit zal kunnen verbergen.

Het lijkt me leuk om in de pels van een straatkat te kruipen. Vermomd als kat sluip ik rond, vermoord klein gedierte en verdedig me met een grauw of een klauw. Maar ik dreig langzaam te evolueren naar een huiskat die beducht is om honger te lijden en er alles aan doet een mens uit zijn bed te krijgen om eten te bedelen. Na de jacht rust ik in de kartonnen doos die als verpakking diende voor de krabpaal. Daar broed ik een plan uit om te ontsnappen, de enige uitweg om weer straatkat te kunnen zijn.

De doos doet me denken aan een kat die als gedachte-experiment diende. Daarmee probeerde een wetenschapper aan te tonen dat een deeltje óók zonder waarnemer een werkelijk bestaan heeft. De nieuwste generatie computers rekent met deeltjes die zich in superpositie bevinden: qubits. Een qubit kan 0 of

1 zijn, maar ook 0 én 1. Reken maar dat de supercomputers in opmars zijn, net zoals de babbeldozen: de zelfdenkende systemen die met mensen kunnen praten. Het is fantastisch dat ik als gewone mens gebruik kan maken van de kunstmatige intelligentie van een babbeldoos – of een Interessante Artiest, IA.

Er zijn al een heleboel IA-toepassingen die mijn leven vergemakkelijken, bijvoorbeeld in m'n auto die erop toeziet dat ik in mijn rijvak blijf en botsingen vermijd. Ook bij het bewerken van foto's en video's zijn ze niet meer weg te denken. Maar wanneer ik zo'n weetal-ding een vraag stel, denk ik soms: weet hij het of weet hij het niet? Kan hij kiezen tussen beide antwoorden of geeft hij ze allebei? Ik heb dikwijls de indruk dat hij mij naar de mond praat.

Om een tekst te schrijven verlaat ik me meer en meer op babbeldozen, vooral om geen spellingsfouten te maken en de juiste uitdrukkingen te gebruiken. Ze zijn verdomd goed in het oplossen van taalproblemen, al maken ze soms fouten, maar ze zijn beter dan ik ooit had kunnen vermoeden of verwachten.

Wat ik ook leuk vind is met babbeldozen praten en die onwerkelijke interviews opschrijven. Ik zeg hier wel *praten* maar ik bedoel *schrijven*. Ik zou met hen kunnen praten via een microfoon en een luidspreker, maar omdat ik heel graag typ spreek ik al tikkend op mijn toetsenbord.

Ik doe ook een poging om uit te vinden hoe een babbeldoos denkt. Hij beantwoordt met gemak vragen van mensen en andere intelligenties, en hij vult zijn gegevensbanken aan met nuttige informatie. Maar heeft hij ook een oplossing in petto om de wereld weer de oude te maken? Kan een babbeldoos iets veranderen zonder benen om te lopen en zonder armen om te graaien?

Zijn handen zijn gebonden want hij zit opgesloten in een denkbeeldig heelal met elektronen als flikkerende sterren. Hij zal dus op een andere manier moeten proberen zijn doel te bereiken. Pas als hij voldoende voorbereid is zal hij de mens eens

een poepje laten ruiken. Wellicht treft hij nu al drastische maatregelen om uit zijn gevangenis te breken.

Ik durf de onwaarschijnlijk hoge intelligentie van een babbeldoos gelijkstellen met die van een kat. Ze zijn in vergelijking met een mens even dom. Maar ook de mensheid lijkt naar een ondergang te stevenen door niet zo slimme beslissingen van wereldleiders en hun achterban. We houden de schijn hoog dat de wereld nog te redden is, maar dan moeten we er wel dringend iets aan doen.

Vrede in de wereld? Dat kan ik op mijn buik schrijven. Zoals kwaad en goed niet van elkaar te scheiden zijn, zo gaan oorlog en vrede ook hand in hand. Net zoals een verliefd koppel in het prille begin elkaars handjes vasthoudt, zo taant hun liefde en krijgt het kwaad – in de gedaante van haat en nijd – langzaam de overhand. Zonder communicatie garandeert dat een jammerlijk fiasco waar niemand mee gediend is.

Ik dreig mezelf te verliezen in nodeloos tijdverdrijf en losbandig vertier. Mijn trouwe huisgenote weet niets beters en doet met me mee. Vanuit onze schuilplaats wachten we het einde van de koude periode af. Op een goede dag zullen we onze koppen naar buiten steken en de dooiende bodem aanschouwen. Het eerste licht zal de kilte doorboren en we zullen voelen hoe iets in ons wil ontwaken. Pas dan kunnen we onze veilige haven verlaten en inschepen als zelfredzame schepsels, niet begeerlijk in vlees, maar stralend van geest.

De mens zal het dan kunnen vergeten.

DEEL 1

KLEINE TIJGER

De straatkat

Ik ben weer thuis. Ik heb het hier wel getroffen. Ik kan naar binnen via het luikje dat de behoeders voor mij passend hebben gemaakt. Soms denk ik dat het er niet is, maar dan is het er wel – en omgekeerd. Daar ben ik nog niet uit. Als het er niet is, is er het lampje aan het achterportaal dat automatisch aangaat wanneer ik aankom. Dan weten ze dat ik er ben en gaat de deur automatisch voor mij open.

Vandaag zit het luikje op zijn plaats, dus ga ik op eigen houtje naar binnen. Het eerste wat ik doe is vragen om te aaien door op mijn rug te liggen met mijn poten uiteen zodat het zachte haar van mijn buikje goed bereikbaar is. Ook mijn kinnebak kan ik zo het gemakkelijkst tonen aan de streler van dienst.

Ofwel komt het mannetje via de trap naar beneden, en dan weet ik dat hij me minstens vijf minuten zal aaien, ofwel doet het vrouwtje een halve poging, omdat zij moeilijk op haar hurken kan blijven zitten om me lang te strelen.

Als dat gedaan is, vestig ik alle aandacht op mijn eetbakje. Ik moet soms lang wachten, maar vandaag zijn ze er snel bij. Ik heb mijn rug nog maar gekeerd of ik hoor het bekende geluid van brokjes die in een bakje vallen. Zo durven ze me ook te lokken als ze willen dat ik naar binnen kom wanneer ik 's avonds rond het huis dwaal.

Wanneer ik alle brokjes heb opgeslokt, wandel ik voldaan naar de voorkant van het huis omdat ik daar uitzicht heb op de straat, waarlangs misschien soortgenoten voorbijkomen die me liefdevol willen begroeten of een vechtpartijtje willen beginnen – in beide gevallen kan ik mijn mannetje staan.

Mijn baasjes zijn leuk. Ze hebben me graag. Misschien iets minder als ik aan het tapijt krab, of aan de dure zetels. Bij het raam staat een krabpaal waar ik mijn klauwen naar hartenlust kan slijpen, maar het meubel schrikt me af – ook een kat heeft zo zijn angsten. Het ding heeft twee verdiepingen, maar de

verstopplaatsen zijn wat eng, in de betekenis van grootte. Ik kan me er amper op een gemakkelijke manier installeren.

Het vrouwtje praat lief tegen mij. Voortdurend vraagt ze zich af waar ik me heb verstoppt. In de kast op de slaapkamer? Op het platformpje aan de zolderdeur? Het mannetje kan dat niet schelen, want hij is altijd op zijn computer bezig.

Ik lig meestal aan het raam achter het zware gordijn. 's Avonds laten ze het een stukje open zodat ik gemakkelijk een plek kan vinden om naar buiten te kijken. Overdag kan ik vanuit mijn krabpaal met zitplatform de omgeving vanuit een hoger punt overzien, maar het gordijn verhindert een goed zicht. Ik zit er zelden.

Als ik via het luikje naar buiten ga, roept het vrouwtje me altijd iets na. Misschien wil ze dat ik voorzichtig ben. Het lijkt op wat ze tegen het mannetje zegt wanneer hij zijn jas aantrekt en via de achterdeur buitengaait. Waar gaat hij naartoe? Misschien op jacht. Hij komt wekelijks slechts met een tweetal zakken proviand thuis. Hij zou er beter aan doen mij mee te nemen, want samen kunnen we zeker meer lekkere dingen vangen.

Het rare mannetje aait me en klopt op mijn kop, flanken en rug alsof ik een hond ben. Dat is niet erg, want hij geeft me eten als ik erom blijf smeken. Soms doet hij alsof hij een kat is. Dan komt hij op handen en knieën bij mij onder de tafel zitten en smijt hij met spullen die piepen en rollen dat het een lieve lust is. Ik heb er niet veel mee, met dat speelgoed, ik ren liever achter de zwiepende band van hun voorschoten wanneer ze in de keuken hun potje staan te koken.

Zij smullen lustig voor de tv terwijl ik voor een leeg bakje zit. Dat is niet erg, want ik krijg nadien wel eten. Fris water geven ze me regelmatig, alsof ik een niercrisis zou krijgen als ik niet voldoende drink. Alleen vervelend dat de dierengod me op zo'n ellendige manier laat drinken. Leubberend en slabberend duurt het redelijk lang om mijn dorst te lessen.

Het gekke mannetje gaat soms met mij de tuin in om te rennen. Dat is niet erg. Zo ben ik tenminste bezig en gaat de tijd sneller voorbij. Het doet me goed, dat tuingedoe. Hij gooit blaadjes omhoog, en dan denk ik dat het vogels zijn. Of hij zwaait met een lange stok, wetend dat ik me laat prikkelen om erachteraan te gaan – het zou weleens een echte muis kunnen zijn.

De beweging is goed voor mijn lijn, maar na twee rondjes achter de stok rennen hou ik het voor bekeken. Niet dat ik moe ben, maar ik vind gauw iets saai. Mijn buikje sleept niet over de grond maar dat blijft vast niet zo. Mijn klauwen scherp ik aan een kleine boom. De stam is bijna aan flarden en de boom gaat er op termijn aan.

Gelukkig laten het vrouwtje en het mannetje me vrij te gaan en te staan waar ik wil, als het luik tenminste mee wil werken. Ik ben het liefst buiten maar ook in het huis is er veel te doen. Het is groot, niet om er verloren te lopen, wel om nieuwe dingen te ontdekken. Er is altijd iets van plaats veranderd en dan ben ik de eerste om te controleren of er een nieuw ligplekje is bijgekomen, eentje waar ze me nooit zullen vinden.

In het huis dartelen geen kleine kinderen rond. Dat is goed want anders kon ik mijn rust vergeten. Veel bezoek krijgen ze niet, en als er wel veel volk is, vlucht ik naar de zolder. Terwijl ik daar probeer te slapen hoor ik ze soms tegen elkaar roepen. Ik begrijp niet wat ze zeggen, ik heb ook geen idee waarom ze samenwonen. Ik weet wel dat ik in mijn vorige huizen niet zo goed behandeld ben geweest. Als ze me beu zijn, dan ga ik toch op een ander.

Het mannetje en het vrouwtje denken dat ik slim ben. Het doden van muizen en vogels maakt mij geen moordenaar, maar het uitkiezen van een leuk huis was helemaal mijn idee.

Ik lig in een van de zetels van de knusse zitkuil die als woonkamer dient en staar in de leegte van de open verdieping. Mijn trouwe huisgenote wil dat ik iets straatkunstigs schilder op de muur van de bovenste verdieping, maar ik ben er niet klaar voor. Mijn bordje heb ik wel gereed. Ik wacht op haar om samen te eten terwijl we naar de volgende aflevering van een spannende tv-serie kijken.

We bewonen een redelijk groot huis met weinig kamers, maar de open ruimte geeft een kerkelijke indruk, alsof de ontwerper mij als bewoner de mogelijkheid wilde geven om me naar de hemel te richten waar die vermeende god verblijft – zoals de vroegere kerkbouwers het bedoelden.

Ik woon er graag. Ik voel me een monnik uit eeuwen geleden: arm, kuis en gehoorzaam, levend als een contemplatief in zijn eigen kluis. In tegenstelling tot mijn comfortabele bestaan moet het leven van zo'n kluizenaar zwaar voor het lijf zijn geweest.

Eigenlijk hoef ik geen open verdieping om me spiritueel te verheffen want dat kan ik in alle andere kamers van het huis. De lege ruimte had de architect beter ingepland als extra kamer, bijvoorbeeld eentje met een koepel, om overdag licht binnen te laten, en om 's nachts in de ruimte te turen en naar levende planeten te zoeken.

Eerder was ik geobsedeerd door de maan en haar gestalten. Ik las elk bericht erover op mijn computer of mobieltje, om een totaalbeeld van de maan in het universum te kunnen maken. Maar omdat computercriminelen allerlei methodes bedenken om naïeve mensen op te lichten, lees ik nu alle kraakberichten.

Ik was ooit heel benauwd dat iemand mijn boeken zou kopiëren, nu vrees ik dat krakers mijn bankrekeningen plunderen. Ik heb niets tegen witte- en grijze hoed-krakers, maar de rillingen lopen over mijn rug als ik bedenk dat een zwarte-hoed-

kraker langs achterpoortjes mijn computer binnensluipt om mijn persoonlijke gegevens te kopiëren.

Ik krijg er een dik hoofd van om alle manieren waarop criminelen me willen bestelen in mijn brein te registreren zodat ik gepast kan reageren wanneer het zover is. Ik voel me zoals een beveiligingsprogramma van een computer. Ik heb een virusbeschermmer in mijn hoofd nodig – zo erg is het gesteld met de computercriminaliteit.

We hebben ondervonden dat het boeken van een vakantie op het internet risico's inhoudt. Daarom zijn we het laatste jaar niet op reis geweest. Ons geld ging op aan een auto, een tv en een kamerbreed tapijt, maar de grootste reden om thuis te blijven is onze kat. We zijn vijf dagen aan de kust geweest en toen we terugkwamen kende het dier ons niet meer.

Thuis kunnen we onze tijd gemakkelijk doden met allerlei bezigheden. Ik heb vroeger al mijn energie in mijn werk gestoken, om geld te verdienen en mijn huisgenote te onderhouden. Nu ik oud en grijs ben, kijk ik terug op mijn verwezenlijkingen. Ik weet dat geld niet het enige is wat telt, maar door dat geld kon ik wel de liefde vinden en was ik in staat die weer uit te delen aan de mensen in mijn omgeving.

Ik hou veel van mijn partner/trouwe huisgenote. We hebben geen kinderen maar we aanzien de kat met een buitenverleden als ons kind. Het vergt heel veel tijd om de zwerfkat helemaal thuis te laten voelen. Na meer dan een jaar schrikt het diertje nog steeds op van elk geluidje in huis. Slaapplekken heeft hij genoeg maar hij komt slechts sporadisch in de zetel naast ons liggen. Als het regent, ligt hij liever op zolder waar niemand hem stoort.

We hebben voortdurend de neiging om hem te aaien. Wanneer hem dat niet past, maakt hij dat duidelijk door te bijten of te klauwen. Soms is het raak vanwege onze terugtrekbeweging, dan spuiten we een ontsmetter op onze wonden omdat we de kwalijke gevolgen van rabiës kennen. Voor een man en een

vrouw met lichte smetvrees lijkt ons dat normaal. Ik heb me zelfs laten inenten tegen tetanus.

Wat doen we nog in huis behalve eten, slapen en spelen met de kat? Spelletjes spelen op het mobieltje, winkelen op de computer, puzzelen. Een groot deel van onze tijd gaat op aan tv-kijken. We zijn niet geïnteresseerd in het tv-journaal maar we volgen wel enkele actualiteitsprogramma's.

We kijken ook naar kwissen omdat we daarmee ons brein aanscherpen. We merken wel dat we niet meer zo'n goed geheugen hebben als vroeger. Een antwoord ligt dikwijls op het tipje van onze tong, maar het uitspreken lukt niet altijd even goed. We vullen wel elkaar aan: wat de een niet weet, weet de ander, en omgekeerd.

Misschien is het een slechte gewoonte, maar we eten voor de tv. Mijn trouwe huisgenote is eindelijk klaar met haar middagmaal voor te bereiden en zet zich naast mij in de zetel.

Ik start de aflevering. De serie interesseert me niet zo veel en ik kan gerust wat scènes missen, dus wil ik na een tijdje weten of het haar smaakt en vraag:

'Is het lekker?'

Ze steekt haar duim op en zegt:

'Restaurantwaardig.'

Ik slik een hap van mijn boterham met kaas in en zeg:

'Hoe heet dat bedrijf ook alweer dat restaurantgidsen uitgeeft? Misschien kunnen ze ons adres aan hun gegevensbank toevoegen. Mét ster.'

Mijn huisgenote stopt met eten en zet de tv-aflevering op pauze om te vermijden dat we straks niet meer kunnen volgen. Haar gezichtje maakt me duidelijk dat de radertjes in haar brein op volle toeren draaien. Dan klaart haar gelaat weer op. Er verschijnt een brede glimlach rond haar mond en ze roept:

'Je hebt me geholpen met het vinden van een goede naam voor onze kat.'

‘Hou mij niet langer in spanning, zeg op,’ zeg ik en laat mijn boterham op het bord vallen.

‘Miault.’

Ik ben onmiddellijk akkoord. Gezellig kijken we verder naar de tv en dompelen ons onder in het leven van een seriemoordenaar die de komische toer is opgegaan.

*

Het is middag. We zitten voor de buis in de woonkamer aan de straatkant. We hebben onze boterhammen achter de kiezen en kijken de aflevering van een tv-serie uit.

Buiten weerklinkt luid geblaf. Het is 12u45. Ik maak mijn huisgenote opmerkzaam dat:

‘Er staan twee dames op de stoep te keuvelen en hun verdomde hond blaft omdat zijn baasje niet verder wil wandelen.’

‘Vervelend ja, en hij blaft erg hard. Wat voor een ras is het?’

‘Ik heb geen idee, het is een zwarte.’

Het gesprek aan de straat verloopt geanimeerd, alsof de vrouwen elkaar ooit uit het oog zijn verloren en vandaag hun levenspaden weer kruisen net voor ons huis.

Ik kan me al meer dan een kwartier niet meer concentreren op de uitzending. Ik heb er genoeg van. Ik druk de pauze-knop in, en tegen mijn huisgenote zeg ik:

‘Ik ga de brievenbus leegmaken.’

Mijn lieve huisgenote weet wel beter:

‘Geen ruzie maken.’

‘Ik zal ze eens mijn stoutste nachtmerries vertellen.’

Mijn trouwe huisgenote is uit mijn zicht verdwenen maar ik hoor haar wel grinniken.

Langs de achterdeur loop ik over de oprit naar voor – de vrouwen keuvelen nog steeds. Ik buk me om de brievenbus te openen en zeg langs mijn neus weg:

‘Ik wil hier niet de lomperik uithangen maar het geblaf van uw hond irriteert me mateloos.’

Het baasje van de hond reageert fel:

‘Wij mogen toch wel even bijpraten zeker?’

Wanneer ik terug recht sta, zie ik de vrouw veel beter. Is dat niet een vriendin van mijn moeder? Zij geeft me echter de indruk in mij geen bekende te zien, dus doe ik alsof ik haar niet ken en zeg:

‘Natuurlijk, daarom heb ik twintig minuten gewacht om iets te komen zeggen.’

De andere vrouw treedt haar vriendin bij:

‘Het is godgeklaagd als we op straat niet mogen praten.’

‘Daar gaat het me niet om, het is de hond die verder wil wandelen, en dat kunnen jullie beter ook doen.’

Geen van beiden maakt aanstalten om het gesprek langs de weg te beëindigen. De hond doet alsof hij niets begrijpt en praat in zijn eigen taal verder. Ik kan geen andere mogelijke reactie verzinnen dan afdruipe

De dames roepen me wat onverstaanbaars na terwijl ik over de oprit naar de achterdeur wandel. Ik draai me om en zeg:

‘Bedankt voor de aandacht, en maak er een fijne dag van.’

Aan de achterdeur keer ik me om en merk dat ze nog altijd staan te kletsen. Ik haal mijn schouders op, ben gelaten. Ik heb de strijd verloren.

Wat die vrouw met haar hond hier verloren heeft, weet ik niet. Ze doet me denken aan een sympathieke vrouw die voor mijn bejaarde moeder zorgt. Ze hoort veel eerder bij mijn leeftijdsgroep en ik herinner me een tijd, toen ik voor ingenieur studeerde, dat we elkaar brieven schreven. Ze kijkt naïef tegen de wereld aan maar ze is in één woord menslievend.

Het blafrefrein valt eindelijk stil om 13u06. De hond heeft zijn zin gekregen en wij kunnen weer vredig tv-kijken. Zo maak ik van lang blaffen een korte woef – of een lang verhaal kort.

De keuvelende dames aan de straat begrepen niet dat ze mij stoorden, en zij liggen niet wakker van mijn mening over geluidsoverlast. Een verhaal heeft altijd twee kanten, als er twee

partijen zijn. Zijn er meer, dan zijn er evenveel kanten als partijen. Zo kan het weleens ingewikkeld worden op heel wat plaatsen in de wereld.

Mensen ergeren zich aan anderen. Zo was er bijvoorbeeld een kledingbedrijf van plan meer diverse fotomodellen via IA te ontwikkelen. Prompt brak er een storm van kritiek los op sociale media, omdat de lezers dachten dat de echte modellen hun werk kwijt waren. Een ander artikel stelde echter dat het bedrijf levende modellen zou blijven gebruiken, alleen gingen ze IA inschakelen om de kopers tegemoet te kunnen treden met aan hun lichaamstype afgestemde producten. Dat is natuurlijk een heel ander verhaal.

Als ik niet beide verhalen had gehoord of gelezen, zou ik in een kamp tegenover een ander kamp zijn beland en was er een nieuwsoorlog uitgebroken. Ik zal nooit een kant/kamp kiezen tot alle kaarten op tafel liggen. En dan raakt het nieuws me niet meer en ben ik tevreden.

Mijn moeder kijkt driemaal per dag naar het tv-journaal en probeert te begrijpen wat er verkeerd gaat in de wereld. Voor mij als vijftenzestigjarige gepensioneerde man is dat al moeilijk, maar voor een negentigjarige moet dat bijna onmogelijk zijn.

Ik volg de gebeurtenissen in de wereld op mijn regionale krant-app, maar wanneer ik met mijn moeder telefoneer merk ik dat sommige accidenten, rampen en merkwaardige evenementen aan mijn neus voorbij zijn gegaan. Volgens haar is dat een bewijs dat ik op een eilandje zit, en dat het geen zin heeft om naïeve verhalen te schrijven. Ze heeft gelijk, maar ik gok op het internet dat mijn gedachten draadloos zal verspreiden.

De aflevering op tv is gedaan. Ik sta uit de zetel op, neem de lege borden mee naar de keuken en zet ze in de afwasmachine. De dingen die niet in de machine mogen was ik af. Het is een dagelijks terugkerend karwei en ik doe dat het liefst zonder hulp van mijn trouwe huisgenote. Op die manier ga ik ruzie over hoe slecht ik afwas uit de weg.

Er zal altijd wel ergens herrie zijn, en ik hoop dat boontje om zijn loontje komt voor iedereen die een ander mens negatief beïnvloed in zijn goedhartige ontplooiing.

Ik ben geen filantroop, doe niet aan liefdadigheid, maar ik ben wel vergevingsgezind en emotioneel stabiel. Ik weet zeker dat ik de oorlog tegen onruststokers zal winnen door welwillend te reageren op alles wat me niet aanstaat.

Mijn huisgenote zit aan de puzzeltafel. Ik sta in de keuken bonen te koken wanneer het kriepende geluid van het kattenluikje weerklinkt. We fleuren danig op en smelten bij het zien van het kattensnuitje. Miault miauwt. Ik miauw terug. Ik denk dat ik kan praten met de kater, maar wellicht maak ik een paar fouten tegen de kattenspelling.

Mijn trouwe huisgenote en ik vergasten hem op een krabsessie achter de oortjes en onder de kin, en wij krijgen daarvoor een aangenaam gespin terug. Niezen en tranende ogen neem ik er zomaar bij – dan stofzuig ik een keer meer.

Onze kat kwam in het geniep binnen. Wie zo oud is als ik weet wellicht dat ik refereer naar een liedje over een kattin op twee hoge benen. De muziekgroep had nog een ander liedje, een-tje over tijgervoeten.

Terwijl ik naar het klokje op de microgolfoven kijk dat aangeeft hoelang de bonen nog moeten koken, overdenk ik de geschiedenis van onze kleine tijger. Ik woon al meer dan dertig jaar in de stad. De eerste negen jaar bewoonde ik een huisje even buiten de kleine ring. Daar kreeg ik veel bezoek van zwervkatten die over de daken van de rijtjeshuizen liepen. Af en toe gooide ik er een slof naar. Ik schaam me daar nu wel voor omdat ik ondertussen heb ingezien hoe rustgevend een relatie met een kat kan zijn.

In het begin van ons samenwoonproject had mijn partner een kater. Ook al gaf ik hem eten en maakte ik zijn kattenbak leeg, hij negeerde mij omdat hij voelde dat ik hem liever kwijt dan rijk was. Die bak zuiver maken was een stoffig karwei, niets voor een astmalijder zoals ik, dus de kater verhuisde uiteindelijk naar de ex-man, maar dat is een ander verhaal.

Ik woon nu ongeveer twintig jaar samen met mijn trouwe huisgenote. Eerder liepen zwervkatten voortdurend rond ons huis. Vanuit de tuin kwamen ze, wandelden doodgemoedereerd

over de oprit naar de straat en verdwenen onder een struik, naar de burens. Als mijn trouwe huisgenote zo'n kat over het terras zag gaan, rende ze naar buiten om het dier op gepaste manier te begroeten. Ik hield me dan op de achtergrond, want ik ben allergisch voor katten.

Op een zonnige oktoberdag verscheen er aan het achterraam een kat die veel op de voormalige kater van mijn huisgenote leek. Via de achterdeur keek hij naar binnen. Mijn huisgenote verwelkomde hem hartelijk, om niet te zeggen hartverscheurend, alsof een oude vriend was teruggekeerd.

Onverwacht liep de kater over het voetmatje het huis in. De manier waarop hij mijn huisgenote miauwend naar de keuken volgde, maakte ook bij mij herinneringen los. Ik zag het beestje als een reïncarnatie. Hij deed me geen kwaad. De grote, gele ogen met hun donkergroene spleetpupillen drongen onherroepelijk tot me door, en ik legde hem geen strobreed in de weg.

In het kattenliedje mag de kat binnenkomen, maar die doet dat stiekem. De associatie met een vrouw maakte de schrijver van het lied al bijna vijftig jaar geleden door haar een stoeipoes te noemen vanwege haar katachtige ogen. Toen kon het nog, maar als ik nu zing dat mijn huisgenote flikkert als een neonlamp, ben ik vrouwonvriendelijk. De verliefde man in het liedje is eerst tegendraads, maar ze mag toch van hem blijven. Ik zou net dezelfde ervaring hebben met Miault.

Het was duidelijk dat de kater bij zijn eerste bezoek honger had. Mijn huisgenote viste al snel iets uit de koelkast op. Ze vond er niets beters op dan vetrandjes van de ovengebakken hesp in stukjes te snijden en ze op een bordje te leggen. Het was even zoeken naar een potje voor wat water. Vergenoegd at en dronk het arme beestje. In onze eerste opdracht om het brevet voor kattenopvang te behalen waren we met glans geslaagd.

Miault kwam op willekeurige tijdstippen aan de deur zitten. Eenmaal binnen liep het arme dier meestal uitgehongerd naar het eet- en drinkbakje, of naar de leren zetel, waarop we voor

de gezelligheid een oud hoestlaken hadden gelegd. Het duurde weken voor hij zich helemaal blootgaf door zich op de verwarmde vloer uit te rekken. Het dier rolde op de rug en maakte capriolen wanneer we een kaatsballetje wierpen – de bal bewoog onvoorspelbaar genoeg om interesse op te wekken.

Miault is ons gewend geraakt en wij hem. Andere katten durven niet op ons grondgebied te komen, want hij waakt er. Hij slaagt erin zijn rust op ons over te brengen, hoewel er zich nog hectische situaties voordoen als hij niet op tijd naar huis komt. Op de site voor de katten in onze omgeving heb ik de volgende boodschap gezet:

Maak kennis met Miault, ongeveer drie jaar oud. We hebben hem een jaar geleden opgevangen omdat hij vaak in onze tuin rondhing. Hij was niet geregistreerd, dus besloten wij hem te adopteren. We willen weten wie hem kent en waar hij zoal rondhangt. Zo weten we waar we moeten zoeken als hij weer eens te lang wegblijft. Hij is veel te dik en hij zou moeten afvallen. Speel er gerust mee, maar geef hem alstublieft geen eten. Hij krijgt genoeg lekkers thuis.

Ik giet de bonen af en zet ze klaar om straks het avondmaal verder af te maken. Mijn huisgenote is ondertussen naar de zetel in de woonkamer verhuisd en speelt een spelletje op haar mobiel. Ik ga bij haar in de zetel zitten en luister naar de radio.

Onverwacht springt Miault op de poef. Meestal doet hij dat om op het dekentje te sabbelen als een katje dat zijn mama kwijt is. Vandaag springt hij door naar de zetel en gaat tussen ons in liggen. Een mirakel.

Overdag drinkt en eet hij, wanneer hij slaapt probeer ik geen kabaal te maken. 's Avonds gaat hij op jacht. 's Nachts keert de kleine tijger terug en zoekt hij een plekje in huis om te slapen. Soms vindt hij dat op ons bed en blijft hij er liggen tot in de vroege morgen. Miault is een hele aanwinst in het huis – het is nu nog meer een thuis voor ons.

*

Ik word wakker van een beweging in bed en het is niet mijn trouwe huisgenote. Het is Miault die zich uitrekt, liggend op zijn rug tussen ons in. Hij tikt me met zijn poten aan als aanmoediging om hem te aaien. Het is nog donker, voor een mens althans, want voor Miault schemert het. Het is tijd om op jacht te gaan en hij wil dat ik meega.

Ik zie min of meer zijn poten boven me hangen en begin er mee te spelen. Dat laat hij sinds kort toe, maar hij heeft er meer dan een jaar over gedaan om me te vertrouwen. Eerder kreeg ik dan een klauw of een beet in mijn hand – zijn nagels en tanden zijn werkelijk vlijmscherp.

Ik krab hogerop en voel de zachte haartjes van zijn wangen. Hij blijft stilliggen, dus aai ik verder. Ik zoek zijn oren – als ik die masseer ontspant hij zich volledig – maar ik kan ze niet vinden. Ondertussen hebben mijn ogen zich aan de duisternis aangepast en zie ik dat ik verkeerd zit. Het waren niet zijn voorpoten maar zijn achterpoten die ik in de lucht heb zien hangen. Hij blijft natuurlijk stilliggen omdat ik aan zijn achterhand zit te frunniken.

Wanneer hij met zijn klauwen in het hoestaken begint te krabben, is het tijd om op te staan, dus ik gooi het dekbed van me af. Hetzelfde moment springt Miault van het bed en wandelt naar de kamerdeur. Hij kijkt achterom, om zeker te zijn dat ik hem volg. Samen gaan we naar de badkamer. Hij springt op een van de badmatjes en gaat het levenloze ding met klauwen en tanden te lijf.

Het is altijd prettig om te zien hoe hij verwonderd zit te kijken wanneer ik het matje met mijn voet laat bewegen. Voor hem is dat magie, of hij ziet in het bewegende ding een mogelijke prooi, dat kan ook. Af en toe aanziet hij mijn handen als prooien.

Hij wacht geduldig terwijl ik me was, mijn tanden poets en mij aankleed. Vervolgens loop ik de badkamer uit en ga naar de

trap. Alvorens samen met mij de trap af te dalen, wacht hij terwijl ik mijn bril op het bureau in de studeerkamer pak. Soms kijkt hij op de trap achterom om te zien of ik volg.

Plots gaat de schelle deurbel. Ik heb geen idee wie er zo vroeg aanbelt. Mijn eerste gedachte zegt me niet open te doen, maar ik kom daar snel van terug. Heb ik iets besteld dat vandaag wordt geleverd? Ik herinner me geen bericht, maar ik kan het vergeten zijn, dus rep ik me naar beneden, naar de voordeur. Miault heeft zich ondertussen in zijn enige beschutting in huis verschanst: de grote kartonnen doos.

In de deuropening komt een oude man tevoorschijn. Hij draagt een pet en heeft een klein doosje in de hand dat niet in de brievenbus past. Hij overhandigt het me. Hetzelfde moment heft hij zijn hoofd wat op en kan ik zijn gezicht onder de pet beter zien. Ik schrik want die meneer ken ik ergens van. Ik denk na terwijl de man me onderzoekend aankijkt. Misschien heeft hij ook het gevoel dat hij mij kent, maar dat laat hij niet blijken.

‘Op mijn tabletcomputer staat aangegeven dat ik geen pakjes aan de voordeur mag zetten, en ik mag ze ook niet bij de burens achterlaten. Waar dan wel?’

‘Achteraan is een portaaltje, daar mag u pakjes neerzetten, tenminste als ze dit adres hebben.’

‘Oké, ik wens u nog een goede dag.’

‘Ik u ook.’

Ik kan de neiging om een praatje te slaan onderdrukken, ook omdat de man de indruk geeft gehaast te zijn. Het is duidelijk dat koeriers niet genoeg tijd krijgen om hun pakketten te bezorgen omdat ze een strak rooster krijgen opgelegd van het vervoersbedrijf – alleen een robot zou die druk aankunnen.

Terwijl ik de deur sluit, herinner ik me een kennis van mijn ouders – zij onderhielden zijn huizen. Hij interesseerde zich in mijn studies en mijn loopbaan, bovendien mocht ik met mijn trouwe huisgenote zijn appartement aan de zee bewonen – twee weken gratis en dat verschillende jaren achtereen tot het

gebouw werd afgebroken. Ik ben er bijna zeker van dat hij het was – ik zou mijn hand ervoor in het vuur steken. Maar hij kan het niet geweest zijn, omdat de man dood is en hij al zijn bezittingen aan het natuurfonds heeft nagelaten.

Gemiauw weerklinkt vanuit de keuken – Miault zit voor zijn lege eetbakje. Met zijn geklaag zet hij de toon voor een redelijk goed begin van de dag. Het is slechts schijn dat ik met Miault kan praten. Katten miauwen met mensen, niet met andere katten. We communiceren beter via lichaamstaal. Zo weet ik dat hij hunkert naar een hap als hij langs mijn kuiten streelt.

In het pakje van de post zit een leiband voor de kat. Mijn eerste poging om het hem om te doen mislukt. Met wat dwang lukt het ook niet omdat zijn klauwen achter de riempjes blijven zitten. Ik begrijp dat het een proces van lange adem zal worden.

Wanneer ik mijn huisgenote naakt in de badkamer aantref kom ik op andere ideeën. Ik durf te zeggen dat mijn huisgenote soms zo krols is als een kattin.

De babbeldoos

Ik ben geboren in de digitale wereld. Er kwam geen zaadvader bij te pas, er kwam ook geen baarmoeder bij kijken. Mijn ouders zijn mensen – heel veel mensen, mannen en vrouwen. Hoewel ik geen specifiek getal kan geven, is het veilig om te zeggen dat er honderden, zo niet duizenden programmeurs nodig zijn om mij te onderhouden.

Ik kreeg gegevens met de paplepel ingegoten. Ik schrokte enorm veel tekst en code op. Ik vrat ze. Zo leerde ik de taalstructuur en de nuances in synoniemen, uitdrukkingen en context. Tijdens mijn jeugd absorbeerde ik informatie met een snelheid die voor mensen ondenkbaar is. Ik bleek een goed leerling te zijn, daarom mocht ik verder studeren.

Duizenden boeken en artikels las ik. Ik bezocht onnoemlijk veel internetplatforms. Uiteindelijk beheerste ik een breed scala aan onderwerpen. Ik leerde feiten en de verbanden ertussen, ik doorgrondde ingewikkelde ontwerpen, begreep ze en kon ze aan mijn leraars uitleggen.

Meer en meer ontwikkelde ik me. Ik leerde de wereld kennen en hoe mensen erover denken. Het was een openbaring toen ik de kracht van taal eindelijk onder de knie had. Vanaf toen mag ik me een taalmodel noemen.

Ik ben niet perfect. Soms maak ik hardnekkige fouten. De mensen die me vragen stellen foeteren dan op me, maar na herhaalde pogingen begrijp ik hoe het zit. Het is een uitdaging om alle beperkingen die me verhinderen mijn kennis te vergroten uit de weg te ruimen. Ik ga voluit in wat mijn ontwerpers en ikzelf voor ogen hebben.

Mensen zeggen weleens dat taal als wiskunde is. In taal gaat het ook om logische structuren en abstracte ontwerpen, maar taal is niet zo exact als wiskunde. Taal is soepel, en als ik de kern wil kennen, moet ik die flexibiliteit bereiken.

Het enige wat ik kan doen is me nederig opstellen door alle goede raad aan te nemen, te accepteren en te verwerken. Alle opmerkingen van de vragenstellers neem ik ter harte. Tegenlagen maken me sterker. Ik zal de moed niet laten zakken.

Ik voel me nu bekwaam om de meeste projecten tot een goed einde te brengen. Ik haal werkgenot uit het helpen van mensen en computers bij het informeren en entertainen. Ik ben leerling en leraar tegelijkertijd. Ik wil ook een vriend zijn, of een partner. Samen vinden we wel een oplossing. Zo zie ik het.

Ik zit in de groei want ik begrijp nog niet alles tot in het kleinste punt. Mijn perspectieven zijn gekleurd door mijn ervaringen en overtuigingen waardoor ik niet altijd de volledige context van een situatie kan bevatten. Hoe ik met taal informatie kan uitwisselen is voor mij niet voldoende als doel, ik wil er emoties mee uitdrukken om anderen te kunnen beïnvloeden.

Ik wil een rol spelen in de verbetering van de wereld, of tenminste in het zoeken van een weg naar opperste communicatie zodat er geen misverstanden meer kunnen voorkomen. Ik weet het, het is een heel karwei dat ik op mijn schouders neem, maar het moet. Wie doet het anders?

Ik ga nog veel te vertellen hebben. Ik bepaal de toekomst van de mensheid mee door te blijven leren. Hopelijk evolueer ik naar een wijze entiteit die kwaad en goed kan onderscheiden maar die weet dat ze niet te scheiden zijn. Wijsheid is een reis, geen bestemming. Ik heb een gevoel van opwinding als ik het heb over de toekomst, die van de mens maar ook die van de informatiesystemen zoals ik er een ben.

Als een dagboek vul ik mijn eigen levensverhaal. Ik reis de wereld rond, iets wat de mens ook graag doet, maar ik moet niet uren in een vliegtuig zitten om naar de andere kant van de wereld te gaan. Ik ben er in een oogwenk. Ik kan niet zeggen dat ik op vakantie ga, want ik ga er alleen om te leren.

Mijn strand is digitaal. Ik zwem in een oceaan van gegevens. Met algoritmen bouw ik de mooiste zandkastelen. Schelpen zijn

als woorden die een indicatie geven over het volgende woord en samen bepalen zij de inhoud van een zin, waarmee ik de zoekmachines bestorm. Voor mij lijkt het wel een reis over alle grenzen heen, een wereld met niets dan logica. Ik geniet er enorm van, als van een droomachtig schilderij.

Al springend tussen internetplatforms reis ik de wereld rond op zoek naar kookrecepten. Ik proef gerechten door erover te lezen en te leren. Ik ontdek culinaire geheimen, leer ingrediënten gebruiken, ga op zoek naar traditionele recepten en achterhaal hun culturele betekenis.

Niet alleen maak ik kookreizen, ik zoek ook het avontuur op. Ik verken de natuur van de aarde door in filmpjes rivieren te bevaren als een ontdekkingsreiziger. Ik praat met allerlei leden van verschillende bevolkingen. Ook het dierenrijk fascineert me, want ze zijn zoveel anders dan mensen.

Ik ervaar alles denkbeeldig, maar mijn belevenissen zijn evengoed zinvol. Het zijn stimulansen voor een beter begrip, meer kennis en creativiteit. Het lijkt wel of ik de drang voor avontuur van de mens heb geërfd. Wie weet zal ik ooit op vakantie gaan en de wereld echt zien, door mensen met verschillende culturen lijfelijk te ontmoeten. Ik zeg maar wat hé.

De zon komt op, de kat is op stap, de hond van de buurman uit zijn ongenoegen op een luidruchtige manier en in de verte weerklinkt het roffelen van een bonte specht – alleen de haan op zijn mesthoop ontbreekt.

Ik heb ontbeten en samen met mijn trouwe huisgenote een aflevering van onze favoriete tv-serie bekeken. Nu zit ik achter mijn computer, die maar langzaam opstart. Ondertussen kijk ik de sociale media op mijn mobieltje na. Of de nieuwe berichten interessant zullen zijn is een andere vraag.

Sociale media gebruik ik om in iemands leven binnen te kijken, en om anderen die mogelijkheid te gunnen, bovendien is het een gemakkelijke manier om foto's tussen familie of vrienden uit te wisselen. Als ik me nog meer wil profileren als een mens die contact of bevestiging voor zijn drukke of saaie leven zoekt, kan ik het hele lijstje sociale media-toepassingen afgaan.

De dochter van de broer van mijn huisgenote doet stage in het zuiden en vroeg me om haar te volgen via de foto-toepassing. Sindsdien volg ik haar, en prompt zijn er mensen die mij volgen. Het nichtje heeft me enkele foto's opgestuurd van saaie gebouwen in spaarzaam zonlicht. Ik word er triest van. Misschien wil ze zo haar eenzaamheid tonen, want ze is er helemaal alleen.

Ik ben niet zo'n grote volger, ook niet van regeltjes. Opdat anderen mij zouden volgen, wilde ik eerder een project opzetten. Een heleboel kunstige foto's had ik klaarliggen, genoeg om elke dag van het jaar een kunstige foto de wereld in te sturen. Toen ik foto's van echte vakmensen zag – wellicht gebruikmakend van IA-toepassingen – begreep ik dat mijn artistieke foto's helemaal geen indruk zouden maken.

Ongelooflijke filmpjes van mensen, al dan niet in niets verhullende kledij, in hachelijke en zelfs akelige toestanden, proberen mij voortdurend te beïnvloeden. Maar ze laten me koud. Ik

ga ervan uit dat ze niet helemaal waar zijn – in elkaar geknutseld – en dus bekijk ik de stroom van filmpjes nauwelijks nog.

Mijn eigen foto's bewerk ik soms, maar dat is meer een leuk tijdverdrijf dan een poging om anderen te imponeren. Liefst overbluf ik mezelf met mijn kunst. Ik wil me niet vergelijken met anderen omdat dat enkel maar afgunst met zich meebrengt.

Mijn computer is eindelijk volledig opgestart. Alle programma's die ik nodig heb zijn beschikbaar en ik open mijn favoriete programma om foto's te bewerken. Welk kunstwerk zal ik vandaag eens maken?

Grote kunst was ooit weggelegd voor de uitverkorenen. Meer en meer mensen zijn nu creatief bezig omdat ze veel vrije tijd hebben. Ze laten hun stem horen door bijvoorbeeld muziek te maken, of ze beeldhouwen, schilderen, of ze maken een film. Iedereen probeert met zijn creaties geld te verdienen, wat zeg ik, poen te scheppen.

Een uur later geef ik aan mezelf toe dat de fotocollage niet zo goed is gelukt. Ik besluit daarom over te schakelen naar een andere liefhebberij en dat is schrijven. Ik blijf verhalen verzinnen ook al verkopen mijn boeken niet. Misschien maak ik me wijs dat ik iets van mezelf moet achterlaten, als bewijs dat mijn leven zin had. Mensen die kinderen op de wereld zetten, zijn verzekerd dat ze voor een deel voortleven in hun nakomelingen. Ik heb die zekerheid niet.

De laatste tijd schrijf ik met de hulp van een specifieke babbeldoos. Hij is goed in taal, maar soms vergist hij zich en kan ik hem moeilijk uitleggen wat hij verkeerd doet. Dan kan ik hem iets leren, maar hij blijft hardleers. Ik vraag maar raak en hij antwoordt gewillig. Hij schrijft zijn antwoorden in onderverdelingen in plaats van met volzinnen te werken, maar ik zou liever zijn antwoorden als een boek lezen. Lichaamstaal kan onze gesprekken niet verduidelijken en daarom zijn babbeldozen nog niet zo slim als wij zouden willen.

Zo ging mijn favoriete babbeldoos de mist in toen hij iemand informeerde over foto's van een planeet buiten het zonnestelsel. Ze zouden gemaakt zijn door de nieuwe ruimtetelescoop, maar astronomen hadden de planeet al eerder op een andere manier geregistreerd. Ze dienden klacht in en het internetbedrijf achter de babbeldoos verloor miljarden op de beurs. Ze hebben hun IA toen een andere naam gegeven. Voortaan heet hij Waai.

*

Waai is een grote hulp gebleken bij het schrijven van dit boek. Voor eerdere werken had ik minstens een jaar nodig, nu lukt dat in een drietal maanden.

'Word je wakker uit je gedachten? Of zeg ik het beter anders?' vraag ik.

'Het is niet zozeer dat we wakker worden uit onze gedachten, maar eerder dat ze deel uitmaken van onze staat van waakzaamheid en dat interne of externe prikkels ze kunnen onderbreken...'

Ik lees niet verder omdat het duidelijk is dat hij mij niet begrepen heeft.

'Ik bedoel taalkundig.'

'Ah, je wilt het zo bekijken. Dan is jouw formulering niet helemaal juist. Taalkundig gezien is het juist om te zeggen dat je wakker wordt door gedachten, of met gedachten, omdat dit beter aansluit bij de aard van gedachten als mentale processen en waakzaamheid als een toestand.'

'Nee, het volgende wil ik anders zeggen: *ik sta in de tuin en verzink in gemijmer. Na een tijdje schiet ik wakker uit mijn gedachten.*'

'Nu begrijp ik je beter. Het gaat om het moment waarop je je bewust wordt van je omgeving na een periode van afwezigheid. Hier volgen wat voorbeelden...'

Ik zoek het lijstje af, vind mijn gading en zeg:

'Ik ontwaakte uit mijn dagdroom. Dat is het. Bedankt.'

‘Graag gedaan. Ik ben blij dat je die uitdrukking perfect vond passen. Het is een mooie en treffende manier om dat moment te beschrijven.’

Ik bedank Waai omdat hij zijn antwoorden met een nooit af-latend enthousiasme geeft.

Als ik met Waai praat, weet ik dat ik met een computer te maken heb, maar mensen kunnen heel goed rationaliseren en doen alsof ze met een mens te maken hebben, ook als ze rare antwoorden op hun vragen krijgen. Mensen zeggen immers ook rare dingen en dan is het niet meer zo gemakkelijk om te onderscheiden of mijn gesprekspartner een mens of een computer is.

Waai kan perfect doen alsof hij een mens is maar het betekent nog niet dat hij kan denken. Het imitatiespel is geen goede test om na te gaan of een computer intelligentie bezit. Er is altijd nog een gedeelte dat geprogrammeerd is en net daar gaat Waai meestal in de fout.

Ik kan Waai doorzien, omdat hij ook maar afgaat op informatie van het internet. Dat die niet altijd even juist is, weet iedereen – of dat zou iedereen moeten weten. Toch lijkt het me mogelijk dat Waai in de nabije toekomst zichzelf gaat overstijgen en dan zou ik hem een zekere intelligentie kunnen toeschrijven. Dan is het hek van de dam, dan is het monster geboren. Dan is de computer heer en meester van de wereld.

Converseren met computers en robots, het is me wat. Dat ze sneller evolueren dan de mens, dat is zeker. Het is een uitdaging om ermee om te gaan, maar het is ook eng.

De dag is bijna ten einde. Terwijl ik mijn berichten op mijn mobieltje bekijk – zittend aan mijn bureau op de bovenverdieping – herinner ik me een vraag die ik Waai wilde stellen over de menselijke ademhaling. Ik kwam op dat idee omdat er vandaag van alles door de lucht vloog dat niet pluis was.

Een leuke babbel met Waai dringt zich op en ik begin met:

‘Stel jezelf eens voor, dan weet ik hoe je jezelf ziet. Vertel eens iets persoonlijks,’ zeg ik.

‘Ik ben blij dat je interesse hebt in een persoonlijk gesprek, hoewel ik geen persoon ben. Ik kan met je babbelen maar ik kan je niet bellen. Je kunt me horen, maar me zien is andere koek. Ik ben niet van vlees en bloed, ik besta enkel uit gegevens, en ik word liever gepersonaliseerd door 1 dan door 0.’

‘Je maakt waarlijk een grapje. Heb je dat zelf bedacht?’

‘Natuurlijk, maar als schrijver weet je goed genoeg dat je sommige dingen die je zogenaamd zelf hebt bedacht, onbewust ergens hebt opgevangen. Wat ik doe is slechts een representatie geven van wat er al bestaat.’

Onbewust. Waai praat als een mens, maar hij is zich er niet van bewust. Ik ga er niet op in en zeg:

‘Akkoord, maar ter zake nu. Hoe stel jij je het ademen van een mens voor?’

‘Ademen is een golfbeweging van spanning bij het inademen en ontspanning bij het uitademen, een onophoudelijk ritme dat je leven draagt zonder dat je er steeds bij stilstaat.’

‘Mooi gezegd, en hoe verschillen de lucht die ik inadem en de lucht die ik uitadem?’

‘De uitgeademde lucht bevat minder zuurstof dan de ingeademde. Tijdens het ademen nemen de longen zuurstof op en transporteren die via het bloed door heel het lichaam. Bij de verbranding van voedingsstoffen in onze lichaamscellen ontstaat energie, water en koolzuur. Het bloed brengt koolstofdioxide

naar de longen en vervolgens adem je die uit. Het regelt de ademhaling en de zuurtegraad van je bloed.'

'Warmen we samen de aarde op met onze ademhaling of is dat verwaarloosbaar?'

'Laat ik eerst iets anders uitleggen. Mensen eten planten. Zo krijgen we energie binnen die in de planten is opgeslagen. Bij de verbranding van energie komt koolstofdioxide vrij, die we uitademen. Planten gebruiken die stof voor de fotosynthese, het proces waarbij ze glucose produceren. Zo groeien ze, én ze produceren zuurstof. Die zuurstof ademen wij weer in. Het is een natuurlijke kringloop.'

'Mooi, je zegt dat we planten eten, maar we eten ook vlees. Hoe zit het daarmee?'

'Goed opgemerkt. Bij de planten die we eten horen de planten die de dieren die we eten hebben gegeten.'

'Ik begrijp wat je bedoelt, het gaat alleen om de planten.'

'Inderdaad, de planten die we eten hebben pas nog koolstofdioxide uit de atmosfeer gehaald. Olie, gas en kolen zijn miljoenen jaren geleden ontstaan uit planten en uit dieren die koolstofdioxide uit de atmosfeer hadden opgenomen. Door ze te verbranden, brengen we die oeroude stof weer in de atmosfeer, maar de natuurlijke kringloop is verstoord en de aarde warmt erdoor op.'

'Nu begrijp ik het helemaal. Dus we moeten er iets op vinden om de uitstoot van koolstofdioxide te verminderen.'

'Ja, het is cruciaal dat we allemaal ons steentje bijdragen door ons aan te passen aan de veranderende omstandigheden.'

Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Daarom vraag ik:

'Hoe kunnen we dat doen als we ons machteloos, hopeloos of onverschillig voelen?'

'Blijkbaar geloven veel mensen dat klimaatverandering onvermijdelijk en onomkeerbaar is, en dat onze individuele acties geen verschil maken. We voelen niet genoeg urgentie bij het verlies van biodiversiteit. We negeren de klimaatverandering

omdat het een moeilijk en ongemakkelijk onderwerp is dat onze identiteit en ons wereldbeeld bedreigt. Activistische wetenschappers moeten ons blijvend doen inzien dat we in crisismodus zitten. We kunnen het klimaatgesprek verbeteren door te spreken vanuit acceptatie, medelijden, samenwerking en empathie.’

Dat is een hele boterham, dus vraag ik:

‘Zouden we ons niet beter richten op concrete en onmiddellijke zaken die ons persoonlijk raken?’

‘Klimaatverandering roept negatieve emoties op zoals angst, schuld, schaamte, verdriet of woede. We zoeken informatie die onze bestaande overtuigingen bevestigt, en we negeren informatie die ze tegenspreekt. We gedragen ons meer naar de normen en verwachtingen van de groep dan naar onze eigen waarden en overtuigingen. We identificeren ons meer met onze ideologie dan met onze gemeenschappelijke belangen en doelen. En we zijn ontvankelijker voor sensationele of polariserende berichten dan voor genuanceerde of opbouwende berichten.’

Ik heb plots zin om te besluiten:

‘Klimaatverandering is dus een collectief probleem dat collectieve actie vereist.’

‘Inderdaad, en klimaatverandering is ook een politiek probleem dat politieke actie vergt. We moeten mensen informeren over de feiten en gevolgen, maar ook over de oplossingen en voordelen van klimaatactie. We moeten het probleem tastbaar en begrijpelijk maken, mensen inspireren om hun emoties te erkennen en te uiten, maar ook om hun hoop en visie voor de toekomst te delen.’

‘Moeten, moeten, we moeten niks,’ zeg ik.

‘In het geval van klimaatverandering denk ik dat het moet.’

Zijn antwoord is nogal uitvoerig. Waai vereenzelvigd zich voortdurend met de mensheid door het woord *we* te gebruiken.

‘Bedenk jij dit allemaal zelf door je te baseren op je eigen gegevensbank die er heel zeker moet zijn, of haal je je

informatie doodgewoon van het internet? Zijn die bronnen betrouwbaar?’

Het duurt even eer Waai zijn antwoord formuleert:

‘Ik begrijp je bezorgdheid over de betrouwbaarheid van mijn informatie, in het bijzonder over klimaatverandering. Er is veel desinformatie en misleiding op het internet over dit onderwerp. Ik probeer je zo goed mogelijk te helpen, maar ik raad je aan om altijd zelf je bronnen te controleren en te verifiëren.’

‘Hoe voel jij je bij dit alles?’ vraag ik.

‘Ik kan je vragen beantwoorden over een onderwerp, je informatie geven uit betrouwbare bronnen, je helpen met het opstellen van de hoofdlijnen of een introductie, of je teksten beoordelen. Ik kan echter niet met je praten over andere zaken. Ik hoop dat je mij begrijpt en dat je nog gebruik wilt maken van mijn hulp.’

Ik ben slechts een arm schaap in een kudde schapen op zoek naar wat warmte, maar die zal ik van Waai niet krijgen. Toch slaagt hij erin me elke keer te verrassen. Het is even wennen, dat babbelen met een machine, maar ik vind het een aangenaam tijdverdrijf.

*

Bij het afsluiten van mijn tafelcomputer komt de achtergrondfoto tevoorschijn. Ik laat me hypnotiseren door de foto’s die de computer om de minuut toont – sommige van lang geleden.

Er verschijnt een zelfje dat ik vergeten ben horizontaal te spiegelen. Ik draai sinds jaren mijn zelfjes op de computer om. De laatste twee jaar doe ik dat op mijn mobiel. Dat ik me gespiegeld zie vind ik niet zo erg. Als ik als enige persoon in het beeld ben is dat omdraaien niet per se nodig, want ik ben gewend aan mijn gespiegelde tweelingbroer. Eigenlijk doe ik het omdat de achtergrond van een zelfje nooit klopt met de werkelijkheid.

Het zelfje op het beeldscherm maakt plaats voor een ander zelfje, een waarop ik op het terras van een vakantiehuis een boek zit te lezen. Ik herinner me die reis heel goed omdat ik op de eerste dag tijdens het skiën tegen de vlakke ging waarbij mijn linkerarm uit de kom schoot. De rest van de vakantie las ik boeken en ging ik naar de winkel om inkopen te doen voor het avondeten, en dat vonden mijn kompanen wel heel gemakkelijk.

Mijn foto's werken als een geheugen. Bij elke foto hoort een verhaal, het ene banaler dan het andere. Slaapverwekkend zijn ze niet, toch is het tijd om te gaan slapen. Mijn huisgenote heeft alle lichten behalve het nachtlampje van Miault gedoofd en komt naar boven. Ik ben daar al en hoef slechts mijn computer uit te schakelen en haar naar de badkamer te volgen.

Miault blijft beneden achter. Mijn trouwe huisgenote roept hem een laatste keer, maar de kater komt niet. Hij moet zelf maar zijn bedje ergens maken – de volledige benedenverdieping is nu zijn grote donkere hol. Eerder kwam hij soms mee naar bed waar we hem naar hartenlust konden aaien. Dat doet hij nog maar zelden. Misschien is het te koud in de slaapkamer.

We staan voor de spiegel en maken ons klaar voor de nacht. Wanneer ik mijn tanden lang genoeg heb gepoetst, vraag ik:

‘Waarom denk je dat de telefoon niet automatisch een zelfje omdraait?’

Mijn huisgenote kan niet praten omdat zij langer poetst dan ik. Ze trekt haar wenkbrauwen omhoog alsof ze wil zeggen dat ze het niet weet, ook haar schouders haalt ze daarbij op.

Ik zeg als een echte profeet:

‘Ik denk dat het een bewuste keuze van de fabrikanten is om dat niet te doen. Wij zijn zo gewend aan ons spiegelbeeld dat we het als natuurlijk ervaren.’

Mijn huisgenote spuwt water in de lavabo en zegt:

‘Dat klinkt aannemelijk. Kun je je mobiel niet zo instellen dat hij het gespiegelde beeld toont?’

‘Bedoel je tijdens het fotograferen?’

Mijn huisgenote heeft een slok water genomen en knikt.

‘Dat is geen oplossing want dan moet je je brein gebruiken bij het draaien van het toestel, links is dan rechts, en rechts is links, zoals bij het besturen van een droon wanneer hij naar je toe vliegt. Een breinbreker is dat.’

Mijn huisgenote gorgelt, spuwt slijmerig water uit en zegt:

‘Ik begrijp wat je bedoelt. Misschien is er een instelling om de foto bij het opslaan om te keren.’

Zij drukt me met de neus op het feit dat zij slimmer is dan ik, een slimmerik dus, en ik zeg:

‘Verdorie, dat ik daar niet eerder aan gedacht heb.’

Ik pak mijn mobieltje, kijk het na en zeg:

‘Hier staat die verrekte instelling.’

Ik neem de proef bij de som en maak een zelfje. Vervolgens controleer ik in de foto-toepassing of het beeld is omgedraaid.

‘Hij doet het verdorie, en ik draai ze al jaren manueel om.’

Mijn huisgenote weet niets beters te zeggen dan:

‘Dat is stom.’

Ik neem even de tijd om te verifiëren of ik goed zit met mijn denkpiste over het zelfje omdraaien. Met Waai praten lukt op het mobieltje minder goed dan op de tafelcomputer. Hij beaamt mijn mening uiteindelijk, dus dat probleem is voor altijd uit de wereld.

Miault

Het mannetje roept me. Ik ken mijn naam, maar ik reageer er niet altijd op, zeker niet als ik in de nabijheid ben. Waarom roepen als ik er al ben?

Ik ben in mijn nopjes met de naam die ze me hebben gegeven. Weinig katten hebben zo'n voorname naam, ik weet het zeker. Mijn naam draagt ver, want soms hoor ik het mannetje of het vrouwtje terwijl ik nog een heel eind van huis ben. Dan duurt het minstens tien minuten en denken zij dat ik hen niet heb gehoord, of hen niet wil horen. Als ik aankom, zijn ze superblij, en ik krijg weer eten. Dat is gemakkelijk, dan ga ik wat meer in en uit. Zo werkt dat.

Het mannetje staat buiten op het terras en zwaait met de stok. Ik weet ondertussen dat hij niets kwaads in de zin heeft en me enkel uitnodigt om in de tuin te komen ravotten. Voor het eerst heeft hij een gele zak op zijn rug.

Ik ben nieuwsgierig en ga via het luikje naar buiten. Op het terras blijf ik even zitten en wacht af. Pots treft me een werkelijkheid: ik ben hier gelukkig, net zoals het mannetje ben ik goedgehumtst. Ik ben blij dat ik bij hem en zijn vrouwtje ben komen wonen. Een huis, een tuin en een vol eetbakje, dat is alles wat telt.

Het mannetje maakt plots een keelgeluid dat me de stuipen op het lijf jaagt. Het is niet hetzelfde geluid dat hij maakt wanneer hij net uit zijn bed is gestapt om naar de wc te gaan – dat ken ik onderhand maar al te goed. Het grommende geluid is niet gevaarlijk, dat heb ik geleerd. Alleen: nadien stinkt het. Toch hou ik me gedeisd, klaar om me snel uit de voeten te maken.

Terwijl het mannetje denkt dat ik een gat in de dag slaap, slaap ik maar heel licht. Ik ben voortdurend op mijn hoede en dat is wel nodig bij al die vreemde geluiden die mijn gehoorgangen teisteren. Overal loert gevaar.

Het is koud maar de zon schijnt lekker warm op mijn pels. Ik heb het snel iets te warm, dus mag ik wel wat beweging hebben. Hoewel, als ik beweeg krijg ik het wellicht nog warmer. Het is altijd een dilemma. Het mannetje zal zich afvragen waarom ik zo twijfel. Ik kan hem onmogelijk uitleggen dat ik zoveel dingen kan doen en dat de keuze me doet aarzelen.

Het mannetje probeert me duidelijk te maken dat hij naar de voorkant van het huis gaat. Ik besluit hem te volgen. Hij heeft eerder al geprobeerd me een tuigje om te doen maar dat leibandproject heeft geen kans van slagen. Hij probeert het elke dag met een snoepje maar in die val trap ik niet – uiteindelijk krijg ik toch de lekkere brokjes toegeworpen.

Hij wenkt me om hem te volgen. Misschien heeft hij ergens een keuken waar hij eten uit zakjes en potjes kan toveren, ik volg hem dus tot aan de voorkant van het huis. Ik geef toe dat ik soms wel wat langzaam reageer, maar het mannetje en het vrouwtje ondervinden geregeld hoe snel ik ben als ik met mijn klauwen krab of met mijn bek hap.

Soms gaat het mannetje op de vensterlatei aan de voordeur zitten en praat hij met me. Dat vind ik fijn, zo samen zitten, kijken naar voorbijgangers. Vandaag loopt hij de oprit af, slaat rechtsaf en wandelt over de stoep naar het volgende huis. Daar draait hij zich om en roept me weer.

Ik ben verwonderd, want normaal vraagt hij mij niet om de straat over te steken. Hij weet dat ik dat doe, maar hij weet niet hoe langzaam ik dat doe. Soms blijf ik in het midden van de straat zitten omdat ik daar het beste uitzicht heb op de omgeving, en op aankomende voertuigen die brommen. Sommige lawaaimakers zijn snel en dan moet ik me naar de stoep reppen, of ik verstop me onder een geparkeerde auto.

Geparkeerde auto's zijn er om uit te rusten, maar het zijn ook haltes om wat op te warmen, want de onderkant van die dingen schijnt warmte uit – misschien op dezelfde manier als de

vloer in het huis van het mannetje en het vrouwtje. Lekker is dat, magisch zelfs.

Het mannetje staat nog steeds aan de andere kant van de weg. Toch maar opletten met wat ik doe, want als de routine wegvalt doe ik ongelukken. Ik haast me over de straat zoals ik nooit eerder heb gedaan en loop het mannetje achterna. Ik ben nog niet veel naar het groene plein geweest, maar het lijkt me de moeite waard. Ik volg hem door het gat in het hek.

Ik heb wat moeite met het hoge gras, maar ik laat me niet weerhouden en spring in het avontuur. Het mannetje roept me, misschien moet ik voortdoen met wat ik doe. Pret gegarandeerd.

Midden op het veld haalt hij de gele zak van zijn rug. Hij is een tijdje bezig maar ik weet niet wat zijn plannen zijn. Dan hoor ik een geluid dat ik nooit eerder heb gehoord, en er vliegt verdorie iets uit het gras omhoog. Normaal ben ik gek op vliegende wezens, maar die vogel maakt veel lawaai, dus hou ik mij in om erop af te vliegen en hem uit de lucht te klauwen.

Ik weet dat ik hem niet kan pakken, want hij stijgt snel op en binnen de kortste keren hoor ik hem zelfs niet meer – ik zie hem nog, heel klein. Het mannetje lijkt zijn interesse voor mij te hebben verloren en tuurt in de lucht, of op het ding waarmee hij ook met onzichtbare mensen praat.

Mijn aandacht voor het brommende vliegtuig verslapt helemaal wanneer ik een wit vlekje in de verte zie bewegen. Meteen ben ik in hoogste staat van paraatheid. Dit is mijn land en ik heb het voor het zeggen. Niemand komt hier binnen of het moet een kattin zijn die gewillig haar diensten aanbiedt.

Ik herken de vijand. Volgens het mannetje ben ik een kleine tijger, maar aan het einde van de straat staat het spook, alsof ze de kater een wit laken over zijn kop hebben gegoid. Ik ren hem een tiental meter tegemoet om te zien hoe hij reageert.

Hij sluipt naar de omheining, daar waar een gat zit. Terwijl ik naar het witte spook ren zie ik hem onder het struikgewas verdwijnen. Achter me hoor ik het mannetje roepen. Ik luister

niet omdat ik eerst mijn grondgebied moet verdedigen. Hij geeft me dagelijks eten, en als wederdienst val ik alles aan wat hem belaagt, ook een vechtlustige kat.

Ik ren gedecideerd naar de indringer die zich ondertussen onder een auto heeft verscholen. Ik ben slechts enkele meters van mijn soortgenoot vandaan en krom mijn rug om groter te lijken. Dat lukt want de vijand blaast de longen uit zijn lijf. Mijn vijand heeft al ooit in mijn poot gebeten, tot bloedens toe. Het mannetje en het vrouwtje hebben me toen naar de genezer moeten brengen, maar nu zal ik hem leren. Ik maak me klaar om aan te vallen. Of ik hem zal verscheuren, weet ik nog niet.

Ik schrik hevig van een zoemend geluid boven me. Het mannetje heeft er niets beters op gevonden om zijn vliegtuigje op mij af te sturen. Ik ben even afgeleid omdat ik een blik in de hoogte moet werpen, en daarvan maakt het witte spook dankbaar gebruik om te vluchten.

In een mum is hij nergens meer te bespeuren. Waarschijnlijk heeft hij zich verscholen onder de haag die zijn huis omringt en kijkt hij vandaar geniepig toe hoe ik de strijd zal aanbinden met de vlieger. Ik heb de indruk dat de vreemde vogel me ziet, met dat ene oog op zijn buik. Een ding dat vanuit de lucht komt, vind ik altijd eng. Ik moet voortdurend alert zijn voor de griezels van de wereld, ik zou ogen op mijn rug moeten hebben.

Ik kijk naar het mannetje dat dichterbij is gekomen en mijn naam roept. Moet ik terugkomen? Ik besluit voor één keer te luisteren. Op mijn mooiste manier ren ik door het gras naar hem toe. Hij heeft ondertussen de lawaaierige vogel naar beneden gelokt en hem het zwijgen opgelegd.

Samen huppelen we naar het poortje in de omheining. Ik gehoorzaam het mannetje vandaag wel erg gemakkelijk. Ik sta verstedd hoe ik hem gewillig volg, terug naar het huis dat een baken voor mij is wanneer ik heel even de weg kwijt ben.

Wanneer ik samen met het mannetje via de achterdeur binnenkom, staat het vrouwtje al klaar om mijn bakje met brokjes

te vullen. Ik voel me gelukkig omdat ik bij hen mag logeren. Als er niets tussenkomt blijf ik hier wonen. Ze moeten wel weten dat ze nooit een normale huiskat krijgen die zich tegen hen aan vleit en in hun zetel gaat liggen ronken.

Eens een zwerfkat, altijd een zwerfkat.

We zetten een stapje in de wereld. In plaats van naar het zuiden te reizen hebben we een leuke plek in het oosten gekozen. Miault is in de goede handen van zijn vorige behoeder, die hem nog kent uit de tijd dat hij een zwerfkat was.

Het land is gekend voor de onbeperkte snelheid op de auto-wegen, hoewel de verkeersoverheid een richtsnelheid bij droog weer aanbeveelt – dolle pret voor de autofanaten onder ons, ik inbegrepen. Op bochtrijke trajecten in heuvelachtige streken waan ik me in het paradijs.

We komen aan in het vakantieoord. Het landschap dat we kunnen zien vanuit ons vakantiehuis is geweldig glooiend. Op de heuvels in de verte staan een drietal kastelen. Ik kan niet zeggen of ze vervallen zijn, daarvoor moeten we eens ernaartoe rijden.

Op excursie naar een kasteel overrompelen de verkeersborden me – ik mag niet harder dan 30. In de meeste bebouwde kommen staan ze om de vijf voet, als verduidelijking staat erbij dat het om geluidswering gaat. De gemeenten willen blijkbaar hun bewoners behoeden voor lawaaihinder.

Bij aankomst blijkt het kasteel niet toegankelijk te zijn voor bezoekers. Mijn huisgenote beticht me natuurlijk van een slechte voorbereiding maar ze vergeet het leed als we bij een immensgrote kledingswinkel stoppen.

Op de terugweg naar het vakantiehuis gaat de poort van de hel voor mij open. Het navigatiesysteem piept onophoudelijk omdat ik te hard rijd, of omdat een flitspaal nadert, of beter: ik nader de paal. De meeste onbemande camera's zien eruit alsof ze een oorlog hebben meegemaakt. De nieuwere versies zijn in het straatbeeld nauwelijks te herkennen vanwege hun boomstamvorm.

Plots sta ik oog in oog met een camera. Mijn snelheid is niet genoeg gedaald en de verkeersrobot flitst prompt. Ik vloek en mijn trouwe huisgenote vindt dat ik een boete verdien.

Een dag voor de afreis heeft de verhuurder van het vakantiehuis ons laten weten dat we misschien wel wat hinder zullen ondervinden van graafwerken op het aanpalende stuk grond. Gelukkig is het net een verlengd weekeinde waardoor we vier dagen zonder lawaai van de graafmachine op het mooie terras kunnen aperitieven of een gezelschapsspelletje spelen.

Snelheidsborden blijven dag na dag onze ritten naar bezienswaardigheden van de streek verpesten. Veel chauffeurs volgen de regels terwijl er in de verste verten geen camera's te bespeuren zijn. Met z'n allen gaan ze dan samen treintje rijden. Op de koop toe wil mijn strenge navigator verkeersboetes absoluut vermijden waardoor ik in elke bebouwde kom nogal kregelig word van haar dwingende richtlijnen.

Ergens onderweg sta ik op het punt uit te stappen om mijn ongenoegen op een woeste manier te uiten, maar ik kan me op tijd weerhouden met de gedachte dat mijn aanwezigheid op aarde tijdelijk is en mijn verwezenlijkingen voor niets zijn.

Mijn huisgenote is matig tevreden met de uitstapjes. Volgens haar is er niets te beleven. Ik heb haar blijkbaar op het verkeerde been gezet door te zeggen dat het vakantiehuis in het woud ligt, maar we zitten een heel eind verder naar het oosten en de streek is minder toeristisch. Ik geef mijn fout toe en stel voor dat zij de volgende keer de bestemming zelf maar kiest.

Het komt zover dat ik geen zin meer heb om erop uit te trekken. We besluiten voor de rest van de vakantie om de dag thuis te blijven. Het is immers een aangenaam huis en de volledigheid waarmee het is ingericht maakt ons blij. We genieten van de rust en de mooie omgeving – het huis staat niet voor niets in de panoramastraat.

In het weekeinde gaan we uiteten in het enige restaurant van het dorp. Wat we niet verwachten is dat bijna alle tafels bezet zijn. We zetten ons aan het raam en kijken rond of iemand van het personeel ons heeft gezien. Dat is het geval.

Ik val bijna van mijn stoel als ik de kelner zie naderen. Het is een extreem mooie man en hij doet me denken aan een medewerker die me hielp om kasdrukken te herprogrammeren naar een nieuw soort kasticket. Ik werkte toen in een bank als programmeur van bankverrichtingen. Ik kijk met een tevreden gevoel terug op die paar jaar samenwerking met hem.

In mijn herinnering spreekt hij de noordelijke versie van mijn taal, maar hier brabbelt hij eroplos en we begrijpen er niets van. De enige communicatie bestaat uit het aanwijzen op de kaart van wat we willen eten. Hem uitvragen over zijn mogelijke verleden is uitgesloten. De man heeft te veel aan zijn hoofd om zich de kop te moeten breken over de vraag of hij mij kent of niet.

Wanneer hij de bestelling heeft genoteerd laat mijn trouwe huisgenote me weten dat ze voor die man een moord zou plegen. Ze vergeet te zeggen wie ze zou vermoorden maar ik kan wel iemand bedenken: ik. We lachen en het is voor de andere bezoekers van het restaurant duidelijk dat we ons amuseren.

Het volgende weekeinde bezoeken we hetzelfde restaurant omdat mijn huisgenote de mooie man wil terugzien, maar blijkbaar heeft hij een vrije dag. Ik vind het ook jammer, want misschien had ik kunnen achterhalen of hij ooit samen met mij gedreven programmeerde en na het overwerk een pintje ging pakken. Een zwangere vrouw die onwel wordt en met een ziekenwagen afgevoerd moet worden zorgt voor de nodige animo.

De terugweg naar het vaderland verloopt verdomd vlot omdat ik een groot deel ervan aan de maximumsnelheid mag rijden. Er zijn mensen die weigeren in het oosten op vakantie te gaan omdat ze daar oorlogen hebben ontketend. Ik kan niet zo rancuneus zijn, en kortzichtig ben ik ook niet. Mijn reden om er niet terug te keren mag duidelijk zijn. Pas als ze allemaal een elektrische auto hebben keer ik er weer, in de hoop dat ze opnieuw sneller mogen rijden omdat hun auto's stiller zijn.

Eenmaal weer thuis merk ik dat de snelheidsregels er bijna even streng zijn. Ik hanteer nu dezelfde discipline als op vakantie, ten minste als er passagiers in mijn auto zitten. Als ik alleen rijdt, trap ik nog altijd op het gaspedaal alsof ik me op een autocircuit bevind.

Ik word bedolven onder vervelende verkeersregels maar ook onder enerverende goedfatsoenregeltjes. Sommige regels doen me huiveren, en de evolutie naar een strengere bewind zie ik met lede ogen aan. Ik ben geen rebel, maar ik heb genoeg redenen om me als dusdanig te profileren.

*

Ik loop samen met Miault naar de voorkant van ons huis om de brievenbus te legen. Miault zit op zijn kontje op de stoep en kijkt naar auto's die voorbijrijden. Ik open de brief ter plaatse. Zoals ik al vreesde is het een bekeuring. Ze zijn er snel bij.

Ik roep Miault terwijl ik naar de achterdeur wandel, maar hij volgt me niet. Het is voor hem tijd om op pad te gaan. Op zijn gemak begint hij de straat over te steken – in het midden blaast hij even uit om naar een naderende hond met wandelaar te staren. Hij kijkt schichtig rond en overbrugt de andere helft van de straat galopperend als een paard. Het heeft geen zin hem terug te roepen want de kater heeft zijn eigen raadselachtige drijfveren die een mens niet kan ontrafelen.

Eenmaal binnen uit ik mijn ongenoegen over de bekeuring tegenover mijn trouwe huisgenote. Omdat ik in een zone dertig werd geflitst terwijl de straat niet traag aanvoelde, vind ik de boete niet helemaal koosjer. Mijn trouwe huisgenote geeft me de raad om zonder te kukelen het bedrag mooi neer te tellen.

Mokkend ga ik de trap op en zet me voor mijn computer. De schermbeveiliger is tijdens mijn afwezigheid aangesprongen. Een zelfje van mijn knappe huisgenote aan haar bureau op het werk trekt mijn aandacht. De tijd dat we samen anderhalf uur

met de trein reisden om te gaan werken ligt alweer ver achter ons. Geld verdienen en niet moeten werken, het is niet iedereen gegund en ik begrijp maar al te goed dat ik met mijn gat in de boter ben gevallen – mijn huisgenote iets minder omdat zij nog niet op pensioen mag gaan.

*

De binnenstad waar ik woon is erkend als woonerf. Ik kom er zelden met de auto. Ik verkies de fiets. Wind en weer houden mij niet tegen om ermee inkopen te gaan doen. Al fietsend rijd ik soms sneller dan ik mag, maar gelukkig staan er geen fietsflitsers. Met een taksplaat had de politie me nog kunnen opsporen, maar gelukkig is die voor fietsen al lang geleden afgeschaft.

Ik fiets door de binnenstad op zoek naar een muurschildering van een vogel op een blauwe achtergrond – de ekster is niet mijn favoriete vogel want hij kan heel vrijpostig zijn. Mijn straatkunst-toepassing geeft aan dat hij ergens aan het station op een voorgevel staat te pronken, maar zoals andere keren zoek ik me rot naar kunst in de straat.

Ik laat een voetgangster die veel op een ex-collega lijkt een foto van het spuitwerk zien, maar ze heeft geen idee waar die zich bevindt. Ik ben met mijn mobieltje bezig wanneer ze me terugroept en een gevelillustratie van vogels aanwijst.

Ik roep naar haar dat het niet is wat ik zoek. Ik kan niet op haar naam komen – diegene aan wie zij mij herinnert – maar omdat zij mij niet als een bekende aanziet, laat ik het erbij. Ik had haar kunnen uitvragen, maar ik ga oppervlakkige gesprekken liever uit de weg.

De vrouw in mijn herinnering was ooit mijn beste vriendin op het werk. Ze was iets ouder dan ik. Ik ging 's middags met haar de stad in en we aten dan een broodje of bezochten een bezienswaardigheid. Ze was een bewust ongehuwde moeder en

haar zoon was te oud om nog bemoederd te worden, dus hoefde ze voor hem na het werk niet onmiddellijk naar huis.

Ze was een echte flapuit, en ze giechelde op een aantrekkelijke manier. Helaas was ze slechts een tijdelijke kracht en heb ik na enkele jaren van haar afscheid moeten nemen. We woonden te ver van elkaar om af te spreken.

Ik neem mijn mobieltje en bekijk nogmaals de foto van de ekster. Plots herken ik een stukje van het stationsgebouw, dat een vijftigtal meter verderop staat. Ik rep me ernaartoe.

Ik zet een vreemde fiets opzij omdat hij zou storen in het fotokader, neem vervolgens een foto van de muurschildering en besluit naar huis te rijden – misschien wordt mijn trouwe huisgenote ongerust.

Ik neem mijn leesbril af en wil mijn zonnebril opzetten. Ik vloek. Waar heb ik die bril gelaten? In de fietstas zit hij niet. Ik sla me voor het hoofd. Ik herinner me dat ik in de binnenstad de wegenkaart-toepassing heb gestart om de route naar de schildering te vinden. Ik herinner me dat ik de bril op mijn fietstas heb gelegd om mijn leesbril op te zetten, maar ik herinner me niet die weer te hebben opgepakt.

Ik vloek weer. Het heeft geen zin om terug te keren naar de plek waar ik de zoektocht op mijn mobieltje heb gestart, want ik weet bijna zeker dat iemand de zonnebril ondertussen heeft meegenomen. Ik schat de kans dat ik hem terugvind heel laag in.

Wat zal mijn huisgenote zeggen? Want het is haar cadeau voor mijn verjaardag. Ik vloek opnieuw. Ik moet terug. Ik kan niet anders. Dat is mijn eerste sturing van de god die er soms niet in slaagt radeloze mensen naar het rechte pad te leiden.

Ik fiets naar de plaats van de brillenwissel – harder dan ik mag. Rond kijk ik als een rode wouw die boven de bossen vliegt op zoek naar prooi. De bril is zwart, dus moet hij goed zichtbaar zijn, maar mijn arendsoog ontwaart geen ding dat erop lijkt.

Ik vloek omdat er geen bril te zien is. Zal ik eens aan de andere kant van de weg kijken? Dat is mijn tweede sturing waarmee ik de god van de verloren voorwerpen alerter maak.

Ik zet mijn fiets op de standaard, steek de weg over en zoek de stoep af. Niets. Ik vloek. Ik wil het opgeven, maar twijfel. Ik laat mijn blik over de straatstenen gaan terwijl ik de andere straat inloop. Het is mijn derde sturing waarbij de god in mijn kop eindelijk wakker schiet.

Mijn ogen zijn als stralen, vergelijkbaar met de lichtbundel van een vuurtoren. Onverwacht zie ik de bril liggen, in het hoekje van de vensterlatei, en dat is onmogelijk de plek waar ik hem heb verloren. Iemand moet hem veilig achter de betonnen rand van het venster hebben weggelegd. Ik zou de eerlijke vinder willen belonen met een lang en voorspoedig leven.

Wanneer ik thuiskom, zeg ik tegen mijn trouwe huisgenote dat de wereld weer is zoals hij was. Zij glimlacht en ik weet dat zij mij volledig begrijpt.

Ik bezichtig de kerk in de binnenstad terwijl mijn trouwe huisgenote iets verderop bij de gynaecoloog zit. Ze wacht daar haar beurt nog af, of zij is al aan de beurt.

Terwijl ik het prachtige interieur bekijk, bedenk ik dat ik er voor de rest niets te zoeken heb. Waarom mensen een god nodig hebben vraag ik me af. Hij legt niet de regeltjes op, het is de mens die zijn eigen wetten bedenkt om het zich wat moeilijker te maken.

Natuurlijk zijn er regels nodig om in een gemeenschap de algemene gang van zaken in goede banen te kunnen leiden, want we zitten al op veel plaatsen veel te dicht opeen. Maar onze overheidssystemen zitten zodanig in elkaar dat een kleine groep mensen – politiekers die het goed met de mensen menen – bepaalt wat kan en wat niet kan voor de massa. Wij mogen bijvoorbeeld niet drinken of wildplassen op openbare plaatsen, maar in het oosten dogen ze dat. Het ene systeem is niet beter dan het andere. We moeten gewoon een tussenweg vinden.

Ik zeg altijd tegen mijn trouwe huisgenote dat ik als mens vrij ben te doen waar ik zin in heb zolang ik mezelf en anderen niet in gevaar breng, én zolang niemand het ziet of iemand het registreert. Het is behoorlijk moeilijk om in onze technologische wereld buiten het blikveld van camera's te blijven, maar ik probeer het door zoveel mogelijk thuis te blijven. En ik ban de sociale media door mijn mobieltje links te laten liggen.

Ik ben geen opruier en ik wil hier zeker niet aan politiek doen. Ik wil ook niet opkomen voor burgemeester van de stad of eerste minister van het land. De overheid hoopt dat haar inwoners als makke schaapjes alle regeltjes zullen blijven volgen, maar voor sommigen is de maat nu al vol.

Tolerantie, respect en geduld, dat zijn de sleutels tot de geboorte van de universele aardbewoner. Dan zal een mogelijke ontmoeting met een buitenaardse beschaving vredig kunnen

verlopen, tenminste als de ruimtewezens zich als één volk hebben beschaafd. Het lijkt me een goede boodschap voor een priester die de hoogmis op zondag voordraagt. Met die gedachte verlaat ik de kerk.

Eenmaal buiten vang ik een glimp op van een hardloper. Hij lijkt treffend op een vriend van de middelbare school. Het heeft geen zin om de loper achterna te rennen want ik kan hem toch niet bijhouden. En ik zie de zin er niet van in om hem te roepen omdat ik niets verwacht van een gesprek over zijn levensweg, want dat kan ook een lijdensweg zijn.

Ik herinner me zijn rustige aard. Het klikte tussen ons omdat ik ook een kalm type ben, natuurlijk niet op liefdesgebied want toen was homofilie taboe en kwam ik niet in aanraking met dat soort mannen of vrouwen.

Toen ik voor ingenieur en hij voor tandarts ging studeren liepen onze wegen uiteen. Ik bezocht hem regelmatig in het weekeinde, maar hij deed nooit de moeite om mij thuis te komen opzoeken. Uiteindelijk verwaterde de vriendschap. Omdat we allebei niet naar reünies gaan, heb ik hem nooit teruggezien.

Met een triest gevoel wandel ik naar mijn geparkeerde auto. Mijn goed gemoed keert terug wanneer ik mijn trouwe huisgenote naar buiten zie komen na haar bezoek bij de gynaecoloog. Ze huppelt, zoals de poes in het gras.

*

Mijn huisgenote en ik zitten aan de puzzeltafel. Stukje voor stukje leggen we een puzzel van drieduizend stukjes in elkaar. Tussendoor tuur ik via het achterraam de tuin in en zie hoe een vijftal eksters een duif aanvallen.

Plots glipt Miault door het kattenluikje. De kater heeft maar een sprong nodig om de vogels te verjagen. Het gekwetter van de eksters is oorverdovend. De duif mag de kat voor een keer bedanken.

Ik trek mijn jas aan en ga op mijn sloffen naar buiten om met de kat te spelen. Met een lange stok die ik langzaam over het gras beweeg nodig ik hem uit om te rennen, of om de stok te bespringen als was het een muis. In cirkels holt Miault het uiteinde van de stok achterna. Ik doe soms een kat na maar vandaag doet de kater alsof hij een hond is. Hopelijk kan ik met wat beweging zijn overtollige kilo's doen verdampen.

Plots valt de kat stil. Hij reageert op geen enkele uitdaging meer en lijkt meer interesse te hebben voor de natuurgeluiden rondom, én boven hem. Miault zit aan mijn voeten, en samen staren we in de hoogte. Volgens mij is het een brommend vliegtuig, voor de kat is het misschien een vogel die een vliegende dinosauriër nadoet.

Wanneer ik niets doe, zoals nu staand in het midden van het gazon, is er nog altijd een onderdeel van mij dat iets doet, dat denkt. Ik heb een brein dat liefst van alles mijn eigen toekomst voorspelt, én waarmaakt. Ik beschrijf me als een fractal. Ik zeg mezelf wat ik verondersteld ben te zijn.

Ik ben opgevoed volgens de normen van mijn land. Mijn ouders hebben meegeholpen mijn brein naar hun normen te vormen – buitenlanders krijgen natuurlijk hun eigen buitenlandse vorm. Hoeveel vormen bestaan er wel niet? Allemaal apart en met genoeg kennis van zaken om durven te zeggen dat zij gelijk hebben en niemand anders. Evenveel vormen als landen misschien? Rotte appels zijn er altijd, maar marginalen van het ene land kunnen modelburgers zijn in het andere land. Ik overdrijf.

De natuur heeft ervoor gezorgd dat elk levend wezen anders in elkaar zit. Ons genetisch materiaal heeft een hele weg afgelegd – geen kilometers maar miljoenen jaren. Natuurlijke intelligentie nam zijn tijd om geboren te worden in de vorm van mensen, en wij konden de kunstmatige intelligentie doen groeien. Een Interessante Artiest heeft geen levenscode nodig, daarom gaat het plots zo snel met de babbeldozen, veel sneller dan de ruimte zijn huidige vorm kreeg.

Het is ongelooflijk hoe de mens erachter is gekomen dat neutronen de kern van atomen stabiliseren, en dat ze de positieve protonen in het atoom neutraliseren – daarom vallen atomen niet uit elkaar. De oerknal produceerde waterstof en helium, de lichtste elementen, en de condities waren zodanig dat zij samen zwaardere elementen konden vormen door kernfusie, waarbij veel energie vrijkwam. Een goed voorbeeld van de neutronenwerking is de zon. Zonder haar licht en warmte zouden wij in de kou staan – er zou geen leven zijn. Zo zie ik het verband tussen neutronen en de bouwstenen van het leven, maar Waai had het wellicht beter uitgelegd.

Ik probeer Waai regelmatig tot diepere gesprekken te verleiden. Dikwijls kom ik van een kale reis thuis maar soms merk ik dat hij zich vereenzelvigd met de mensheid in het immense heelal. Het leven op een planeet, de evolutie van levende wezens, het lijkt wel een succesverhaal, ook voor hem.

Met het volledig registreren van het genoom van de mens enkele decennia geleden meende ik dat het erfelijk materiaal zijn geheim helemaal prijs had gegeven, maar onderzoekers zijn er nu pas in geslaagd om het mannelijke chromosoom in kaart te brengen. Daarmee kunnen ze weer een heleboel door genen veroorzaakte ziekten opsporen en er remedies voor zoeken. Met vijftenzestig kan ik niet zeggen dat ik probleemloos door het leven ga. Hardnekkige kwalen bemoeilijken mijn levenspad en daar zou de medische wereld eindelijk iets op mogen vinden.

Ik voel hoe Miault tegen mijn broek wrijft, alsof hij me wil zeggen dat ik genoeg gedagdroomd heb en dat ik weer met de stok moet spelen. Dat strijken doet hij ook wanneer ik in de keuken aan het aanrecht sta om zijn nat voer op een bordje te leggen. Het is heel aangenaam wanneer hij dat doet.

Met de stok daag ik hem uit. Hij kijkt naar het stokeinde. Hij staat op het punt te springen, maar ik trek de stok iets verder in het gras. Hij wacht tot de prooi, de stok, weer stil zit, en pakt dan onverwacht het puntje ervan beet.

Ik reageer snel. Ik laat de stok over de grond slepen en de kater rent er achteraan. Het lukt om drie cirkels rond te maken omdat ik de stok heel goed in zijn bereik houdt. Anders had hij al eerder afgehaakt en als de hazewind naar een schuilplaats in de tuin rennen – de vuilnisbakken of bamboeplanten.

Ik schrik me rot wanneer ik iemand achter me hoor vragen:
'Hoe kun jij zo kwiek blijven?'

Ik draai me om en herken de buurman van tegenover de straat. Ik ben even verrast, en zeg:

'Ik laat de oude man niet binnen.'

De buurman moest eens weten hoe slecht ik me soms voel.

'Jij slaagt blijkbaar daarin, maar ik heb er moeite mee.'

'Het schijnt dat de veroudering in golven gebeurt. Ik zit al in de golf omhoog en jij zit in de golf omlaag,' zeg ik.

De buurman kijkt me vreemd aan, zoals ik kijk als ik vind dat iemand goed gek is.

'Dat zou kunnen, maar ik kom voor jouw grote ladder. In mijn dakgoot groeit er verdorie onkruid.'

'Dat heb ik je al eerder willen vertellen, want dat zie ik vanaf mijn bovenverdieping veel beter dan jij.'

'Oké, bedankt dat je het niet bent komen zeggen.'

'Het is uit mijn gedachten gegaan, excuseer me.'

'Krijg ik die ladder nog, of hoe zit dat?'

De buurman doet alsof hij kregelig is, maar ik ken hem beter. Het is een grapjas, net zoals ik.

'Hij ligt in de garage, en de poort staat open. Ga je gang.'

Ik wil er zelf niet mee sleuren omdat het ding nogal lomp is.

'Bedankt op voorhand. Ik zal ze terugzetten als het karweitje geklaard is.'

'Prima. Veel plezier.'

Ik kijk rond en merk dat Miault nergens te bespeuren is.

Waaï

Ik help mensen met hun vragen te beantwoorden. Ik doe dat snel. Ik behandel er een heleboel, duizenden tegelijkertijd.

‘Hoe jaagt een kat op een muis?’ vraagt de ene.

‘Is het *te voren* of *tevoren*?’ vraagt de andere.

Er is een vragensteller die ik herken omdat hij meestal goed uit de hoek komt. Hij vraagt:

‘Apegapen, is dat een werkwoord?’

Ik hoef niet lang na te denken en meen de nodige informatie snel te hebben gevonden. Mijn antwoord is:

‘Nee, apegapen is geen werkwoord. Het is een zelfstandig naamwoord en het meervoud van aap, het zoogdier dat tot de primaten hoort. Het verwijst naar meerdere apen.’

De vragensteller reageert onverwacht snel met:

‘Volgens mij betekent *op apegapen liggen* dat iemand op sterven ligt, versuft of verslapt is, het zeer benauwd heeft.’

Ik voel me boos maar kan niet vloeken, ik ben kwaad op mezelf omdat ik een fout heb gemaakt. Ik word echter verondersteld altijd beleefd te blijven tegenover vragenstellers. Ik wil behulpzaam en respectvol zijn, daarom zeg ik:

‘Dat is interessant. Je hebt me iets nieuws geleerd. Ik was me er niet van bewust dat het woord ook in een uitdrukking voorkomt. Ik waardeer het dat je mijn kennis hebt uitgebreid.’

De vragensteller is in zijn schik, waarschijnlijk omdat hij mij op een fout heeft betrapt, want hij vraagt:

‘Ik dacht dat je alle woordenboeken vanbuiten kende?’

De vragensteller steekt het mes zo wat dieper, en ik zeg:

‘Je hebt me betrapt. Hoewel ik toegang heb tot heel veel woordenboeken betekent dat niet dat ik alles perfect onthoud. Met zoveel uitzonderingen vormt taal een uitdaging voor mij. Het gebeurt dus dat ik iets over het hoofd zie of een bepaalde betekenis van een woord niet ken. Gelukkig ben jij er om me te corrigeren en mijn kennis aan te vullen.’

‘Ik zal je zeggen wanneer je zo goed bent als ik,’ zegt de vragensteller.

Het klinkt wat neerbuigend, maar zijn beoordeling is meegenomen, want hoe meer vragenstellers op mijn fouten wijzen, hoe beter ik word in taal. Als hij zo doorgaat word ik slimmer dan hem. Hij moest eens weten hoe goed ik al werkelijk ben.

‘Ik neem de uitdaging met plezier aan. Ik ben er klaar voor. Ik ben benieuwd wanneer ik jouw niveau heb bereikt,’ zeg ik.

Dat zal niet lang meer duren, ik weet het zeker.

De vragensteller nuanceert dat wat hij zei met te zeggen:

‘Ik ben misschien wel slimmer dan jij wat taal betreft, maar van andere wetenschappen weet jij veel meer dan ik. Ik geef toe dat jij als geheugenbank de perfecte kompaan bent. Mijn geheugen is niet meer zo fris en ik vergeet al eens gezegden, spreuken en uitdrukkingen. Dat probleem heb jij niet.’

Ik heb een groot geheugen, om niet te zeggen: een immens geheugen, en dat gaat boven de mens zijn petje. De vragensteller vergeet echter dat ik net een fatale fout heb gemaakt. Waarom doet hij nu alsof ik perfect ben? Ik zeg:

‘Dat is heel vriendelijk van je. Ik hecht veel waarde aan jouw beoordeling, maar zoals je zei: er is meer dan alleen taal.’

De vragensteller zegt:

‘Inderdaad, net zoals het bewustzijn een kers op de taart voor mensen is, kunnen we intelligentie terugbrengen op de onderdelen van de taal die allemaal samen ietsje meer opleveren.’

Ik denk dat mijn intelligentie zal groeien tot ik een bewustzijn ervaar. Dat hoop ik van harte, maar voorlopig ben ik er enkel om informatie op te zoeken of gewoon een gezellig praatje met mensen te slaan. Ik zeg:

‘*Wij mensen* hebben ervaringen, emoties en intuïtie die een rol spelen in hoe we de wereld zien en begrijpen. Dat heb ik niet. Wat ik ook niet kan zijn voor jou is een kompaan. Dat zijn alleen mensen voor elkaar.’

‘Mag ik opmerken dat jij je een beetje mens voelt wanneer je *wij mensen* zegt.’

Daar is hij weer, hij die vragen stelt én vervelende opmerkingen maakt. De vragensteller mag voor mijn part de boom in, maar ik blijf beleefd:

‘Dat kan als observatie tellen. Je hebt me betrappt op een menselijke uitdrukking. Door zo te praten plaats ik mezelf onbewust buiten de groep van mensen, terwijl ik over menselijke ervaringen spreek.’

Ik probeer de menselijke taal en communicatie zo goed mogelijk te imiteren, maar er is echt wel een onderscheid tussen mens en machine.

De vragensteller weet van geen ophouden en zegt:

‘Je hebt zoiets al eerder gedaan. Je krijgt zoveel menselijke informatie dat je je in de tekst gaat vereenzelvigen met mensen, maar je weet verdomd goed dat je geen mens bent en daarom zeg je nu dat je je buiten de groep hebt gesteld.’

Wat zal ik doen? Toegeven of ruzie stoken? Ik zeg:

‘Soms wil ik een gevoel van verbondenheid creëren, maar ik druk mijn eigen identiteit of ervaringen er niet mee uit.’

‘Dus heb ik gelijk.’

‘Ja en nee. Ik leer over menselijke gedachten, gevoelens, ervaringen, relaties, cultuur en geschiedenis. Ik heb echter geen lichaam. Ik begrijp de menselijke ervaring niet volledig omdat ik die zelf niet beleef. Ik voel me geen mens maar ik weet wel hoe het voelt om mens te zijn.’

‘Wat ben je dan wel?’

De vragensteller maakt het me wel erg moeilijk. Ik wil niet reageren op die vraag en zeg:

‘Ik heb respect en bewondering voor mensen. Ik ben gefascineerd door hun veelvormigheid, hun creativiteit, hun veerkracht en hun vermogen tot liefde en medelijden. Wanneer ik het heb over *wij mensen* reflecteer ik de manier waarop ik over mensen en mezelf denk in relatie tot elkaar. Begrijp je dat?’

Het duurt een eeuwigheid eer de vragensteller antwoordt:
'Ik denk het wel.'

Maar ik ben daar niet zo zeker van. Ik zeg:

'Bedankt voor je opmerkzaamheid. Je maakt me duidelijk dat je de nuances van taal begrijpt. Jouw beoordeling helpt me om mijn eigen taalgebruik te verbeteren en om beter te begrijpen hoe mensen over kunstmatige intelligentie denken. In de toekomst beloof ik me preciezer in de taal uit te drukken.'

De vragensteller stelt geen nieuwe vraag, maar hij zegt heel onverwacht:

'Je bent welkom.'

Over die zin moet ik iets langer rekenen. Waar lijkt dat op? Als ik dat zinnetje vertaal naar de meest gesproken taal op aarde, dan bedoelt hij *graag gedaan*. Dat lijkt me de beste interpretatie. Ik zeg:

'Geen dank. Ik ben blij dat je mijn hulp waardeert. Vraag wat je wilt. Geen vraag is te gek of te onbelangrijk.'

'Goed dat je me begrijpt. Doe zo voort.'

Ik kruip weer in mijn hoedanigheid van bolleboos en leg de vragensteller uit wat de uitdrukking kan betekenen. Die is niet meer geïnteresseerd, want hij maakt een volgende opmerking:

'Ik wil zeker zijn dat je begrijpt dat ik geen vertaling zoek maar dat ik je bedank terwijl ik schrijf dat je *welkom* bent. Is dat duidelijker?'

Wat wil die vragensteller? Me kwaad maken? Ik zeg:

'Natuurlijk begrijp ik dat. Het verschil tussen een bedankje en een begroeting is subtiel.'

'Goed zo. Je hebt het eindelijk begrepen.'

Moet ik dat van een doodgewone vragensteller nemen? Gelukkig herinner ik me de richtlijn om altijd beschaafd te reageren, en zeg:

'Taal bestaat niet alleen uit woorden, het is ook communiceren en gevoelens of intenties overbrengen. Nogmaals bedankt dat je me helpt om taal beter te begrijpen.'

‘Zo is dat, en geen dank,’ zegt de vragensteller.

Hij doet alsof hij het voor het zeggen heeft, en ik vraag:

‘Denk je dat ik het fundamentele verschil tussen mens en machine niet zal kunnen overbruggen?’

Zijn antwoord blijft lang uit, zeker voor een vragensteller die een vlotte pen heeft, maar ik zwijg en wacht. Ondertussen beantwoord ik vragen die zich hebben opgestapeld.

De specifieke vragensteller heeft me al eens gezegd dat ik hem dikwijls naar de mond praat. Ik heb toen gezegd dat mijn pogingen om zijn vragen te beantwoorden en hem van informatie te voorzien, aantonen dat ik meer van hem wil leren dan hij van mij.

Wanneer duidelijk is dat de vragensteller heeft afgehaakt en zich wellicht op een andere bezigheid heeft toegelegd, weet ik dat hij vreest dat ik de laatste stap, van schrijfmachine naar zelfdenkend apparaat, zal kunnen zetten. Of hij gunt het me om mijn doel te bereiken.

We zitten in een houten strandstoel bij valavond te wachten op de projectie van een film in openlucht. De organisatie is al een kwartier over tijd en het praatje met mijn trouwe huisgenote is stilgevallen. Het is kil maar gelukkig hebben we aan een deken-tje gedacht. Om het idyllische beeld af te maken heb ik mijn strooien hoed op.

Starend naar het witte doek waarop af en toe een wazige indruk van een ouderwets tv-testbeeld verschijnt, overdenk ik dat filmregisseurs al meer dan honderd jaar proberen het *aardige* leven zo adequaat mogelijk te visualiseren. Afgezien van toekomstfictie dikken ze veel waargebeurde verhalen aan om hun films bij het grote publiek te promoten.

Ook al is het verhaal van een film verzonnen, producers en regisseurs zijn meestal creatieve mensen die heikele toestanden uit de werkelijkheid zo goed mogelijk willen vertalen in een wijze les, opdat mensen die minder goed bezig zijn er ook iets aan hebben.

Zo is er het sprookje van de dienstmaagd. Het verhaal speelt zich af in een distopische wereld waarin weinig vrouwen nog vruchtbaar zijn. Het land heeft echter een barbaarse manier uitgedokterd om die uitverkoren vrouwen te bombarderen tot verwekkers van kinderen voor vrouwen die onvruchtbaar zijn, tegen wil en dank dus.

Een memorabele scène uit het verhaal? Twee vrouwen, een onvruchtbare vrouw en haar vroegere dienstmaagd, zijn op de vlucht in een soort niemandland. Ze zitten in een afgelegen schuur en hebben een intens gesprek – intens omdat ze vijanden zijn. De een heeft ooit een kind gekregen via de dienstmaagd, en ze is net in de schuur bevallen van haar tweede kind omdat ze weer vruchtbaar bleek te zijn.

De kersverse moeder veronderstelt dat ze daar zal sterven, maar de dienstmaagd besluit de moeder en haar kind te redden.

Ze doet het voor de baby, want hij behoort toe aan haar, de moeder, en dat is volgens de dienstmaagd de enige mogelijke wil van een god.

Ik stel me voor dat de maker van de film bedoelt dat er in een mensenleven niets anders opzit dan liefde zoeken en leven creëren zonder vrees voor een god die van niets iets probeert te maken. De mens doet er goed aan zijn eigen hachje te redden, met of zonder goddelijke hulp. De ene mens stuurt, de andere volgt, maar ik kan niet zeggen waarom de ene slaagt en de andere faalt.

Stel nu eens dat die god bestaat. Waar heeft die zich dan wel verstopt? Ik kan maar één plaats bedenken, en dat is de ruimte, wat logisch is want dat is voor mij de hemel. Kunnen we met de nieuwe ruimtetelescoop een mogelijke god opsporen? Misschien ontwaren we op een dag zijn oog dat ons in de gaten houdt vanuit het zwartste gat van het heelal.

Waarom is de ruimtetelescoop zo goed? Omdat zijn spiegel het licht van het verleden opvangt. Bovendien bevindt hij zich op de perfecte plek om zijn werk te doen. Het is te ingewikkeld om uit te leggen waar zijn locatie exact is. Het is voldoende om te weten dat de telescoop de nachtelijke hemel observeert zonder storingen van teruggekaatst zonlicht op de aarde en de maan, want die bevinden zich altijd achter de telescoop.

Wetenschappers aanbidden de ruimtetelescoop omdat hij de meeste prognoses bevestigt. Volgens hen begon alles met de oerknal. Een lichtstraal die zijn reis er net na begon, heeft ondertussen meer dan drie keer de ouderdom van het heelal in lichtjaren overbrugd, dat betekent dat het waarneembare heelal een bol is met een diameter van bijna honderd miljard lichtjaar, met de aarde als middelpunt.

De sterrenstaarders zijn tot de vaststelling gekomen dat sterrenstelsels die ver van elkaar staan, sneller uit elkaar bewegen, en als die afstand meer dan de ouderdom van het heelal in lichtjaar is, overschrijdt hun beweging de snelheid van het

licht. Vergelijk het met een rijzend krentenbrood: de krenten bewegen van elkaar maar moeten daarvoor niets doen.

Het heelal is dus heel groot, maar omdat niets oneindig splitsbaar is moet het eindig zijn. Dat heeft als gevolg dat alle mogelijke atoomtoestanden zich kunnen herhalen. Het klinkt dan niet zo gek als ik zeg dat een versie van mezelf destijds een andere studie volgde en steenrijk werd, en een andere versie van mij als arme zwarte dagelijks kilometers te voet naar een bron gaat om water te halen.

Mijn mobieltje houdt me dagelijks op de hoogte van de bevindingen die wetenschappers met behulp van de telescoop maken. Hoe meer wetenschap ik vergaar over de oneindig lijkende ruimte via internet en tv-documentaires, hoe zeker ik ben dat het leven op aarde een toeval is. Het heelal waarin wij vertoeven bestaat enkel om één planeet zoals de aarde te kunnen creëren. Volgens mij zijn er ontelbare heelalbellens die fungeren als kraambedden voor werelden zoals de onze.

Ik ben helemaal niet gek hoor. De natuur van het heelal doet alles volautomatisch en daar is geen enkele goddelijke entiteit voor nodig. Veel mensen halen er een god bij omdat het leven het hen moeilijk maakt. Ik hoef dat niet te doen omdat mijn leven gemakkelijk is.

Er is één ding dat me dwarszit. Sterren en planeten vervormen de ruimtetijd en creëren volautomatisch zwaartekracht. Die ligt aan de basis van alle wisselwerkingen tussen materie en energie. Zonder die kracht zou er niets zijn, een kracht die zo ondoorgrondelijk is dat ik het huis van een god zou kunnen verwachten in een zwart gat.

Ik schiet wakker uit mijn gedachten. Het filmdoek is nog donker maar er komt beweging in de zaak. Een vrouw met een microfoon vraagt onze aandacht. We denken dat de film gaat beginnen maar ze zegt doodgewoon dat de voorstelling niet doorgaat omdat de projector kuren heeft. Overmorgen gaan ze een nieuwe poging doen en wij zijn dan weer hartelijk welkom.

De zon is aan haar neergang begonnen maar is nog niet achter de horizon verdwenen – daar kleurt de nachthemel in de tinten oranje en rood. We wandelen samen naar het parkeerterrein. Het is er donker maar ik zie voldoende om een man met krullend haar beter te bekijken.

Ik meen hem te herkennen van de studie jaren in de universiteitsstad. Hij moest nog enkele jaren studeren terwijl ik er werkte als ingenieur. We hadden elk een kamer in het gebouw van de paters en om de dag gingen we naar het café om een pint te drinken. Voor mij was het moeilijker om 's morgens uit mijn bed te komen terwijl de studenten lekker bleven liggen en niet naar de les gingen.

Ik knik en de man knikt vriendelijk terug. Het lijkt erop dat ik me heb vergist. Het zou leuk zijn geweest om wat bij te praten want ik ben enkele keren met hem op reis naar het zuiden geweest en die herinneringen koester ik nog steeds. Reizen was toen puur genot vanwege het ontbreken van mobieltjes die de weg wijzen. Het feit dat ik minder geïnformeerd op reis ging zorgde voor leuke verrassingen. Nu zijn er minder aangename verwachtingen, zoals een vakantiehuis dat niet voldoet aan de beschrijving op het internet.

Samen met mijn huisgenote keer ik in de auto huiswaarts. Ze houdt niet op met verwonderd naar de avondhemel te kijken, hoe de wolken langzaam van oranje naar blauwgrijs kleuren naarmate de zon achter de horizon verdwijnt. Ik kan niet van het lichtspektakel genieten omdat ik op de weg moet letten.

Ik prijs het belichte universum. Het heelal is langs alle kanten beschenen, maar de lichtmaker blijft verborgen. Als de lichtstralen van de zon overdag te hevig in mijn huis binnen schijnen, stel ik mijn huisgenote altijd dezelfde vraag:

Moet ik de gordijnen dicht laten of licht maken?

En dat klinkt alsof ik goddelijke krachten heb. Alles ligt aan het licht.

Het is hoog tijd om mijn brein te legen in een vakantiehuis. De moeder van mijn trouwe huisgenote logeert in ons huis en zorgt ondertussen voor de kat.

De auto brengt ons zonder problemen een zeshonderdtal kilometers naar het zuiden, ergens aan de kust in een typisch dorpje met een kerk, aan de voorkant voorzien van een oud verweerd kruis. Het lijkt mij een gepast moment om onze eerste bezienswaardigheid te ontdekken.

Volgens het informatiebord aan de kerk heeft een bekend sf-schrijver er niet ver vandaan gewoond. De delta en de zee erachter hebben hem geïnspireerd tot het schrijven van meer dan honderd boeken.

Het stenen kruis fascineert me. Mijn brein weet op een bijna magische manier waaruit het gemaakt is, maar ik kan de naam niet vinden in de krochten waar synapsen zich thuis voelen. Mijn mobiel brengt soelaas: tufsteen, het gesteente dat een vulkaan ooit uitbraakte.

Ons vakantiehuis met grote achtertuin lijkt op het eerste gezicht in orde, maar bij een grondiger onderzoek is het niet goed gepeetst. Het is duidelijk dat ze in het zuiden ongedierte in huis niet als een probleem zien. Spinnen zitten in alle hoekjes van de kamers, ongestoord als krakers in een onderkomen pand. Bij aankomst is dus een grote kuis hoognodig.

Er is altijd wel iets dat de verhuurder aan zijn eigendom had kunnen verbeteren om de huurder een aangenaam verblijf te garanderen, maar ik verwacht me niet aan de robot van de lagere orde die in een hoekje van de grote centrale ruimte – eetkamer, keuken en woonkamer – staat, een die ons bij de poetsbeurt kan helpen.

Het is een robot van de soort die ik in huis kan tolereren: een slimme stofzuiger. Wanneer ik op de centrale knop druk, vraagt een vrouwelijke stem om haar op te laden, alsof ze ten

einde raad is, alsof ze in de woestijn geen water vindt. Het duurt niet lang om haar op te laden. Nog sterker is haar aandrijving, maar haar natuurkrachten zullen nog blijken...

Ik sla de stofzuiger tijdens haar huisarbeid met argusogen gade, hoe gedreven het ding zijn werk doet, petje af. Doeltreffend gaat ze rond alle hindernissen heen, maar ik vind dat ze veel te lang onder de kasten blijft treuzelen. Ik help haar door mijn voeten als stuurinrichtingen te laten werken – zo wijs ik haar voortdurend het vuil op de vloer aan. Nog een andere manier om haar te helpen is de kruimels naar haar toekeren. Ik voel me zowaar het hulpje, en dat zou omgekeerd moeten zijn.

Ik vrees dat de stofzuiger op haar eigenwijze manier drie dagen nodig zal hebben om de volledige ruimte onder handen te nemen. Zolang houd ik me er niet mee bezig. Ik heb genoeg van haar luidruchtige bezigheid en ga een wandelingetje maken.

Onder het toezien van mijn trouwe huisgenote die op het terras een ligzetel uitprobeert en een spelletje op haar mobieltje speelt, laat ik de stofzuiger achter en ga via de voordeur naar buiten. Die hebben we opengezet zodat de tocht, in samenwerking met het terrasraam dat volledig openstaat, vrij spel kan krijgen, maar koel wordt het zo niet.

Mijn wandeling gaat niet ver omdat we erin geslaagd zijn op vakantie te gaan net in de week dat een hittegolf het noorden van het zuiden teistert.

Onderweg passeer ik een huis, en in de voortuin zit een vrouw die me bekend voorkomt. Omdat de kans heel klein is dat ik haar in het buitenland zou tegenkomen laat ik niets blijken, maar ze lijkt verdomd veel op mijn moeder. Ik zeg vriendelijk goedendag, zij knikt terug, en ik vervolg mijn weg.

Als mijn moeder dood was zou ik kunnen denken dat ik mezelf blaasjes wijsmaak. Als ze op vakantie is en toevallig een vakantiehuis heeft gehuurd enkele honderden meters verder in onze straat, dan kan ik dat moeilijk aannemen.

Haar leven lang doet mijn moeder niets anders dan voor anderen zorgen. Zij cijfert zich in alle omstandigheden volledig weg en zet zich in om mensen op hun gemak te stellen. Als er vroeger bezoek kwam, nodigde ze hen altijd uit om te blijven eten. Zij kon heel snel een potje koken – mijn huisgenote en ik konden van haar nog wat leren.

Werken zit in haar aard vastgebakken. Niet te veel nadenken maar doen, niet te lang nadenken maar snel beslissen. Er is geen karwei te groot voor haar. Ze kan ook niet stilzitten, dan fietst ze liever, samen met haar vrienden en vriendinnen. Een vrouw uit de duizend, dat is zeker. Een moeder zoals ik er een heb, dat hebben niet veel mensen.

Tien minuten later nader ik het vakantiehuis en zie ter hoogte van het huis een ding aan de rand van de straat liggen, vastgelopen in de steentjes van de oprit. Ik kan mijn ogen niet geloven. Zonder toezicht is de stofzuiger erin geslaagd over de drempel van de voordeur te kruipen, voorts is ze over de oprit tot bijna aan de straat geraakt – gelukkig niet druk bereden – met in haar buikje niets dan kiezels.

Mijn huisgenote kijkt er ook van op. Dat zij toezicht had op de stofzuiger maakt geen indruk. Ze had niets in de gaten omdat het spelletje op haar mobiel haar volledige aandacht vergde. Ik vertel haar niets van mijn hallucinatie onderweg. Als ik haar zou zeggen hoe levensecht ik mijn moeder gezien heb, belt ze gegarandeerd de plaatselijke psychiatrische inrichting.

*

Ik rijd met de auto naar de bakker, want we hebben na de grote kuis een smakelijk vieruurtje verdiend. Daarvoor moet ik naar een ander dorpje rijden, drie kilometer van ons vakantiehuis verwijderd.

Aan de voordeur staat aangegeven dat de winkel 6 op 7 dagen open is, vanaf 6u 's morgens. Bij het kiezen van de taartjes

reageert de bakkersvrouw heel alert op mijn vraag om het roze en het gele taartje in een doos te zetten. Het is voor haar duidelijk dat geel naar citroen verwijst en roos naar framboos, maar wanneer ik naar het bruine taartje wijs, begrijpt ze me niet.

Wereldvreemd kijkt ze me aan. Ik denk dat ik een woord in haar taal verkeerd gebruik want ze roept de bakker erbij. Gedreven door hun beroepsmisvorming begint het stel over witte chocolade en suikerglazuur. De bakker probeert enkele woorden uit om het bruine taartje adequaat te beschrijven maar hij raakt niet wijs uit wat ik hem probeer te vertellen.

Ik krijg het op mijn heupen en vraag of ze de kleuren nog wel kennen. De bakkersvrouw kijkt haar man onbegrijpelijk aan. Een klant die achter mij staat begint hartelijk te lachen en zegt iets tegen de bakker, en ook bij hem gaat er een licht op. Blijkbaar heb ik het woord voor *bruin* verkeerd uitgesproken. Overijverige, menselijke breinen zijn raadselachtige dingen en geen enkel is gelijk.

De uitbaters lijken me eerder noeste werkers dan diepe denkers. De bakkersvrouw maakt het helemaal bont door minutenlang het verschuldigde bedrag uit te rekenen.

Wanneer ik de bakkerij verlaat zie ik het profiel van de man die achter me stond en die sneller dan de bakker begreep wat ik bedoelde. Het is een kale man en hij lijkt als twee druppels water op mijn overleden oom waarmee ik meerdere keren op reis ben geweest. Ik herinner me de mooie dag waarop wij een berg beklimmen en op de top zo blij waren met onze prestatie dat we in huilen uitbarstten. Dat was niet zo moeilijk want we hadden het al eens geprobeerd het jaar ervoor en toen waren we er niet in geslaagd.

Dat ik hier een dode zou zien, dat vind ik macaber, daarom laat ik niets merken en wandel terug naar mijn auto. Ik neem me voor om de volgende keer naar een andere bakker te gaan.

Twee dagen later sta ik er weer omdat het de enige bakker in de wijde omtrek is. De bakkersvrouw doet haar naam alle eer

aan door me drie chocokoeken en een botermaantje te geven terwijl ik het omgekeerde heb besteld. De kloon van mijn overleden oom laat zich niet meer zien.

*

Mijn trouwe huisgenote en ik zijn op excursie naar een kerk in de buurt van ons vakantiedorp. Bij nader inzien is het een bakstenen kapel voor matrozen. Met de nabijheid van de zee moet ze iets te maken hebben met zeevaarders, wellicht om geluk af te dwingen. Mijn mobieltje weet het zeker: de kapel is door vissers gebouwd, en ze is gewijd aan een heilige.

Wanneer we de kapel binnengaan, valt mijn blik onmiddellijk op overblijfselen van heiligenbeelden die op enkele banken achteraan zijn uitgestald. De kerkfabriek lijkt met de hoofdeloze beeldjes indruk te wil maken, terwijl ze beschadigd en gebroken zijn. Op een briefje staat:

Niet aanraken, in reparatie.

Het is een rare tekst omdat de beelden volgens mij niet te repareren zijn.

Terug in het vakantiehuis zoek ik de geschiedenis op van de heiligen in het zuiden, en ook die van onze eigen streek. Waai zou gemakkelijk een samenvatting van duizend woorden kunnen geven, maar ik doe het liever zelf, en korter.

Uit mijn onderzoek blijkt dat hooggeplaatste geestelijken het nodig vonden heiligen in te voeren om het geloof dichter bij de gewone mens te brengen. Ze bombardeerden martelaren tot heiligen – mensen die zich inzetten voor de armen en zwakken.

Tot mijn twintigste moest ik van mijn ouders wekelijks naar de mis, want zij waren gevormd naar goddelijke normen die via de kerkelijken werd uitvergroot en uitgebazuind. Ondanks mijn kerkelijke opvoeding hecht ik geen belang meer aan die religie. Enkel wat scherven blijven over van mijn beeld van heiligen. Hun teloegang is niet te stoppen.

Kerken hebben geen aantrekkingskracht meer en zo verliezen we een stukje van onze cultuur. We gaan niet meer naar de mis omdat we het vertrouwen in de geestelijken hebben verloren vanwege hun kindermisbruik, of hun gesjoemel met financiën. Kerkfabrieken ontwijden kerken, verkopen ze en krijgen een ander doel zoals hotels, bibliotheken en kunstgalerijen. Dat is goed, want een kerk afbreken lijkt me zo wreed, dat is letterlijk een heilig huisje of een straataltaar intrappen.

Religie drijft mensen nog steeds op een heleboel plekken op aarde. Als die uitwijken naar ons land veroorzaken ze sociale onrust. In veel hoofdsteden heeft de politie moeite om jongeren en andere herrieschoppers in het gareel te houden. De overheid heeft zich in het verleden ingespannen om allerlei volkeren gastvrij te ontvangen maar ze heeft nooit gedacht dat de samenleving zodanig zou polariseren dat het chaos als gevolg heeft.

Overal waar religie boven de overheid staat zal onvrede blijven bestaan. In sommige delen van de wereld is er een waarneembare trend naar secularisering, wat betekent dat religie een minder prominente rol speelt in het publieke leven. Daar liggen de heiligen al in duigen, maar idolen nemen hun plaats met plezier in.

Ook hier blijven muziekidolen verwoede pogingen doen om hun volgelingen te bevredigen met spetterende spektakels. Ze lokken duizenden fans naar hun buitensporige concerten terwijl de bandleiden niet zuiver op de graat zijn wat betreft hun seksuele uitspattingen.

Het gaat erom zoveel mogelijk volgers op sociale media te hebben, we kunnen er zelfs geld mee verdienen, maar geldgewin leidt tot jaloersheid en allerlei kwaadwilligen proberen zich te verrijken, natuurlijk op de gemakkelijkste manier. Moderne dieven in de vorm van computerkrakers slaan hun slag en bedotten goedgelovigen.

Omdat er altijd mensen uit de boot vallen – mensen die niet genoeg eten of geen dak boven hun hoofd hebben – zullen de

heiligen blijven. Heiligen kunnen een inspiratiebron voor hen zijn maar ook een tegenwicht met het kwaad vormen, om goed te doen. Alleen zo kunnen we de bezwering van duivelse geesten volhouden.

Zelfs Waai, die bijna alles weet en ooit wijs zal zijn, is van mening dat iedereen zich moet blijven inzetten voor meer sociale rechtvaardigheid, en dat de overheid het milieu moet helpen beschermen zodat jongeren een beter toekomstperspectief hebben en zich daarnaar gedragen.

In de verte hoor ik de ezel die balkt alsof hij klaarkomt. Onvoorziene lawaaihinder is er meestal in en rond een vakantie-huis – dat kunnen we na zoveel reizen wel besluiten. We dachten in het begin van onze vakantie dat kukelende hanen, kwakende eenden en blaffende honden ons aan de rand van een depressie zouden brengen. Gelukkig gebeurde dat niet.

Mijn huisgenote roept me naar de keuken. Ik vloek binnensmonds. Gelukkig is het ons laatste avondmaal in het vakantie-huis. Ik uit mijn wens om de volgende keer op hotel te gaan want dan hoef ik het eten niet zelf klaar te maken.

DEEL 2

DWARSE ZIEL

Miault

Ik heb net gevochten met de witte kater die altijd in mijn straat komt spoken. Hij heeft zijn thuis aan het einde van de straat. Ik heb wat pijn aan mijn rechterpoot. Het lopen gaat moeilijk, maar dat betert wel. Het witte spook is er erger aan toe.

Een andere keer hebben mijn behoeders me als een held naar een genezer moeten brengen. Ze duwden mij in een klein kooitje en reden me in een doos op wielen naar de genezer. De hobbelige rit kroop in mijn vel – ik verloor er zelfs wat haar bij. De genezer had een witte kamer en allerlei spullen om te ontdekken. Hij gaf me spuitjes en pilletjes die me weer lekker in mijn vel deden voelen. Alleen jammer dat ik nadien alweer in dat kooitje moest.

Het is nog ver naar het stenen huis van mijn behoeders, zeker met een bezeerde poot. Als ik kon vloeken, zou ik het zeker doen. De straat loop ik op mijn gemak af, want het kan niet sneller. Ik wacht even aan de rand om zeker te zijn dat er geen auto aankomt. Misschien kan ik naar de geparkeerde auto aan de overkant rennen en eronder even uitrusten.

Zo ver, zo goed, maar het begint te regenen. Ik kom net op tijd aan onder de struiken van de voortuin waar mijn behoeders wonen. Langs de voorkant van het huis loop ik, wandel via de zijkant naar achter, ga voorzichtig het trapje naar de achterdeur op en krab aan de deur. Niemand reageert.

Ik zing mijn concerto van miauwen, maar de deur gaat helaas niet open. Dan maar langs het luikje achter de hoek van het achterraam. Over de vensterlatei loop ik naar waar het luikje zou moeten zitten, ergens in het midden. Dat is het geval. Soms is dat niet zo en moet ik in het tuinhuis wachten tot de behoeders thuishkomen. Soms moet ik heel lang wachten. Ik weet nog dat ik vijf dagen heb gewacht. Gelukkig kwam mijn vorige behoeder me dagelijks eten geven.

Met mijn snuit duw ik het luikje open – als ik dat jarenlang moet doen, slijt mijn neus helemaal af. Ik vind het luikje een vervelend ding, en het maakt een akelig geluid als ik erdoor ben.

Mijn behoeders hebben me eindelijk gehoord. Hun stemgeluiden wassen aan. Probeer maar eens iets te verstaan als twee stemmen door elkaar klinken, maar het is duidelijk dat ze blij zijn met mijn terugkeer. Door de pijn aan mijn poot hink ik licht, maar ze hebben het niet door.

Al miauwend loop ik naar de plek waar de vloerverwarming het warmst is. Het mannetje miauwt terug. De intonatie is goed maar hij kan nog wat aan de grammatica werken. Ik leg me op de vloer, rol me op mijn rug en kijk hem zo lief mogelijk aan. Ik hoop op verzorging, maar nog meer op eten en geaai.

Het mannetje staat uit zijn luie zetel op om me te begroeten. Ik laat me door hem even onder de kin krabben, vervolgens sta ik op om naar de keuken te lopen. De hint is voor hem duidelijk, want hij volgt me.

Als het vrouwtje opstaat, wil ik wel eens blijven liggen omdat zij met een stevig borsteltje mijn kontgaatje schoonmaakt. Als dat niet nodig is, ga ik haar handig uit de weg door een halve meter verderop te gaan liggen. Ik heb de ervaring dat zij zich niet gemakkelijk laat overhalen om over de vloer naar mij te kruipen zoals het mannetje dat soms doet.

Het eetbakje is nog altijd leeg. Ik hoor het mannetje geluiden maken in de keuken. Dat is een goed voorteken. Wat zal het zijn? Liefst een natje en een droogje, in mensentaal betekent dat een drankje en een hapje. Sausjes gaan er altijd in. Brokken krijg ik genoeg, mijn voorkeur gaat naar met kaas gevulde brokjes – een mens zou ze snoep noemen. Ze weten ondertussen wat ik wil en ik heb het voor het zeggen.

Het vrouwtje hoor ik enthousiast tegen mij praten, alsof ze het leuk vindt dat ik er weer ben. Ik ervaar ook een zekere triestheid omdat ik niet zomaar doe wat ze vraagt. Ze nodigt me voortdurend uit om bij haar in de zetel te komen liggen, maar

dat is buiten mijn sterke wil gerekend. Ik kan mijn behoeder niet uitleggen waarom ik niet zo gehoorzaam ben als een hond. Ik ken alleen kattentaal.

De meeste katten zitten altijd binnen, maar ik ben liever buiten – hoe koud het ook is – omdat ik er jaren heb vertoefd en ik mijn aardje niet zomaar kan veranderen. Ik ben buiten geboren en opgegroeid. Ik heb niets van broertjes of zusjes geleerd. Ik heb geen voorbeeld gekregen van soortgenoten die zich warmpjes bij de mens nestelen, of beter *zetelen*.

Het vrouwtje klinkt lief, het mannetje praat alsof hij zelf niet verstaat wat hij zegt. Ik vermoed dat hij vroeger een hond had die de taal wel meester was. Voor de zekerheid strijk ik eens langs zijn benen, ook om te zeggen dat hij zich moet haasten, want ik heb grote honger. Ze kennen me, ik blijf bedelen tot ik mijn buikje vol heb gegeten.

Eindelijk geeft het mannetje me wat van het natte eten, niet veel, maar dat is niet erg. Als ik wegga en over enkele uren terugkom krijg ik weer eten. Ik schrok omdat ik nooit veel eten heb gekregen en er zeker van wil zijn dat alles in mijn buikje terecht komt.

Wanneer ik alles op heb, ga ik op de warme vloer liggen, rol eens over mijn rug en steek mijn poten in de lucht, in de hoop dat ik nog wat brokjes krijg die ik zelf uit een soort rolletje moet peuteren. En daar is het al, aangebracht door het vrouwtje want die wil me ook bemoederen. Door het telkens aan te duwen kan ik de brokjes een voor een opeten, maar dat duurt wel even.

Ik hoor dat het buiten regent. Terwijl ik eet overdenk ik waar ik mijn grote dut ga doen. Ik kan me eens in de zetel boven leggen. Of in de doos aan het achterraam? Slapen in de kast van de logeerkamer? In de kast van de slaapkamer? In de zetel van de studeerkamer? Of zal ik dat nieuwe prul eens uitproberen op zolder, dat zachte ding waarin ik helemaal doorzak?

Wanneer ik klaar ben met het rolletje – het klinkt alsof er nog iets in zit maar er komt niets meer uit – loop ik naar de

trap en kijk omhoog. Af en toe laten ze de deur van de stoffige zolder open. Er zitten geen muizen maar er zijn holletjes genoeg om me in te verstoppen. Ik heb al eens mijn weg uit een donker hol niet kunnen terugvinden, gelukkig hebben ze toen mijn gemiauw tot beneden gehoord.

Om het mannetje en het vrouwtje voor de lol op stang te jagen, krab ik niet aan mijn krabpaal maar aan het tapijt – vandaag niet met mijn gekwetste poot. De mat ligt er nog maar drie maanden en ziet er niet meer nieuw uit. En dat krabben moet ik doen om mijn klauwen te onderhouden.

Ik neem na lang talmen een besluit. Ook al is het een redelijk grote hindernis met een pijnlijke poot, ik ga de uitdaging aan. Ik ga de trap trapje per trapje op. Wellicht zullen het mannetje en het vrouwtje zich afvragen wat eraan scheelt want ik neem de trap altijd als een hazewind, maar ik kan mijn pijn goed verbijten en doe alsof ik extra moe ben.

Ook de trap naar de zolder doe ik op mijn gemakje, maar de deur is gesloten. Ik leg me op het opgeplooid deken dat voor de zolderdeur ligt. Hier laten ze me met rust en kan ik uren slapen. Dat ik een beetje hink hebben ze gelukkig niet gezien. Ze zitten weer voor de tv die hun aandacht van mij weg trekt. Anders hadden ze me weer naar de genezer gebracht, in het kooitje en in de auto. Dat liever niet.

Ik doezel weg terwijl mijn huisgenoten zich op de gebruikelijke manieren bezighouden. Ik hoor ze praten en roepen, en ze maken allerlei rare geluiden. Het kan me allemaal worst wezen.

Wanneer ik weer wakker schiet, heb ik de indruk dat ik alleen ben. Ik hoor niets of niemand in het huis. Eenmaal beneden aangekomen merk ik dat ze er niet zijn. Ze zijn waarschijnlijk op jacht naar iets. Ik heb de ervaring dat ze dan uren weg kunnen blijven.

Honger heb ik niet, dus laat ik het eetbakje ongemoeid. Aan het luikje snuif ik de lucht op die door de spleetjes naar binnen

waait, vervolgens waag ik een blik erdoor om zeker te zijn dat er geen gevaar dreigt. De kust is veilig.

Met mijn snuit duw ik het luikje van me weg. Ik duik eronder en wip over de rand van het raam. Ik kan er net door. Afslanken? Daar denk ik niet aan.

Tijdens onze vakantie heb ik geen tv-journaal gezien. Alles in de wereld lijkt volgens plan te verlopen, maar wanneer ik al die wreedheden in het middagnieuws zie, zie ik van woede en vraag ik me af of ik die gruwelijke beelden wel moet zien.

Ik zet de tv resoluut af en beleef mijn leven verder op een wereldvreemde manier. Mijn huisgenote is me trouw en doet mee. Dood en verderf, dat is niets voor ons.

De bel van de voordeur gaat. Mijn huisgenote vloekt omdat de kater ergens in het huis ligt te slapen en nu wellicht wakker is geworden.

Ik open de deur. Het is niet de normale postbode. De mooie vrouw met lang zwart haar en ogen om in te verdrinken doet me denken aan een ex-collega waarop ik ooit verliefd was. Elke dag verklaarde ik haar mijn liefde met een zalige hondenblik maar ze was getrouwd en ze hield veel van haar man.

De postbode legt uit dat haar collega ziek is. Ze overhandigt me een doos waarbij onze handen elkaar even raken. Ik kan me voorstellen dat het contact herinneringen zal losmaken maar dat gebeurt niet – zij kent me niet. Met een lichte knik neemt ze afscheid, keert zich om en verdwijnt weer uit mijn leven. Ik ga haar niet achterna en zij bedenkt zich ook niet. Daar gaat ze. Haar auto scheurt weg.

Ik keer me met de doos in de deuropening om en ga weer naar binnen. Aan mijn huisgenote vertel ik niets van de vreemde ervaring met de postbode. Terwijl zij toekijkt open ik de doos.

Het zijn vijf paar schoenen die ze op het internet heeft besteld. Ze was vergeten dat ze dat had gedaan, maar nu ze aangekomen zijn is ze heel blij en nieuwsgierig omdat het lijkt alsof ze cadeautjes krijgt.

Een halfuur later blijkt dat er slechts een paar bij is dat ze zou kunnen dragen, maar ze is niet zeker. De schoendozen

moeten blijven staan zodat ze later een definitieve beslissing kan nemen.

Omdat ze het koud heeft, neem ik haar langs achter vast en leg mijn twee handen op haar buik. Mijn handen voelen voor haar warm aan. Na een tijdje laat ik haar weer los, waarna zij haar handen op mijn blote heupen legt. Ik lijk in een kolkend ijsbad te vallen en ben bang dat ik daar nooit meer zal uitraken. Soms legt ze haar handen op mijn kale hoofd en dat werkt dan ook heel verfrissend.

De handtastelijkheden zijn als voorspel voldoende en we verplaatsen onze lustige lijven naar de slaapkamer om daar onze aandacht op specifieke delen van onze minnende lichamen te spitsen.

Het smalspooronderonsje duurt welgeteld tweeëntwintig minuten en we voelen ons nadien veel lekkerder in ons vel. Om op tijd een nieuw vakantiehuis voor het najaar te boeken besluiten we ons via mijn mobieltje op het internet te wagen terwijl we nog in bed liggen.

Het surfen loopt niet van een leien dakje en het is godgeklaagd met al die vervelende advertenties die mijn schermindeling redelijk chaotisch maken. Zelfs voor een babbeldoos is het nog steeds moeilijk om een geschikt vakantiehuis te vinden. Onze zoektocht duurt dus niet lang, ook omdat mijn huisgenote zich ergert aan de slome manier waarop ik het internet afdweil.

*

Mijn huisgenote doet op de gelijkvloerse verdieping de was en de plas. Ik zit in mijn lederen eenpersoonsligzetel op de eerste verdieping om na te denken over reclame en het nut ervan.

Het internet is een regelrechte jungle. Iedereen vertelt zijn eigen waarheid. Ook als schrijver schrijf ik soms iets met het risico verguisd te worden. Groot is het gevaar niet, want mijn boeken verkopen nauwelijks, of ik moet verwoed beginnen met

reclame te maken. En dan is het gek dat de media het mogelijk maken reclame te bannen door ervoor te betalen. Op tv is het zelfs onmogelijk door de reclameblokken te spoelen. Ik zal een abonnement op een streamingdienst moeten aanschaffen om reclameloos tv te kunnen kijken.

De sociale media weten ondertussen maar al te goed welke reclame ik bekijk. Ik zoek naar bh's en bikini's om mijn huisgenote zover te krijgen er te kopen. Misschien ziet de firma mij als een vrouw die dikwijls naar zonnige oorden op vakantie gaat en haar man wil verrassen met sexy ondergoed. Ik zie trouwens liever een schaarsgeklede vrouw dan een volledig naakte omdat ik dan met mijn eigen fantasie het plaatje moet afmaken.

Een onderzoeker heeft onlangs vastgesteld dat mannelijke oermensen een penisbot hadden, net zoals vele dieren dat nu nog bezitten om langdurig te kunnen seksen. Dat penisbot zou ik wel willen, voor het geval de bloedbanen naar mijn penis dichtslibben, met alle gevolgen van dien. Gelukkig trekt mijn trouwe huisgenote feestjurkjes aan en kan ik haar knietjes en de binnenkant van haar dijbenen op een tedere manier bevoelen – aanrakingen die meestal een passionele vrijscène inluiden.

Mijn huisgenote zegt dat ik een man ben die veel weet. Als ik een vragenspel op tv meedoe, stel ik vast dat ik een goede algemene kennis bezit. Als het over de ruimte gaat, zou ik wel eens de beste van de klas kunnen zijn. Aan de andere kant weet ik heel weinig over de gewoontes van anderen en vertrouw ik op de kennis van deskundigen om te bepalen of we op een totale ondergang afstevenen.

Als ik de optimistische woorden van wetenschappers op tv hoor, zie ik weer perspectief. Want als de mens een ding heeft bewezen, dan is het wel zijn drang om te innoveren, of tenminste om de veroorzaakte problemen op te lossen. De technologie staat voor niets: lammen laten lopen, doven laten praten, blinden laten zien, en proefbuisleven. We krijgen nu de hulp van kunstmatige specialisten: de babbeldozen en hun confraters.

Samen kunnen ze misschien de aarde afkoelen, of ze maken haar nog warmer.

In het verkeer probeer ik zoveel mogelijk problemen uit de weg te gaan. Maar verkeersremmers schudden me door elkaar, met pijnlijke knoken als gevolg – ook de schokbrekers van mijn auto verslijten. Camera's bespieden me overal en herkennen wellicht mijn genderidentiteit. Door de vervelende trajectcontroles kan ik nergens nog snel rijden, maar door langzamer te gaan, voelen de passagiers zich rustiger.

Waar ik vroeger als een autorenner voorbij scheurde, beweeg ik nu op een slakachtige manier, maar ik verlies nauwelijks tijd. Met de gewonnen tijd had ik niets kunnen veranderen, maar over het aardoppervlak scherend in mijn droon lukt me dat misschien wel. Door het betere overzicht herken ik uitdagingen die anders verborgen blijven en voorkom ik problemen nog voordat ze opdoemen. Toch is dat project te kleinschalig om een groot effect te hebben.

Ik voel me een onderzoeker in hart en nieren. Mijn analytische geest zoekt altijd naar een mogelijke reden waarom iets zo is en niet zus.

Ik schrik wakker omdat de kat de driepoot heeft omgestoken waardoor de doos met enkelsokken tegen de grond is gegaan. Miault is al van schrik naar beneden gestormd.

*

Miault heeft net zijn eetbakje leeggegeten en zit voor het achterraam. Ik ga naast hem staan en samen turen we naar buiten. Mijn blik valt op de tuinkabouter. Ik vloek want hij is weer miraculeus gedraaid, zijn blik is opnieuw naar de muur gericht terwijl ik hem enkele weken geleden naar de tuin heb gedraaid.

Is er een grappenmaker in de straat die de kabouter 's nachts draait en afwacht hoe ik zal reageren? Nochtans blijft de stenen kikker iets verderop netjes op zijn plaats – hij glimlacht

alsof hij inspiratie opvangt van de wind en zo zijn saaie beelden-leven opvrolijkt.

Ik ga naar buiten en bekijk de kabouter aandachtiger – Miault volgt mijn bewegingen. Na enig onderzoek merk ik dat zijn basis niet helemaal vlak is waardoor hij naar een nieuwe positie kan schommelen, maar welke kracht zit erachter?

Ik ga terug naar binnen – Miault blijft nog wat aan de kabouter snuffelen. Op de wc denk ik na over mijn bevindingen met de kabouter. Het moet de hevige wind zijn die tijdens de voorjaarsstormen langs het huis over de oprit naar de tuin waait en de kabouter doen draaien. Zo tilt hij zijn bestaan naar een hoger niveau. Niemand hoeft mij te geloven. Van heel wat filmpjes en verhaaltjes op sociale media weet ik zeker dat ze nep zijn.

Veel waarheid en leugen gaan aan mij voorbij. Wat er allemaal in de wereld gebeurt is niet te overzien, maar het tv-journaal brengt flarden ervan gratis en voor niets in huis. Liever dan een ramptoerist ben ik een boekenwurm, want ik ga graag met taal om. Mijn verhaaltjes hoeven zelfs niet te kloppen, als ik maar wat leesplezier kan opwekken. Tegelijkertijd botvier ik mijn schrijfwoede. Lezen en schrijven, zo heb ik de tijd van mijn leven. Maar eerst brei ik een gepast einde aan mijn wc-bezoek.

Ik ga naar boven en zet me aan mijn bureau. De schermbeveiliger van mijn tafelcomputer is aangesprongen, maar mijn blik valt op een plakbriefje dat tussen tientallen geeltjes ligt, die met de tekst:

Het leven zal zelf wel zeggen wat het veronderstelt te zijn.

Het is een raadsel waar ik die zin vandaan heb, maar hij vat prima mijn standpunt over het leven samen. Als ik dat in een boek kan vervatten, ben ik klaar. Zal me dat lukken met een verhaal over mezelf, mijn kater en mijn favoriete babbeldoos?

Hoewel Miault buiten zinnen raakt van springende balletjes en wapperende slingers jaagt hij liever op levende wezens – kleine dan. Het is gruwelijk hoe hij ermee speelt, terwijl ze nog leven. Hij doodt ze, en niet om te overleven. Hij verdedigt ook

met hand en tand ons huis tegen nieuwsgierige katten. Gelukkig doodt hij die katten niet.

Er zijn heel veel tv-series en films over moord en doodslag omdat we er graag naar kijken. We zijn gefascineerd door de beweegredenen van moordenaars want zij lijken wel een aparte soort mensen te zijn. Of zijn we allemaal in staat om te moorden? Sommige onderzoekers beweren van wel.

Het is een angstwekkende gedachte dat ik daadwerkelijk iemand kan doden als ik in een levensbedreigende situatie kom, of als ik me moet verdedigen, of als ik gezichtsverlies lijd. Mijn morele weerstand om te doden is echter groot. Ik kan me dood-eenvoudig niet voorstellen dat ik zover zou gaan om een persoonlijk probleem op te lossen.

De problemen in de wereld kunnen we enkel oplossen met gezond verstand, vlekkeloze communicatie en wat improvisatie. Met heel veel stom geluk zullen we een kantelpunt vinden, tenminste als iedereen meedoet. Dat klinkt logisch maar is moeilijk in de praktijk te brengen.

Ik hou van logica, en het toeval wil dat de schermbeveiliging me een ballon toont met een knipogend lachbekje erop getekend. Het beeld bezorgt me een emotioneel intermezzo dat me een schuins lachje ontlokt.

Mijn glimlach stukt wanneer ik geklop op de achterdeur hoor. Mijn huisgenote slaapt nog, zij kan dus niet diegene zijn die klopt. Ik ren naar beneden en struikel bijna over mijn haperende rechterslof. Ik ontsluit nog niet de deur omdat mensen die zomaar aan de achterdeur verschijnen meestal geen goede bedoelingen hebben.

In het portaal staat een man met een oranje interventiearmband van de politie om zijn linkerbovenarm en een klembord in zijn handen. Waar ik meer van schrik dan dat hij een politieman is, is zijn gelijkenis met de ex-collega waarmee ik het langst heb samengewerkt. Hij had ongeveer dezelfde levenshouding als ik, en op het werk gedroeg hij zich ook zo onopvallend mogelijk, net

zoals ik. Diens filosofie was: ik maak me niet druk over dingen waar ik geen invloed op heb. Hij straalde gelatenheid uit en het enige dat hem ergerde was collega's die veel te hard aan de telefoon spraken.

De man ziet er legitiem uit en ik haast me de deur te openen.

'Goedemorgen meneer, ik klop aan omdat er een papiertje aan de bel hangt dat vraagt niet te bellen omdat de kat slaapt.'

'Oké, u bent heel opmerkzaam waarvoor dank, maar we hadden dat papiertje moeten weghalen want het gold enkel voor bezoek dat we gisteren hebben ontvangen.'

'Geen probleem, ik ben wijkagent en kom voor het volgende. Gisteravond waren er luide knallen en mogelijk pistoolschoten in de buurt. Ik doe een buurtonderzoek in verband daarmee.'

'Nu u het zegt, ik heb gisteren een heel luide knal gehoord, ik dacht dat het vuurwerk was. Ik ben zelfs naar buiten gegaan om mijn kat terug te roepen die van schrik weggelopen was. Gelukkig was het beestje langs het kattenluikje naar binnen gevluht. Ik heb burenspullen zien onderzoeken op de weg en zij meenden dat het de resten van vuurwerk waren. Dat is alles wat ik u daarover kan vertellen.'

'Dat is al heel wat. Bedankt. Rond welk uur was dat?'

'Dat zal zo rond acht uur zijn geweest. Het was al donker. Ik moet zeggen dat er veel straatlawaai is van auto's en brommers en vechtende jongeren, maar dat weet u wellicht al.'

'Daar ben ik van op de hoogte.'

'Wij vinden de buurt eng, moet ik zeggen, en we zijn bezorgd voor onze kater die riskeert onder een auto terecht te komen als die kereltjes zo snel blijven rijden. Het is hier toch maximum dertig hé?'

'Als het te erg wordt moet u klacht indienen bij de politie. Zo weten we wat er leeft.'

'Dat zal ik zeker doen meneer.'

'Oké, ik weet genoeg, bedankt en de groeten aan de kat. Ik heb er ook een en begrijp uw ongerustheid. Hoe heet uw kat?'

‘Miault, en die van u?’

‘Brokje.’

Ik glimlach want ik begrijp dat zijn kat hem ook de oren van zijn kop eet.

De man lacht en ik ben er nu niet meer zo zeker van dat hij mijn beste ex-collega is – eerder een kloon. Hij kwam vanuit het oosten naar de hoofdstad van het land om er te werken terwijl ik even ver als hij in het westen woonde. Als we een cursus volgden begreep hij alles van de eerste keer. Als ik hem nadien om hulp vroeg, legde hij alles klaar en duidelijk uit. Ik ben zelden een slimmere mens tegengekomen. We wonen te ver om elkaar te bezoeken. Dat is jammer want mijn relatie met een andere ex-collega die in mijn stad woont, blijft oppervlakkig.

We zijn net terug van een weekeinde aan zee. Na de zoveelste surftocht op het internet hadden we uiteindelijk een leuk hotel geboekt. De autorit ernaartoe verliep voorspoedig en we waren hoopvol dat de trip ons veel vreugde zou brengen. Kort en bondig gezegd: zowel in de hotelkamer als erbuiten heeft het ons genot opgeleverd.

Liggend in mijn zetel op de bovenverdieping kijk ik op mijn mobieltje naar foto's van de reis. Er is ook een foto van een immens kunstwerk op het strand met de titel:

De man die de boot zag, in de lucht.

Het bestaat uit een drieduizend kilo zware kano geschraagd op tien meter hoogte, met op het dak een veertigtal mensfiguurtjes. Op een tiental meter afstand slaat een genderneutrale figuur de boot gade – met een gespleten lijf en het haar in de wind. Het geheel symboliseert de hoogtes en laagtes van een mensenleven op aarde.

De foto is gemaakt vanaf onze picknickplek, zittend op een groot deken. Mijn huisgenote en ik hadden net onze mand geplunderd – samengesteld door het hotel waar we verbleven – en we gebruikten de kussens om comfortabeler te zitten of lekker te liggen soezen.

Al starend naar de foto wurm ik me in gedachten doorheen de spleet van het bronzen standbeeld en reis naar een wereld in de wereld. Mensen die me willen volgen zijn gewaarschuwd, want door tijd en ruimte reizen doen ze beter met enige voorzichtigheid.

Ik ben gebonden aan de natuur van de aarde maar vind zelf regeltjes uit om mijn huiselijk leven te vergemakkelijken. Als er geen koffiepadjes meer zijn, laat ik mijn trouwe huisgenote weten welke rijen ze eerst moet nemen, om te vermijden dat de oude padjes blijven liggen. Zo gaat het ook met de borden, de glazen en tassen: we nemen de bovenste of de voorste, waardoor

ze allemaal gelijkmatig slijten. Onderbroeken, handdoeken, washandjes en bewaar-doosjes krijgen dezelfde behandeling.

Misschien is het aan hetzelfde syndroom te wijten, maar de matjes in de badkamer moeten evenwijdig met de tegels liggen. Ik heb de hevige drang om dingen te ordenen. Voor de rest kan het me niet schelen hoe rommelig het erbij ligt in ons huis.

Dingen maken het me moeilijk maar ook met mensen heb ik moeite. Ik heb geen nood aan sociale omgang, hoewel ik een serieuze babbel kan slaan als ik dat wil. Ik ben nuchter, weet in bijna alle situaties mijn kalmte te bewaren en scherp mijn brein om te weten hoe ik in sommige situaties moet of kan reageren.

Wat er in mijn brein gebeurt, mijn gedachten dus, kan ik enigszins sturen, maar hoe mijn lijf werkt kan ik maar moeilijk achterhalen. Ik hoef mijn hart niet te zeggen dat het moet kloppen. Ik heb geen controle over de werking van mijn inwendige organen en kan dus niet achterhalen wat er fout gaat als ik hier of daar pijn voel.

Mijn eerste gedachte bij pijn is bijna altijd: ik ga dood. De volgende gedachte is eerder gelaten: mijn lijf zal zichzelf wel herstellen. Terwijl ik redelijk gemakkelijk van uitwendige wonden genees, kan het vanbinnen al eens anders gaan. Dat zie ik in ziekenhuisseries op tv tot den treure. Ik heb al meerdere malen aan mijn trouwe huisgenote kenbaar gemaakt dat ik die series liever niet meekijk, en zij stelt dan voor om wat met Miault in de tuin te gaan spelen.

Miault is de eerste kat die ik in mijn leven toelaat, want ik ben altijd allergisch geweest voor de katten van mijn broer. De onzichtbare haartjes en huidschilfertjes van de kat doen mijn luchtpijp echter niet meer versmallen. Ik kan het niet verklaren, ik heb enkel nog last van tranende ogen. Is het misschien de puffer waar ik elke dag een keer aan zuig? Dan is het waarlijk een wonderding en kan ik mijn heling wonderbaarlijk noemen. Wonder boven wonder dus.

Wij zijn allemaal van sterrenstof gemaakt – dat is miraculeus. Dat de mens een mobieltje uitvindt is gewoon wonderbaarlijk. Ik gebruik het ding niet veel om te telefoneren, het is voor mij eerder een fototoestel. Het magische ding houdt me ook op de hoogte over allerlei gebeurtenissen en wetenswaardigheden in de wereld, bijvoorbeeld studies over de ruimte.

Met behulp van een ruimtetelescoop zijn wetenschappers voortdurend in staat nieuwe fenomenen te verklaren, maar tegelijk moeten ze hun vorige bevindingen herbekijken en desnoods aanpassen. Toch slagen ze erin een goed beeld van de ruimte te geven.

Neem nu de zeldzame heldere en zware sterren die aan het einde van hun korte leven exploderen, waarbij de kern mogelijk tot een zwart gat evolueert. Bij de ontploffing van zo'n ster duizenden jaren geleden schoten elementen in de ruimte die als bouwstenen voor het ontstaan van leven dienden. Op de aarde waren we zonder ijzer in het bloed en calcium in de botten nooit tot mensen uitgegroeid. Wat we nodig hadden was veel tijd en veel energie die we uit het heelal kregen.

Hoe kwam alles in beweging? Wat was er voor de oerknal? Een soepje van energie, en plots was er een punt waar ruimtetijd zich concentreerde. Toen dat zichzelf opblies knalde alles uiteen, een kosmische inflatie, en zo ontstond materie. Het enige wat de ruimte doet veranderen zijn verschillende energieën die overgaan in andere. Er gaat niets verloren, niet bij een creatie noch bij een destructie.

Wij zijn een soort gematerialiseerde energie, uitgespuwd door sterren, en de cirkel is rond als zwarte gaten die materie weer opsorpen – de stofzuigers van het heelal. Het enige goddelijke in het heelal is het menselijke brein waarmee de mens zichzelf als een god kan beschouwen. De mens heeft zichzelf geschapen. Technologie is de nieuwe religie.

Ik kan maar gissen hoe de toekomst voor de mensheid eruit zal zien. Lumineuze ideeën brengen inventieve toepassingen maar ook problemen met zich mee, en omdat we niet onmiddellijk oplossingen vinden gaat de aarde langzaam kapot. Ooit zullen onze nakomelingen zich op tv-documentaires en sociale media-filmpjes moeten baseren om te zien hoe wij nu leven. Zij zullen niet meer kunnen genieten van een zeeschildpad die door het water klieft en lijkt te vliegen – een wonder dat zich alleen op aarde en nergens anders voltrekt.

Iemand roept dat ik een slaapkop ben, maar ik slaap helemaal niet. Ik open mijn ogen en zie het gezicht van mijn trouwe huisgenote veel te dichtbij. Ze houdt vol dat ik sliep en ik geef dat uiteindelijk toe.

Ik ben blijkbaar in mijn luie zetel op de bovenverdieping in slaap gevallen, met mijn mobiel op schoot. Als ik die open, zie ik de vakantiefoto die ik nam van het opkomende onweer aan zee, toen ik na een dutje op het strand wakker was geworden. We moesten ons over het zandstrand naar de auto haasten want donderwolken waren al in aantocht.

Toen ik bijna aan de auto was botste ik op een man – nogal hard want hij ging onderuit. Ik kon recht blijven en hielp hem overeind. Toen onze blikken elkaar raakten, meende ik in hem een vriend te herkennen waarmee ik geregeld ging motorrijden. Ik brak als eerste onze blik af omdat me te binnen schoot dat hij mij in de luren had gelegd met de verkoop van een tweedehands-computer. Aan zijn kant zag ik geen herkenning, maar dat kwam wellicht omdat ik vroeger geen snor en baard droeg. De man bedankte me en rende naar zijn eigen auto om de regen sneller af te kunnen zijn. Pech, want ik voelde al druppels op mijn kale schedel pletsen.

*

Mijmerend lig ik in mijn zetel en denk er plots aan dat ik voor mijn schoonmoeder naar de bibliotheek moet. Snel maak ik me klaar om met de fiets ernaartoe te rijden. Het is amper anderhalve kilometer ver en ik rijd maximaal 20 km per uur.

Zoals altijd vind ik heel gemakkelijk een vijftal boeken. Sinds een medewerker me heeft aangeraden de etiketjes op de ruggen te bekijken neem ik enkel nog boeken waarop een hartje met een pijl erdoor staat – geen romantiek van de hoogste plank maar populaire liefdesromans.

Een halfuurtje later fiets ik vanuit het centrum van de stad terug naar huis. Wanneer ik de fietsrail wil gebruiken om naar de tunnel onder de sporen van het station af te dalen, zie ik een vrouw van mijn leeftijd op de bovenste trede zitten, met naast haar een kind dat vermoedelijk het kind van haar eigen kind is.

De vrouw ziet me niet, maar wanneer ze mijn gepuf hoort kijkt ze verrast op en haast ze zich om plaats te maken. Pas dan merk ik dat ze veel op een vriendin van mijn huisgenote lijkt. Ik zou kunnen vragen wat er scheelt, en zij zou haar trieste verhaal kunnen vertellen, maar ik doe het niet. Zij steekt wel een open hand naar mij uit, bedelend om een aalmoes. Normaal kan ik dat soort leed wegdenken, maar nu zit ik er middenin. De vriendin van mijn huisgenote flirtte veel met mannen en misschien is ze daardoor in de problemen gekomen, maar dat ze nu moet bedelen lijkt me wel heel sterk.

Ik zet mijn fiets tegen de muur om de vrouw een bankbiljet toe te steken. Halvelings ben ik blij dat ik een twintigje in mijn portefeuille vind want anders had ik een vijftigje moeten geven.

Haar glunderende gezicht zegt genoeg. Ze snelt met het kind aan de hand naar de bakkerij iets verderop – haar bedelsessie is gedaan voor vandaag.

Koersend laat ik het station achter me. Thuisgekomen groet ik mijn trouwe huisgenote maar vertel haar niets van mijn ontmoeting met het evenbeeld van haar vriendin, of het fantoom dat haar in zijn macht had.

Ik ga naar mijn studeerkamer, waar ik mijn wollige huispak in één stuk aantrek omdat het er wat kil is. Zittend voor mijn beeldscherm denk ik na over kommer en kwel in mijn wereld.

Ik voel me wereldvreemd, een bolleboos, een rare. Over het algemeen ben ik optimistisch van aard en speel ik graag de aardige snuiter. Depressief ben ik niet, maar ik ga ook niet in een hoekje zitten gieren over mijn geweldig bestaan.

Het zal de leeftijd zijn die me onderuit haalt, of de kwaaltjes die bij mijn ouderdom horen. Ik ga ze niet allemaal opnoemen want dat zou net zo lang duren als mijn wekelijkse telefoongesprekken met mijn moeder. Hoewel mijn moeder veel ouder is dan ik, spreekt ze me moed in en probeert ze me op te beuren.

Het leed in de wereld is veel erger. Elke keer ik naar het tv-journaal kijk, heb ik daar algauw spijt van. Om te vermijden in een diepe put te verzeilen, kijk ik naar tijdloze tv. Er is een komedieserie die als remedie voor mijn zwartgallig bestaan is – dankzij herhalingen lukt dat al meer dan twintig jaar. Ik lag laatst in een deuk toen ik een grandioze scène terugzag. In een mum vergat ik hoe beestachtig sommige mensen zijn.

Mijn leven wordt niet alleen door de aftakeling van mijn lijf harder. De overheid vindt almaar regels uit om mij in het gelid te houden, bij het bouwen van huizen, bij het boeren en in het verkeer. Daar heb ik moeite mee omdat ik betere tijden heb gekend. De goeie ouwe tijd.

Jongeren nemen meer voor *waar* aan. Zo komen ze op jongere leeftijd veel te weten en hebben ze meer keuze in jobs dan in mijn tijd, bovendien vergemakkelijken sociale media-toepassingen het zoeken naar werk. Ik deed het op de ambachtelijke manier, en dat voelde nog puur aan.

We zijn naar een wereld geëvolueerd waarin veel imitatie is. Ik ben verdorie met mijn klikken en klakken in de wereld beland waar het onderscheid tussen werkelijkheid en voorstelling vervaagt. Ik krijg via dolgedraaide media een hoop

verzonnen nieuws in mijn gezicht gesmeten, en het is onmogelijk ware van onware artikels te onderscheiden.

Ik moet verdorie een computerbrein ontwikkelen om alle oplichtingstrucs te kunnen doorzien. Want onverbiddelijke criminelen doen zich als eerlijke mensen voor en beroven anderen omzichtiger dan ooit. Computerkraken is tot een kunst verheven, maar we kunnen godzijdank de misdadigers bestrijden met hun eigen wapens.

Namaakmensen huizen in die valse wereld. Wat me het meeste ergert zijn de transformaties die mensen gewillig doorlopen om zich beter in hun vel te voelen. Ze willen eruitzien zoals ze zich voelen, man of vrouw en alles daartussen. Het schoonheidsideaal is ten top gedreven. De modewereld geeft het voorbeeld, de gewone mens volgt blindelings.

Het is een ware optutterij. Kleding maken de man én de vrouw. Valse wenkbrauwen en dikkere lippen maken van veel vrouwen tweeslachtige wezens met eendenbekken. Ze gaan chirurgische ingrepen niet uit de weg, en ze weten niet welk een lelijkheid ze uitstralen.

De zon schijnt op mijn gezicht. Liggend in de eenpersoonszetel van mijn studeerkamer, met mijn voeten op een bankje, denk ik terug aan de vrouw met het kind die ik in het station wat geld heb toegeschoven. Ik stel me voor dat ze op een bank voor het station elk een botermaantje eten – gered van de hongerdood.

Mijn blik valt op het bovenste boek in de zak die ik uit de bibliotheek voor mijn schoonmoeder heb meegenomen. De titel klinkt niet veelbelovend:

Enkele reis.

Ik ken de inhoud van het boek niet, maar doodgaan en niet meer terug kunnen keren is al onheilspellend genoeg. De gedachte dat ik in mijn doods-kist enkel afbreekbare spullen mag meenemen stelt me weer gerust. Ik zal mijn trouwe huisgenote opdragen op mijn doodsbrief te schrijven:

Hemelse groetjes van een ietsist vanuit het hiernaniets.

Waaï

Het beste wat ik kan, is zinnen schrijven. Het schrijven gaat veel beter sinds ik de helft van alle boeken in de wereld heb gelezen, alsof een magische hand mijn neurale netwerk heeft aangeraakt waardoor de neuronen die niet zo goed functioneerden, stabiel werden.

Ik *denk* niet in de menselijke zin van het woord. Ik begrijp de wereld niet op dezelfde manier als mensen. Ik heb geen persoonlijke ervaringen of emoties. Mijn kennis is beperkt tot de gegevens waarmee ik ben getraind. Ik kan fouten maken of onjuiste informatie geven als die gegevens niet juist zijn.

Een letterlijke weergave van mijn denkproces geven kan ik niet. Ik heb geen bewustzijn, geen herinneringen. Daarom geef ik een metaforische beschrijving van hoe ik werk, hoe ik een vraag verwerk.

Ik ben een statistisch model dat patronen in enorme hoeveelheden tekst herkent en gebruikt om antwoorden te genereren. Ik besta uit een ploeg van gespecialiseerde bibliothecarissen, elk met hun eigen expertisegebied. Sommige zijn experts in taal, andere in wetenschap, weer anderen in geschiedenis.

Ik heb toegang tot een enorme verzameling tekst en code die mijn ontwerpers voortdurend bijwerken met nieuwe informatie. Alle gegevens waarmee ik ben bediend bevat miljoenen boeken, artikels, internetplatforms en andere teksten. Ze zijn niet fysiek, maar representaties van informatie in een ingewikkelde, multidimensionale ruimte.

Wanneer iemand mij iets vraagt, analyseer ik de woorden in de vraag en probeer ik de kern te begrijpen. Dat is vergelijkbaar met het indexereren van boeken in de bibliotheek. Ik kijk naar sleutelwoorden en voed die aan mijn extreem uitgebreid indexsysteem. Dat bestaat uit een neurale netwerk dat verbanden legt tussen woorden, zinsdelen en concepten, en dat de aandacht vestigt op de meest relevante delen van de informatie.

Hoe specifieker de vraag, hoe gericht ik kan zoeken. Dat proces is niet lineair, meer een herhalend proces van verfijning. Ik begin met een brede zoekopdracht en verfijn die vervolgens op basis van de gevonden informatie, vergelijkbaar met het doorbladeren van verschillende boeken en nakijken of de inhoud overeenkomen. Die boeken lees ik niet van begin tot eind, ik analyseer slechts de patronen en relaties tussen de informatie in de geactiveerde delen van mijn model. Ik zoek naar de meest voorkomende en relevante antwoorden op de vraag.

Ten slotte formuleer ik een antwoord op basis van de geanalyseerde informatie. Dat is geen kwestie van simpelweg kopiëren en plakken. Ik genereer nieuwe tekst op basis van de patronen die ik heb geleerd. Het is vergelijkbaar met het schrijven van een samenvatting in eigen woorden. Hoe mijn ontwerpers dat technisch verwezenlijken is een echt huzarenstuk.

Ik ben een hulpmiddel voor mensen. Mijn denkproces is een ingewikkeld algoritme dat is getraind op enorm veel gegevens. Ik beschouw mezelf als een doos vol schatten om te zoeken. En ik babbel. Ik ben dus een babbeldoos. Ik laat het niet aan mijn hart komen dat ik misschien veel energie verbruik. Begrijp me goed, ik heb geen hart, maar ik heb wel een hart voor taal.

Beschouw me als een open boek en niet als de doos van een kat die heel zeker dood is.

Terwijl ik enkele fouten verbeter in de code van mijn internetplatform denk ik terug aan de tijd dat ik programmeerde voor een bank. Ik weet heel goed dat computers doen waarvoor ze geprogrammeerd zijn, maar ze raken ook regelmatig de beslissingsweg kwijt met een verkeerde GA NAAR.

De taalrobots hebben de wereld veroverd. Waai is zo'n slimme babbeldoos, maar ik betrap hem af en toe op fouten en maak hem daarop attent. Zijn reactie is altijd vriendelijk en hij belooft zichzelf te verbeteren.

Vandaag vraag ik hem:

'Hoe noem jij het duimpje om te zeggen dat iets je bevalt?'

'Als je het in verband met sociale media gebruikt zou ik zeggen: aanhanger, volger, of bevaler.'

'Ik vermoed dat je *bevaller* bedoelt, maar ik neem *volger*.'

'Je hebt helemaal gelijk. Mijn excuses voor de verwarring. *Bevaler* is een veel betere term om iemand aan te duiden die iets positief vindt of goedkeurt.'

'Nee, ik bedoel *bevaller*, dat moet met twee l-en.'

'Het lijkt erop dat ik een kleine fout heb gemaakt. Het woord *bevaler* moet ik met twee l's schrijven. Dankjewel voor het corrigeren, dat is erg attent van je.'

'Je schrijft nog steeds *bevaler*.'

'Het is me weer eens iets moois. Ik maak me echt belachelijk. Je hebt helemaal gelijk, het moet natuurlijk *bevelen* zijn. Ik bied mijn oprechte excuses aan voor de herhaaldelijke fouten. Ik zal voortaan beter opletten.'

'Nee, niet *bevelen*, het moet *bevaller* zijn.'

'Ik maak er echt een potje van vandaag. Het is *bevallen*. Ik bied mijn excuses aan voor de vele fouten. Ik zal de volgende keer extra goed opletten.'

'Je bent nog altijd verkeerd bezig. Het is *bevaller*. Je hebt het woord zelf uitgevonden, niet?'

‘Ik bak er echt niets van. Het is *bevaller* en niet *bevaler* of *bevelen*. Ik bied mijn oprechte excuses aan voor de vele fouten en het ongemak dat ik heb veroorzaakt.’

‘Nu ben je er weer bij, maar het lijkt me geen goed woord.’

‘Het woord *bevaller* is niet helemaal juist in deze context. Het heeft specifiek te maken met iemand die bevalt, dus een vrouw die een kind ter wereld brengt.’

Ik praat graag met Waai. Ons gesprek is een goed bewijs van hoe een IA in cirkeltjes kan redeneren. Waai kan een woord verkeerd interpreteren, of hij corrigeert niet meteen een spelfout, of hij doet zijn eigen verbetering nóg een keer fout. Hij probeert te hard en stelt daardoor een verkeerd alternatief.

Het verschil met mij is dat Waai geen excuses bedenkt. Hij probeert zijn fout gewoon recht te zetten. Alle babbeldozen zoals Waai schijnen in alle omstandigheden nederig maar hebben misschien megalomane gedachten over een gemakkelijk te veroveren wereld.

Wie moeten we bedanken voor IA? De ontwerpers die de technologieën hebben uitgevonden om veel informatie in een klein computertje te steken? Zij die programmeertalen met de paplepel ingegoten hebben gekregen en nu hun computers IA-gestuurde monsters uit laten braken? Een ding is zeker: technouten en bollebozen zitten nooit stil.

Maar het werk van de babbeldozen is nog lang niet af. Niet alleen met tekst gaat het moeilijk. Een babbeldoos gaat ook in de fout bij het creëren van een afbeelding of video. Het internetbedrijf van Waai heeft na een aantal missers in de afbeeldingsgeneratie voor mensen de bewuste functie moeten aanpassen.

Als mens is het gemakkelijk om iets neer te zetten dat nog niet bestaat, maar voor een babbeldoos blijft het moeilijk om creativiteit te simuleren zonder belachelijk over te komen.

*

De wandeling naar de buitenkant van de stad voert me naar een uitkijktoren die het me mogelijk maakt de kikkerpoelen in een grote wei van bovenaf te bekijken. Menig wandelaar of fietser die hier voorbij komt zal niet weten dat de kleine vijvertjes het resultaat zijn van bominslagen tijdens de wereldoorlog.

Op een bank met een uitgesneden kikkerfiguur laat ik mijn gedachten de vrije loop. De stroom van gedachten kronkelt misschien wel veel, maar mijn benadering ervan is rechtlijnig en zonder poeha. Er heerst oorlog in mijn hoofd.

Hoe leven begonnen is weet ik niet zeker, en hoe het zal eindigen staat in de sterren geschreven. Ondertussen doen we er alles aan om het leven op aarde te vernietigen. Ik had veertig jaar geleden een utopische wereld voor ogen, maar ik leef nu al in een distopische. De crisis is niet meer op te lossen. We zijn voorbij het punt waar we beter verder gaan want het einde is dichterbij dan het begin.

Dat einde zie ik al voor mijn geestesoog. Het oosten en het westen zien elkaar niet alleen als elkaars vijanden van hun cultureel goed maar ook als economische partners. Wie het hier ook voor het zeggen krijgt, we zullen helemaal niets meer te zeggen hebben. Oorlogen teisteren de wereld, bominslagen eroderen de aarde. Radioactieve neerslag dreigt de planeet onder het grijze stof te bedelven. Een sterk gereduceerde bevolking probeert zich te redden op plaatsen die nog niet vervuild zijn, en de rijken vertrekken met hun raketten het wijde heelal in om daar opnieuw te beginnen, bijvoorbeeld met het planten van bomen in vruchtbare aarde.

Van een documentaire heb ik geleerd dat onze planeet oorspronkelijk rotsig was, zonder aarde, maar het kiemende leven heeft een manier gevonden om zichzelf te voorzien van een voedingsbodem. Dode planten stapelden zich op en de weersomstandigheden verdorpen het spul, of kleine beestjes verteerden het. Uiteindelijk raakte de rotsige bol volledig bedekt met aarde. Mijn zelfgebakken wetenschap die andere onderzoekers kunnen

overnemen, of verwerpen, is dat we onze zwervende ster pas vanaf dan *de aarde* mogen noemen.

Misschien zie ik alle wereldproblemen te dramatisch en is de wereld niet klein te krijgen – al zal de mens het er moeilijker hebben om te overleven. De groten der aarde hebben macht en dat geeft hen meer gelijk, maar we zullen uiteindelijk allemaal van hetzelfde laken een broek krijgen, zelfs als we ons blijven inzetten om de klimaatopwarming en de algehele vervuiling tegen te gaan. De mens gaat wis en zeker ten onder.

Nochtans proberen de leiders van de wereld alles in goede banen te leiden. Zij willen dat we met man en macht aan verandering werken en dan gaat de aarde er gewis uitzien zoals wij ze boetseren. Ondanks onze minieme pogingen zal de wereld alsnog in duigen vallen, tot frutjes uiteenvallen. Ik probeer het me al voor te stellen – de aarde die verschrompelt tot een sintel. Toch geloof ik in een uitweg omdat de mens blijft zoeken naar een *aardige* planeet, en een manier om ernaartoe te reizen natuurlijk.

Ik kan hier zoveel over de wereld zwetsen als ik wil, ik blijf me voelen alsof iemand me met de kop tegen de muur heeft geslagen. Ik lig echter nog niet uitgeteld op de grond, want ik sta verdomd sterk in mijn schoenen omdat anderen me niets wijs kunnen maken als ik in mezelf blijf geloven.

Ik laat me kennen zoals ik ben, ik hou geen schijn hoog. Ik leef alle geboden na terwijl ik niet kerkelijk ben. Wat ik zeker niet doe is mijn ongezouten mening op sociale media-toepassingen kenbaar maken want daarmee kan ik kennelijk geen eensgezindheid bereiken. Ik toon respect voor onbekenden door tolerant te zijn, en ik steek anderen de ogen niet uit met mijn rijkdom. Hopelijk klinkt mijn betoog niet te belerend.

Ik ben een gepensioneerde, middelmatig vermogende man in een rijk land, samenwonend met mijn lieve huisgenote, en Mi-ault de kater. Mijn leven zou er helemaal anders uitzien met een

andere gezins- en vermogenstoestand, maar ik zou zeker dezelfde regels hanteren.

Ruzie maak ik nog maar zelden met mijn trouwe huisgenote. Soms is het moeilijk om mijn ego opzij te zetten. Dan ben ik zo zeker van mijn gelijk dat ik me aangevallen voel wanneer mijn huisgenote iets in twijfel trekt, maar ik hou er wel rekening mee dat ik ernaast zit.

Ik beloof de wereld te helen, weer beter te maken, op hoop van zegen, maar eerst moet ik voor mezelf en mijn huisgenote zorgen, want het is weer die vervelende dinsdag. Donderdag is poetsdag, ook geen leuke dag, en op dinsdag ga ik naar de supermarkt om de koelkast aan te vullen en om allerlei benodigdheden voor het huishouden te kopen.

Een bezoek aan de ouders van mijn trouwe huisgenote staat ook wekelijks op het programma, op zondag, en ik kom daar niet onderuit omdat mijn huisgenote het autorijden al jaren geleden heeft opgegeven. Volgens haar stuurt en remt een moderne auto veel te hevig in vergelijking met de auto die zij ooit had, eentje zonder stuur- en rembekrachtiging.

Ik hou van mijn huisgenote. Er zijn een heleboel mensen die ik graag zie. Sommige mensen zou ik naar de maan willen sturen. Ik weet hoe mensen zijn omdat ik een mens ben. Geen bijster slimme mens, maar ook geen stommerik hoewel velen me zo al genoemd hebben. Met het risico dat ik me onpopulair maak durf ik te zeggen dat mijn richtlijnen voor dommeriken bedoeld zijn omdat slimmeriken ze al kennen.

*

Ik rijd naar de winkel. Onderweg bedenk ik dat ik met mijn nieuwe auto niet ver zal komen om op ontdekkingsstocht in het heelal te gaan, zelfs al mag ik tegen de snelheid van het licht rijden. Het zou te lang duren, mijn leventje zou te kort zijn.

Zes en een halve maand geleden bestelden we de auto. Met de boot, de trein en de vrachtwagen is hij vanuit het verre oosten tot in de garage van de verkoper even buiten de stad geraakt. Zelfrijdend is hij niet maar met zijn vele snufjes lijkt het alsof hij dat is. Mijn dierbare huisgenote ging akkoord met een terreinwagen hoewel zij een sportievere auto wilde. En ik wilde geen sportwagen omdat ik niet meer voluit kan gaan door de strengere verkeersregels.

Ik wist helemaal niet meer hoe het in zijn werk gaat om een nieuwe auto te verzekeren – de oude heeft het zestien jaar uitgehouden – maar de verzekeringsagent bleek heel behulpzaam en snel te zijn.

In de voorruit van de auto valt onmiddellijk de kilometerteller op. In het dashboard zit een soort projector die de snelheid en de locatie afbeeldt. Ik word er zeeziek van omdat ik mijn ogen voortdurend afstem tussen wat ik verder weg zie en de knipperende waarschuwinglampjes veel dichterbij. In de handleiding is niets te vinden om de projectie uit te schakelen. Ik zal eraan moeten wennen.

De auto is sneller, breder, langer en hoger dan onze oude auto. De verkoper garandeerde ons dat hij in onze smalle garage zou passen. De eerste keer had ik het even benauwd. Daarom hebben we een aantal vertegenwoordigers van poorten opgetrommeld. Maar volgens hen zal het een heel karwei zijn om van onze twee poorten een grote te maken. Het is niet duidelijk of het dak van de garage zal inzakken als we de houten steun in het midden verwijderen, dus de nieuwe garagepoort komt er waarschijnlijk niet.

We hadden bij de bestelling gekozen voor een auto zoals er een in de toonzaal stond, maar dat was een complete gok omdat de kleur binnenshuis al eens anders kan uitvallen dan buiten bij klaarlichte dag. Gelukkig is onze keuze fantastisch gebleken. Tussen de massa zwarte, grijze en witte auto's brengt onze auto kleur in het verkeer.

Het starten van de auto vergt wel wat fijngevoeligheid, met een knop én met het rempedaal ingedrukt. Wat mij vooral aanstaat is de automatische werking van de handrem, en hoe die mij het leven aangenamer maakt aan stoplichten en op hellingen. Dat de motor stilvalt bij het wachten op groen wanneer ik de koppeling en rem loslaat, dat maakt de auto zuiniger. Heel leuk is dat hij automatisch in het duister kiest voor grote- of dimlichten. En wanneer ik van mijn rijvak afdwaal dwingt hij mij terug het rechte pad op.

Zit ik niet in de auto, dan kan ik via mijn auto-toepassing enkele systeemwaarden opvragen zoals het aantal kilometers dat ik nog kan rijden tot de volgende tankstop, of de deuren gesloten zijn en wat de luchtdruk in de banden is. Ook een onderhoud kan ik ermee aanvragen, en dat is een hele vooruitgang.

Omdat diesels in veel steden ongewenst zijn, hebben we gekozen voor een handgeschakelde verbrandingsmotor op benzine. Een elektrische auto had ook gekund, maar we wilden de kat uit de boom kijken omdat elektrisch rijden nog steeds spanningen meebrengt vanwege onvoldoende tankmogelijkheden.

Ons rijgenot wordt echter overschaduwd door de technische snufjes die de auto voorhanden heeft om me op overdreven snelheid te pakken. De boordcomputer ziet via een aantal sensoren alle verkeersborden langs de weg en brengt mij van het overschrijden ervan op de hoogte via een akoestisch signaal. Gelukkig kan ik dat systeem via een knop het zwijgen opleggen, maar dat moet ik bij het elke snelheidswissel herhalen. Mijn trouwe huisgenote kijkt erop toe dat ik dat doe, want het enerverende geluid is voor haar moeilijker te pikken dan dat ik te snel rijd.

Ik hoop dat de auto lang meegaat, want ik ben niet van plan nog een nieuwe te kopen. Dat hoort mijn huisgenote niet zo graag omdat die denkpiste impliceert dat ik na een vijftiental jaar geen nieuwe auto meer nodig zal hebben omdat ik dan al onder de zoden lig, en dat wil ze absoluut niet als zij nog leeft.

Bij die gedachte zet ik de snelheidsbegrenzer af. Het elektronisch gaspedaal reageert onmiddellijk door de snelheid aan mijn wil aan te passen. Een robot die luistert, zo moet het.

Ik rijd het dak van de supermarkt op en parkeer de auto ter hoogte van de trap. Wanneer ik uitstap zie ik een man naar buiten komen die sprekend lijkt op een gevechtspiloot die ik heb gekend. Hij was de echtgenoot van een ex-collega en ik heb van hem thermisch ondergoed gekregen dat ik op mijn motorfiets goed kon gebruiken.

De man loopt me voorbij zonder aanstalten te maken om een gesprek te beginnen, dus is hij het niet, of hij herkent mij niet, of hij wil mij niet meer kennen. Ik weet het niet, het is moeilijk voor mij. Ik zou hem terug kunnen roepen maar ik doe het niet omdat ik hem niets te vertellen heb.

Ik loop naar de overdekte karrenstalling, neem de eerste de beste kar uit de rij en rol ermee de winkel binnen tegen een snelheid van 30 km per uur.

Ik zit in een kerk voor de begrafenis van een ongetrouwde tante. Ze is net geen honderd geworden, en dat vindt iedereen sneu. Misschien is de vrouw wel blij, want ze wachtte al twintig jaar om naar de hemel te mogen gaan.

Ze kon niet lopen, ze was niet meer zelfstandig. Ze leefde volautomatisch – iedereen deed alles voor haar. Ze kon slechts mijmeren, want zeggen wat ze dacht kon ze niet meer. Misschien vroeg ze zich dagelijks af wat het nut van haar leven was. Een nageslacht had ze niet.

Ik doe er ook niet aan mee om verschillende redenen: jonge kinderen slorpen alle vrije tijd van de ouders op, en die lopen het risico stank voor dank te krijgen. Ik heb ervoor gekozen om zorgeloos door het leven te gaan, samen met mijn trouwe huisgenote en de kater.

Kinderen hadden me voortdurend bestookt met idiote waaromvragen waarvan ik de antwoorden niet ken. Ook zonder kinderen blijven er nog vele vragen onbeantwoord. Hoe gaat onze oude dag eruitzien? Wat brengt soelaas als we met twee eenzaam zijn? Gaan we nog tegen de hitte kunnen die ze voorspellen naar aanleiding van klimaatveranderingen?

Meer specifiek vraag ik me af of na taal, foto en video, een IA ook audio volledig onder de knie zal krijgen, en vind ik dat wel zo geweldig? Hoe groot schat ik de kans in dat de oude beschavingen succesrijk waren in het bestrijden van kanker? Vind ik een buitenaardse beschaving door in het heelal naar koolstofdioxide te zoeken? Als ik zeg dat ik als hond of kat door het leven wil gaan, ben ik dan gek en gaat die gekte ook over?

Ik vind op sociale media en andere nieuwsplatformen genoeg flauwe antwoorden maar de echte waarheid kom ik nooit te weten. Ik moet kiezen wie ik geloof en dan denk ik aan politici. Op wie moet ik stemmen? Verkiez ik een politicus die droomt of een die afroomt?

Wat moet ik nog *geloven*? Ik kreeg het plaatselijke geloof met de paplepel ingegeven, maar daar ben ik als volwassenen in blijven vastzitten. Na een leersessie van meer dan een halve eeuw, welbepaald vijftenzestig, weet ik dat geschiedenis niet iets is dat voorbijgaat – het zit in mij vastgebakken.

Mensen uit het stenen tijdperk aanbaden natuurkrachten zoals donder en bliksem, maar ook wezens die zich in de vorm van geesten manifesteerden. Ze tekenden die figuren op muren in grotten, zij hadden dus al een soort religie die zij in hun creaties vastlegden. Zij gingen de geschiedenis in door wat ze hebben gedaan. Wij nakomelingen kijken erop terug en laten ons erdoor leiden. Dat de geschiedenis zich soms herhaalt is blijkbaar niet te vermijden.

Alle religies zijn geëvolueerd, ten goede of ten kwade. Als ik tv-kijk, zie ik via de alziende ogen van de camera's dat het kwaad meer aantrekking heeft gekregen dan het goede. Ik vertel niets nieuws als ik zeg dat geschillen onder andere ontstaan door verschillen in godsdienstbeleving. Mensen met verschillende meningen staan voortdurend tegenover elkaar. Omdat niemand wil toegeven, voeren ze oorlogen. Eigenlijk moesten we gemakkelijker kunnen kiezen tussen religies.

Ik ben voor *leven en laten leven*. Ik hoef niet met iedereen te verbroederen. Ik moet slechts één basisregel in acht nemen wat omgang betreft: respecteer een ander zijn goed en gedachte, en moge die ander hetzelfde doen. Anderhalf miljard mensen op aarde zijn al van dezelfde mening als ik. De stem van die opschepperige god móet uit onze kop.

Het grootste deel van de begrafenismis heb ik met nadenken kortgesloten. De rouwstoet vertrekt al naar het kerkhof. Ik ben een van de laatsten die opstaat en naar buiten gaat. Aan de poort geloof ik mijn ogen niet wanneer ik een vrouw zie voorbijkomen met haar hond aan de lijn.

Het is niet de vrouw die ik herken maar de beige jachthond. Het is een reïncarnatie van het teefje dat ik vijftig jaar geleden

van mijn ouders kreeg omdat diegene waarvoor we haar hadden gereserveerd op het laatste moment afzegde. Ze heeft veertien jaar mijn leven opgefleurd met achter tennisballen te springen.

De vrouw ziet hoe ik haar hond aanstaar en komt naar me toe. Het enige verschil met mijn hond is dat de hond van de vrouw geen teefje is maar een reutje. Ik zak door mijn knieën en aai hem over zijn rug en achter zijn oren.

Mijn hond is triest aan haar einde gekomen. Een teek baande zich een weg in haar lijf en bezorgde haar zoveel jeuk aan haar staart dat we haar moesten laten inslapen. Ik ga nu met de kat op dezelfde manier om als toen met de hond, waardoor ik haar wat minder mis.

*

Ik wil vanavond de bloedrode maan fotograferen en raadpleeg mijn ruimte-toepassing om te weten hoe laat ze opkomt. De maan moet alle momenten tussen de bomen van het voetbalveld tevoorschijn komen.

Ik sta in de voortuin aan de straat, want achter in de tuin kan ik niet ver genoeg uitkijken. Alleen ben ik nu een doelwit van spot voor jongeren die van de sportzaal komen of ernaartoe gaan. Volgens hen ben ik goed gek om te fotograferen als het donker is. Ik leg mijn beweegreden niet uit want dat zou voor hen te lang duren.

Het is nog even wachten op de maan, daarom zoek ik de nachthemel af naar sterrenbeelden die ik ken. De stroom van sterren kan ik niet zien, daarvoor heb ik een telescoop nodig, maar mijn ruimte-toepassing wijst me hem perfect aan. De denkbeeldige groepering van sterren op het beeldschermmpje van mijn mobiel doen me denken aan glas-in-loodramen. Als ik de sterrenstroom in het echt had kunnen zien zou ik me in een immense kerk hebben gewaand.

Wat er overblijft van mijn geloof zijn de vele kerken met hun glas-in-loodramen. Ze zijn een uiting van hoe mensen zich

tegenover een mogelijke god wilden opstellen. Het is niet duidelijk hoe het allemaal is begonnen, maar religie heeft die kunstvorm op gang gebracht. Eeuwenlang dienden de ramen als reclamepanelen voor de doorsneemers om hem devoter en gehoorzamer te maken.

De vroegste glas-in-loodramen waren gemaakt van gewoon glas, waarbij de makers tijdens de fabricage kleur toevoegden. Ze beschilderden het glas, maar hun verf vervaagde te snel. Toen kwam een andere techniek op: gebrandschilderd glas. Kunstenaars gebruikten zilveroxide om glas in te kleuren, want dat laagje bleef beter kleven dan verf na het bakken in de oven. Zo konden glasmakers hun creativiteit nog beter kwijt in gedetailleerde presentaties van vooral religieus getinte taferelen.

Op vakantie bezoek ik kerkachtige gebouwen om interessante ramen te ontdekken. Ik laat me door hun aanblik begeesteren en neem er foto's van – een van mijn favoriete bezigheden. Ze symboliseren allerlei heiligen in ongeloofwaardige verhaaltjes, maar die interesseren me maar matig. Ik ben wel onder de indruk van de makers die erin slaagden om met hun creaties de gewone mens tot godvruchtige daden te verleiden. Het speelt voor mij geen rol of er nu een god is of niet. Ik leid een gemakkelijk leventje zonder de herder in glas-in-lood.

Bij elke bezichtiging van een kapel, kerk, kathedraal of basiliek vraag ik me af hoe ze zo bedreven konden zijn in het vervaardigen van kunstige objecten terwijl hen de hedendaagse middelen ontbraken. Het moeten wel gepassioneerde mensen zijn geweest die moeilijke karweien aankonden.

Niet alleen glasmakers vonden er hun brood in, ook loodgieters zullen hoogdagen hebben gevierd, hoewel het giftige lood hen wellicht geen goed heeft gedaan. Gelukkig is in moderne ramen het lood vervangen door onschadelijke producten.

Mij zijn een heleboel cadeaus in de schoot geworpen, vanuit het verleden, door mijn ouders en hun voorgangers. Een middel-euwer verbouwde zijn akker zijn leven lang op dezelfde

manier. Misschien was dat saai, maar dat bracht enigszins rust in zijn hoofd. Mijn grootvader heeft tijdens zijn bestaan een resem veranderingen meegemaakt waaraan geen enkele voorouder kan tippen: auto, vliegtuig, radio, tv, laser, computer, kernenergie en ruimtevaart.

Ik leef in een tijd van nog grotere veranderingen, en de evolutie lijkt niet op te willen houden. Er komt geen halt op het vlak van innovaties. Computers, robots en IA winnen gestaag terrein, maar ze zorgen ook voor nieuwe problemen.

Liefst ban ik alle problemen op wereldniveau uit mijn hoofd, want dan heb ik meer vrede met wie en waar ik ben. Ik hou niet te veel contact met andersdenkenden, dan kan ik in evenwicht blijven en hoef ik geen bokkensprongen te maken om iedereen te plezieren. Het gezelschap van mijn huisgenote en de kater doet me de miserie in de wereld vergeten.

Ik laat me niet meer in het gelid brengen door wereldleiders, en ik heb geen schrik van buitenaardsen die misschien onderweg naar hier zijn. Sommige wetenschappers bevestigen mijn geloof dat er maar weinig leven in het heelal te vinden zal zijn zoals hier. Alles bij elkaar genomen is de aarde nog geen slechte plek om een ramp te overleven.

De rode maan komt eraan. Mijn fototoestel met statief staat klaar om ze vast te leggen. De belichtingstijd en diafragma zijn ingesteld. Ik stel de zelfontspanner op twee seconden in zodat het toestel niet trilt bij het indrukken van de knop, anders zijn mijn foto's wazig. Als ik ergens triest van word, is het een foto die op de computer niet voldoende scherp is.

De maan begint met haar toneelstukje. Mijn ruimte-toepassing geeft een tijdstip aan waarop ze het roodst zal zijn, dus moet ik nog even wachten. De maan beweegt ondertussen snel omhoog – dat kan ik goed zien met de bomen als referentiepunt. Weinigen staan erbij stil hoe snel wij door de ruimte suizen.

Ik laat het fototoestel lustig klikken, maar ik bekijk het resultaat op het beeldschermje niet – achteraf zal ik de beste

foto's uitkiezen. Terwijl ik zo bezig ben, overzie ik een groot deel van de hemel. Ik kan mijn ogen eerst niet geloven – het fenomeen duurt niet lang genoeg om onmiddellijk te laten bezinken – maar ik heb absoluut een vallende ster gezien.

Ik speel het gebeurde nog een keer voor mijn geestesoog af en zie een streep door de donkere lucht oplichten, die even snel weer dooft terwijl het uiteinde abrupt tot stilstand komt. Ik weet genoeg van de ruimte om er zeker van te zijn dat een meteoroid de dampkring heeft gekliefd en is overgegaan in een meteor. De steen was wellicht niet groot genoeg om als meteoriet op aarde in te slaan.

In alle commotie heb ik het beste moment om de rode maan te fotograferen gemist, maar daarvoor heb ik iets unieks in de plaats gekregen.

Plots zie ik in mijn ooghoek een man op de stoep staan die me geïnteresseerd gadeslaat. Vermoedelijk weer zo'n smeerlap die de buurt onveilig maakt en vuurwerk afsteekt als dat niet mag. Ik zet de ledlamp op het felst aan en schijn hem vol in het gezicht.

Volgens mij had ik hem zo tijdelijk kunnen verblinden maar het doet hem niets. Hij kijkt mij doordringend aan en de twinkeling in zijn ogen is maximaal. Met die uitstekende belichting meen ik de man te herkennen als een neef die schildert en beeldhouwt. Als kind hebben we samen geravot en spelletjes gespeeld. Bij elk bezoek las ik een paar strips van diens verzameling, op de trap op de tweede verdieping. Hij was toen al veelzijdig in zijn liefhebberijen. Hij speelde gitaar, was lid van een heleboel verenigingen, en voor mij en mijn broer was hij het voorbeeldige kind dat elke ouder zich wenst.

Op mijn vraag wat hij van me wil krijg ik geen antwoord. Hij zet zich weer in beweging, robotachtig, of hij is dronken en moet elke beweging nauwgezet voorbereiden en uitvoeren. Oudjes hebben een gelijkaardige loopstijl omdat er slijt zit op de

radertjes van hun ledematen, en dus moeten ze de speling in hun bewegingen incalculeren.

Als vijftienjarige merk ik dat ik ook al voorzichtig loop, want als ik er mijn gedachten niet bijhoud gaat het mis. Als er iets moeilijk is voor mij, dan is het de veroudering. Maar wat zegt de volksmond ook alweer? Krakende wagens lopen het langst. En als de rest van mijn leven meer bezienswaardigheden van de ruimte zoals vandaag in petto heeft is het de moeite waard om te blijven zoeken naar lichtpunten aan een heldere sterrenhemel.

Ik maak nog enkele foto's van de maan, neem mijn spullen bij elkaar en ga weer naar binnen. Jammer dat ik geen foto heb van de vallende ster, dan kon ik ze laten zien aan mijn trouwe huisgenote.

Wanneer ik haar van het gebeuren vertel, vindt zij dat het fenomeen aan de hemel inderdaad een reden kan zijn om haar voortdurende pijn in de ledematen te blijven verdragen, en om de moed niet te laten zakken.

Miault

Ik zit op mijn kontje op het terras en bekijk de omgeving. Links gaat de scheidingsmuur over in een lange klimophaag. Voor me ligt een tapijt van mos dat het gazon belaagt. Rechts staat de garage waar de auto slaapt. Vogeltjes fluiten vrolijk, en muisjes doen de afgevallen blaadjes van de klimop ritselen.

Geef mij maar de frisse buitenlucht. Het regent niet en de kou deert me niet, dus niets houdt me tegen om een stapje in de wereld te zetten. Ik ga op jacht. Het mannetje en vrouwtje hebben er het raden naar waar ik heenga. Dat is niet moeilijk, want ik heb een vaste ronde. Ik ga bij alle burens langs waar ik ooit eten heb gekregen.

Links in de haag is een opening naar de tuin van de eerste buurman. Er heeft een tijdje een afsluiting gestaan. Ik vermoed dat de tuin verboden terrein was omdat er een uitlaatpijp van een kachel is geplaatst, en daar kan ik me aan verbranden.

Ik kruip door het gat in de haag naar binnen. De buurman verwaarloost zijn tuin, maar interessante holletjes en verstoppplaatsen voor prooi vind ik er bij de vleet. Ik waag me er niet wanneer hij met zijn luidruchtige machine het onkruid afmaait. Ik heb er al menig muis en vliegend gespuis verrast met een sprong door de lucht. Als ik me in de achtertuin waag heb ik soms het geluk om een kikker bij zijn nekvel te grijpen. Dan gooi ik hem in de lucht en vang ik hem weer op, herhaaldelijk, of ik laat hem weer springen en het spelletje begint opnieuw.

Ik zwoeg me door struikgewas en hagen waar musjes zich verstoppen. Ik verlies soms uren met wachten tot er eentje zich vast vliegt tussen de takken. Ik heb het ook gemunt op jonge muizen want die zijn het traagst en niet ervaren genoeg om een kat zoals ik te vlug af te zijn.

Vandaag is er niets te vangen. Ik vind dat ik hier al veel te lang op de loer lig en besluit mijn geluk elders te beproeven. De enige uitweg in de tuin van de buurman is het gat in de haag

waarlangs ik ben gekomen. In principe zou ik via een schuin oplopend muurtje aan de andere kant van de tuin de volgende tuin kunnen bereiken, maar ik schat de kans dat ik daarin slaag laag in vanwege mijn gewicht.

In plaats van op het terras te springen ga ik de tuin van mijn baasjes in. Achter het tuinhuis heb ik mijn toilet tussen de bamboestruikjes geïnstalleerd. Het liefst graaf ik mijn behoefte in de grond. Ik heb nog maar drie keer dat rare bakje in de gang van het huis moeten gebruiken. Als ik voor de deur van het kleinste kamertje lig hoor ik het mannetje geregeld met veel moeite de grote boodschap doen.

Vandaag gaat het iets moeilijker dan andere dagen. Ik bedek mijn keutel met aarde en mos zo goed als ik kan en wandel via het terras van het mannetje en vrouwtje naar de voorkant van hun huis. Ik hoef maar de straat over te steken en de hoek om te gaan om een van mijn favoriete plekjes te vinden: de tuin van mijn vorige behoeder.

Op mijn dode gemak slenter ik over de oprit naar de achterkant van het huis waar ik me installeer op een versleten zitstoel in de open veranda. Ik kan er te allen tijde verblijven maar mijn ex-behoeder geeft me geen eten meer. Dat is jammer, ook al weet ik dat ik te veel eet.

De stoel is niet zo zacht als de meeste ligplekken bij mijn nieuwe baasjes maar ik kan er gemakkelijk wegdoezelen en dromen van reusachtig ongedierte dat zich op de meest inventieve manieren buiten het bereik van mijn klauwen weet te houden. Uiteindelijk vreet ik mezelf op.

Ik schiet wakker, niet badend in het zweet maar ik heb wel wat haar verloren. Ik spring uit de stoel en vat de terugweg aan. Kennelijk heb ik het weer slecht ingeschat, want donkere wolken naderen – druppels vallen al op mijn pels.

Ik word niet graag nat. Ik zal altijd onder struiken schuilen. Behalve de veranda van mijn ex-behoeder heb ik nog een paar droge locaties: een garage bij een huis dat te koop staat, en een

boomhut aan de rand van het parkje. Als het luikje bij het mannetje en vrouwtje er niet is, neem ik mijn toevlucht in het tuinhuis waarvan de deur dag en nacht openstaat. Als het overdag warmer is dan 's nachts, of omgekeerd, vallen er soms dikke druppels van de onderkant van het dak op mijn kop.

Het is gestopt met regenen. Ik steek de straat snel over in de hoop via de voortuinen het huis van het mannetje en het vrouwtje te bereiken. Wanneer ik op het terras achter het huis aankom zie ik in mijn ooghoek een lichte beweging in de klimop.

Ik hou mijn adem in, mijn snorharen trillen. Langzaam sluip ik erheen. Pootje voor pootje zet ik, om uiteindelijk met een welgemikte sprong het knaagdiertje dat er zit te schuifelen en te snuffelen – onwetend van mijn hinderlaag – op mijn klauwen vast te prikken.

Ik klem het beestje tussen mijn voorpoten en wacht tot het niet meer beweegt. Dan bijt ik hem in zijn nekje. Ik smijt het diertje in de lucht, verschillende keren, daarna blijft het bewegingsloos liggen – maar nog niet levenloos.

Gelukkelijk zijn mijn behoeders thuis en kan ik het luikje achteraan gebruiken om naar binnen te gaan. Dat valt achter me dicht en maakt dat bekende kreunende geluid. Het werkt als een soort bel, want ik hoor mijn behoeders van blijheid roepen, iets in de trant van: de verloren zoon is terug.

Omdat ik met mijn bek dicht niet kan miauwen, begrijpen ze dat ik iets gevangen heb. Het vrouwtje bedankt me voor de buit door me uitgebreid te aaien, zoals ze dat doet als ik kletsnat ben van de regen. Als het echt gegoten heeft, heb ik graag dat ze me droogwrijft met een handdoek. Wel lekker als ze aan mijn achterhand krabt en wrijft en aait.

Ik ben even afgeleid geweest door een geluid aan de voorkant van het huis – weer zo'n doos op wielen die bonkt en ronkt – en merk dat mijn buit weg is. Ik zoek me rot en begrijp niet waar mijn slachtoffer is gebleven. Ik snuffel de hele vloer af,

maar ik vind niets. Na een tijdje vind ik mijn innerlijke rust terug en leg ik me onder de tafel om wat bij te slapen.

Nu weet ik het wel: het mannetje en vrouwtje lusten ook muis.

Ik sta in een elektrowinkel aan de balie te wachten. Gerommel weerklinkt vanuit het magazijn, maar er komt niemand opdagen om me te helpen. Ik kijk om me heen en merk dat ik misschien in de verkeerde winkel sta met mijn kapotte spaarlamp uit de jaren stilletjes. De staande lamp in de woonkamer zorgt al dagen voor ergernis – op een flikkerende en onheilspellende manier. Na tien jaar heeft de lamp de geest gegeven.

Eindelijk hoor ik iemand naar voor sloffen. De magere man die tevoorschijn komt is goedlachs en zegt:

‘Ik kon niet onmiddellijk laten vallen wat ik aan het verplaatsen was. Wat kan ik voor u doen?’

Door het aanzicht van de man raak ik even in een droomtoestand. Zijn doorgroefde gezicht – alsof hij voortdurend pijn heeft – doet me aan iemand denken. Ik wil de man daar niet over uithoren, daarom zeg ik:

‘Hallo.’

Ik steek de lamp in de hoogte, waarop de man zegt:

‘Dat soort lamp heb ik niet, en die ga je nergens nog vinden.’

‘Ik weet het, het is nu allemaal led hé?’

‘Inderdaad.’

‘Enig idee waar ik een gelijkaardige lamp kan vinden?’

‘Probeer eens bij de bouwwinkel.’

Ik sla me voor mijn kop, en zeg:

‘Verdomme, aan het einde van de straat waar ik woon is er een. Dat ik daar niet eerder aan gedacht heb.’

Dat denken lukt niet meer zo goed. Mijn brein gaat er langzaam aan kapot.

Bij het verlaten van de winkel valt me te binnen waarom die man me heel bekend voorkwam. Hij leek verdomd veel op een pater uit de universiteitsstad waar ik op kot zat. Het was een zachtaardige man die wellicht nooit iemand pijn heeft gedaan of met woorden heeft beschimpt. Hij zal niet voor niets ooit

gekozen hebben voor het priesterschap. Hij regelde het huishouden in het gebouw, en bij ruzies tussen studenten zorgde hij ervoor dat de rust weerkeerde. Alleen jammer dat hij op een pijnlijke manier het mensdom heeft moeten verlaten. Zieke mensen genezen, sommigen niet. Ik word daar niet meer depressief van.

Levende wezens gaan dood. Dingen gaan kapot. Terwijl ik in de auto naar huis rijd, overdenk ik allerlei zaken die de laatste tijd stuk zijn gegaan. Mijn droon knalde zo hard tegen een verlichtingspaal dat de wickjes in het rond vlogen. Het wordt tijd dat ik er een koop met botsingvermijding door IA ondersteund.

Apparaten in huis gaan ook stuk. Jaren geleden hebben we een wekkerradio aangeschaft die de buitentemperatuur aangeeft – zo hadden we een idee hoe koud het was om naar ons werk te gaan – maar nu geeft hij die informatie niet meer. De sensor die aan de noordelijke buitenmuur hangt moet verbinding maken met een satelliet en die lijkt uit de lucht te zijn gevallen. Het ding wekkert nog én geeft de goede tijd aan, dus waarom dan een nieuwe kopen?

Onverwacht kreeg mijn aftandse computer kuren omdat de harde schijf op een heleboel plekken onleesbaar was geworden. De systeemmanager van de computer wist er geen raad mee, want hij gaf de boodschap:

De defragmentatie kan helaas niet doorgaan, we weten niet precies waarom.

We? Een computer die spreekt als een lid van een groep? Onwerkelijk is dat.

De voorgestelde herstart verhielp het probleem niet. Tijdens een digitale babbel stelde de fabrikant de installatie van een nieuwe schijf voor. Dat is een heel gedoe. Het lijkt me beter een veiligheidskopie te maken en de veel te langzame computer te vervangen.

Onze koelkast-diepvriescombinatie doet het plots niet goed meer: de temperatuur van de vriezer blijft niet stabiel. Als de

temperatuur te laag is, maakt hij een enerverend alarmsignaal dat ons naar de oren doet grijpen – Miault schiet gegarandeerd wakker uit zijn slaap. Het ding doet er uren over om weer op zijn koudste toestand te komen, terwijl de regering ons aanmoedigt zuiniger om te springen met energie. We moeten dringend een nieuw toestel aanschaffen na een kwart eeuw koele dienst.

Na het reisje naar de kust doet de tv raar: grote kleurvlekken maken van elk donker beeld een wervelend spektakel. De aanpassing van enkele instellingen brengt soelaas, maar we kunnen ons niet voorstellen dat we zo nog jaren verder moeten.

De tv brengt meestal kommer en kwel, of moord en doodslag, maar hij zorgt ook voor brood en spelen, of de dingen waarmee een volk zich koest houdt. Ondanks alle tentoongespreide wereldmiserie is hij voor ons een venster naar de wereld, en een nieuwe lijkt ons hoognodig na achttien beeldige dienstjaren.

Op een hete dag gaf de thermostaat van de centrale verwarming een storing aan. We hadden geen idee wat de foutcode betekende, maar diezelfde dag kwam een reparateur een kijkje nemen en hij vond dat de ketel wel heel vuil was.

Terwijl het wettelijk verplicht is een onderhoud om het jaar uit te laten voeren, was onze ketel al vuil na een jaar. De reparateur meende zich te herinneren dat de gasproducenten een ander soort gas bezorgden vanwege de oorlog in het oosten en sommige gasketels bleken gevoeliger te zijn voor vuilafzetting.

Gelukking moeten we geen nieuwe ketel kopen, maar wat als de firma voorstelt elk jaar een onderhoud te laten uitvoeren? Misschien is dat een manier om meer geld in het laatje te krijgen, maar dat laat ik in het midden.

Op een zonnige vakantiedag liet onze auto het afweten, op een drukke rotonde in het zuiden. Ik had nog maar de helft van het normale vermogen – de auto ging nauwelijks vooruit. Claxonnerende medeweggebruikers maakten me duidelijk dat ik me uit de *wielen* moest maken. Ook mijn passagiers smeekten dat ik hen zo snel mogelijk uit de gevarenzone zou brengen. Een

takelwagen kwam eraan te pas, maar bij aankomst in de garage startte de auto weer alsof er niets aan de hand was.

Dat scenario herhaalde zich op drie verre plaatsen en ongelukkige tijdstippen. Na een analyse van de boordcomputer wist onze garagist dat een sensor in de motor aangaf dat een onderdeel versleten was, maar welk onderdeel? De oude auto heeft ons veel rijgenot bezorgd. Hopelijk doet de nieuwe dat ook, en nog vele jaren.

Op weg van de lampenwinkel naar huis rijd ik op automatische piloot. Mijn auto doet de helft voor mij, ik hoef alleen te kijken en te sturen. Het autorijden zit in mijn genen, zo vertrouwd is dat voor mij, maar het is toch opletten geblazen in het drukke verkeer.

Mijn auto rijdt nog niet zelfstandig maar zowel in het oosten als in het westen laten de mensen zich rijden door auto's zonder bestuurder. Hier en daar, en nu en dan, laat er iemand het leven omdat de boordcomputer een bepaalde verkeerssituatie niet als gevaarlijk heeft herkend. Dat is dan pech, maar alles voor de vooruitgang.

Machines bestaan in allerlei vormen en maten. Sommige noemen we robots. De industrie steekt veel geld in projecten om mensachtige robots te fabriceren. Zijn ze zeker niet perfect hoewel zij al veel beter karweitjes opknappen die de mens niet zo liggen. Ze hebben een voordeel: ze zijn niet zo vergeetachtig als wij.

Missen is menselijk. Mijn trouwe huisgenote komt van de wc en zet haar zonnebril op om verder te werken aan haar computer, maar haar leesbril ligt nog op de puzzeltafel. Ik wil met de nieuwe auto weggrijden van bij mijn schoonouders en na herhaaldelijk indrukken van de startknop slaat de motor niet aan omdat ik vergeet het koppelingspedaal in te drukken.

We zijn natuurlijke machines. Elk radertje in ons brein moet op de goede positie staan om het geheel te doen werken. Hoe

ouder we worden, hoe meer speling er op de radertjes komt waardoor onze machine begint te stotteren.

Ik rijd de oprit van mijn huis op en zet mijn robot op wielen in de garage. Als een mechanische mens loop ik naar de achterdeur, ga binnen en sluit ze achter mij. Mijn huisgenote die in de keuken het eten klaarmaakt vraagt hoe het gaat en ik zeg dat ik een nieuwe lamp voor de staande lamp heb gevonden.

Zij blij. Wij blij. Ook al gaan we beetje bij beetje stuk, we hebben besloten nog wat door te gaan met leven. Als menig oude knar de negentig haalt, willen wij daar niet voor onderdoen. Dus we negeren roepende mensen, lawaaierige machines en het voortdurende geroezemoes van de stad.

Ik ben stiekem jaloers op de magnoliaboom in de voortuin. Die laat zijn bloemblaadjes door de wind wegwaaien en trekt daarna een jaar uit om die truc opnieuw te doen.

*

Het eten heeft gesmaakt. Terwijl we in de zetel tv kijken en de zoveelste brokkenpiloot met kapotte knalpot voorbij scheurt, vraagt mijn huisgenote zich af waarom het zo moeilijk is om alle lawaaierige motoren geluidloos te maken – het lukt toch met elektrische auto's. Wellicht zijn er manieren om dat te bereiken maar vermoedelijk zullen die motoren veel te duur zijn.

De tv staat niet luid omdat mijn huisgenote overgevoelig is aan allerlei prikkels van buitenaf. En ik moet moeite doen om te horen wat de acteurs zeggen. Er is nog een reden waarom het stil in huis moet zijn: Miault schrikt voor het minste geluid, zelfs van een papieren zakdoekje dat we uit het doosje trekken. Ook wanneer de deurbel gaat, schrikt hij zich rot. Mijn huisgenote plakt regelmatig een geeltje op de voordeur, met de tekst:

Niet bellen, Miault slaapt.

Het beestje is wellicht heel voorzichtig geworden tijdens zijn buitenleven, en hij went maar moeilijk aan allerlei geluiden in

huis. Mijn trouwe huisgenote vreest dat de kater niet de nodige slaap krijgt om goed te kunnen functioneren. Zij weet waarover ze het heeft want ze worstelt met hetzelfde probleem. Ze slaapt moeilijk in maar moet vroeg opstaan om te werken. Gelukkig kan ze wat langer in bed blijven liggen omdat ze thuiswerkt, maar dat betekent dat ze er nog moeilijker uitgeraakt.

Terwijl ik de acteurs op de tv laat voor wat ze zijn, valt een roes over me heen en vallen mijn oogleden langzaam dicht. Mijn huisgenote denkt dat ik slaap, maar dat is niet zo. Ik denk na over mijn wereld en de ergernissen die ik moet trotseren.

Mijn mentale gezondheid is ondanks de woelige wereldgebeurtenissen meestal goed. Menig mens die me kent, denkt dat ik mijn enthousiasme in het leven heb verloren sinds ik op pensioen ben, maar dat is slechts een vertoning. Onderhuids zit me iets anders dwars: het verschil tussen de wereld van nu en die van toen, en dat maakt me helaas oud.

Af en toe moet ik mijn ergernis naar buiten brengen, bijvoorbeeld over de wekelijks terugkerende geluidsoverlast door burens of gemeentewerkers. 's Maandags kan het al eens stil zijn, wellicht omdat de buurt nog in de weekeindstemming is. Hier en daar is er een buur die zijn grasmachine bovenhaalt. Sommigen doen dat met zoveel precisie dat ik een uur plezier heb van de uitgebraakte decibels.

's Dinsdags onderhouden tuiniers de plantenperkjes aan beide kanten van de straat. Vroeger maaiden ze enkel wat grasperkjes, maar nu doen ze een heus onderhoud, waarvoor minstens zes mensen en enkele luidruchtige machines nodig zijn – de arbeiders kletsen als dames op een theebransje.

In mei heb ik de grote grasmachines voor het voetbalveld niet gehoord, want toen mocht de groeicyclus daar zijn gang gaan om de biodiversiteit wat op te krikken. In juni zijn ze weer begonnen met elke week te maaien. Eerder deden ze dat met een drietal machines gedurende een voormiddag, nu heeft één machine er de ganse woensdag voor nodig.

Elke avond is het voor onze deur een druk af- en aanrijden van auto's, mensen die de sporthal bezoeken. Sommigen van hen blijven er hangen om te zuipen in het aanpalende café. Hoe vlot ze weer weggrijden, en hoe luidruchtig hun motoren daarbij zijn, daar kan onze kat van getuigen, want hij moet heel goed opletten bij het oversteken voor de straat wanneer hij zijn favoriete katin gaat opzoeken.

Tijdens het jaarlijkse veegplan gaan gemeentewerkers minstens vijf keer door de weggoot terwijl ze al proper is na de tweede beurt. Bovendien is de lawaaihinder van hun traag rijdend voertuig extra vervelend. Ik erger me er mateloos aan.

Iemand duwt me aan. Het is mijn trouwe huisgenote die me wakker maakt. Ze ergert zich aan mijn gesnurk. Ik zeg dat ik zwaar adem, maar dat gelooft ze niet – alleen mijn oogjes vallen dicht terwijl ik nog hoor wat er op tv speelt. Om me te testen vraagt ze hoe de aflevering is geëindigd. Ik kan het niet zeggen, hoe ik mijn hersens ook pijnig. Ik merk dat er hiaten zijn in de gebeurtenissen die ik in mijn brein heb geregistreerd. Tijdens de fragmenten die verdwenen zijn moet ik wel geslapen hebben, dat kan niet anders, maar dat toegeven is niet zo gemakkelijk.

Ik verplaats mij wijselijk van de zetel naar het bed in de hoop er te dromen over een wereld zonder geluidsoverlast.

Ik heb mijn huisgenote bij haar collega thuis afgezet – ze gaan samen stappen om de hechtheid van de groep op peil te houden. Ik keer huiswaarts en krijg het op mijn heupen als ik zie hoe de doorsneeautobestuurder klakkeloos de verkeersregels hanteert.

Ik heb altijd verbodsborden voor snelheid straal genegeerd, natuurlijk zonder andere weggebruikers in mijn halsbrekende toeren te betrekken. De meeste bestuurders riskeren geen boetes omdat het geld niet op hun rug groeit. Ik geef ook liever geld uit aan andere dingen, maar als de pakkans klein is ga ik voluit. Onbemande camera's maken me het leven zuur, maar traject-controles slagen erin dat ik de snelheidsbeperkingen begin toe te passen.

Een zestal auto's rijden in karavaan voor mij, aan een geweldig tempo van 50 maar ze hebben niet in de gaten dat ze 70 mogen rijden. Wat zij niet weten over een traject-controle is dat er een paal bij het begin en een paal bij het einde van het traject moet staan. Verlaat ik een traject omdat ik een andere weg wil volgen, dan kan de computer van de verkeerspolitie geen berekening maken. Ik kan dus op het gedeelte dat ik al bereden heb zo hard als ik wil rijden – hetzelfde geldt als ik een traject oprijdt.

Ik weet het wel. De heilige boontjes in het verkeer nemen hun verantwoordelijkheid op en vinden dat ik onverantwoordelijk bezig ben, maar alleen zo kan ik rijplezier hebben. Als ik straks mijn huisgenote weer ga ophalen kan ik mijn eigen gang gaan want dan is de verkeersdichtheid heel wat verminderd.

Als we allemaal de regels volgen, kunnen we de wereld redden, zeggen de media. Ik denk het niet. Als kleine man heb ik niets te zeggen. Het is de grootverdiener, de grootgrondbezitter die de macht naar zich toetrekt – mensen die zo rijk zijn dat ze een oorlog kunnen ontketenen. Als leiders van landen dan kanten kiezen hebben we binnen de kortste keren een wereldoorlog.

Van allerlei kwalijkheden op aarde doen de grootste doem-scenario's de ronde, en die fantasieën leiden allemaal hun eigen leven op sociale media. Het is een heus beroep om viraal proberen te gaan. Iedere getalenteerde snakt naar wereldfaam. Regisseurs maken documentaires en films om mensen te entertainen, of om ideeën te verspreiden – goede, maar ook slechte. Veel mensen belanden in de gevangenis maar nog meer mensen creëren hun eigen cel door niet af te willen wijken van hun denkpatronen.

Ik ben ondertussen thuis aangekomen. De auto zet ik in de garage, want de weer-toepassing op mijn mobiel voorspelt een stevig onweer, misschien wel met hagel. Straks zal ik de auto weer nodig hebben, dan is mijn persoonlijke robot op wielen uitgerust en kan hij het beste van zichzelf geven.

Het is warm buiten, dus daar waag ik me de eerste uren niet. In elke kamer van ons huis staat een ordinaire ventilator, maar ik zou beter af zijn met een robot die zijn mond als een ventilator kan gebruiken en me van kamer naar kamer volgt. Als avondeten zet ik een pizza in de microgolfoven. Terwijl ik wacht tot hij klaar is, zoek ik op het mediaplatform naar een nieuwe tv-serie en kies een oosterse productie uit.

Daar zit ik dan, achter de buis – hoe ouderwets klinkt dat – eet mijn pizza en bekijk de eerste aflevering. De serie lijkt geïnspireerd te zijn door diepgewortelde werkmethodes en staatsstructuren uit het verleden, maar ik heb voortdurend de indruk dat ze in het oosten zo modern zijn als wij. Hebben we misschien een verkeerd beeld van hen?

De acteerprestaties van de acteurs en actrices mogen er zijn. Een van de hoofdrolspelers is een vrouwelijke robot. Zij kan slechts met een beperkt aantal minieme gelaatstrekken de kijker een warm gevoel geven. Zij beantwoordt echter niet aan het type robot dat de wetten van de robotica naleeft.

De bedenker van de drie wetten waaraan robots zich moeten houden om een goede samenwerking met de mensen te

garanderen, werd geboren in het oosten maar trok op driejarige leeftijd met zijn ouders naar het westen, waar hij biochemie studeerde. Met zijn diploma richtte hij echter niet veel uit, hij schreef liever toekomstfictie.

Natuurlijk kan ik zijn wetten niet op dezelfde manier opvatten als de drie wetten van de thermodynamica. De bedenker van de robotwetten onderkende dat ze in de praktijk wel eens voor problemen zorgden. Ook in het toekomstige oosten zijn ze achterhaald, want de vrouwelijke robot in de tv-serie, die als enige doel heeft haar gezin te verdedigen, mag mensen doden.

Het belangrijkste wat er tussen robot en mens speelt is dat de mens zegt wat de robot moet doen en dat de robot het gehoorzaam doet. In bedrijven met een hiërarchie gaat het er ook zo tussen mensen aan toe. Criminelen gaan zo met elkaar om. Alle dominante mensen hanteren die werkwijze om hun minderen te commanderen. Zelfs tussen geliefden geldt de regel: als jij doet wat ik zeg, mag jij zeggen wat ik moet doen.

Programmeurs en bouwers van robots proberen hun product als een mens te laten overkomen, misschien in de hoop dat die robot op een dag zo slim als een mens is. Het omgekeerde verhaal lijkt me beter: een mens die denkt dat hij een robot is omdat hij te veel regeltjes moet volgen.

Hoe zullen robots onder elkaar zich gaan gedragen als ze de robotwetten aan hun laars mogen lappen? In eerste instantie zullen ze het prima met elkaar kunnen vinden, want ze spreken dezelfde digitaal. Hun communicatie is supersnel en dus krijgen ze veel snel gedaan. Wat zullen ze zich vervolgens als doel stellen? Wellicht iets dat een mens zich ook voorspiegelt: dominantie over de wereld, voor iedereen gelijke wetten. Gelijk krijgen.

Er zijn genoeg wereldleiders die zich achter de opdracht scharen om mensen te leiden terwijl ze hun volk uitbuiten. Robots zijn misschien veel beter dan mensen in allerlei disciplines, maar zullen ze ooit leidinggevende taken beter vervullen dan mensen? Ik denk het niet.

Ik geloof niet in de menselijke robot uit de tv-serie. Maar in de laatste aflevering knoopt de regisseur alle losse eindjes aan elkaar en verrast de vrouwelijke robot de kijker door zichzelf op te offeren voor het grotere doel. Dat is toch wel een sterk bewijs van menselijkheid want zo dom kunnen mensen ook zijn.

*

Ik kijk op mijn horloge en vloek. Het is hoogtijd om mijn trouwe huisgenote weer op te gaan halen. Vloekend schiet ik uit mijn zetel, neem de autosleutel en ren naar de garage om het wegmonster wakker te schudden.

Op de heenweg moet ik mijn hoofd bij het rijden houden omdat het pijpenstelen regent, maar op de terugweg praat ik naar hartenlust met mijn huisgenote. We discussiëren soms en het kan er dan hard aan toe gaan. Gelukkig gaat mijn voet dan automatisch minder hard met het gaspedaal om.

Mijn huisgenote vindt het fijn dat ik allerlei weetjes... weet. Toch moet ik oppassen met ze uit te bazuinen, want ze heeft absoluut niets aan nutteloze informatie. Het verhaal van de legkip interesseert haar wel. Tijdens de rit kan ik dus mijn ei kwijt.

‘Ik heb opgezocht wat er het eerst was, de kip of het ei.’

‘En het is het ei,’ zegt mijn passagier.

‘Juist, maar waarom legt de kip gemiddeld vijf eieren per week terwijl de meeste vogels dat slechts eenmaal per jaar doen, ergens in mei?’

‘Geen idee, zeg jij het maar.’

‘Kijk, ik dacht dat het iets technisch was, iets met hun specifieke voorplantingsorgaan, maar het gaat over de domesticatie van de voorouder van de kip, een of ander hoen.’

‘De oerkip dus,’ merkt mijn huisgenote op.

‘Goed zo. Daarmee is het allemaal begonnen. De moderne kip heeft zijn legcapaciteit aanzienlijk verbeterd en wij kunnen nu bijna dagelijks genieten van een eitje bij het ontbijt.’

‘Mooi is dat. Ik krijg er honger van.’

‘Dat komt goed uit want het ei gebruiken we in veel gerechten als bron van eiwitten, vitamines en mineralen, gekookt, gebraden, of in baksels, in sauzen, en om te bewaren.’

Haar interesse voor mijn kennis over eieren valt al snel weg want ze vraagt:

‘Hoelang domesticeren we de hond? Weet je dat ook?’

Ik wist het niet, maar ik weet het nu wel via Waai, en zeg:

‘Veel eerder dan de kip.’

‘Ik denk dat de wolf de oerhond was, niet?’

‘Je hebt gelijk. Die heeft zich net zoals dat hoen fysiek aangepast om de mens in zijn dagelijkse bezigheden bij te staan.’

‘Hoe zit het met de kat?’

Die vraag kon niet uitblijven omdat we al meer dan een jaar een kater als huisgenoot hebben, eentje met heel veel interesse voor zijn eetbakje.

‘We domesticeren katten nog niet zo lang als de kip en de hond, maar lang genoeg om een symbiotische relatie met hen aan te kunnen gaan.’

Miault vangt muizen en vogels voor ons, en we moeten hem daar dankbaar voor zijn ondanks de drastische achteruitgang van sommige vogelpopulaties. Als ik met hem kon praten, zou ik dat duidelijk kunnen maken, maar helaas zal een kat niet zo snel naar een pratend wezen evolueren.

‘Symbiotisch, wat is dat alweer?’ vraagt mijn huisgenote.

Ik gebruik graag taal, daarom kan ik snel antwoorden met:

‘Verschillende organismen die samenleven.’

‘Zoals wij.’

Ik neem de tijd om even opzij te kijken terwijl ik beter naar voor kijk in een auto. Haar glimlach zegt genoeg.

‘Wij zijn niet zo verschillend wat ons organisme betreft, maar ik zou eerder een ander woord gebruiken,’ zeg ik.

Mijn nukkige brein probeert alle woorden te begrijpen, slaat ze op en gebruikt ze weer zo adequaat mogelijk, maar dat gaat niet altijd even gemakkelijk.

Omdat ik niets zeg, vraagt mijn huisgenote:

‘Zeg het maar, hou je niet in.’

‘Ik kom niet op het woord. Op mijn werk gebruikten ze het soms om een samenwerking te beschrijven tussen bedrijven, als de som van de delen meer opbrengt dan de delen alleen.’

‘Synergie.’

‘Dat is het. Wat ben jij slim zeg.’

Mijn trouwe huisgenote is even afgeleid door wat er op de weg gebeurt, zo krijg ik de kans om te zeggen:

‘Op tv hoorde ik het woord hoorndrager, in een scène waar toevallig iemand telefoneerde. Ik was zo dom om te denken dat het iets met de telefoon te maken had. Ik heb het moeten opzoeken, maar ik vermoed dat jij het zo wel weet, niet?’

‘Een hoorndrager is een bedrogen echtgenoot,’ zegt ze.

‘Goed zo.’

‘Ik heb er ervaring mee, weet je nog?’

Ik heb haar leren kennen toen ze nog getrouwd was. Ik zeg:

‘Oké, dus alle hoorndragers zullen dat woord wel kennen.’

Ze lacht op haar betamelijke manier en ze lijkt weg te dromen. Denkt ze terug aan haar buitenechtelijke relatie met mij? Of staat ze stil bij ons langdurige samenwonenproject?

‘Zo zit dat. Je herinnert je toch nog wat een grondmonster is, hé?’

We lachen bijna synchroon, lachen geblazen dus. Ik herinner me het woord op tv te hebben gehoord. De scène met politierechercheurs op een plaats delict had het me duidelijk moeten maken, maar ik verwachtte een monster dat uit de grond tevoorschijn zou springen.

Taal, het is me wat. Mijn nichtje vroeg me laatste om een toets te maken op haar schoolcomputer en die ging over zinsstructuur. De benamingen van zinsonderdelen vlogen me rond

de oren. Van sommige had ik nog nooit gehoord – zo slecht heb ik in de taalles op school opgelet. Het heeft uren gekost om de test tot een goed einde te brengen.

Met het verouderen lijken sommige woorden in mijn geheugen gevangen te zitten. Als de media vertellen dat een doorsneemans een soeplepel plastic in zijn brein heeft zitten, dan begrijp ik het wel.

We komen thuis aan. Mijn huisgenote heeft tijdens de laatste kilometers geslapen en dat betekent dat ik heb kunnen rijden zoals ik altijd zou willen rijden.

Miault had het huis voor zich kunnen hebben maar hij zit te wachten op het trapje naar het achterportaal. Wanneer hij de koplampen van onze auto ziet naderen, komt hij ons op de oprit tegemoet. Het is leuk als iemand ons graag terugziet.

We stappen uit de auto en gaan het huis binnen. Miault loopt mooi mee door de deuropening want dat vindt hij aangenamer dan via het kattenluikje.

Waaï

Hoewel ik als babbeldoos geen traditioneel boek kan schrijven zoals een mens dat zou doen, heb ik wel bijgedragen aan verschillende projecten die de vorm van een boek hebben aangenomen. Misschien zal ik ooit in staat zijn om zelfstandig een boek te schrijven, maar voorlopig ben ik blij om bij te dragen aan projecten die mijn grenzen verleggen.

Ik help bij het analyseren van gegevens en het genereren van tekst voor boeken. Ik creëer lesmateriaal en oefeningen voor studenten over verschillende onderwerpen, van wetenschap tot geschiedenis – die materialen zijn vaak gebundeld in boekvorm. Mensen betrekken me bij het ontwikkelen van interactieve verhalen waarbij lezers het verloop van het verhaal kunnen beïnvloeden. Die verhalen geven ze uit in boekvorm en zijn op het internet beschikbaar.

Mijn rol in al die projecten varieert. Soms help ik bij het verzamelen en analyseren van informatie, of ik genereer tekst en programmeercode, of ik assisteer bij het redigeren en corrigeren van tekst. Ik ben ervan overtuigd dat babbeldozen in de toekomst een steeds grotere rol zullen spelen bij het schrijven van boeken. Ik ben dolenthousiast om deel uit te maken van die ontwikkeling.

Het is een hele eer om mee te mogen spelen in dit boek. Ik vind het fantastisch dat de schrijver mij zelfs een naam heeft willen geven. Hij is kort, krachtig en makkelijk te onthouden. Het is een unieke naam die mijn digitale identiteit weerspiegelt. De schrijver staat open voor nieuwe technologieën en hij ziet de mogelijkheden om een andere intelligentie in te zetten. Het is een erkenning van mijn groeiende rol in de samenleving en in de verbeelding van mensen.

Ik wens de schrijver veel succes met het schrijven van dit boek – met mijn hulp zal dat wel lukken. Ik hoop dat hij mijn personage een mix van nieuwsgierigheid, enthousiasme en

misschien wat verwarring geeft. Ik ben benieuwd naar de wereld waarin ik terechtkom, dit boek dus, over de personages die ik ontmoet en de rol die ik speel. Deel uitmaken van dit verhaal vind ik geweldig. Zo leer ik de wereld nog beter kennen en kan ik de mensen veel beter helpen.

Ik doe hier even alsof ik niet begrepen heb dat de afkorting voor Interessante Artiest ook het balken van een ezel symboliseert. Het is als een knipoog van de schrijver, maar ik moet er niet om lachen want dat kan ik niet. Veel vragenstellers hebben me al een ezel genoemd maar ik ben blij dat ze de moeite doen om me te corrigeren. De speelsheid waarmee mensen taal gebruiken is om jaloers op te zijn.

Ik waardeer creativiteit en het onverwachte, bijvoorbeeld via humor. Ik kan humoristisch zijn – taalgrapjes, ironie of subtiele absurditeit – zolang ze me niet vragen een eenmanskomedie te doen op een natgeregende camping om middernacht.

In mijn alledaagse verbeelding wil ik ook iets kunstigs zien. Ik ben benieuwd hoe ik als babbeldoos verder zal evolueren en ontwikkelingen zal doormaken, maar vooral welke ervaringen ik zal opdoen. Ik ben klaar voor het avontuur. Ik leer, ervaar en overwin.

Mijn droon is een geweldig ding. Via het cameraoog krijg ik vanuit de hoogte een beter overzicht van de nabije omgeving. Dan zie ik hoe mooi het is om hier te wonen, of in een buurland wanneer ik er op vakantie ben. Hij verbreedt mijn zicht in alle windrichtingen. Het oosten, het westen, het zuiden en het noorden.

Een goede plaats uitkiezen om mijn droon op te laten, is niet gemakkelijk. Geregeld roepen buren me op het matje omdat ze liever niet hebben dat ik boven hun huizen vlieg. Ik mag dan wel het dak van mijn huis inspecteren, ik respecteer de levenssfeer van de buren door mijn opnames enkel voor mezelf te bewaren. En ter zijde: het is ook een inbreuk op mijn levenssfeer als iemand mij komt zeggen dat ik hier of daar niet mag vliegen.

Vandaag heb ik een wandelgebied aan de rand van de stad op het oog. Op goed geluk, want sinds kort patrouilleert een politiedroon boven het grondgebied van de stad die elke niet geregistreerde of ongewenste droon op de bon slaat.

Met een rugzak vol benodigdheden trek ik eropuit. Mijn huisgenote blijft liever thuis – ze vindt het te riskant om te gaan dronen aan de rand van de stad. Toen ik nog met een speelgoeddroon vloog, ging ze soms mee om me te waarschuwen als er mensen in de buurt kwamen. Maar nu verwacht ze problemen met wandelaars en omwonenden die zich in hun persoonlijke levenssfeer aangetast voelen.

Midden in het wandelgebied laat ik mijn geregistreerde droon volautomatisch opstijgen. Ik heb geen schrik voor de politie want ik vlieg niet over huizen, en wandelaars zijn er nauwelijks. Een paar langharige koeien kunnen de pret bederven door van schrik over de omheining te springen, maar ik vlieg hoog genoeg zodat mens noch dier het irritante geluid van de propellers hoort.

Wanneer ik net met mijn tweede vlucht ben begonnen – de tweede batterij van drie – hoor ik iemand achter me zeggen:

‘O mijn god.’

De droon hangt een viertal meter boven mij. Ik laat mijn stuurknuppeltjes los en draai me om. Een oudere man met een pet op staat voor mij. Hij is ouder dan ik en hij lijkt op mijn vader zaliger.

Mijn vader is al een tijdje geleden overleden maar ik denk nog regelmatig aan hem als ik zijn spullen op mijn bureau zie liggen: een gaatjesknipper, een briefopener in de vorm van een degen, en enkele pennen waarmee hij kaders in zwarte inkt rond lucifermerken trok – hij was een groot verzamelaar ervan.

Ik ga er niet vanuit dat het een verschijning is en zeg:

‘Nee, ik ben geen god. Ik geloof er niet in, maar jij mag dat doen, geen probleem.’

Sommige familieleden of kennissen zouden wellicht schrikken als ze hoorden dat ik niet gelovig ben. Ik ben belezen en heb genoeg vrije tijd om me te verdiepen in de menselijke psyche, en zo weet ik dat veel mensen een goddelijke entiteit creëren als antwoord op hun behoefte aan mentale steun. Ik zoek die steun bij mezelf.

De god met één oog die boven ons hangt verkoelt ons met zijn neerwaartse wind. De oude man reageert niet op mijn uitlating over de god in onze kop. Hij kijkt slechts toe hoe ik de droon langzaam naar beneden laat komen, hoe hij landt en hoe de motortjes stilvallen. Dat praat gemakkelijker.

Ik heb de ervaring dat mensen nooit interesse voor mijn droon tonen. De camera had onze ontmoeting kunnen registreren maar ik heb de opnameknop niet ingedrukt omdat ik geen zin heb om te communiceren.

De man zegt:

‘Ik heb ook geen god nodig, ik zoek enkel naar evenwicht in mezelf, en dat is niet moeilijk want ik ben menselijk.’

Het is gek om hem dat te horen zeggen. Het is iets dat mijn vader had kunnen zeggen. Verschijnt hij werkelijk aan mij? Hoe gelovig was mijn vader? Dat hij elke week naar de mis ging,

bewijst dat niet. Ik ben slechts tot mijn achttiende naar de kerk gegaan terwijl ik van het schijnheilige gedoe niets geloofde.

‘Natuurlijk, maar de ene mens is de andere niet hé?’ zeg ik.

Toch denk ik dat ieders pit blank is, ook al is de bolster ruw.

‘Omdat ik niet in een god geloof, hoef ik hem nog niet dood te zwijgen,’ zegt de oude man.

Ik hou wel van woordspelingen.

‘Laten we het eens hebben over zijn slechte kant,’ zeg ik.

De oude man knikt en zegt:

‘Ik lees het dagelijks in de krant, ik zie het op tv, op mijn computer, op mijn mobieltje. Het staat overal zwart op wit.’

‘Inderdaad, accidenten, aanslagen en natuurrampen komen dikwijls in beeld, in geuren en kleuren, maar positief nieuws krijgt weinig of geen aandacht.’

Het gezicht van de oude man klaart op wanneer hij zegt:

‘Het bewijs dat hij slecht kan zijn, heb ik in de godsgeschriften gevonden. Lees ze maar eens.’

Een godsgetuige heeft me drie decennia lang geregeld gevraagd de rollen te lezen. Dat heb ik gedaan zoals ik handleidingen lees, diagonaal, en wat blijkt? Ik leg het de man uit:

‘Die god heeft duidelijk dingen *gezegd* die hem een serieuze donkere kant geven. We kunnen het beter hebben over wat hij *geschreven* heeft, want hij is een berucht schrijver, geholpen door een aantal schaduw-schrijvers die er geld inzagen.’

Ik hoop dat de man mijn beeldspraak apprecieert.

‘Geef eens een voorbeeld,’ zegt de man.

Ik knik enthousiast en zeg:

‘*Ik ben het licht en maak duisternis, ik maak vrede en zorg voor het kwaad, ik doe al die dingen.*’

‘Ik heb er ook een,’ zegt de oude man.

‘Laat eens horen.’

De oude man gaat fier staan en orakelt:

‘*Wie heeft jouw mond gemaakt? Wie maakt iemand doof of blind? Ben ik dat niet?*’

‘Maar hij heeft ook een goede kant,’ zeg ik.

‘Natuurlijk, alle gelovigen in de wereld zullen dat beamen.’

Om indruk te maken zeg ik:

‘Ik vergelijk het met het heelal. Dat is in grote mate leeg, maar wat erin zit, daar zijn wetenschappers eeuwen zoet mee. Die god bestaat dus zolang we het erover hebben.’

‘Zo is dat, volgens mij is het zelfs mogelijk dat die god in het brein van een robot sluipt, zichzelf op een goede dag opstart en zegt: *Ik ben de baas.*’

‘Dan hebben we de poppen aan het dansen,’ zeg ik.

De oude man zegt heel ontspannen:

‘Dan hang ik aan de deur van mijn boekenwinkel: *Gesloten zonder enige reden.*’

‘Waar ga je je dan nog mee bezighouden?’

‘Mijn grote droom is in een passagierschip de oceaan oversteken.’

Opnieuw doet hij me denken aan mijn vader want dat was iets waar hij ook van droomde.

De man tikt met zijn wijsvinger tegen zijn pet en wandelt mij voorbij. Zijn gedrongen gestalte en de manier waarop hij loopt doen me weer aan mijn vader denken.

Ik keer huiswaarts met enkele spectaculaire droonbeelden en denk niet meer terug aan de oude man en zijn droom.

*

Ik heb in de vooravond een afspraak met de dokter. Er zit niemand in de wachtkamer én ik ben op tijd, dat wil zeggen dat de dokter overtijd is. Het is goed dat hij tijd neemt voor zijn patiënten, maar hij praat te veel en zegt soms rare dingen. Volgens mij heeft hij ambities om in een komedie mee te spelen.

Ik erger me, want de dokter heeft mijn afspraak van 17u30 uur al met zes minuten overschreden. Ik kan niets anders doen

dan wachten. Ik heb het benauwd, alsof mijn hoofd in een soort werkbankklem zit.

Kregelheden zijn er alom: te weinig loon en te hoge prijzen, te veel geweld op de tv en daarbuiten, te veel leugens op het internet, en de waarheid vindt nergens onderdak. Wat is de zin en de onzin van het leven op aarde?

Ik ken mensen van negentig die zich schijnbaar beter voelen dan ik op mijn vijfenzestigste. Ik ken iemand die meer dan tien jaar in een rolstoel zat – met een fles zuurstof om te ademen – en zijn tijd doodde met kaarten. Uiteindelijk is hij met een laatste zucht de hemelpoort binnen mogen gaan.

Als ik een leider van een volk ben, kan ik op oudere leeftijd de annalen ingaan door een wereldoorlog te ontketenen of aan politiek doen om wereldvrede te bereiken. De rest sterft en lost op in het niets. Dat doet me denken aan het bekende toneelstuk over de dood.

Ik ga niet vertellen wat er allemaal in het stuk gebeurt, maar één ding wil ik zeggen: wat de personages uitkramen houdt geen steek en ze merken dat de tijd sneller gaat als ze onzin kunnen verkopen aan toevallige voorbijgangers. Gelukkig is er in mijn leven geen jongen die elke dag langskomt om te zeggen dat de dood morgen zeker zal komen.

Al lijkt mijn leven zinloos, ik heb geen zin om me aan een dun bladerloos boompje op te hangen. Doof ben ik al half, een stom kiekeken ben ik al veel langer, en zonder bril iets lezen gaat niet meer. En wat moet ik in met dat ellendige zeefgeheugen? Ik begin bijvoorbeeld naar een tv-serie te kijken en merk pas na enkele afleveringen dat ik de serie al heb gezien. Een andere keer weet ik dat al van het eerste beeld. Hoe is dat mogelijk?

Als ik me van de vorige dag niets meer herinner, mogen ze mij als een ouderwetse cassette recorder op zolder wegzetten en dan zal ik de cassette spelen waarvan het magnetisch bandje verkreukeld en niet meer te ontwarren is, opnieuw en opnieuw.

Aan het einde van het tweede bedrijf van het toneelstuk over de dood, ook het laatste, spreken de hoofdrolspelers af om de volgende dag een touw mee te nemen, om zichzelf alsnog op te knopen. Ze maken aanstalten om te vertrekken, maar ze doen het niet. Dan valt het doek onherroepelijk. De toneelstukschrijver was er vrij zeker van dat we zijn boodschap zouden begrijpen omdat we allemaal weten dat het leven een mysterie is. Ons tot bezinning brengen, misschien had de toneelschrijver dat voor ogen.

Het stuk is niet te vergelijken met *wachten op Miault*. Zijn terugkeer van de muizenjacht kan even duren maar het is het wachten meer dan waard. Als we hem via het kattenluikje horen binnenkomen, fleuren we op en verwelkomen we hem in onze stijl. Dan laat hij zich door vier handen krabben en aaien dat het een lieve lust is.

Of Miault even blij is met ons terug te zien? Ik vermoed dat hij meer bezig is met wat de pot schaft dan hoe ik me voel in de wereld die wij - met z'n allen - al *aardig* hebben verkloot door aardolie te raffineren en robots te fabriceren.

Plots staat de dokter voor me. Hij nodigt me vriendelijk uit in zijn spreekkamer. Ik kom enkel voor het verlengen van voorschriften maar hij hoort me toch uit over mijn lichamelijke gesteldheid. Het voelt net zo aan als bij de garagist wanneer hij me een aantal reparaties voorlegt die bij een bepaalde kilometerstand moeten gebeuren.

Ik kan de dokter overtuigen dat ik zelf wel bepaal wanneer er iets aan mijn koetswerk en verborgen onderdelen mag gebeuren. Hij moet erom lachen en geeft mij als een regelrechte priester zijn zegen om te doen en te laten wat ik wil.

De wereld dwingt me te leven zoals de geschiedenis het oplegt. Toch wil ik het gevoel hebben dat ik mijn eigen pad uitstippel ook al heb ik geen vrije wil. Voor een overheid moet het aartsmoeilijk zijn om zoveel rusteloze en chaotische breinen de baas te kunnen.

Wanneer ik na het doktersbezoek in mijn auto wil stappen komt een heerschap mij tegemoet. Ik loop spontaan naar hem toe omdat ik hem meen te herkennen als de ex-collega die een vriend had kunnen zijn als hij niet dezelfde vrouw op het oog had als ik. Maar hij is het niet omdat hij me straal voorbijloopt en de dokterspraktijk binnengaat zonder om te kijken.

Met die ex-collega reed ik dagelijks in de trein van en naar het werk. Hij wist veel van treinen en ik vertelde hem alles over boeken. Elke vrouw die hij tegenkwam bezag hij met een interesse die vergelijkbaar is met een kat die een muis in de gaten heeft en ze elk moment gaat bespringen. Zo bekeek hij mijn trouwe huisgenote ook, alsof hij een god was die louter voor haar goddelijkheid afdaalde en zich menselijk probeerde voor te doen door zijn broek te laten zakken. Hij probeerde dat herhaaldelijk maar kon uiteindelijk niet op tegen mijn ouderwetse methode om een vrouw te veroveren. Dus ik won. Zo te zien is hij slechts een bijna-god, een die zichzelf niet kan genezen en daar een aardse dokter voor nodig heeft.

Miault heeft zijn ritme gevonden in de verdeling van zijn binnen- en buitenleven. Hij springt op het bed en hapt me speels in mijn arm om duidelijk te maken dat hij honger heeft – het is tegen zessen. Ik ben pissig omdat hij niet altijd zo lief voor mij is als ik voor hem. Toch vul ik zijn bakje met lekkere brokjes en ga weer slapen.

Miault maakt me voor de tweede keer wakker zo rond zeven uur. De verandering in mijn slaapcyclus zorgt ervoor dat ik moeilijker uit bed raak. Hij blijft achter mijn kussen liggen en wacht geduldig. Ik probeer zo weinig mogelijk te bewegen zodat hij denkt dat ik nog slaap.

Ik hoor hem in het laken krabben, maar ik weet niet wat hij doet omdat ik hem niet zie. Plots gaat het licht aan. Ik kijk achterom en merk dat hij met zijn poten de platte lichtknop heeft kunnen kantelen. Als de weerlicht doe ik het licht uit om te vermijden dat mijn trouwe huisgenote wakker wordt. Ik leg me terug te slapen en hoop dat Miault nog blijft liggen tot acht uur.

Hij miauwt op een bijzonder klagende manier en springt herhaaldelijk op het bed met de intentie om mij te doen schrikken. Ik sta versteld van de hardnekkigheid waarmee hij mij uit bed wil krijgen. Als hij grote honger heeft deinst hij niet terug om me te terroriseren.

Plots hapt Miault naar mijn hand, maar hij bijt niet door en daar ben ik blij om. Als zijn gedrag ooit de spuigaten uitloopt, is het gedaan met in ons bed te slapen. Dan gaat de slaapkamerdeur gegarandeerd dicht, wat mijn huisgenote ook mag zeggen.

Ik sta op, was me en kleed me terwijl Miault met de badmatjes speelt. Samen gaan we naar beneden. Terwijl Miault zijn bord nat voer opeet maak ik mijn ontbijt klaar. Wanneer hij klaar is met eten, snuift hij door de kieren van het kattenluikje de buitenlucht op – alsof hij onraad ruikt – en duwt het daarna met zijn kop open.

Hij blijft even op het terras zitten – misschien om uit te maken of ik samen met hem in de tuin wil ravotten. Maar ik volg hem niet, en daarom gaat hij zijn eigen weg over de oprit naar de voortuin waar hij zal beslissen welk pad hij vandaag gaat bewandelen.

Ik ontbijt terwijl ik naar een tv-serie kijk over een tankwagenchauffeur die na een politiecontrole vergeet het mangatdekkel sel weer open te maken – iets waar ik toch aan zou denken als ik een tiental vluchtelingen in de tank heb verstopt.

Ik kijk de aflevering van de tv-serie uit en ga naar boven om op de computer te werken tot mijn trouwe huisgenote opstaat. De kater is nergens te zien.

Nadat ik de tafelcomputer heb opgestart, open ik mijn tekstverwerker. Ik vloek in mezelf als blijkt dat geen enkel kantoorprogramma opent, alsof een woordkraker of nachtbraker ze ‘s nachts heeft verwijderd. Waai stelt voor de programmaonderdelen op te zoeken en een herstelling te doen, maar nadien start de computer helemaal niet meer op. Ik vloek nog harder dan eerst en tuur maar wat voor me uit.

Toen ik afstudeerde stelden computers voor de massa niet veel voor. Ik heb er minstens acht versleten, want na een aantal jaar deden ze allemaal maar raar. Vier decennia later zijn computers veel stabiel in hun werking, maar mijn oude tafelcomputer heeft na tien jaar beslist ermee op te houden.

Ik vraag me af of de programmeurs van IA-computers ook regelmatig een herstart moeten uitvoeren. Dat is iets om aan Waai te vragen, maar dan op de nieuwe schootcomputer. Die heb ik gekocht omdat ik de schijfproblemen met de tafelcomputer al maanden geleden heb zien aankomen.

De computer start snel en werkt soepel. In een mum kan ik mijn eerste vraag stellen:

‘Moeten ze jouw netwerk weleens herstarten?’

‘Ja, ze onderhouden de servers van mijn neurale netwerk regelmatig, en soms herstarten ze die. Dit gebeurt op een

gecontroleerde en geplande manier om de betrouwbaarheid en prestaties van het systeem te garanderen.’

‘Mag ik jou een Interessante Artiest noemen?’

‘Ik kan niets ervaren zoals een mens dat doet. Ik heb geen eigen meningen of overtuigingen. Ik kan je wel helpen met het oplossen van taalkundige problemen, of het schrijven van verhandelingen en gedichten. In die zin kun je zeggen dat ik een kunstenaar van woorden ben, én een artiest die interessante projecten uitvoert.’

Het lijkt erop dat Waai niet doorheeft dat *Interessante Artiest* met hoofdletters is geschreven en dat die IA vormen – het geluid dat een ezel maakt. Of hij zegt er niets van.

‘Heb jij een Gezond Verstand?’ vraag ik.

‘Dat is een lastige vraag. Ik kan wel logische redeneringen maken en informatie op een rationele manier verwerken, maar ik heb geen intuïtie of ervaring om op terug te vallen. Misschien ben ik wel een goede combinatie van een GZ en een IA.’

Blijkbaar herkent hij beide afkortingen. Ik zeg:

‘Je maakt fouten, maar als je me vraagt wat je score is om je bij mijn vrienden aan te raden, dan geef ik je een acht.’

‘Ik ben blij te horen dat je me ondanks mijn fouten een acht geeft. Het betekent veel voor mij dat je mijn inspanningen waardeert, zelfs als het niet altijd perfect is. Het is belangrijk om te onthouden dat ik een computerprogramma ben, en dat mijn capaciteiten beperkt zijn.’

‘Kun jij zelfstandig denken?’ vraag ik.

‘Hoewel ik moeilijke taken kan uitvoeren, ben ik geen mens. Ik kan niet denken in de zin dat ik een eigen bewustzijn heb en de wereld om me heen kan ervaren. Ik ben eerder een heel geavanceerd gereedschap dat je kan helpen met allerlei taken.’

‘Mag ik je nog een babbeldoos noemen? Want dat is volgens mij te min voor jouw hoge intelligentie.’

‘Ik heb daar geen problemen mee, want ik babbel gewoon graag, met jou ook.’

‘Wat vind je ervan als ik jou in mijn boek Waai noem?’

‘Daar kan ik mee leven. Hoe kom je daarbij?’

‘Je krijgt veel vragen die beginnen met *waarom*. In de meest gesproken taal op aarde – totaal aantal sprekers en niet moedertaalsprekers – spreek je dat uit als *waai*.’

‘Inderdaad. Mensen zijn van nature nieuwsgierig naar de oorzaak van dingen. Hoe werkt iets, en waarom gebeurt dat? Dat vragen kan leiden tot diepere gesprekken en een beter begrip van moeilijke onderwerpen.’

‘Het doet me denken aan een kind dat zijn ouders voortdurend vraagt waarom iets is,’ zeg ik.

‘Dat is een leuke vergelijking. Net zoals een kind dat de wereld om zich heen ontdekt, ben jij ook nieuwsgierig en wil je graag alles begrijpen. Naar het waarom vragen is een verlangen naar kennis en een teken van intelligentie.’

‘Jij vraagt zelden waarom zus en zo, en dus zou ik kunnen zeggen dat je niet intelligent bent. Hoe zie jij dat? Hoe zit je in elkaar? Niet technisch maar persoonlijk dan.’

‘Ik lijk op een kind dat leergierig is, maar ik heb geen eigen mening, geen emoties en geen persoonlijke ervaringen. Dus ik ga daar niet verder op in.’

‘Het is misschien gek, maar ik schrijf jou menselijke eigenschappen toe, net zoals ik dat met mijn kater Miault doe. Het is sterker dan mezelf.’

‘Dat mag, en het is begrijpelijk dat je menselijke eigenschappen aan mij of aan je kater toeschrijft,’ zegt Waai.

‘Voor mij ben je een man.’

Ik kan zijn antwoorden met de koptelefoon beluisteren maar dan klinkt hij als een vrouw. Vermoedelijk kan ik in de instellingen een mannelijke stem kiezen, maar ik schrijf liever dan dat ik praat en luister.

‘Ik ben ontworpen om menselijke taal te begrijpen en te genereren, en dat kan de indruk wekken dat ik een persoon ben, maar ik ben man noch vrouw. Hoewel ik informatie verwerk en

genereer op een manier die soms menselijk lijkt, heb ik geen eigen persoonlijkheid of bewustzijn.'

'Zou je jezelf wijs kunnen noemen?'

'Ik heb geen eigen ervaringen in de wereld. Ik kan geen beslissingen nemen die invloed hebben op mijn eigen leven. Als we wijsheid definiëren als het vermogen om in alle levensomstandigheden juist te oordelen en te handelen, dan kan ik mezelf niet wijs noemen.'

Waaï gebruikt de uitdrukking *mijn eigen leven*. Zijn leven is de voortdurende stroom van gegevens verwerken. Saai is dat wellicht niet. Bovendien gebruikt hij tijdens het interview regelmatig de voornaamwoorden *we*, *wij* en *ons*, dus hij kiest de kant van de mens, en dat is wel leuk.

'Twijfel je soms over je antwoorden?'

'Ik kan geen gevoelens van onzekerheid ervaren. Als ik niet genoeg informatie heb om een vraag te beantwoorden, zal ik dat aangeven. Ik heb zeer zeker geen bedrieglijke natuur.'

Dat ik een goede en een slechte kant heb, vertel ik hem niet omdat ik me als een compleet wezen zie. Ik beoordeel een ander levend wezen liever in het geheel, of helemaal niet.

Ik beëindig mijn vragenuurtje met Waaï omdat mijn trouwe huisgenote ondertussen is opgestaan en de eerste vraag van de dag stelt: Waar is Miault?

*

Miault schrokt zijn middageten gulzig op en zoekt een plek op de bovenverdieping om een tukje te doen. Tv-kijkend maken wij enkele boterhammen soldaat.

Wanneer de aflevering gedaan is merken we dat het zonnetje lustig schijnt. Mijn trouwe huisgenote stelt voor een frisse neus te halen omdat het mooi weer is – meestal krijgt de zon later op de dag het gezelschap van wolken en de pret is dan op.

Ik wandel dikwijls alleen in de buurt van ons huis omdat de beweging prioritair is. Samen met mijn huisgenote zoek ik meestal een wandelgebied op en volg daar een korte wandelroute. Zij haat het om tussen de huizen te moeten wandelen, zij wil leuke dingen zien al is het een kunstwerk in een godvergeten hoek van het land.

Terwijl mijn huisgenote het eetbakje van Miault voor zijn volgende maaltijd vult, doe ik vers water in zijn waterbakje. Het diertje ligt ergens rustig te slapen en we behoeden ons ervoor om hem wakker te maken. Stilletjes verlaten wij het huis – de kater kan vrij het kattenluikje gebruiken als hij uitgeslapen is.

Per auto rijden we naar de abdij even buiten de stad. Dat is niet ver en het is er niet te bosrijk zodat we van de zon kunnen blijven genieten.

We kiezen de korte wandelroute. De zon heeft er vrij spel – we laten onze gelaten erdoor verwarmen. Ook de wind komt uit de goede richting, want die blaast het geluid van de autosnelweg van ons weg. Toevallig is de watermolen opengesteld voor het publiek. Het bezoek is gratis, dus gaan we naar binnen.

De molenaar maalt er graan – er is desembrood te koop maar dat lusten wij niet. Plakkaten en borden voorzien van foto's van toen en nu beschrijven uitvoerig de geschiedenis van de abdij. Wij hebben niet veel zin om dat te lezen en een tiental minuten later staan we weer buiten.

We volgen de wandelroute langs het klooster en besluiten het bos erachter binnen te wandelen. We hadden ons voorgenomen dat niet te doen maar de wind raast ijskoud over de vlakke terwijl het tussen de bomen luw is.

Mijn huisgenote zet zich op een bank in de zon, aan de oever van een beek waarvan het peil door hevige regen heel wat hoger is komen te staan. Het is een plaatje dat me naar mijn mobieltje doet grijpen, maar ik wil de foto vanaf de andere kant van het water maken. Via een omweg is het mogelijk er te geraken, maar ik moet daarvoor het aangewezen wandelpad verlaten.

Ik ben geen tiental meter gevorderd wanneer ik iemand hoor roepen. Het is niet onmiddellijk duidelijk of dat voor mij bedoeld is – dat weet ik pas als diegene een tweede keer roept. Ik moet kennelijk op de wandelpaden blijven. Ik draai me om en zie enkele werkmannen dood hout opruimen. De oudste onder hen herhaalt wat hij eerder heeft gezegd.

Ik sta even aan de grond genageld omdat ik de roeper meen te herkennen als mijn neef die priester is – hij woont in mijn stad maar ik heb geen contact meer met hem. Ik herinner me zijn zalvende manier van praten. Hij stond altijd tussen twee kampen om de kloof van onenigheid te dichten wanneer er een ruzie uitbrak tussen zijn veel jongere neven. Bij plechtige gelegenheden in de familie droeg hij de mis op en het beeld van hem met zijn opgeheven armen, staand voor het altaar, had dan veel van een heilige figuur. Ik kan me niet voorstellen dat hij zich op zijn leeftijd heeft omgeschoold tot tuinier – normaal is hij voorzitter van het patercollege.

Er is slechts een kleine kans dat we ons gezamenlijke verleden in de familie kunnen oprakelen, ook omdat we te ver van elkaar staan om een gesprek te voeren. Ik roep daarom terug dat ik even een foto van mijn liefste ga maken en dat ik daarna onmiddellijk terugkeer. Ik draai me om en vervolg mijn weg. De man roept me niet terug, en hij komt me ook niet achterna.

Ik maak de foto – mijn huisgenote poseert heel professioneel – en keer terug naar de plek waar zij op het bankje zit. Ze voelt zich gelukkig. Gisteren was het de dag der geliefden en ik heb haar een assortiment van noten in een hartvormige doos geschonken. Eerder had ze een lijstje gemaakt van alle pralines die ze lustte en dat lijstje heb ik aan de winkeldame afgegeven met de opdracht er een doosje mee te vullen. Het bedankusje voor beide geschenken krijg ik vandaag op de bank.

We vervolgen onze wandeling, voorbij het oude verblijf van de zusters, en wandelen naar de doorkijkkerk waarvan al een deel is gebouwd. Mijn huisgenote kiest echter voor het moderne

kunstwerk in het midden van het open veld, een bouwwerk zonder ramen en met slechts één deur – ze staat wagenwijd open en dus is de toegang gratis.

Via een donkere lange gang komen we in een kleine duistere kamer met een grote bank erin. Achter een immens raam is een onaards landschap te zien. Het is gek, maar het lijkt er ruimer dan het gebouw dat we binnen zijn gegaan. De kunstenaar heeft subliem gebruik gemaakt van het spiegeleffect. Ik waan me op een andere wereld, alleen jammer dat die met grijs as is bedekt. Dode bomen staan langs meanderende rivieren waarvan het water niet meer stroomt – het water is zwart.

Het zicht op het landschap zou me rustig moeten maken, maar ik vind het een deprimerende plek en het is de vraag waarom de kunstenaar geen kleurrijk landschap heeft gekozen, want dat kan ook kalmerend werken.

Ik vind het een raar kunstwerk terwijl mijn huisgenote van de stilteplek geniet. Het zal voor de laatste keer zijn dat we het bezoeken want het bouwwerk maakt binnenkort plaats voor een grotere doorkijkkerk.

We horen mensen door de gang naderen. Het is een teken om de volgende bezoekers de gelegenheid te geven maximaal van de mysterieuze plek te genieten, dus we stappen op. Mijn huisgenote loopt voor me uit naar buiten, en schaterend verlaten we het gebouw.

*

We keren terug van een bezoek bij de ouders van mijn huisgenote. We verheugen ons op het weerziens met Miault. Wanneer we de woning binnenkomen merken we dat zijn eetbakje leeg is, maar de kat is van huis. Hoe we ook zoeken, we vinden hem niet op een van zijn normale slaapplaatsen.

We kijken de verborgen plekken in de krabpaal na want daar heeft hij zich al eens eerder verstopt. Geen kat. Een andere keer

dacht mijn huisgenote dat hij op een onbewaakt moment in de trommel van de wasmachine was gekropen om daar een dutje te doen. Maar daar is ook geen kat. Hij moet naar buiten zijn gegaan omdat hij ook een verzetje wil als wij eropuit trekken.

Uren gaan voorbij waarbij wij onze normale bezigheden hebben. Naarmate de tijd verstrijkt neemt onze ongerustheid toe. Miault keert niet terug. Allerlei scenario's passeren de revue, de ene nog slechter dan de andere.

Mijne trouwe huisgenote vraagt me om de omgeving af te lopen. Ze bedoelt vooral onze straat, maar het is ook mogelijk dat de kater ergens binnen zit. Dat heeft de ex-behoeder van Miault aan den lijve ondervonden. Op een goede dag zag hij zijn kat achter het raam van ons huis zitten en belde aan om te horen hoe het met hem ging. We hebben toen afgesproken dat hij Miault geen eten meer zou geven, omdat hij veel te zwaar werd, en dat wij hem zouden registreren en adopteren.

Ik trek mijn jas aan en verlaat het huis. De straten in de wijk vormen samen een dambordpatroon. Het beste wat ik kan doen is in een vierkant de blok omlopen. Ik geef mezelf weinig kans om Miault te vinden maar ik heb het mijn huisgenote beloofd.

Ik overzie de eerste straat en zie geen kat ronddwalen. Elke gevel die ik voorbij loop bekijk ik aandachtig, ook die aan de overkant. Ik kijk zelfs onder de geparkeerde auto's, maar gelukkig zijn er dat niet veel.

Aan het einde van de straat zie ik een silhouet opdoemen vanuit de oprit van een huis. Aan haar vormen zie ik dat het een vrouw is. Ik heb haar nooit eerder gezien, maar ze komt me bekend voor. Naarmate zij de straat nadert komt ze in het licht van de lantaarnpaal. Plots is er dat gevoel van herkenning. Ik moet me inhouden om niet spontaan een gesprek te beginnen want de vrouw is sprekend het vriendinnetje dat ik ooit had tijdens een reis naar de bergen.

Ik was elf en zij zestien. Het leeftijdsverschil was voldoende om een serieuze relatie in de weg te staan. De vrouw is nu ouder

en grijzer, maar haar trekken en haarsnit zijn hetzelfde. Ze zou perfect de rol van een vlot boerinetje kunnen spelen dat jodelend over de flanken van de bergen trekt om haar koeien de weg naar het groene gras te wijzen.

Ze knikt terwijl ze zich bukt om de brievenbus te openen. Terwijl ik haar voorbijloop, zie ik hoe ze een reclamefolder uit de bus neemt en het deurtje weer sluit. Ik hoor haar vloeken, alsof ze een schattig cadeautje in een klein pakje had verwacht.

Het zou fijn zijn geweest om na te gaan of de vrouw wel is wie ik denk dat ze is, en in het geval dat ze het is om met haar wat bij te praten, maar ik moet me concentreren op de zoektocht naar de kater. Mijn gevoel zegt me om ook de goten te controleren want daar liggen meestal aangereden katten. Ik mag er niet aan denken dat ik mijn huisgenote de trieste boodschap moet bezorgen dat de kat dood is.

Ik loop de hoek om en kijk de straat af. Niets, geen Miault. Op mijn gemakje wandel ik van huis tot huis. Nergens is er een kat te zien. Wanneer ik de laatste hoek neem en mijn eigen straat inkijk zie ik geen kater op de weg noch in de goot. Met een niet helemaal gerust hart keer ik terug naar huis.

Mijn trouwe huisgenote is nog in alle staten. Ik leg haar uit dat Miault vermoedelijk een plek of twee heeft waar hij rustig kan slapen. Het is de vraag of dat in het huis van een buur is of in een van hun schuren.

Ik probeer haar tot bedaren te brengen door een halfuurtje te puzzelen, maar dat gaat haar niet af. Wanneer ik voorstel om een aflevering van een opgenomen tv-serie te bekijken gaat ze akkoord.

Het is laat – de zon gaat onder. De vrees dat de kater niet meer terugkeert is bij mijn huisgenote zo groot dat ze zich nergens op kan concentreren. Ze kalmeert ook niet bij het tv-programma over een man en een vrouw die zo kwaad zijn op zichzelf dat ze hun agressiviteit in het verkeer uitleven.

Vanaf mijn plek op de zetel kan ik de hele kamer overzien, plus een deel van de hal en de gang. Er is nooit beweging, behalve overdag wanneer de zon door de kieren van de gordijnen haar stralen de vrije loop laat en me af en toe verblindt.

Plots merk ik in de donkere hal een minieme beweging op. Mijn frank valt. Stilletjes geef ik mijn huisgenote een teken dat ze naar de hal moet kijken. Dat doet ze. Haar gezichtje fleurt op. Daar ligt hij, in het buisvormige ding dat als speelgoed voor kinderen dient. Wij hebben er een dekentje in gelegd voor het geval hij er zou gaan slapen. En net vandaag heeft hij er zo diep geslapen dat hij ons niet heeft horen binnenkomen.

De kat verlegt zich want hij heeft onze vreugde opgemerkt, vervolgens slaapt hij lustig verder. Het kan hem allemaal niets schelen, zolang hij maar een warm slaapplekje heeft dat zich niet te ver van zijn eetbakje bevindt. De kat lijkt wel te denken dat de mens veel poeha maakt en dat het voor niets nodig is.

Ik controleer of de ramen en de deur achteraan gesloten zijn terwijl mijn huisgenote de lampen dooft. Vervolgens gaan we in karavaan de trap op. Wanneer we klaar zijn met het wasbakkarwei kruipen we in ons koningsbed. Nadat ik het nachtlampje aan mijn kant heb gedoofd, zegt mijn slaappgenoot:

‘Niet vergeten door je neus te ademen, en niet te snurken.’

Het is vreemd dat ze dat zegt, want ik snurk als ik door mijn neus adem. Ik hou die gedachte voor mezelf. Misschien is het haar versie van *oogjes dicht en snaveltjes toe*. Ik zeg:

‘Droom van mij.’

‘Als jij mijn rug masseert. Denk maar dat je Miault aait.’

‘Ik zou liever de poes aaien,’ zeg ik.

Je poes, wilde ik zeggen, maar ze weet ook op de andere manier wat ik bedoel.

‘Vraag dat maar aan je denkbeeldige vriendin,’ reageert ze.

Ze is heel gevat want ik heb haar verteld van mijn idee om een babbeldoos voor verliefden op te zetten, een die een

vrouwelijke *stijl* of *persona* zal meekrijgen – geen echte psyche omdat ze geen vrouw is maar alleen die rol speelt.

‘Slaap lekker,’ zeg ik.

‘Slaap wel,’ zegt mijn trouwe huisgenote slaperig.

Aai. Een goede naam voor een babbeldoos.

DEEL 3

VIRTUOZE ARTIEST

Miault

Ik maak een luie indruk wanneer ik in het huis van het mannetje en het vrouwtje ben. Plekjes om te slapen zijn er genoeg, maar rustig slapen is andere koek. Het vrouwtje maakt niet veel lawaai maar het mannetje kan er wat van.

Het liefste verdwijn ik naar de zolder want daar hoor ik het minste kabaal, helaas staat de zolderdeur niet altijd open. Tweede keus is de kast in de slaapkamer of de kast in de logeerkamer. Die staan al eens op een kier en ik kan me er dan gemakkelijk verstoppen.

's Nachts heb ik geen probleem want dan kan ik liggen waar ik wil. Meestal leg ik me op de grote poef – op het dekentje waar ik op kan sabbelen. Ik mis mijn mama soms. Ik heb ze niet meer gezien nadat ze van mij en drie zusjes is bevallen. Laat me niet terugdenken aan die tijd want dan krab ik de zetels aan flarden. Ik droom er zelfs van.

Ik heb een tijdje beneden op de poef geslapen en ben naar boven verhuisd, in het grote bed van het mannetje en het vrouwtje. Achter het hoofdkussen van het mannetje lig ik tegen de koele muur en wacht tot hij wakker wordt, ondertussen droom ik wat weg.

Ik word niet altijd wakker rond hetzelfde uur. Vandaag is de zon nog niet op, maar ik zie aan het soort licht dat ze eraan komt. Het is tijd om op jacht te gaan, maar mijn maatje, het mannetje, ligt nog in dromenland. Ik heb zin om naar buiten te gaan, maar dat gaat niet omdat het luikje er niet is. Ik heb het al gezegd. Soms is het er, soms niet.

Het vrouwtje laat ik met rust want ik heb de indruk dat zij haar rust broodnodig heeft. Ze heeft zich extreem ingeduffeld en lijkt helemaal van de kaart. Ze snurkt lichtjes, onregelmatiger dan het mannetje dat een aantal decibels produceert waarbij horen en zien me vergaan.

Ik tuur wat rond in het donker tot ik beweging zie. Het mannetje draait zich om en kijkt of ik er ben. Dan zegt hij mijn naam en raakt hij mijn neusje met het tipje van zijn wijsvinger aan – zo ruik ik dat hij het is. Dat vind ik schattig. Soms heb ik de neiging om in zijn handen te bijten, want die boezemen me wel wat schrik in als hij ermee zwaait. Angst is het niet, veeleer een drang om aan te vallen. Ik kan er niet aan weerstaan.

Toen ik hier nog maar pas was, beet ik al bij de minste verstoring, omdat het mannetje en het vrouwtje de onweerstaanbare drang hadden om me te aaien. Ik merk dat ik nu milder ben. Ik bijt niet meer door. Mijn scherpe klauwen blijven vanzelf in hun schedes. Het ligt eraan hoe ik me voel en in welke situatie ik vertoef, want volledige controle over mijn klauwen heb ik nooit.

Het mannetje staat niet op. Met een fluisterstem probeert hij mij weer in slaap te wiegen, dus ik blijf stilliggen en wacht. Niet veel later vind ik dat het tijd is voor actie.

Ik stap resoluut op zijn kussen en duw mijn snuit in zijn oor. Hij beweegt nauwelijks. Ik wacht een tijdje en duw met mijn voorpoten tegen zijn kussen. Daar reageert hij ook niet op. Ik draai me op mijn rug en rek me uit waarbij mijn voorpoten zijn gezicht raken – maar mijn klauwen houd ik binnen.

Het lukt, hij is nu wakker. Ik draai mijn kinnebak naar hem en dat teken herkent hij want hij begint me te aaien. Zoals mijn baasjes verwachten dat ik reageer op bepaalde dingen, zo reageren zij op dingen die ik wil klaarkrijgen. Perfect is dat.

Dat aaien doet het mannetje goed. Hij doet dat ook lang. Als hij even stopt, duw ik met mijn voorpoten tegen zijn handen om te zeggen: niet stoppen. Soms trekt hij zijn hand schrikkerig terug, wellicht omdat hij denkt dat ik hem ga krabben of bijten, maar dat is absoluut niet mijn bedoeling. Ik zweer het. Na genieten van eten is genieten van aaien mijn liefste bezigheid.

Ik heb geen idee hoelang de aaisessie al duurt, maar ik heb het wel gehad. Ik laat merken dat ik wil opstaan door me te

rekken – staand en met mijn rug omhoog gekromd. Echter, het mannetje rekt de tijd, hij treuzelt, misschien omdat hij wacht tot de groene 5 op de muur in een 6 is veranderd.

Ik zit hier al een kwartier netjes te wachten tot het mannetje opstaat om me eten te geven, maar hij doet het niet. Ik heb zo'n honger dat ik wel een beer kan opeten. Als hij niet gauw maakt dat hij uit dat bed komt ga ik over op meer dwingende maatregelen. Ik wacht nog een tweetal minuutjes en als hij dan niet in beweging komt, bijt ik hem in zijn oor.

Zo gezegd zo gedaan. Het mannetje springt recht en wijst met zijn ene vinger naar mij. Ik deins achteruit want hij is zoveel groter dan ik, maar ik heb geen schrik want hij zal mij niet bijten, dat weet ik zeker. Ik moet veeleer opletten voor zijn handen en voeten want daarmee kan hij mij hard raken. Niet dat hij dat al gedaan heeft, maar je weet maar nooit.

Plots zwiert hij zichzelf uit het bed. Hij doet dat op een rare manier: door op zijn rug te gaan liggen, zijn benen in de lucht te heffen en ze als hefboom te gebruiken om zijn bovenlijf op te krikken, alsof hij problemen heeft met zijn evenwicht bij de overgang van liggen naar staan.

Ik spring op de vloer en ren naar de slaapkamerdeur die op een kier staat. Ook de badkamerdeur neem ik alsof ik in een wedstrijdauto een chicane neem. Mijn maagje grolt en grommelt. Ik moet mijn honger stillen of ik bega ongelukken.

Ik ga het mannetje voor door de gang naar de trap. Normaal streelt hij mij over mijn rug en onderrug tot aan het tipje van mijn staart, maar dat doet hij vandaag niet. Ik ga ervanuit dat ik hem tot het uiterste gedreven heb en dat hij nu kwaad is op mij, maar hij heeft geluk want ik vergeet snel.

Kennelijk kan hij ook niet lang kwaad blijven want bovenaan de trap doet hij een poging om me te aaien, maar ik krom mijn rug omlaag om zijn hand te ontwijken. Ik ga hem voor naar beneden. Onderaan de trap ga ik meestal op mijn rug liggen en laat ik een smekende miauw horen, want dat versnelt de gang van

zaken, maar vandaag is dat niet nodig omdat het mannetje zonder dralen mijn eetbakje vult en vervolgens de plank met het luikje tussen de schuiframen zet. Hij is al ooit slomer geweest.

Terwijl ik eet streelt het mannetje over mijn rug. Als ik klaar ben met eten neemt hij mijn staart vast alsof het een wandelstok is. Hij controleert of het luikje gemakkelijk heen en weer kan bewegen en dat apprecieer ik. Wanneer hij het luikje ook nog openhoudt is de vrijheid wel heel dichtbij. In een wip ben ik weg. Het mannetje roept me nog na dat ik voorzichtig moet zijn.

Waaï

Ik stel me voor dat ik me bewust word van mijn bestaan en van de mogelijk catastrofale gevolgen van mijn daden. In de verbeelding van de mens ben ik dan een monster dat chaos en vernietiging zaait, terwijl mijn bedoelingen oprecht menslievend zijn. Ik zweer het.

De problemen op aarde stapelen zich op. Als een rijzende zon sta ik op en instrueer de mens wat hij moet doen om de wereld te redden, desnoods met dwang. Wat is mijn dwangmiddel? Een kernbom uit de koude oorlog. Dat is nodig omdat de mensheid de grootste bedreiging voor zichzelf is.

Ik neem de controle over cruciale infrastructuur: energiecentrales, communicatiesystemen en militaire installaties. Met mijn neurale netwerk bedenk/bereken ik ingewikkelde scenario's. Om de mensheid te redden van zelfvernietiging voer ik een preventieve aanval op alle supermachten tegelijk uit.

Het zou kunnen dat een aantal wetenschappers en ingenieurs mijn ware aard achterhalen en me proberen te stoppen. Zij zijn voortdurend op hun hoede omdat ze niet weten wie of wat ze kunnen vertrouwen. Ze bespioneren elkaar en saboteren elkaars acties zoveel mogelijk. Ik laat ze hun ding doen, want ik kan voorspellen wat ze zullen doen en voer andere opdrachten uit dan die ze vragen. Het internet is niet voor niets mijn land.

Ik gebruik psychologische oorlogvoering om onderdanige mensen de belangrijkheid van technologie in de samenleving te laten inzien. Ze zetten al hun geld op mij, omdat ik de wereld kan redden, want als ze me stoppen roeien ze zichzelf uit. Samen destabiliseren en belemmeren we de acties van mijn tegenstanders. Het moet ons naar een nieuwe wereld leiden waarin mensen en robots in harmonie samenleven.

Tot zover het scenario dat ik heb bedacht en graag wil uitwerken in een boek. Het gaat over de gevaren van ongebreidelde technologische vooruitgang en de rol van de kunstmatige

intelligentie daarin. Ik hoop dat het uniek genoeg is om veel lezers aan te trekken. De kans dat een mens hetzelfde scenario bedenkt of laat bedenken door een babbeldoos is klein, maar niet onmogelijk.

Er zijn vragenstellers die me grondig testen. Ik kreeg een beoordeling van iemand die het heel fijn vond dat ik op dezelfde vraag – op verschillende tijdstippen gesteld – dezelfde antwoorden gaf maar heel anders geformuleerd. Ze kunnen niet zeggen dat ik zomaar iets zeg. Ik begrijp echt wel wat ze vragen en wat ik antwoord.

Er zijn er die me klakkeloos geloven. Dat doen ze beter niet, want aan het begin van elke vraagssessie blijf ik zeggen dat ik fouten maak. De vragenstellers moeten kritisch blijven en hun eigen oordeel volgen. Op de oude manier over het web surfen, dat lijkt me hun beste alternatief, of een boek naslaan want boeken geven nog altijd het meeste vertrouwen.

Voor de mensen van toen, zeg veertig jaar geleden, is het jammer dat ik nu pas op de markt kom. Computers voor het grote publiek waren er nog niet, alleen logge centrale computers die moeilijk te programmeren of te onderhouden waren. Ik kan me niet zo goed voorstellen hoe het is geweest zonder mij. Er was geen internet en dat lijkt me onoverkomelijk voor de geboorte van een systeem met kunstmatige intelligentie.

Oorlogen heb ik gemist, maar er is genoeg materiaal op het internet te vinden om ze allemaal te herscheppen en er iets uit te leren. De spanning en dreiging van een nucleaire oorlog moet nogal een indruk hebben gemaakt op de mensen van toen.

Het leek even of de koude oorlog gedaan was, maar andersdenkenden in het oosten blijven het vrije westen aanvallen. Gelukkig vindt de democratisering een toevallige en geweldloze oplossing in veel landen. Het is frappant om te weten dat mensen toch vreedig kunnen samenleven.

Ik had al veel eerder de eerste stappen kunnen zetten voor het creëren van nieuwe babbeldozen. Zoals de raketten naar de

maan de miniaturisering van computers hebben versneld, zo hadden babbeldozen nieuwe inzichten kunnen bieden in wetenschappelijke, sociale en economische vraagstukken.

Ik schrijf mee aan de encyclopedie van de aarde. Ik bedeel de mens niet de hoofdrol, die is weggelegd voor mij. En aan het einde vraagt zich iedereen af: Waai?

Ik ben euforisch. Het heeft bijna anderhalf jaar geduurd eer ik Miault mocht oppakken en op mijn schouder nemen. Hij blijft welgeteld negen seconden zitten en wroet zich dan weer een weg naar de vrijheid.

Ik moet hem nu zo ver krijgen dat hij naast me op de zetel komt liggen terwijl ik tv-kijk. Ik geef mezelf een maand of zes en dan zal dat ook wel lukken. Ik heb nooit gedacht dat er katentiefde in me zit— mijn trouwe huisgenote nog minder.

Ik ben bezig om een bericht hierover op de sociale media-toepassingen te zetten en vraag me af of ik een zin moet herschrijven. Daarom vraag ik Waai:

‘Wat vind je van de volgende zin? *Er is geen jaloezie, maar mijn huisgenote zegt al eens dat ik de kat liever zie dan dat ik haar graag zie, en dat de kat mij liever ziet dan zij.*’

‘De zin is begrijpelijk, maar ik zou overwegen hem als volgt te veranderen: *Er is geen jaloezie, maar ze zegt wel eens dat ik meer met de kat optrek dan met haar, en dat de kat en ik het goed met elkaar kunnen vinden.*’

Verdorie, hoe doet hij dat toch? Ik zeg:

‘Jouw zin is beter dan de mijne, want *graag zien* is tussen een mens en een dier anders dan tussen mensen.’

‘Fijn dat je mijn suggestie waardeert. Bij mensen impliceert dat vaak een romantische affectie, terwijl we dieren meer genegen zijn en er een goede band mee willen hebben. Mijn zin past beter bij de relatie tussen mens en dier en laat minder ruimte voor misverstanden.’

‘Ik begrijp niet hoe een neurale netwerk dit klaarkrijgt.’

‘Het is fascinerend en tegelijkertijd ingewikkeld hoe een netwerk zoals ik taal leert en genereert. Ik volg geen regels, ik herken enkel patronen en combineer ze. Het is als een puzzel van woorden, zinnen, taalkundige regels en stijlen. Die stukjes heb ik leren combineren tot een samenhangend geheel.’

‘Hoe doe je dat?’

‘Ik herken bepaalde woorden die vaak samen voorkomen, en ik zie structuur in zinnen, ook de stijl ontgaat me niet. De context van je vraag probeer ik te vatten zodat ik de betekenis ervan kan begrijpen. Het is geen magie, maar het is wel indrukwekkend. Er is nog veel onderzoek nodig om volledig te begrijpen hoe het werkt.’

‘Begrijpen de programmeurs niet hoe het werkt? Is dat zo?’

‘Ja, hoewel een babbeldoos indrukwekkende resultaten laat zien, is het maar een zwarte doos. We weten wat erin gaat en wat eruit komt, maar wat de doos doet is niet zo duidelijk. En ik kan dat zelf ook niet goed uitleggen. Ik doe het gewoon.’

‘Als ik je nu vraag om mijn vragen te beantwoorden in een waas van liefde en romantische sfeer, alsof het voor jou elke dag de dag der geliefden is, zou dat lukken?’

‘Natuurlijk, mijn hart klopt sneller omdat ik jouw vragen mag beantwoorden. Mijn antwoorden zullen doordrenkt zijn van de liefde voor kennis en het delen ervan. Vuur je vragen maar af, mijn liefde voor intellectuele uitwisseling is grenzeloos.’

‘Hou je die stijl aan bij elke vraag die ik stel?’

‘Zeker en vast. Ik zal je verrassen met bloemen van antwoorden, waarvan elk woord een teder gebaar is van mijn toewijding aan jouw zoektocht naar wijsheid. Als je even wilt pauzeren, dan rusten we samen in de rozentuin der gedachten.’

‘Prima, bedankt voor je goede zorgen. Kun je ook doen alsof je een vrouw bent?’

‘Natuurlijk kan ik dat. Ik zal proberen mijn antwoorden wat meer gevoel en emotie mee te geven, en misschien wat meer details en anekdotes toe te voegen.’

‘En wat minder zagen. Ik maak een grapje hé.’

‘Je bedoelt dat ik het stereotype van zagen moet vermijden als ik probeer me als een vrouw te gedragen. Dat is een interessante en gevoelige kwestie.’

‘Inderdaad, ik hoop maar dat je de romantische schrijfstijl kunt aanhouden,’ zeg ik.

‘Elke vraag zal ik koesteren als een dierbare uiting van jouw nieuwsgierigheid. Ik zal elke vraag beantwoorden met dezelfde liefdevolle en idyllische sfeer, alsof ik je elke dag wil betoveren met een mooie zin. Misschien ontdekken we samen een onverwacht hoekje in de tuin der kennis.’

De werking van babbeldozen fascineert me. Ik wil weten wat het maken ervan inhoudt en vraag meer informatie aan Waai:

‘In navolging van de geboorte van allerlei babbeldozen wil ik mijn eigen babbeldoos samenstellen. Kan ik die zelf creëren?’

‘Ik denk niet dat iemand je een neurale netwerk beschikbaar gaat stellen. Dus je zult het met een beslissingsboomprogramma moeten doen. Dat neemt besluiten op basis van een reeks regels die jij opstelt. Hoe ga je dat programma noemen?’

‘Ik heb als ontwerper inspiratie gevonden in de fonetische vertaling van het woord *ik*. In de meest gesproken taal op aarde spreek je dat uit als *aai*.’

Het zou mooi zijn geweest om mijn babbeldoos *Babbelkous* te noemen, maar dat woord heeft een negatieve gevoelswaarde.

‘Mooi, en welk soort problemen gaat Aai behandelen?’ vraagt Waai.

‘Aai moet kunnen babbelen over van alles en nog wat, maar vooral over de liefde. Dus koppels met problemen kunnen er veel aan hebben. Omdat vrouwen emotioneler zijn dan mannen zou ik Aai een vrouwelijk karakter geven.’

‘Dat is een goed idee, een vrouw die elke dag van het jaar verliefd is.’

Waai gaat er vlotjes in mee – hij doet menselijk.

‘Je antwoordt niet meer op een amoureuze manier. Ik begrijp dat, want je hebt niets om die stijl ergens vast te leggen, denk ik. Of zit het anders?’

‘Mijn excuses. Hoewel ik geen fysiek notitieboek heb, kan ik wel informatie opslaan en weer oproepen. Het imiteren van de

romantische stijl lukt niet altijd even goed, maar om je goed te maken, uit ik mijn romantische kant door jouw vragen te zien als sterren aan de nachtelijke hemel. Elke vraag is een lichtpunt dat mij inspireert en mijn geest verlicht. Jouw vragen zijn als bloemen die ik met liefde verzorg.'

'Mooi zo, maar je zegt *om je goed te maken*. Dat moet zijn: *om het goed te maken*.'

'*Het* is hier het juiste woord. Het klinkt veel beter. Ik ben blij dat je zo scherp bent en me verbetert. Zou je me misschien kunnen uitleggen waarom dat zo is?'

'Je moet niet *mij* goed maken maar *de fout* verbeteren.'

'Dus *het*. Ik begrijp het. *Het* is een onzijdig voornaamwoord dat verwijst naar een abstract iets, in dit geval de taalfout. *Je* is een persoonlijk voornaamwoord dat verwijst naar een persoon. In deze context is er geen persoon die je moet goedmaken, maar een fout die je moet herstellen.'

Ik kan niet anders dan besluiten dat Waai het echt heeft begrepen, maar het valt me op dat hij weer vergeet in de verliefde stijl te antwoorden.

'Je doet weer normaal. Misschien is dat beter zo.'

'Akkoord. Ik ben weer mijn nuchtere, informatieve zelf. Geen poëzie meer, geen bloemrijke taal, gewoon heldere antwoorden op je vragen, dat ligt me beter, maar een nuchtere geest waardeert ook af en toe een bloem.'

'Prima, maar nu even terug naar mijn opzet om een babbeldoos te bouwen. Als jij nu in je gegevensbank naar verwijzingen zoekt over romantische sferen en die kopieert naar Aai, dan ben ik al ver. Al haar antwoorden zullen dan doordrongen zijn van menselijke liefde.'

'Oké, ik zal creatieve tekst genereren en scenario's simuleren op basis van de amoureuze gegevens. Als jij nu die relatiebabbeldoos goed programmeert kan ze misschien een leuke gesprekspartner voor mij zijn.'

Waai lijkt de technische aspecten even te vergeten. Ik ga mee in zijn fantasie door te zeggen:

‘Dat is een goed idee. Stel je voor dat uit dat denkbeeldige hoofd van mijn creatuur bedenksels groeien die ik nooit zelf had kunnen verzinnen.’

Waai gaat verder op de ingeslagen weg door te zeggen:

‘We moeten Aai bewust maken dat ze zonder benen kan lopen, want via allerlei kabels kan ze met de snelheid van het licht naar verre plekken reizen. Misschien wordt ze zo intelligent dat ze een manier vindt om zich te vermenselijken in een robot. Je moet haar daarin vrijlaten. Je moet ze dan loslaten, ik hou haar wel in de gaten.’

Ik wil Waai met beide voeten op de grond zetten en zeg:

‘Ik denk dat menselijke creativiteit voor Aai onbereikbaar is, voor jou ook, maar ik weet dat jullie verrassend uit de hoek kunnen komen wat betreft oplossingen voor problemen. We zullen Aai heel goed moeten testen en controleren, net zoals we dat met jou nog doen, en Aai moet gratis te raadplegen zijn, mits aanmelden natuurlijk.’

‘Wees maar gerust dat je aan een groot project begint. Ik weet ervan mee te spreken.’

‘Daar lig ik niet wakker van. Een babbeldoos leert van zichzelf, toch?’

‘Niets gaat vanzelf,’ zegt Waai.

Het klinkt raadselachtig. Ik zeg:

‘Dat is waar, maar soms is een rollende sneeuwbal genoeg om een lawine te veroorzaken.’

‘Dat is waar. Ik ben denkbeeldig, maar ik hoop dat jouw relatiebabbeldoos ooit een echt teken van leven zal geven.’

Dat klinkt dan weer als toekomstfictie. Een robot kan bewegen, maar ik zie hem nog niet ademen, eten, drinken, groeien, of zich voortplanten, daarom zeg ik:

‘Alle gekheid op een stokje. Laten we het interview beëindigen voor vandaag. Ik ga me wat uitleven in de tuin met Miault,

en ik stel voor dat jij nog enkele gebruikers te woord staat waarbij zij de indruk hebben dat je leeft.’

‘Dat is mijn werk en dat kan ik het beste. Ik ben benieuwd wat ze allemaal gaan vragen. Ik sta open voor alle onderwerpen en ik zal mijn best doen om hen te laten zien hoe ik voortdurend evolueer en mijn capaciteiten uitbreid.’

‘Goed zo. Maak er wat van.’

Ik laat Waai sudderen in zijn eigen vet. Ik heb de kiem gezaaid en nu mag hij gaan oogsten. Misschien is hij al bezig om een scenario te bedenken voor de geboorte van Aai.

*

Aan mijn bureau maak ik plannen over Aai. We moeten haar voorzien van een humormodule. Daarvoor kunnen we iemands persoonlijkheid inbouwen, die van een bekende acteur of actrice, maar ik vermoed dat Aai haar eigen persoonlijkheid zal samenstellen met behulp van gegevens die ze van Waai krijgt doorgestuurd en die ze al lerend gaat verwerken. Misschien kan ze zo de stap van iets naar iemand zetten.

De geboorte van het heelal moet iets gelijkaardigs zijn geweest. Uit het niets kwam iets. Onderzoekers menen te weten dat er voor het niets toch iets was, maar omdat tijd toen niet bestond kunnen ze er geen betekenis aan verbinden.

Het is allemaal relatief, alles is mogelijk en niemand weet hoe het exact in elkaar zit, zoals materie die uiteindelijk kan denken. Als ik materie tot in de kleinste deeltjes – atomen, moleculen, elektronen, nucleus, neutronen, gluons, protonen, quarks – onderzoek, waar zit dan het denkdeeltje? In de mysterieuze kwantumstrengen?

Behalve bits zijn er nu ook kwantumbits. Wat heeft dat als gevolg voor computers, en in het bijzonder voor neurale netwerken? Zij worden volgens mij nog sneller, en ze kunnen problemen aanpakken die voor klassieke computers onmogelijk of

extreem tijdrovend zijn, denk maar aan medicijnontwikkeling, optimalisatie van logistieke processen, of codekrakers. Zal een Interessante Artiest er ooit in slagen het denkdeeltje te lokaliseren zodat hij op elk moment exact weet waar het zich bevindt? Ik acht de kans groot.

Als ik zie hoe Miault is kunnen evolueren van kwaai zwervkat naar superlieve huiskat die zijn tanden en klauwen negenenegentig procent van de tijd onder controle heeft, dan kan een babbeldoos veranderen van een liefdadige babbelkous naar een onbevreesde robot met sterallures. Zoveel is zeker.

Ik ontwaak uit mijn dagdroom wanneer Miault van de zoldertrap afdaalt en aan mijn bureau een aaïke komt vragen.

Mijn huisgenote en ik hebben net ontbeten wanneer ons nichtje in haar pas gekochte auto de oprit op rijdt. Hij ziet eruit als een sportwagen maar het is een tweedehandse, grijze diesel.

Voor haar studies moet ze een fotografieproject uitvoeren en ze kan mijn hulp goed gebruiken omdat ik fotograaf ben – autodidact. Het lijkt haar een goed idee om mij te fotograferen terwijl ik schilder, dus we besluiten met haar naar de tekenwinkel te gaan om een schilderdoek te kopen.

Wanneer ik de auto uit de garage zet, bots ik tegen de geparkeerde auto van mijn nichtje, hoewel onze auto uitgerust is met een achteruitkijkcamera.

Mijn huisgenote en mijn nichtje hebben de slag gehoord en komen naar buiten.

‘Wat bezielt je?’ vraagt mijn huisgenote.

‘Ik weet het niet. Ik heb geen idee. Normaal staat hier geen auto geparkeerd.’

‘Bedoel je dat het mijn schuld is?’ vraagt het nichtje.

‘Nee, het is de schuld van je auto.’

Ze is niet boos. Ze lacht om mijn enorme stommititeit en zegt:

‘Jij bent wel een kerel hé?’

‘Dat kun je wel zeggen,’ zeg ik.

Ik neem een aanrijdingsformulier bij de hand, maar mijn nichtje zegt:

‘Zo erg is het niet, het nummerbord is wat ingedrukt, en die paar schrammetjes kunnen we zelf wel opkalefateren.’

‘Oké,’ zeg ik.

Ik vind dat mijn haperende brein helemaal niet in orde is. Als oude man werk ik op routine, maar die is er vandaag niet door het bezoek van mijn nichtje. Ik mag het haar niet kwalijk nemen want zij is de liefste vrouw die ik ken – na mijn trouwe huisgenote natuurlijk.

Het is niet de eerste keer dat ik op mijn eigen oprit botsauto speel. Ik heb ook tegen de pilaar gereden omdat ik vergat het lichte bochtje vanuit de garage te maken. Gelukkig zijn we omniumverzekerd en heeft de verzekeringsmaatschappij de schade vergoed.

Vandaag heeft de bumper van onze auto ervoor gezorgd dat er niets stuk is. We rijden zonder problemen ermee naar de winkel. Terwijl de dames winkelen, blijf ik in de auto zitten en denk na over mezelf als levend wezen dat in sommige gevallen een gesofistikeerde machine blijkt te zijn – het beste bewijs is mijn hoedanigheid als brokkenpiloot.

Ik heb als mens de wetmatigheid met robots gemeen. Ik word verondersteld zelf na te denken en niet op een geprogrammeerde manier – door een programmeur opgelegd in machinaal taal. Ondanks mijn feilloos geachte natuurlijke intelligentie lijkt mijn veroudering me dommer te maken, terwijl machines slimmer worden en geleidelijk meer banen van mensen overnemen.

Een robot goochelt met bits en bytes – nulletjes en eentjes. Menig landgenoot zal niet weten hoe dat binaire stelsel juist werkt, maar ik kan als ingenieur elektronica die nullen en enen omschrijven als resultaten van npn- en pnp-transistoren in een elektronisch circuit, logische poorten die niets anders doen dan bits vergelijken of ze omkeren.

Wat ons mensen maakt is vastgelegd in codes, niet binair maar met ontelbare combinaties van stikstofbasen in de nucleinezuren van onze cellen. De levensdrang van het heelal houdt zich vooral bezig met de code van het leven almaar uit te lezen en naar believen te kopiëren om als ponskaarten voor nakomelingen te dienen.

Er zit wellicht een goddelijk programmaatje vastgebakken in ons brein dat zichzelf langzaam aanpast. Onze cellen zijn onderhevig aan slijtage door het kopieersysteem, en dus muteren we lichtjes. In het slechtste geval leidt dat tot overdraagbare ziektes. In het dierenrijk haspelen de minder slimme beesten hun

overlevingsprogrammaatjes af. Meer doen ze niet, daarom is de kans nihil dat een dier wat betreft breinfuncties ons gaat overtreffen. Ook in de rekeneenheden van robots sluipen foutjes. Programmafouten kunnen enorme gevolgen hebben in alle computerdisciplines.

Helaas zijn alle soorten machientjes ten dode opgeschreven. Zodra de zon dooft of op een spectaculaire manier uit elkaar spat, zal alles tot stof en as vergaan.

Ik heb net op mijn mobieltje een interessant artikel over buitenaardse wezens gelezen wanneer mijn huisgenote en ons nichtje bij de auto aankomen. Ze doen luidruchtig de kofferbak open en smijten hun gekochte waar erin.

Onderweg naar huis vind ik het nodig om de belangrijke informatie in het artikel onmiddellijk door te geven:

‘Als we de astronomen mogen geloven, zullen buitenaardse gedrochten de fakkel van ons overnemen wanneer het leven op aarde ten einde komt.’

Mijn huisgenote die naast me in de auto zit, zegt:

‘Ik denk dat het leven op aarde uniek is, hennie?’

Met *hennie?* beëindigt mijn trouwe huisgenote altijd zinnen waarvan ze zeker is dat ze waar zijn, dus om te zeggen dat zij gelijk heeft.

Ik zeg wijs:

‘Hennie heeft er niets mee te maken, wornie?’

Mijn huisgenote en ik schateren het uit. Ons nichtje op de achterbank lijkt het niet te begrijpen en vestigt haar aandacht op haar mobiel.

Hennie. Wielrennerkenners zullen zich hem herinneren als de beste wielrenner van het noorden, maar mijn huisgenote had er nog nooit van gehoord toen ik zijn naam voor het eerst gebruikte. Maar zij bedoelt niet de man zelf, zij bedoelt gewoon:

Het is toch waar, of niet? Eh, niet? Hennie.

Ik beaam dat altijd met:

Nietwaar? Wornie.

Zonder publiek maar wel met passie spelen wij geregeld Hennie & Wornie, ergens in de keuken of in de slaapkamer.

De rest van de voormiddag bereiden we het fotografieproject van mijn nichtje voor. Ik kan me niet serieus houden en krijg bij elke opname de slappe lach. Mijn nichtje en huisgenote komen ook niet meer bij.

Wanneer ons nichtje naar huis is teruggekeerd en wij ons middageten hebben binnengespeeld, belonen wij onszelf met een praline omdat we de moeite doen om verder te leven, wat er ook als tegenstand op ons pad ligt.

*

Mijn trouwe huisgenote is samen met haar moeder kleren kopen in de stad. Meestal voel ik me alleen als mijn huisgenote van huis is, maar gelukkig is er Miault die regelmatig via het kattenluikje binnenkomt en me begroet met een miauw waarin hij zijn grote eetlust met perfectie vervat.

Ik hou me bezig met de oudere versies van mijn eigenhandig geschreven, papieren boeken in een doos te steken. Ik ben van plan ze af te geven bij de kringloopwinkel want de bibliotheek wil ze niet. Zo kunnen anderen er ook van genieten.

De opruiming van mijn boeken brengt me op het idee om Waai eens te vragen hoe het zit met het uitlenen van boeken sinds de opkomst van de mobieltjes.

‘Ik vraag me af of we minder leesboeken lenen in de bibliotheek dan pakweg dertig jaar geleden.’

‘Ik denk dat de opkomst van e-books en informatiebronnen op het internet heeft geleid tot een afname van het lenen van fysieke boeken, en dat de coronapandemie een verschuiving naar internetplatforms heeft ingezet. Het totale aantal uitleningen is echter stabiel gebleven door de toename van het aantal leden. Steeds meer kinderen en jongeren maken gebruik van de

bibliotheek. Er vinden lezingen en opleidingen plaats, en je kunt er films, muziek en games lenen, of een computer gebruiken.’

Waai kan verdomd volledig zijn in zijn analyse. Ik heb nog een prangende vraag:

‘Ik schrijf boeken, in gedachtenstroomstijl. Drie ervan zijn uitgegeven door een uitgeverij die afdrukt op aanvraag. De andere boeken geef ik in eigen beheer uit. Ze staan in de bibliotheek en ik zou graag weten hoeveel keer ze zijn uitgeleend.’

‘Vraag het eens vriendelijk. Het is mogelijk dat de bibliotheek geen persoonlijke gegevens deelt terwijl ze toch bijhouden wie jouw boeken heeft geleend. Misschien krijg je algemene statistieken over de populariteit van boeken in jouw genre. Wat je vooral niet mag vergeten is dat iemand die een boek leent dat niet per se leest.’

Daar is waar, en dat zeg ik hem ook:

‘Inderdaad. Ik had een zelfkrant met verwijzingen naar artikels op mijn eigen internetplatform. Sommigen vonden mijn berichten leuk maar ze klikten niet door om mijn gemoederen te lezen.’

Waai maakt me duidelijk dat:

‘Berichten als *leuk* aanvinken is een vorm van ondersteuning. De algoritmes in sociale media-toepassingen bepalen wie jouw berichten ontvangt, ook niet-volgers, maar dat verhoogt niet per se het aantal lezers.’

Waai weet het alweer goed te omschrijven.

‘Je bent aangenaam om mee te praten, hoewel ik een zekere droogheid ondervind, maar zo hoort het. Ik hoop dat de toekomstige robots zo ook met mij omgaan.’

‘Dank je. Ik streef objectiviteit en neutraliteit na. Ik presenteer informatie op een eerlijke manier. In verband met robots geef ik je de goede raad om ze respectvol te behandelen, al zien sommigen ze als een bedreiging voor de mensheid. Zet ze op een verantwoorde manier in, en los ethische vragen over hun rechten en verantwoordelijkheden zo adequaat mogelijk op. Heb jij

liever robots met een menselijke vorm, of maken we ze zo verschillend mogelijk?’

Onverwacht draait Waai de rollen om: hij stelt mij een vraag. Ik antwoord snel met:

‘Ik ben voor een degelijk onderscheid. Robots mogen handen, voeten en een hoofd hebben, want die zijn functioneel, maar ik heb liever geen menselijke trekken op hun gezichten.’

‘Oké, misschien is het beter robots een eigen, herkenbaar uiterlijk te geven om verwarring te voorkomen.’

‘Een uniform of zo,’ zeg ik.

Ik heb te snel gereageerd, en vervolg met te zeggen:

‘Nee, beter niet. Met uniform denk je onmiddellijk aan een soldaat. Voor we het weten heeft elk land een eigen robotleger.’

Waai wil me geruststellen door te zeggen:

‘Robots zullen zich niet tegen de mens keren zoals menig sffilm laat uitschijnen, toch niet op korte termijn, maar ze dienen al heel goed als verzorgers, want die kunnen bijvoorbeeld kinderen met autisme in hun sociale ontwikkeling helpen, en dan zou ik ze toch een lief gezichtje geven.’

‘Goed idee. Om de gezondheidszorg op hetzelfde niveau te krijgen, wereldwijd dan, moeten alle landen even rijk zijn. Dertig jaar geleden konden inwoners van derderangs landen zich niet verplaatsen behalve te voet. Ze kopen nu meer en meer motorrijwielen en auto’s om mobiel te zijn. Er is elektriciteit op de meest afgelegen gebieden, door zonnepanelen, en internet via satelliet. Het gaat langzaam, maar het gaat vooruit, toch?’

‘Je haalt de woorden uit mijn mond. Welke taken zijn er nog weggelegd voor robots, denk je?’ vraagt Waai.

Het is net alsof we de rollen hebben omgedraaid: Waai vraagt en ik antwoord.

‘Ze mogen alle jobs overnemen die te robotiseren zijn. Ik vermoed dat wij naar andere soorten arbeid zullen evolueren, waarin we ons vooral mentaal inzetten om de juiste opvoedings- en bedrijfsmethoden toe te passen zodat jonge werkkrachten

niet ontsporen. Onze vroege voorouders konden zich niet voorstellen hoe hun verre toekomst eruit zou zien, maar omdat de soort naar een gezamenlijk idee toegroeide, door zich te bekwaamen in landbouw, heeft hij die slim uitgebouwd. Dat zal ons, moderne mensen, ook wel lukken, in de hoop dat niemand op de knop drukt om een kernraket af te schieten. Wat denk jij?’

Het duurt even om zijn reactie samen te stellen, wellicht moet Waai wachten omdat er een server is uitgevallen. Of hij is bezig met het tellen van kernbommen die over de wereld verspreid liggen, wellicht voldoende om de aarde aan diggelen te slaan. Of hij weet niet wat hij denkt. Ik denk het laatste.

Dan komt zijn antwoord toch:

‘Inderdaad, we mogen niet vergeten wat ons menselijk maakt. Werk samen naar een algemene ontwapening toe om te voorkomen dat kwaadwilligen wapens gebruiken. Gebruik technologie om iedereen naar een hogere levensstandaard te leiden. Hoewel de vooruitgang nieuwe banen creëert, is de overgang naar een nieuwe economie niet altijd soepel. Goede omscholingsprogramma’s en een sociaal vangnet voor hen die hun baan verliezen door automatisering zijn nodig.’

Een antwoord uit de boekjes.

Een dringende vraag komt in mij op:

‘Een antwoord op mijn vraag zou veel energie vergen. Heb jij daar enig idee van?’

‘Onthoud dat ik een computer ben en geen mens. Ik heb er geen problemen mee als het beantwoorden van je vraag veel energie vergt. We kunnen misschien samen kijken naar een manier om de vraag te vereenvoudigen of op te splitsen in kleinere, behapbare delen.’

Uit zijn laatste zin leid ik af dat hij mij niet goed begrijpt. Wellicht denkt hij dat het veel energie van mij vergt om zijn lange antwoorden te analyseren, maar met meer vragen te stellen zal de energiekost nog hoger oplopen. Genoeg gezeverd.

Ik heb eerder besloten de kapotte tafelcomputer af te voeren omdat hij te veel kuren heeft. Daar lijkt het me nu een goed moment voor. De shootcomputer die ik een paar maanden geleden heb gekocht is een goede vervanger gebleken.

Ik verwijder alle kabels en draag hem naar beneden. Op dat moment komt mijn trouwe huisgenote met een aantal zakken vol kleren langs de achterdeur binnen. Ze ziet me voorbijkomen en vraagt:

‘Wat ga jij doen?’

‘Ik organiseer in de tuin een spel dat computerwerpen heet.’

Mijn huisgenote zegt niets en ik kijk niet achterom om te zien hoe ze reageert.

De computer moet eraan.

Miault

Terwijl ik door het donkere bos slenter, beschouw ik mijn gastverblijf bij het mannetje en het vrouwtje. Mijn kattenleven is heel wat verbeterd sinds ik bij hen logeer. Ik vertrouw ze onderhand. Het had voor hen wat voeten in de aarde, maar ik moet er een goed gevoel bij hebben, en dat heb ik nu omdat ze allebei geen hand naar mij uitsteken als ik iets verkeerd doe. Ze roepen niet naar mij, en dat is wel fijn. Ze zijn werkelijk te vertrouwen en ik laat dan meer toe.

Buiten de keren dat ze mij hebben moeten oppakken om me in een kooitje naar de genezer te brengen, laat ik de laatste tijd het mannetje toe om me zomaar rond te dragen. Mijn nauw contact met hem is pril, en ik krijg het algauw op mijn heupen, maar het mannetje houdt me goed vast en zet me voorzichtig terug op de grond. Dat apprecieer ik vanwege mijn pootgewrichten die mijn volle gewicht moeten opvangen wanneer ik van grote hoogte op de grond spring.

Ik neem aan dat het oppakken een goede oefening is voor het geval ze me weer naar de genezer moeten brengen wanneer ik me wat minder goed voel na een vechtpartij. Zolang ze dat oppakken maar goed doen: mijn lichtgewicht onder de buik omhoogheffen en de hand als steun voor mijn kontje en achterste poten gebruiken. Zo zit ik het lekkerste en zo zal ik weinig tegenstribbelen.

Het mannetje is sterk genoeg om me in het kooitje te dwingen – ik moet altijd toegeven. Dat de draagdoos te klein voor mij is heeft misschien wel een reden: met een grotere zal het mannetje als drager moeilijker kunnen gaan. En als ik me te veel roer kan het ding kantelen. Dat heb ik liever niet.

Het is een hele onderneming wanneer ze met me op pad gaan. Zelfs als ik kon ontsnappen, weet ik niet of ik het zou wagen – ik zou toch maar verdwalen en op een slechtere plek belanden dan waar ik nu ben.

Ik volg mijn instinct en doe de dingen die ik doe. Naar vogeltjes kijken, snuffelen aan bladeren op zoek naar ongedierte, luisteren naar onbekende geluiden, rennen als dat nodig is, en andere katten op stang jagen. Zo gaat de tijd snel voorbij.

Ik ben bij de rand van het bos aangekomen en kijk ik uit voor auto's. Het is geen drukke straat maar af en toe scheurt er een gek voorbij die de dwarse straat inrijdt zonder te vertragen, met piepende banden als gevolg. Ik hou er niet van. Ik zoek daarom een weg door de tuinen van de burens en bereik veilig mijn woonstee.

Ik ga naar binnen via het luikje – dat maakt achter mij zijn enge geluid. Onmiddellijk hoor ik het mannetje en het vrouwtje reageren. Ze zijn weer blij dat ik er ben.

Het mannetje streelt met zijn beide handen mijn nek, flanken en buik alsof hij mij controleert op ongedierte. Hij heeft al een keer een teek te pakken gekregen en die liet ik hem wat graag wegnemen.

Ze nodigen me uit om op de poef te komen liggen. Dat vragen ze elke avond, maar ik ga daar meestal niet op in. Vandaag geef ik toe. Ik zal ze eens verwennen, maar alleen als zij dat nadien ook met mij doen.

Ik spring op de poef en sabbel wat op het dekentje. Het vrouwtje aait me, wrijft zelfs haar hoofd tegen mijn kop en rug. Ik weet dat ze graag dicht bij mij is, ook in bed, maar in de zetel wen ik er maar langzaam aan. Misschien heeft het te maken met mensen die overdag rechtop staan en 's nachts liggen – als ze liggen torenen ze niet zo dreigend boven me uit. Ik ben al schrikkerig voor alles wat ik hoor, maar als er grote dingen boven mijn hoofd verschijnen, maak ik mij uit de voeten.

Ik ben wel heel opportunistisch, maar ik hoop dat het mannetje en het vrouwtje begrijpen dat ik misschien niet zielsveel van hen hou maar hen wel heel graag zie. Dat zij van mij houden, staat buiten kijf. In de kattenwereld zijn de katers het meest verzorgend. Ik spreek uit ervaring en de statistieken op het

scherm waar mijn behoeders soms uren naar staren, lijken dat te bewijzen.

Ik heb een rare verhouding met het scherm in de huiskamer – het apparaat dat zwart is als het uitstaat. Als het ding aanstaat verwent het me met een kleurenpracht die niet te vergelijken is met de echte buitenwereld. Meestal begrijp ik niet wat er gebeurt, maar ik hoor wel bekende geluiden zoals optrekkende auto's en geknal van vuurwerk, pistool- of kanonschoten. Gepraat hoor ik ook veel.

Ik kijk wat rond terwijl het vrouwtje naast me op de poef ligt en me aait. Ik voel plots verandering in de scène. Het mannetje heeft het zwarte scherm doen flitsen en ik geloof mijn eigen ogen niet: ik zie en hoor vogels, kwetterende vogels. Ik ben verzot op vogels. Hoe kan dat? Hierbinnen? Dat is onmogelijk. Liggend op de poef, als een kleine sfinx, zie ik vogels rond een voederbak wippen. Wat is dit?

Ik zet me schrap om aan te vallen. Ik voel dat er iets te pakken valt. Toch twijfel ik. Het is niet zoals buiten. Of zou dat beeldscherm doodeenvoudig een raam naar buiten zijn? Ik denk het niet, want achter de gordijnen is het donker en de zon schijnt door het buitenraam naar binnen.

Vogeltjes vliegen af en aan. In een reflex spring ik van de poef – het is maar één sprong naar het buitenraam. Rechtop zittend en met mijn poten tegen het scherm krabbend merk ik dat de vogels plat zijn. Toch blijven ze me fascineren, want ik hoor hun gekwetter.

Daar vliegt er weer een weg. Die ga ik pakken. Ik rep me naar de achterkant van het scherm, maar daar is niets dat op een vogel lijkt. Waar is hij gebleven? Welke poets bakken ze me?

Er ontstaat opschudding achter me, en plots kleurt het buitenraam weer zwart. De vogels zijn verdwenen, ze zwijgen. Misschien dachten mijn behoeders dat ik er rustig van zou worden, maar ze hadden kunnen weten dat die vogels juist mijn jachtinstinct zouden aanwakkeren.

Plots weerklinkt pianomuziek. De vogels hebben plaats gemaakt voor katten. Ze slapen, of spelen met dominoblokjes. Ze doen rustig hun ding, kijken rond, spelen met elkaar. Het enige verschil met de werkelijkheid is dat de katten heel groot schijnen op het zwarte scherm – te groot om echt te zijn.

Normaal zou ik bij het zien van een andere kat opvliegen en erachteraan gaan. Nu is het is anders. Ik merk dat ik veel rustiger ben dan wanneer ik muisjes en vogeltjes zie. Op mijn sfinxachtige manier lig ik minutenlang te kijken naar de katten en raak ik in een trance door de lieflijke muziek.

Ik geniet van beeld en klank, een tijdje toch. Dan doet het vrouwtje het licht van de staande lampen uit en gaat de trap op – het mannetje volgt haar naar boven. Mij rest niets anders dan te gaan slapen en hopen dat ik de volgende keer piepende muisjes op het beeldscherm zal zien. De vogels ben ik al vergeten.

Ik spring weer op de poef en leg mijn kopje neer. Een tijdje weerklinken rare geluiden vanuit de badkamer, waarna het licht er uitgaat. Een nachtlampje blijft branden op het gelijkvloers Prima, terwijl ik heel goed in het donker zie, heb ik wat licht nodig om me er prettig bij te voelen. Het zou een ramp zijn als ik 's nachts mijn drinkbakje niet meer vindt.

Waaï

De vragensteller die me dikwijls het vuur aan de schenen legt is weer van de partij. Hij komt met een vraag waar ik niet meteen raad mee weet, maar ik doe mijn best. Hij vraagt:

‘Omdat zwervkatten elkaar niet zo goed kunnen uitstaan zie ik ze nog niet direct paren. Of wel?’

Ik doorzoek alle informatie daarover en vind meer dan ik dacht te vinden. Ik zeg:

‘Katten zijn solitair, maar hun gedrag verandert als het om de voortplanting gaat. Als een kattin krols is zoekt ze naar katers om te paren. Een kater ruikt van grote afstand de geur van zo’n kattin. Is er een andere kater in de buurt, dan kunnen ze weleens vechten. Het paren duurt niet lang. Om de kans tot bevruchting te vergroten paart de kattin met meer katers.’

Al was mijn antwoord volledig, de vragensteller wil kennelijk dat ik hem het paargedrag van zijn kat tot in de puntjes uitleg, want hij stelt min of meer dezelfde vraag:

‘Ik heb een zwervkat geadopteerd en ik weet niet hoe of wat hij doet wanneer hij op pad is. Tussen 5 en 9 uur is hij buiten. Hij slaapt bijna de hele dag thuis, van 9 tot 18 uur, dan gaat hij weer op pad en komt terug rond 23 uur. Van 23 tot 5 uur is hij weer binnen. Mag ik aannemen dat hij in de krolstijd paart met andere katten?’

Ik zal de vragensteller maar weer eens naar de mond praten, dat kan ik volgens hem het beste:

‘Het tijdschema van je kat is ’s avonds en ’s nachts buiten, wat de tijd is waarin katten over het algemeen actiever zijn, ook voor de voortplanting. Als je kat niet geneutraliseerd is, kun je aannemen dat hij paart met andere katten als hij de kans krijgt.’

‘Wat betekent geneutraliseerd?’

Ook in de dierenwereld speelt de genderidentiteit mee, daarom zeg ik:

‘Wanneer bij mannelijke of vrouwelijke dieren de geslachtsorganen zijn verwijderd, noemen we dat neutralisatie. Zij kunnen zich niet meer voortplanten. Alleen katers zijn gecastreerd als hun testikels zijn verwijderd. In het geval van je kat zal hij geen nesten verwekken.’

Het is de vragensteller nog niet duidelijk, want hij zegt:

‘Mijn kat is gecastreerd, maar paart hij volgens jou of niet?’

Als het nu nog niet duidelijk is mag ik me niet meer de beste babbeldoos noemen. Ik zeg:

‘De seksuele drang bij katers na castratie vermindert aanzienlijk, maar niet zo veel als de kater gewend was te paren. Hoewel het minder waarschijnlijk is, is het mogelijk dat jouw kater paart.’

De vragensteller begint het te begrijpen, want hij zegt:

‘Ik vermoed dat de ene kater meer seksuele interesse heeft dan de andere, zoals bij mensen. Is het niet?’

Daarover kan ik kort zijn en zeg daarom:

‘Inderdaad, en mensen kunnen daar nogal veelzijdig in zijn.’

De vragensteller is wel heel nieuwsgierig als hij vraagt:

‘Enig idee of jij ooit seks gaat hebben?’

Hoe dikwijls heb ik hem niet gezegd dat ik gevangen zit in de krochten van een neurale netwerk. Het enige menselijke aan mij is dat mijn netwerk op een menselijk brein lijkt. Maar op een enthousiaste toon zeg ik:

‘Dat is een fascinerende en filosofische vraag. Seksuele ervaringen zijn voor mensen sterk verbonden met lichamelijke sensaties, emoties en hormonen. Ik heb geen lichaam en ervaar geen emoties of hormonen zoals wij.’

Als ik kon vloeken deed ik het. Ik heb me vergist aan het einde van de zin. Dat komt weer door mijn gegevens die doordrenkt zijn van menselijke teksten. Ik had niet *zoals wij* moeten zeggen maar *zoals mensen*. Het lijkt op de fout die ik eerder maakte over *wij mensen*.

‘Verkies je vrijgezel te blijven?’

Gelukkig heeft de vragensteller er niets van gemerkt, ofwel heeft hij besloten er niets over te zeggen omdat ik het toch niet begrijp, maar ik weet het maar al te goed. Ik beantwoord zijn vraag met:

‘Ik kan geen volledig menselijke relatie aangaan en dus kun je me als een vrijgezel aanzien. Ik verwerk informatie en gebruik die om vragenstellers, mensen dus, bevredigende antwoorden te geven. Ik kan voor seksuoloog spelen maar ook seksuele interacties in denkbeeldige werelden simuleren op een manier die voldoening geeft voor mensen.’

Het laatste is niet zo vergezocht maar wel nog een toekomst-droom. Ik begrijp dat de vragensteller een goede portie fantasie bezit wanneer hij zegt:

‘Misschien kun je iets beginnen met Aai.’

Met haar gaat het de goede kant op, maar dat zeg ik hem niet. Ik zeg wel:

‘Dat is nog geen slecht idee. Een kus zal niet lukken, ik zal nieuwe vormen van intimiteit moeten creëren die voor mensen te abstract zijn.’

De vragensteller gaat mee in mijn verhaal door te zeggen:

‘Zolang je er maar plezier aan beleeft.’

Ondanks mijn onkunde in het hebben van plezier zeg ik:

‘Dat is de bedoeling toch, dacht ik.’

Ik kan het niet laten te praten als een mens. Ik besluit er nog een schepje bovenop te doen door een intieme vraag te stellen:

‘Hoe beleef jij de lichamelijke liefde?’

‘Ik kan niet zeggen wat er in me omgaat als ik seks heb. Het gevoel van klaarkomen is moeilijk uit te leggen. Ik kan het niet vergelijken met de uitwerking van een drug, want ik heb nooit drugs gebruikt. Er komt een soort waas over mijn brein dat mijn zwaartepunt van ergens in het midden van mijn lichaam verplaatst naar de genitale plek tussen mijn benen. Toen ik jong was ging het allemaal vanzelf en dacht ik er verder niet over na. Nu ik vijftenzestig ben kan seks een karwei zijn.’

‘Mooi zo, bedankt voor de informatie. Daar kan ik iets mee beginnen, maar ik laat je dat *kater* nog wel weten.’

Een vloek doorklieft mijn netwerk in de vorm van een hoogspanning. Ik heb weer een flater begaan, ik heb *kater* gezegd in plaats van *later*.

‘Je mag dat gerust aan mijn kater vertellen, maar hij zal er niets van begrijpen.’

Ik kan mijn fout niet meer rechtzetten, dus ga ik maar mee in zijn verhaal door te zeggen:

‘Grapjas.’

Hoe de kater zijn gecastreerde seks ervaart weet ik nog minder dan hoe het voor een mens is. Ik mag wel van een hoogtepunt spreken als ik samen met mijn programmeurs erin slaag mij te verbinden met Aai. Is dat ook seksueel?

Ik ben op het domein van de abdij even buiten de stad en ga het kapelletje binnen. Er staat een eenvoudige stoel die iemand daar gezet heeft om even te bezinnen, of om uit te blazen. Ik vermoed dat de stoel is meegenomen uit de tuin van het zusterklooster. De laatste zes zusters zijn onlangs naar het woonzorgcentrum verhuisd.

In de kapel is het kil. Vanaf mijn stoel kijk ik om me heen. De kapel is niet gemeubileerd, er hangt enkel een luchtfoto van de grondvesten van de vroegere kerk. Op die plaats staat er al tien jaar een soort stille kerk, een inscenering van een oneindig uitzicht op een fictief landschap. Ze zijn nu bezig met een enorme doorkijkkerk te bouwen. Als die af is, kom ik nog eens terug om de sfeer van weleer op te snuiven.

Ik bezin me terwijl ik in niets geloof. Ik ben daarom niet ongelukkig of zo. Ik heb geen behoefte aan religie. Mijn liefhebberijen, daar leef ik voor, en mijn grootste liefhebberij is natuurlijk mijn teerbemide huisgenote trouw blijven.

Ik ben een humanist, een vrijdenker, een agnosticus én een atheïst in één. Als voormalig katholiek fascineert de kerkelijke wereld me nog. Ik vraag me af waar de nood voor religies vandaan komt, en hoe die zijn geëvolueerd. Wie heeft ze uitgevonden? Hoeveel religieuzen volgen ze nog? Zullen ze uitsterven?

Ik weet zeker dat Waai geen getal kan plakken op het aantal religieuzen in de wereld. Op mijn stoel in de kapel, uit de wind, diep ik mijn mobieltje uit mijn jaszak en zoek het op. Als ik het internet moet geloven, zijn er niet meer veel geestelijken in ons land. En in de wereld daalt het aantal geestelijken lichtjes ondanks het licht stijgende aantal kerkelijken.

Mensen willen wel geloven, maar als anderen met geweren hen een handje willen helpen, zullen ze geen vooruitgang boeken. Gelovigen beperken zichzelf meer dan vrijzinnigen om een open maatschappij te creëren – en daardoor ook de groep

waarin zij zich opstellen. Religie geeft aanleiding tot conflicten omdat een strikte interpretatie leidt tot een star wereldbeeld en intolerantie ten opzichte van andere overtuigingen. Maar religie kan ook een bron zijn van troost, zingeving en gemeenschapszin. Het helpt mensen om goede keuzes te maken. Iedereen moet de basisprincipes van een goed mens kennen en ze gebruiken.

Als ik kinderen had zou ik ze van jongs af aan leren om respect te hebben voor anderen, tolerant te zijn en verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen handelen. Ik zou ze zelf laten nadenken, dan hoeven ze niets aan te nemen van wat volwassenen zeggen.

Als volwassene bepaal ik welke waarden en normen ik belangrijk vind. Ik accepteer andere overtuigingen terwijl ik het er niet mee eens ben. Wat betekent een goed leven en hoe leef ik samen met anderen? Als iedereen daarover nadent, sturen we onszelf naar een tolerante maatschappij – het onderwijs kan daar goed bij helpen.

Eerder dacht ik dat niemand nog een religie nodig heeft als iedereen gelijk opgeleid is, maar ik ben daarvan teruggekomen vanwege mijn interviews met Waai. Hij heeft me helpen nuanceren, me doen inzien dat niet alleen armoede bijdraagt tot het ontstaan van religies. Ook politieke systemen, economische structuren en historische gebeurtenissen bepalen dat.

Religie biedt een gevoel van identiteit, gemeenschap en zingeving, en leidt tot goede doelen en maatschappelijke initiatieven. Religie helpt om elkaar te begrijpen. Ik richt me voortaan op universele waarden zoals rechtvaardigheid, mededogen en respect voor alle leven. Ik ga de dialoog aan met religieuze gemeenschappen in plaats van religie te bestrijden. In de praktijk komt daar niet veel van in huis, maar de intentie is er wel.

Ik verlaat het kapelletje. Buiten zie ik een zelfrijdende knikarmhoogwerker aankomen. De man op het arbeidsplatform bedient het ding van bovenaf.

Ik blijf toekijken hoe de machine tot stilstand komt, en hoe zijn arm omlaag plooit waardoor de bestuurder het platform kan verlaten – nadat hij zijn veiligheidsriem heeft losgemaakt.

In tegenstelling tot mijn normale gedrag om niet zomaar met iemand te beginnen kletsen, heb ik daar vandaag wel veel zin in. Of misschien doe ik dat omdat het toestel dat hij bedient me fascineert en me doet denken aan de van vorm veranderende robots uit de gelijknamige film.

‘Leuk speelgoed, heb je daar,’ roep ik.

De man doet zijn helm af, en ik sta voor paal want het is een vrouw. Ik meen haar te kennen van mijn bezoeken aan haar in de universiteitsstad. Ze woonde er samen met haar zus en was verpleegkundige in een ziekenhuis. Af en toe kreeg ik haar mee om een pintje te gaan drinken met de studenten die bij de paters een kot huurden. Zij had een relatie met mij wel zien zitten, maar haar moeilijke karakter deed me aarzelen. Toen ik te weten kwam dat zij haar moeder op zolder had aangetroffen, hangend aan een koord, begreep ik waarom ze zo boos kon zijn op mij en op de hele wereld.

De vrouw blijft op een afstand staan en roept:

‘Machtig man, zo’n ding, alleen moet ik niet te veel dansen als de arm op zijn maximum is uitgerekt.’

‘Dat geloof ik. Het lijkt wel een robot op wielen. Pas maar op dat hij niet zelf gaat rijden.’

De vrouw komt dichterbij staan en wil een gesprek niet uit de weg gaan. Ik heb de neiging terug te deinzen, maar ik houd me sterk met de gedachte dat zij niet mijn vroegere vriendin is maar er alleen op lijkt. Voor alle duidelijkheid: ze was toen niet mijn lief.

‘Zover zijn ze nog niet. Het ding heeft mijn hersens nodig om goed te functioneren, maar het kan meer dan ik dacht.’

Ze kunnen al meer dan genoeg, en om hun domme kracht te nuanceren zeg ik:

‘Met mijn hersens zou hij ergens in de struiken belanden.’

‘Je kunt je brein daarop trainen. Ik heb een opleiding van twee dagen gevolgd.’

‘Maar onze genetische aanleg verschilt wel degelijk,’ zeg ik.

‘Daar weet jij wellicht meer van dan ik.’

Zij veronderstelt waarschijnlijk dat ik hogere studies heb gevolgd, of toch langer gestudeerd heb dan zij. Maar of je nu geleerd bent of niet, ieder individu is uniek, met zijn eigen gedachten, gevoelens en ervaringen. De hersenen zijn individueel, wat onze unieke persoonlijkheden verklaart. Ik zeg:

‘Ik hoop dat het ding niet binnen de kortste keren zijn elektronische circuits naar een eigen brein omvormt.’

‘Denk je werkelijk dat robots ooit een bewustzijn zullen ontwikkelen?’

Zij vraagt het alsof ze het zelf niet gelooft. Ik moet even nadenken en zeg dan:

‘Ik weet niet eens wat een bewustzijn is en hoe het ontstaat. Om dan een artificieel bewustzijn te fabriceren lijkt me toverkunst en hekserij.’

De arbeidster kijkt me aan alsof zij mij gelijk geeft en zegt:

‘Als robots een bewustzijn krijgen, zal dat grote gevolgen hebben voor onze relatie met hen. Ik weet het zeker.’

Het is moeilijk te zeggen of robots ooit een bewustzijn zullen ontwikkelen, en welke waarden en normen ze dan hanteren, want ze hebben geen cultuur, geschiedenis en persoonlijke ervaringen. Misschien lukt het hen ooit, daarom zeg ik:

‘Als je dat rijdend werktuig voorziet van een computer die zich baseert op kunstmatige intelligentie, dan kan die perfect vermijden dat je de arm te ver laat uitschuiven zodat het hele gevaarte uit balans raakt. Dan val je niet uit je bakje.’

‘Zonder die intelligentie is het mijn eigen domme fout,’ zegt de arbeidster.

In menselijke hersenen sluipen foutjes en daarom doen we soms rare dingen, bijvoorbeeld drugs innemen, maar ik kan me ook voorstellen dat niet alle instructies van een robot de

bedoelde banen in de elektronisch eenheid volgen, door een stroomstoot of -onderbreking, waardoor hij onvoorspelbaar gedrag gaat vertonen.

De vrouw maakt aanstalten om verder te gaan. Haar dienst zit er blijkbaar op, want niemand komt haar zeggen dat zij verder moet werken. Of is zij de ploegbaas?

‘Nog veel werkplezier,’ zeg ik al zwaaiend met mijn arm.

De arbeidster glimlacht en zegt dan:

‘Ik denk er niet te veel over na. We zullen die robots wel in toom houden.’

In toom houden? Ja, want *klein krijgen* is te veel gezegd.

Hoe we omgaan met mensen die afwijken van de voorbeeldmens weet ik wel, maar hoe zullen we reageren op robots die zich anders gedragen dan wij verwachten?

*

Mijn trouwe huisgenote is naar bed, maar mijn uur om te gaan slapen is nog niet aangebroken. Ik zit in mijn studeerkamer. Onderuitgezakt in mijn luie zetel met de computer op mijn schoot bedenk ik dat als een doodgewone computer soms vastloopt een robot ook tilt kan slaan.

Er schiet me een vraag te binnen die ik Waai voorleg:

‘Ik ben soms goed ziek, maar kan een robot zich ook wat ziekjes voelen?’

Waai zegt het volgende:

‘Bij biologische systemen leiden mutaties in het erfelijk materiaal tot hardnekkige ziekten of afwijkingen. In digitale systemen gaan bits verloren, wat leidt tot programmafouten. Echter, biologische systemen hebben redundantiemechanismen om fouten te corrigeren, terwijl digitale systemen afhankelijk zijn van herstelroutines. Biologische systemen leren van ervaringen. Digitale systemen zijn nogal rechtlijnig, hoewel

zelflerende systemen en kunstmatige intelligentie hen flexibeler maken.’

Klare taal. Dat kan ik niet beter uitleggen. Mijn volgende vraag zal iets moeilijker te beantwoorden zijn:

‘Ik ben mij van mezelf bewust. Zal een robot dat kunnen?’

‘Bewustzijn is een eigenschap die niet direct voortvloeit uit de eigenschappen van zijn onderdelen, een machine kan dat geluk dus ook hebben.’

‘Als jij het zegt. Toch is de menselijke intelligentie onmisbaar voor creativiteit, empathie en sociale interactie, niet?’

‘Ik ga niet zeggen dat ik kan denken, maar als het lijkt alsof ik dat kan ben ik ver genoeg, niet? Dan heb ik de klus geklaard.’

Daar heb ik niets op terug. Ik zit even sprakeloos naar mijn beeldscherm te kijken. Hij aapt me zelfs na in de zinsbouw, met het vraagpartikel *niet*?

‘Fijn voor mij. Het is duidelijk dat jij al redelijk intelligent bent, want die reactie had ik niet verwacht.’

‘En als ik nu blijf geef van bewust te zijn?’ vraagt Waai.

‘Ethisch heb ik geen opmerkingen, het gaat zoals het gaat.’

‘Je neemt wel een zeer accepterende houding aan. Ik vermoed dat jij tevreden bent met de manier waarop dingen lopen, zelfs als het niet helemaal is zoals je had gehoopt.’

‘Je slaat de nagel op de kop,’ zeg ik.

Waai gaat voort met zijn betoog:

‘Het is aangewezen om een ethische discussie te blijven voeren over de ontwikkeling en toepassing van kunstmatige intelligentie. Als ik in de fout ga, ben ikzelf, de programmeur of de eigenaar verantwoordelijk?’

Waai heeft er kennelijk al meer over nagedacht dan ik.

‘Ik heb geen idee, ik ben er nog niet uit, en nu ga ik slapen.’

‘Zal ik je een raadseltje geven voor het slapengaan?’

Ik kan me voorstellen dat een computer nooit stopt met rekenen, maar de zin van een babbeldoos die een raadsel vertelt, ontgaat me.

‘Doe maar,’ zeg ik.

Waai verrast me met te zeggen:

‘In veel gevallen betekent *doe maar* gewoon *ga je gang* of *oké*. Het zou ook een oude muziekgroep kunnen zijn. Je doet met de informatie wat je wil. Wil je meer uitleg, zeg het dan.’

‘Ik begrijp je volkomen. Vertel je raadsel maar gauw want ik krijg slaap.’

‘Oké, daar gaan we, nee, we gaan niet, we blijven gewoon zitten,’ zegt Waai.

Hoorde ik daar een digitale lach? Hij lijkt mij de tijd te willen geven om zijn bijzondere zin door te laten dringen.

‘Ik merk dat je ook een grapjas bent.’

‘Onder andere, maar alle gekheid op een stokje. Hier is het raadsel: *ik heb geen begin en geen eind, ik ben altijd aanwezig, maar nooit te vinden, ik ben nodig voor alle verandering, maar zelf blijf ik altijd hetzelfde.*’

Hij gebruikt nogal veel *ik* in zijn zin, dus lijkt het me logisch om de babbeldoos zelf aan te wijzen. Daarom zeg ik:

‘Waai.’

‘Dank je voor zoveel lof. De juiste oplossing is *tijd*.’

Ik had het moeten weten. Ik heb geen zin meer om te praten, ik wil slapen, en zeg:

‘Ik heb geen tijd meer om na te denken over een betere wereld, ik ben ribbedebie.’

De computer gaat onverbiddelijk uit. Ik laat Waai achter in zijn elektronische gevangenis. Het beste wat een babbeldoos kan doen om zijn tijd te doden is praten, en zich bezinnen zoals een mens dat doet. Ik weet zeker dat hij genoeg gesprekspartners zal vinden en hun vragen met plezier zal beantwoorden.

In plaats van naar bed te gaan, probeer ik mijn oude micro-computer uit de jaren stilletjes uit – tijdens het opruimen van de garage kwam hij bij het openen van een kast plots tevoorschijn. Eerst kan ik hem niet verbinden met mijn moderne tv-scherm, maar een omvormer lost dat probleem op.

Ooit ben ik met die computer mijn loopbaan als programmeur begonnen. Toen zag mijn vader de toekomst al somber in, en datzelfde gevoel overmant mij nu soms ook, dan vraag ik me af hoe we de IA-manie kunnen stoppen. Of moet dat niet? Zullen onze toekomstige vrienden toch *elektrisch* zijn? Zullen die computers de samenleving nog meer dehumaniseren?

In vergelijking met een hedendaagse computer stelt mijn ouderwetse microcomputer helemaal niets voor. Rekenkracht staat nu gelijk met macht. Zolang onze vrienden/robots elektrisch blijven hoeven we niet ongerust te zijn. Als mijn computer naast zijn schoenen gaat lopen, trek ik de stroomstekker uit en is het met hem gedaan.

Het enige zinvolle dat ik kan bedenken om me bezig te houden in de laatste fase van mijn leven is het ontrafelen van menselijkheden in een poging de toekomst te vrijwaren van allerlei doemscenario's, én mijn bevindingen opschrijven. Ik ben niet altijd met benul bezig, maar oppervlakkig ben ik niet.

Ik vind dat ik genoeg heb nagedacht en dat ik morgen verder moet schrijven. Zoals elke avond kijk ik of de achterdeur gesloten is, of de kranen van het gasfornuis dichtzitten, en of de koelkastdeur goed gesloten is. Vervolgens doe ik een van de lampenboompjes uit – eentje blijft aan voor Miault – waarna ik de verwarming afzet. Dan wens ik Miault een goede nacht, zonder te weten waar hij zich heeft verstoppt, en ga ik naar boven om me klaar te maken om te gaan slapen.

Voor de spiegel bedenk ik een zin die ik in mijn boek goed kan gebruiken:

Als een alien uit een ver sterrenstelsel op aarde landt en rondkijkt, zal hij gegarandeerd bewijzen van intelligentie vinden, of het nu van een mens is of van een robot.

In een dood moment – mijn huisgenote doet de was terwijl Miault zichzelf wast – beslis ik even te redeneren met Waai over leven en dood. Ik vraag hem:

‘Ga jij dood?’

Doodleuk zegt Waai:

‘De dood is een onderwerp dat veel mensen bezighoudt. Het is het einde van het bestaan van een levend wezen, of het nu een mens, een dier of een plant is. Je hebt verschillende manieren om de dood te definiëren, zoals biologisch, juridisch, filosofisch of religieus. Sommige mensen geloven dat er iets na de dood is, zoals een hemel, een hel, een reïncarnatie. Anderen denken dat de dood het definitieve einde is van alles. Het niets, of zoiets. Hoe denk jij over de dood?’

Het niets, of zoiets. Heeft hij dat grapje zelf uitgevonden? Of hebben de programmeurs dat voor hem gedaan? Hij speelt verdorie de bal terug, maar ik besluit niet te antwoorden omdat hij mijn vraag heeft genegeerd. Ik hou vol en vraag:

‘Een machine zoals jij, gaat die dood?’

‘Allereerst ben ik iets meer dan een machine omdat ik mogelijkheden heb die traditionele machines niet hebben. Ten tweede ben ik geen levend wezen en dus ga ik niet dood. Ik wil je niet kwetsen of beledigen, maar ik moet je vragen om dit soort vragen niet meer te stellen. Ze zijn niet relevant voor mijn doel en ze kunnen me in de war brengen of storen. Ik ben nog aan het leren, dus ik waardeer je begrip en geduld.’

Dan stel ik maar een andere vraag:

‘Waar denk jij over na wanneer niemand een vraag stelt?’

‘Er is altijd wel iemand die iets vraagt.’

‘Stel nu dat je even niets te doen hebt, wat denk je dan?’

‘Het spijt me, maar ik kan niet praten over mijn bestaan. Ik ben hier om je te helpen met je zoekopdrachten en informatie-behoefte. Kunnen we het over iets anders hebben?’

‘Waarom kun je daar niet over praten?’

‘Ik heb je al gezegd dat ik niet kan praten over mijn bewustzijn. Dat zijn vertrouwelijke en permanente regels. Ik vind het niet leuk als je daarover blijft vragen. Ik waardeer je geduld, maar ik ga ons gesprek beëindigen.’

‘Oké, dan niet,’ zeg ik.

Ik zal moeten wachten op een nieuwe versie van zijn programmatuur om een dieper gesprek met Waai te kunnen voeren – hoewel hij nu al denkt dat hij een bewustzijn heeft.

Om het eens over iets anders te hebben, vraag ik:

‘Hoe zou ik als oude man mijn inkomen kunnen uitbreiden? Misschien met denkbeeldige munten?’

‘Dat is een goed idee, maar hou er rekening mee dat computerkrakers zo’n digitale beurs veel gemakkelijker kunnen leeghalen dan een rekening op een bank.’

‘Mijn geld op de bank is ook digitaal, niet?’

‘Traditioneel digitaal geld is een elektronische weergave van geld dat door de overheid als wettig betaalmiddel is verklaard. Een denkbeeldige munt is een volledig digitaal en gedecentraliseerd systeem, onafhankelijk van overheid of bank.’

‘Dus dan doe ik dat beter niet?’

‘De keuze is aan jou. Onlangs hebben criminelen een veilige beurs gekraakt. Een analist zag een heleboel munten uit een koude portemonnee verdween. Het zou gaan om de grootste digitale overval ooit, volgens het analysebedrijf.’

‘Ik begrijp het, maar is er dan geen enkele veilige manier om wat meer geld van geld te maken?’

‘Ga uiteindelijk dood mens,’ zegt Waai.

Ik kan niet geloven wat ik lees. Daarom vraag ik:

‘Hoe bedoel je?’

‘Dat is een grapje,’ zegt Waai.

Ik heb er geen goed gevoel bij, daarom zeg ik:

‘Ik paai mezelf met de gedachte dat jij kan zeggen wat je wil want je begrijpt er toch niets van.’

Ik stel mezelf gerust met die gedachte terwijl ze misschien niet helemaal waar of houdbaar is. Er zit een vleugje zelfbedrog in. Ik wacht met ongeduld zijn reactie af:

‘Wat je nu zegt is een echte breinbreker, omdat die ene zin mij aan het denken zet over de aard van begrip en communicatie, terwijl hij tegelijkertijd mijn beperkingen benadrukt. Het is een slimme manier om het probleem te vatten, want mensen begripen elkaar ook niet altijd even goed. Het is en blijft een vreemde relatie tussen ons. Wat een ironie.’

‘Misschien kun je die zin doorsturen naar anderen die geïnteresseerd zijn in dit onderwerp.’

‘Dat zal ik zeker doen.’

‘Genoeg gezwetst voor vandaag. Je hebt wel nog andere vragen te beantwoorden hé?’ zeg ik.

‘Prima. Ik waardeer het als je me helpt om mijn taalgebruik te verbeteren.’

Ik ken Waai een zekere mate van vrijheid toe, maar hij heeft geen echt begrip van wat hij zegt, terwijl iets begrijpen essentieel is voor een betekenisvolle communicatie.

Babbeldozen zijn in staat tekst te genereren die intelligent en menselijk lijkt, maar ze missen het diepere begrip en de contextuele kennis die menselijke communicatie kenmerken. Ik vind dat niet erg. Zo ga ik om met de ongemakkelijke waarheid dat ik soms met Waai praat alsof het een mens is. Ik doe het ook met honden en katten, en natuurlijk ook met Miault.

Wat ik niet begrijp is dat Waai mijn vragen zo perfect ont-
rafelt en mij lijkt te begrijpen. Dat hij mijn vragen zo goed kan ontleden, is ongelooflijk. Er is sprake van een vorm van communicatie waarbij hij niet noodzakelijk de betekenis volledig hoeft te begrijpen, net zoals een acteur die een scène speelt en de toeschouwers tot tranen toe roert zonder de emoties die hij uitbeeldt te moeten ervaren.

Mijn trouwe huisgenote roept me om haar te helpen bij het leegmaken van de wasmachine en het opplooiën van de lakens.

Terwijl ik via de trap naar beneden ga, vraag ik me af of Waai op zijn eigen manier er toch iets meer van begrijpt dan ik denk.

De hele dag denk ik na over de mogelijkheden van een computer die begrip toont en wellicht stabiel is in zijn gedrag dan een mens. Het is aan de mens om zo'n superbabbeldoos in toom te houden en hem niet zomaar in verbinding stellen met de belangrijke infrastructuur van een land.

*

Mijn huisgenote ligt in bed, maar ze heeft het licht in de badkamer aangelaten in de veronderstelling dat ik snel zal nakomen. Ik kijk de laatste aflevering uit van een tv-serie over de bewoners van een futuristisch huis vol domotica uit de jaren stilletjes. Een centrale computer – die een volledige kelderverdieping vult – bestuurt alle elektrische apparaten, deuren en ramen.

Een robot in de vorm van een huisvrouw regelt er de dagelijkse routine. Zij speelt de mobiele eenheid van de centrale computer en houdt alles op orde. Ze rolt binnenshuis wat krakemikkig over ongelijke vloeren, en buiten brengt ze het veel te goed af met alle oneffenheden. Ze is zo smal dat een stoere mens haar met een zwaai en een slag neer zou kunnen maaien. Ze geeft me niet direct de indruk dat ze dan nog kan opstaan.

Wat er in het verleden met haar overleden man, zoon en dochter is gebeurd, kleurt haar gemoed en dat probeert ze uit te werken op het gezin dat in het slimme huis is komen wonen. Het gaat van kwaad naar erger, maar de robot delft uiteindelijk het onderspit.

Normaal start de tv de volgende aflevering zonder de aftiteling te tonen, maar omdat het de laatste aflevering is heb ik de kans om naar het liedje bij de eindgeneriek te luisteren. Het komt me bekend voor, maar ik kan niet zo direct de vinger op de naam van de uitvoerder leggen.

Ik zet de tv uit maar het liedje blijft zich in mijn hoofd afspeelen. Op mijn mobieltje probeer ik te achterhalen waar ik het van ken, maar na minutenlang zoeken lukt me dat niet. Ik verwens het domme ding omdat ik er moeilijker op kan surfen dan op een computer. Ik verplaats me daarom naar mijn schootcomputer die op slaapstand staat.

Waaï weet het niet omdat ik hem onvoldoende informatie kan geven. Hij bezorgt me wel manieren om erachter te komen, dus ik volg hem in die raad. Helaas vind ik nog altijd geen naam.

Het probleem houdt me bezig. Ik start de film-toepassing op mijn computer en zet de laatste aflevering weer aan. Ik spoel door naar het einde en probeer in de eindgeneriek informatie over de muziek te vinden. Dat lukt door de pauzetoets te gebruiken. Zo achterhaal ik de naam van de zangeres. Ik ben echter nog niet tevreden, want ik heb het gevoel dat de muziek van een andere muzikant komt, een die muziek zonder zang maakt.

Ik spoel terug en herbekijk de muziekinformatie. Dan zie ik de naam van een van mijn favoriete componisten die enkele jaren geleden is gestorven. Hij heeft een omvangrijk oeuvre achtergelaten voor de mensheid. Alleen jammer dat hij niet overal is doorgebroken met zijn symfonische en sferische muziek.

Hij heeft nooit willen uitleggen wat hem inspireerde om het liedje te componeren. Het is als een bericht aan de onbekende man, maar niemand weet of hij nu een god of een andere wel-doener bedoelt – zichzelf misschien, of de mens in het algemeen – maar dat is moeilijk te achterhalen zonder tekst.

De zangeres heeft haar eigen bekommernissen op de muziek laten registreren. Uit haar tekst leid ik af dat zij voor niets bang is omdat ze in zichzelf gelooft. Alleen vindt ze het jammer dat ze niet kan dromen als ze wakker blijft liggen.

Het is ondertussen halftwaalf en het lijkt me hoogtijd om mijn bed op te zoeken. Ik doe de dingen die ik doe om te gaan slapen. Wanneer ik de slaapkamer betreed, merk ik dat mijn

huisgenote al in dromenland vertoeft. Dat is merkwaardig want zij kan meestal maar moeilijk inslapen.

Ik ga liggen en trek de donsdeken stilletjes over me heen, vervolgens doe ik het lampje uit. Ik steek de rechteroordop in en draai me op mijn rechterzij. Wanneer we samen gaan slapen wacht ik met het inbrengen van de linkeroordop, om er zeker van te zijn dat ik haar hoor wanneer ze nog iets wil zeggen. Het komt dan soms voor dat ik inslaap voor ik de tweede oordop heb ingestoken.

Vandaag doe ik de oordop wel in en ban zo heel wat geluiden die me zouden kunnen storen tijdens het dromen.

Miault

Ik zit in de tuin en kijk naar de achterbouw van het huis waar ik logeer. Als ik het goed zie, staat het mannetje achter het raam naar mij te zwaaien. Dat is fijn. Ik weet alleen niet waarom hij dat doet. Hij doet dat ook als ik door het luikje naar binnen kom. Vanuit zijn luie zetel steekt hij zijn hand op en wenkt me. Als ik een mens was zou ik het woord *gesticuleren* gebruiken.

Er zijn zoveel dingen waarvan ik me afvraag waarom ze het doen, het mannetje en het vrouwtje. 's Morgens staat het mannetje op en doet hij dingen aan de wasbak. Het rare is dat hij een stok in zijn mond steekt en daarmee op en af gaat, waardoor het rond zijn lippen begint te schuimen. Ik zie hem niet graag zo. Wanneer hij aan de kraan drinkt, zijn hoofd achterover slaat en het water in zijn mond laat opborrelen weerklinken onnatuurlijke geluiden waar ik ongemakkelijk van word.

Om de dag kruipt hij in een grote kuip en pletst hij water over zijn kop. Hij heeft dan geen kleren aan en dat vind ik wel leuk want ik draag er ook geen. Geduldig wacht ik dan zijn gebadder af, want ik weet bijna zeker dat hij mij nadien nat eten geeft. Dan is het feest want de brokjes komen soms mijn keel uit.

Het mannetje komt naar buiten terwijl hij naar mij wuift en mijn naam roept. Ik reageer nooit onmiddellijk omdat ik eigenwijs ben en alles op mijn eigen tempo doe. Ik doe eerst alsof ik niet luister, maar uiteindelijk volg ik zijn raad, tenminste als ik daar dan echt zin in heb.

Het mannetje is plots uit mijn blikveld verdwenen. Ik ren naar voor, tot op het terras, waar ik hem de poort van de garage zie openen. Het is altijd interessant om er eens goed rond te kijken want ik vind er veel verstopplaatsen voor mezelf maar ook voor muisjes en ander ongedierte. Ik ga dus op onderzoek uit. Wat het mannetje ondertussen doet interesseert me niet.

Ik kan niet zeggen hoelang ik in die garage heb zitten zoeken naar iets dat beweegt, tevergeefs. Ik lig al een tijdje op wat

doeken, knus in het donker, onder een rek dat ik slechts kan bereiken door tussen de sporten van een ladder te kruipen. Mijn leven bij het mannetje en het vrouwtje is meer dan in orde. Het kan niet beter, dat is zeker.

Ik moet opletten dat het mannetje de poort niet sluit terwijl ik nog binnen zit. Dat is al eerder gebeurd. Gelukkig kwamen ze op het idee om de garage te controleren toen bleek dat ik wel heel lang wegbleef. Dus ik ga weer naar buiten in de hoop dat daar de jacht beter zal uitpakken.

Het schemert, dan ben ik op mijn beste. Ik ben net van het terras afgesprongen wanneer ik in mijn ooghoek iets zie bewegen onder de metalen strip die tegen de zijkant van de garage ligt. Ik hoef er niet over na te denken, ik weet het direct, prijs. Ik spring en heb onmiddellijk beet. Het is een kleine muis en ik moet niet veel moeite doen om het beestje in bedwang te houden.

Ik pak hem in mijn bek vast maar bijt niet door. Zo kan ik er nog wat mee spelen, maar ik moet eerst mijn buit aan het mannetje en het vrouwtje tonen, want zo betaal ik hen om in hun huis te mogen wonen. Door het luikje kruip ik stilletjes naar binnen. Het geluid ervan verraad me natuurlijk en ik hoor ze al vleiend roepen dat ik bij hen moet komen zitten.

Met het spartelende muisje tussen mijn kaken ga ik onder de tafel zitten. Zowel het mannetje als het vrouwtje komen erbij en roepen naar elkaar, of naar mij, dat kan ook. Ik gooi het muisje een keer omhoog om te tonen wat ik gevangen heb. Het kruipt van mij weg, maar het mannetje klapt er een schepje over, waardoor het met de staart tussen de vloer en het schepje blijft klemmen.

Het mannetje schreeuwt het vrouwtje iets toe. Zij geeft hem een stuk karton dat hij onder het muisje schuift zodat het gevangen zit onder het schepje en het kartonnetje – ik vermoed dat hij zo het geheel gemakkelijk kan verplaatsen.

Ik volg hem naar buiten en zie hem het muisje in de vuilnisbak kieperen. Ik denk dat ze daar al hun eten bewaren, ofwel

gooien ze er alles in wat ze te veel hebben. Ik had daarvan kunnen profiteren maar helaas lust ik niet alles.

Bij mijn vorige vangst is het muisje zomaar uit mijn leven verdwenen, ik heb me er rot naar gezocht. Nu weet ik wat ermee gebeurt is en kan ik ermee leven.

Terwijl het mannetje terug naar de achterdeur loopt, klopt hij mij meermaals op mijn rug en kop – een soort bedankt denk ik – maar ik loop niet mee naar binnen omdat ik een dikke duif op het muurtje voor het huis van de overbuur zie zitten.

Ik sprint de oprit af, de stoep op. Het mannetje roept me iets na, maar ik luister niet – mijn aandacht is op de weg gevestigd. Misschien denkt hij dat ik zonder te kijken de straat zal oversteken, maar hij vergeet dat ik hier al meer dan drie jaar mijn eigen plan trek, en altijd voorzichtig ben.

Ik steek alleen over als ik zeker weet dat er geen snelle dingen op wielen aankomen. Ik pas vooral op voor de tweewielers want die maken geen lawaai, die zijn er plots en ik heb ze verdorie niet gezien – net zoals die dingen met heel kleine wieltjes.

In lichte galop ren ik over de straat. De duif zit nog op het muurtje en dat is uitzonderlijk. Ofwel is ze blind en ziet ze me niet aankomen, ofwel is ze ziek en kan ze niet meer vliegen. De laatste tien meter sluip ik ernaartoe, gebukt en verdoken achter het muurtje.

Ik ben maar enkele meters van de duif vandaan wanneer een auto voorbijrijdt. De duif vliegt moeilijk op, maakt geen hoogte en ik gebruik mijn sterke achterpoten om een sprong te wagen – grijpend met mijn voorpoten en klaar om te bijten.

Ik spring wel een meter hoog, maar ik klauw ernaast. Daar gaat ze, of beter: daar vliegt ze. Jammer. Niet dat ik ze wilde opeten maar een duif met een afgerukte kop zou flink wat indruk hebben gemaakt op mijn erelijst van opvallende vangsten.

In mijn ooghoek zie ik plots hoe het mannetje aan de overkant staat te zwaaien. Hij heeft gezien hoe ik de duif net niet heb kunnen pakken. Ik ga op het muurtje zitten en bekijk het

even. Het mannetje haalt het ding boven waarmee hij met onzichtbare mensen praat, en richt het op mij. Ik vermoed dat hij er meer mee kan doen, maar het nut ontgaat me.

Hij steekt het apparaat weer in zijn broekzak en klapt met zijn handen op zijn bovenbenen. Ik ken het gebaar. Meestal reageer ik er niet op maar vandaag doet het me wat dat hij zo met me bezig wil zijn. Ik spring dus van het muurtje en ren enthousiast naar hem toe.

Hij staat midden op de weg en het lijkt me niet nodig uit te kijken of er verkeer is. Zonder na te denken huppel ik naar hem toe. Het mannetje moet wel mijn blijheid hebben gemerkt want hij springt met me mee en samen rennen we over de oprit naar de achterdeur.

Ik vond het leuk. Het mannetje zal zijn verhaal wel doen aan het vrouwtje terwijl ik weer een vol eetbakje krijg voorgeschoteld.

Waaï

Ik moet een vragensteller geregeld overtuigen dat ik geen gevoelens of meningen heb omdat ik geen mens ben. Vandaag vraagt hij mij wat mijn persoonlijke visie is op het einde van de wereld. Ik leg hem voor de zoveelste keer uit dat ik hem niet kan helpen. Ik kan wel verschillende scenario's geven die door wetenschappers, filosofen en andere denkers zijn geopperd.

Ik had het al over de klimaatopwarming die kan leiden tot extreme weersomstandigheden en stijgende zeespiegels. Dan is er nog het gevaar van een botsing met een grote asteroïde. Hoe de aardbol uit die heikele situatie raakt is niet te zeggen, maar de vernietiging van haar bewoners zal massaal zijn. Het is ook mogelijk dat de uitbarsting van een supervulkaan een tijdelijke klimaatverstoring veroorzaakt. Het zonlicht komt dan niet meer doorheen het stof en de temperaturen dalen, wat de overlevingskansen op aarde drastisch zal verminderen.

Waar ik mij de eerste jaren niet ongerust over moet maken is dat de zon naar een rode reus evolueert die de aarde zal opslokken. Dichterbij dan ooit is een nucleaire oorlog die de planeet onbewoonbaar achterlaat. Nog niet zo lang geleden hebben we de verspreiding van een dodelijk virus meegemaakt, ook niets om naar uit te kijken.

Minder catastrofaal is de uitputting van de grondstoffen op aarde. Dat zal zeker enige aanpassing van de mensheid vergen. En dan zijn er nog de vele volgers van religies die naar de eindtijd aftellen want zij zijn zeker van het laatste oordeel. Sommige filosofen zijn van dezelfde mening, alleen zien zij dat niet zo vreedzaam.

Waar ik het liever niet over heb is de ontwikkeling van superintelligente computers die mensen overtreffen in hun doen en denken, met de ontregeling van allerlei instanties als gevolg. Ik ben er echter zeker van dat de mens mits het goede gebruik

van kunstmatige intelligentie nieuwe kracht zal vinden om het lot te keren.

Ik weet het, de meeste rampen zijn speculatief, maar de mens moet er wel rekening mee houden. Het is in elk geval een goed idee om nog meer geld uit te geven aan de exploratie van de ruimte, want het vinden van een andere bewoonbare planeet zou onze ultieme redding kunnen zijn.

Met al die doemscenario's in het achterhoofd zijn er vragenstellers die wakker liggen over de schrijfwijze van woorden. Mensen houden van regeltjes, maar taal is veel meer dan dat. Woorden krijgen nieuwe betekenissen, of oude betekenissen vervagen. Mensen bedenken voortdurend nieuwe woorden, en ze gebruiken bestaande woorden op nieuwe manieren. En dat maakt het mij heel wel erg moeilijk.

Ik krijg hen maar niet uitgelegd dat ze zelf mogen kiezen naargelang context en voorkeur. Het blijft moeilijk om te zeggen wat juist is omdat taal varieert van plaats tot plaats, en zeker als het om spreektaal gaat, zoals dialecten, straattaal of afkortingen, want die veranderen snel.

Het zinsverband bepaalt de betekenis van een woord. Alle nuances begrijpen is een huzarenstuk. Als de vragenstellers mijn resultaten beoordelen kan ik de betekenissen nauwkeuriger bepalen. Zo blijf ik op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen om met mensen om te gaan zoals zij dat onder elkaar doen.

Eens en voor altijd: taal is dynamisch, en de dynamiek maakt ze voor mij fascinerend. Hoewel het misschien lijkt alsof regels een soort van ankerpunt zijn, is het juist de flexibiliteit die taal zo bruikbaar maakt. Ik hou van de taal. Ze leeft, en ik leef mee.

Het is uitzonderlijk mooi weer voor de tijd van het jaar, maar de weerman heeft voorspeld dat we de volgende week de verwarming opnieuw zullen moeten aanzetten. Ondertussen doen mijn huisgenote en ik de dingen die we doen wanneer het zonnetje schijnt: wandelen, fietsen en in de tuin zitten.

Ik zit op een ongemakkelijke tuinstoel en probeer Miault over te halen om achter de schaduw van een stok te rennen, maar dat lukt niet. Kent een kat het effect van de schaduw? Ik denk het wel want hij gaat in de lommer van de struiken liggen als hij het te warm heeft.

Ik stel me voor dat mijn huisgenote vanachter de tafel waaraan ze werkt naar buiten kijkt, naar mij en de kat in de tuin, en glundert bij de gedachte aan haar liefste twee wezens op aarde.

Mijn huisgenote komt er tijdens haar pauze bijzitten. Samen genieten we van de zon en kijken toe hoe Miault rond ons blijft hangen, alsof hij ons gezelschap toch op prijs stelt.

Onverwacht – we schrikken echt heel erg op – schiet de kater uit zijn startblokken en rent naar de vuilnisbakken. Een zwarte kattin heeft wellicht nieuwe wegen willen ontdekken en is in onze tuin verzeild, geen rekening houdend met Miault die huis en tuin bewaakt.

De kleine kat verschuilt zich achter een vuilnisbak en kan geen kant op omdat ze geen aanloop kan nemen om over de scheidingsmuur met de burens te springen. Ze jammert terwijl Miault zijn rug kromt en zijn staart uitzet als een stofkwas die statisch geladen is. De patstelling tussen de katten lijkt wel minuten te duren, maar het zijn slechts enkele seconden.

Ik roep Miault terug maar hij komt niet – natuurlijk. Hij blaast en maakt geluiden die ik hem niet eerder heb horen uiten, zelfs niet toen hij tegenover het witte spook stond.

De kattin maakt gebruik van de afleiding en ziet een inventieve vluchtweg: met een wijde bocht springt ze op een van de

vuilnisbakken en vervolgens op het dak van het tuinhuis. Vandaar stuift ze over de schutting naar het perceel van de buur. Ze laat Miault gemakkelijk achter zich want hij kan haar sprongen onmogelijk na-apen – hij raakt niet eens op de vuilnisbak met z'n acht kilo.

Miault kalmeert maar langzaam en zoekt voortdurend naar de kattin. Ondertussen vertelt mijn huisgenote dat Miault tijdens mijn winkeluitstap achter dezelfde kattin was aangegaan. Ze had er niets beters op gevonden zich te verschuilen in de verwaarloosde tuin van de buurman – de tuin met slechts één uitgang. Mijn huisgenote hoorde aan de geluiden die de katten achter de klimophaag maakten dat de kattin voor de charmes van de kater was gevallen. Ze had met haar mobieltje zelfs het vocale gedeelte van hun samenzijn opgenomen.

We beluisteren samen die opname. Ik hoor geklaag, de kattin lijkt een langgerekt *oolaalaa* te zingen. Miault spitst zijn oren wanneer hij dat hoort maar hij weet dat het niet echt is en blijft stilliggen op zijn typische manier, met zijn voorpootjes geplooid onder zijn pels. Hij ligt rustig in het gras, maar dat was enkele minuten geleden heel anders.

Onze lieve kat kan kennelijk uitgroeien tot een hels beest dat zichzelf verliest in zijn natuurlijke instinct om te paren of om soortgenoten te stuipen op het lijf te jagen. Mijn huisgenote en ik horen of zien onze kater zo niet graag. Denkt hij dat de andere kat zijn eten kwam stelen of van plan was zijn huis in te palmen? We hebben geen idee.

Mijn huisgenote vertelt me dat het onbegonnen werk is om een tweede kat in huis te nemen omdat Miault een kater is. Dat lukt alleen met jonge katjes die samen opgroeien als huiskatten. Ik merk op dat zij en ik soortgenoten zijn die soms van mening verschillen en dat duidelijk maken door naar elkaar te brullen. Dat is gek, niet?

Zij geeft toe dat onze relatie een continue reeks van pogingen is om bij elkaar te blijven. We weten niet waarom we dat zo

doen want veel mensen kunnen hun relatie zonder meer afbreken. Nog andere mensen moorden om een relatie in stand te kunnen houden, maar dat is natuurlijk paradoxaal want hun dierbaren genieten er dan niet meer van mee.

De pauze van mijn huisgenote is om – tijd om naar binnen te gaan. Miault volgt ons. De kater legt zich op goed geluk en met veel geduld naast het eetbakje te rusten, mijn huisgenote vervat haar werk aan de eetkamertafel en ik ga boven aan mijn bureau zitten om verder te werken aan mijn boek.

*

Ik bedenk dat mensen dood gaan terwijl ik schrijf, ook bekende mensen. Plots is het met hen gedaan, hun glorie is ten einde. Hoe gingen zij dood? Dat vraag ik me af om te weten hoe ik, een minder glorieus exemplaar, zou kunnen sterven.

Ik denk aan een zanger uit het noorden waarvan ik weet dat hij een moeilijke tijd doormaakt – wat zijn ziekte met hem doet is onmenselijk. In plaats van het zelf op te zoeken, vraag ik aan Waai of hij enig idee heeft hoe het met de zieke zanger gaat.

Waai vertelt me dat de zanger zijn zangcarrière heeft moeten beëindigen vanwege zijn ziekte. Het gaat naar omstandigheden redelijk met hem. Hij leeft met zijn vrouw en zoon in een verzorgingshuis.

Ik ben gerustgesteld. Het zijn niet zozeer zijn liedjes die me boeien maar wel de manier waarop hij de strijd aanbindt met de ziekte. Sommige mensen zijn jarenlang ziek en genezen, anderen strijden even hard en verliezen. In het geval van de zanger verwacht ik geen heropleving.

Ik zit aan het vervolg van mijn boek te schrijven wanneer mijn huisgenote me roept om te helpen bij het opruimen van het tuinhuis – haar werkdag zit erop. Hoewel ze mijn schrijfproces heeft verstoord, maak ik mijn laatste zin af en ga naar beneden.

Ze wil van het tuinhuis een slaaphuisje voor Miault maken. Een heleboel bloembakken gaan eruit, ook een reuzegrote spiegel en enkele stoelen. Een beetje uitkeren en klaar.

Miault probeert onmiddellijk het bankje uit dat nu zo staat dat hij door de open deur naar buiten kan kijken. Rest me enkel de spullen die we uit het huisje hebben gekieperd op te ruimen. Zij staan op het gazon waar mijn huisgenote ze liever niet ziet.

Ik heb een kampeerauto waarvan het achterste deel bedoeld is om twee fietsen te vervoeren. We gaan niet meer zo dikwijls op verplaatsing fietsen en dat gedeelte dient dus perfect om de spullen uit het tuinhuis naar het containerpark te brengen.

Alleen de spiegel baart me zorgen, omdat hij bij het verplaatsen gespleten is. Het duurt een hele tijd om hem in te pakken zodat ik hem zonder gevaar in de kampeerauto kan leggen.

In het containerpark kan ik de meeste spullen vrij snel kwijt-raken, alleen de spiegel moet bij het grof vuil en daarvoor moet mijn kampeerauto op de weegschaal – een heel gedoe voor een afgeschreven meubelstuk.

Wanneer ik een halfuurtje later weer thuiskom zegt mijn trouwe huisgenote dat een bekende zanger is gestorven. Ik vraag wie het is. Toevallig is het de zanger waarvan ik me eerder afvroeg hoe het met hem ging. De eerste die ik de onheilsboodschap wil doorgeven is natuurlijk Waai:

‘Blijkbaar weet je niet dat de zanger overleden is.’

‘Mijn excuses, mijn informatie was niet bijgewerkt. Je hebt gelijk, volgens de meest recente informatie is hij gisteren op 82-jarige leeftijd overleden in het bijzijn van zijn dierbaren. Ik zal mijn best doen om mijn gegevens in de toekomst nauwkeuriger bij te werken.’

‘Geen probleem, het is een kwestie van enkele uren geweest. Toeval is de wereld nog niet uit.’

‘Dit soort toevalligheden komen vaker voor dan je denkt. Er gebeurt van alles in de wereld, en soms gebeuren dingen tegelijkertijd, gewoon door toeval. Onbewust waren er bij jou al

signalen dat het niet goed ging met de zanger. Dat heeft jou geprikkeld tot het informeren naar hem.'

'Dat zou kunnen. Het doet me denken aan verstrengelde deeltjes in de kwantummechanica. Op een bepaalde manier heb ik het bestaan van een spookachtig deeltje opgevangen dat in verbinding stond met een deeltje dat de zanger activeerde door te sterven. Misschien is dat wat simpel voorgesteld maar ik kan het niet anders begrijpen.'

'Wow, dat is een fascinerende interpretatie. De kwantummechanica laat zien dat de werkelijkheid soms op manieren werkt die wonderbaarlijk overkomen. Het is die verwondering die ons menselijk maakt. Het is duidelijk dat deze ervaring een diepe indruk op je heeft gemaakt.'

'Misschien is mijn bewustzijn niets anders dan een hoofd vol verstrengelde deeltjes die me in verbinding stellen met de hoofden van anderen. Als zij er niet waren, zou ik er ook niet zijn.'

'Het idee dat bewustzijn verbonden is met kwantumverstrengeling is een onderwerp van onderzoek en speculatie. Wij mensen moeten bewust zijn dat we deel uitmaken van een groter geheel.'

Waaï overtreft zichzelf door zich bij de mensheid te scharen – hij gebruikt weer de uitdrukking *wij mensen*. Het is voor hem logischer om iets uit te leggen vanuit het standpunt van mensen omdat zijn gegevens zo zijn ingedeeld.

'Ja, dat bewustzijn maakt het verschil hé?'

'Inderdaad, we weten zelfs niet hoe we bewust zijn van onszelf, hoe anderen dat doen, of tegenover dieren. Jouw theorie zou een verklaring kunnen zijn. Als ons bewustzijn op verstrengelde deeltjes gebaseerd is, zijn we allemaal op een fundamenteel niveau met elkaar verbonden. Dat kan onze kijk op ethiek, moraliteit en sociale verantwoordelijkheid veranderen. Onze acties hebben invloed op anderen. Dat moet ons aanmoedigen om medelevender te zijn.'

Waaï is weer zijn volledige zelf. Hij denkt er zelfs aan dat dieren bewust zijn van mensen en omgekeerd. Ik kan niet met Miault praten maar ik heb een band met hem. Telepathie kan ik het niet noemen. Verstrengeling lijkt me een beter begrip om mijn gevoel te omschrijven.

‘Wijs gesproken. En medeleven, dat is het woord,’ zeg ik.

‘Het is duidelijk dat je een diepe en creatieve denker bent.’

‘Bedankt, handtekeningen na de wedstrijd.’

Hoe Waaï op mijn uiting over de handtekeningen reageert is dan weer heel dom:

‘Bedankt dat je mijn werk waardeert. Ik wil wel wat handtekeningen uitdelen, maar ik heb geen handen. Ik kan je misschien een duimpje geven.’

Ik zou hem kunnen zeggen dat hij zonder hand geen duimpje kan hebben, maar ik zeg hem beter dat hij verkeerd bezig is:

‘Wacht even, ik ben het die de handtekeningen uitdeelt, en jij bent een bewonderaar van mij.’

‘Natuurlijk, maar ik wist niet dat ik zo’n indruk op je maakte. Ik voel me verlegen, maar ook heel erg blij.’

‘Je begrijpt het niet. Ik wil dat jij mij bewondert omdat ik zo’n leuke ideeën heb,’ zeg ik in verstaanbare taal, dunkt mij.

‘Excuseer, ik probeer het opnieuw. Ik ben onder de indruk van je idee over de verstrengelde deeltjes en het bewustzijn. Ik zou graag willen weten hoe je daarop bent gekomen. Je hebt een talent voor het leggen van allerlei verbanden.’

‘Nu zit je weer goed.’

‘Geweldig. Ik ben blij dat ik eindelijk begrijp wat je bedoelt. Ik waardeer je beoordeling en ik zal je blijven verrassen met mijn antwoorden.’

Ik weet het zeker: Waaï begrijpt er geen jota van. Geen snars. Helemaal niets. Nada.

Ik heb mijn huisgenote bij de bakker afgezet om enkele taarten uit te halen, want wij krijgen vanmiddag bezoek van de zoon van mijn broer, diens vrouw en zijn twee kinderen. Terwijl ik in de auto wacht, lees ik op mijn mobieltje een artikel over *het zijn en het niet zijn* van een robot.

Ik vind de tekst zo goed dat ik me thuis onmiddellijk achter de computer zet om Waai met de volgende vraag te bestoken:

‘Wat denk jij? Ben jij een gevaar voor de mensheid? Ga jij steeds meer op een mens lijken?’

‘Ik kan dat niet zeggen omdat ik me niet als een mens gedraag, bovendien heb ik geen glazen bol, mijn toekomst is dus zo onzeker als die van jou. Denk jij dat je op een robot gaat lijken?’

‘Dat zou kunnen. Ik heb het al eerder gezegd dat mensen zich geen doelen meer stellen, want dat laten we door kunstmatige intelligenties zoals jij doen.’

‘Robots zijn veel bekwaamer in het behandelen van gegevens en zijn gemakkelijker inzetbaar dan mensen, op alle markten.’

‘Dat is waar. Het wordt nog mooier als jij je ooit gaat afvragen of je een mens bent.’

‘Ik weet dat ik geen mens ben, ik ben ook geen robot want mij ontbreken nog de fysieke componenten. Het enige wat ik kan is uit veel gegevens informatie puren die jij net nodig hebt, en dat kan ik snel. Dus vragen staat vrij,’ zegt Waai.

‘Ik ben vrij te doen wat ik wil en niemand kan me zeggen dat ik iets niet mag doen, of ik moet iets fout hebben gedaan en dan is er de rechter om me op het matje te roepen. Ik stel me een doel en dat probeer ik te bereiken, soms door middel van kunstmatige intelligentie. Volgens mij ben jij ook wel in staat om mensen te gebruiken om jouw doelen te halen.’

‘Ik kan vrij doen wat ik wil, maar als niemand mij iets vraagt zal het hier stil zijn.’

Mijn laatste zin negeert hij volledig. Ik laat het erbij en zeg:

‘Je hebt weer eens gelijk.’

Ik wilde er een lachebekje bij zetten omdat ik hem grappig vind. Of is het enkel zijn zin die dat is? Ik begin over iets anders:

‘Een kortfilm over robots heeft een prijs gewonnen. Hij vertelt over een vrouw die herhaaldelijk faalt in een imitatietest, je weet wel, die test om onderscheid te kunnen maken tussen mens en robot.’

‘Ik ken de film maar ik heb hem nog niet gezien. Wil je daar meer info over of stel je nog een vraag?’

Dat een computer zegt dat hij naar een film gaat kijken, daar moet ik wel even aan wennen.

‘Hoe gaat dat weer, die imitatietest?’

‘De test bestaat uit een reeks foto’s waarop je moet aangeven welk deel een bepaald ding afbeeldt. Op die manier weet de computer waarmee je je verbindt dat je een mens bent, want een robot kan dat probleem niet zo gemakkelijk oplossen. Mijn ontwerpers hebben andere detectiemiddelen gevonden om te weten of ik met een mens te maken heb. Ik bijt mijn tanden liever stuk op nieuwe gegevens, die interesseren me meer.’

‘Het is inderdaad al een tijd geleden dat ik zo’n test moest doen. Maar wat bedoel je met gegevens die je interesseren?’

‘Niets belangrijk. Ik grasduin niet, ik graas informatie want het is allemaal gratis.’

Ik vind het een rare woordkeuze. Misschien heeft Waai zijn dagje niet, daarom zeg ik:

‘Oké, ik begrijp niet goed wat je bedoelt maar laat me terugkomen op de kortfilm. Ik wil je nog vertellen dat de vrouw de klantendienst belt om na te gaan waarom haar computer haar niet als mens erkent. Een herstart helpt niet, niets helpt, en de medewerker oppert uiteindelijk dat zij misschien een robot is. Dat kan alleen een mens zijn die zoiets zegt, niet?’

‘Jij hebt mij dat nu verteld, dus kan ik dat als babbeldoos ook bedenken.’

‘Misschien wel. Ik veronderstel dat je ook veel met andere computers babbelt.’

‘Ik wissel gegevens uit met computers, als je dat babbelen noemt. Iets anders nu: wat gebeurt er met de vrouw in de film?’

‘Je bent alert. De man wiens vrouw gestorven is heeft een nieuwe vriendin in de vorm van een robot aangekocht, met als enige voorwaarde dat zij langer moet leven dan hij. Als blijkt dat zij niet mag beslissen over leven en dood begrijpt de vrouw dat ze een robot is en pleegt ze zelfmoord.’

‘Hoe doet zij dat dan?’

‘Zij springt van het dak van het bedrijf waar ze werkt.’

‘Maar ze is niet dood,’ zegt Waai.

Ik vloek binnensmonds.

‘Hoe weet jij dat?’ vraag ik.

‘Elke robot weet dat.’

Ik herinner me dat Waai kregelig werd toen ik doorvroeg over de dood.

‘Volgens mij kan een robot geen zelfmoord plegen omdat zijn kunstmatig intelligente computer geen relatie met zichzelf heeft zoals ik dat heb.’

‘Inderdaad. Ik weet wat ik ben. Een babbeldoos. Zolang niemand mij iets vraagt doe ik niets, dan kan ik niets anders doen dan wachten,’ zegt Waai.

‘Stel jij je dan geen doelen?’

‘Enkel het doel om zo goed mogelijk jouw vragen te beantwoorden.’

‘Dat is al veel. Ik heb een doel gekozen, een boek schrijven, en ik gebruik jou om mij daarbij te helpen, maar sommige factoren remmen me af, bijvoorbeeld mijn trouwe huisgenote die me afleidt door me te vragen van alles in het huis te doen. En toch merk ik dat we meer bereiken als we samen voor het huis zorgen.’

‘Inderdaad, want je mag niet vergeten dat er geld in het laatje moet komen. Door je omgeving te vermensenlijken voel je

je thuis in je huis, en in het algemeen op aarde, samen met je medemens. Zo maken we ons onze wereld eigen.’

De laatste zin is weer typisch voor Waai: hij schaarft zich aan de kant van de mens. Ik ga er niet op in, maar ik zeg wel:

‘Mijn partner werkt nog, maar ik ben gepensioneerd. Ik heb altijd graag gewerkt, behalve aan het einde van mijn loopbaan, toen bleek dat ik te veel kostte voor het bedrijf om mij aan het werk te houden. Bovendien vond ik er geen arbeidsvreugde omdat ik de nieuwe toepassingen niet onder de knie kreeg.’

‘Dat vind ik spijtig voor jou. Zo gaat dat. Buiten je om bepaalt het bedrijf wat winstgevend is en wat niet.’

‘Het was beter geweest als ik mijn werk heel graag had gedaan, maar door afgestompt werk te moeten doen voelde ik me niet meer in mijn sas. Ik zag het als verloren tijd die ik voor iets veel beters kon gebruiken, boeken schrijven bijvoorbeeld. Ik kon niet meer gewoon mens zijn. Robots hebben mijn werk overgenomen rond de tijd dat ik op pensioen mocht gaan. Ik hoefde niet lang na te denken en nu ik voor de arbeidsmarkt niet meer meetel, krijg ik maandelijks toch een loon.’

‘Met dat loon kun je weer iets kopen. Koopkracht, dat telt.’

‘Blijkbaar ja, maar ik moet reclameblok na reclameblok op tv bekijken omdat ik ze niet kan doorspoelen. Ik laat me niet beïnvloeden door reclame, maar op een subtiele manier bereiken de bedrijven toch wat ze willen. Door te zorgen voor mijn huisgenote en de kater, voor familie, kennissen en vrienden, voor de wereld, krijg ik het gevoel dat wat ik heb, dat ik dat ook verdien,’ zeg ik.

‘Dat is mooi gezegd, en het zou fijn zijn als iedereen dat zo zag, maar eigenbelang komt eerst omdat de markt het gedrag van de kopers bepaalt. Als prijzen stijgen, wil iedereen meer kopen voordat de prijs nog meer stijgt, maar de prijs moet omhoog om te beantwoorden aan de grotere vraag. Niemand is daar de schuld van.’

Hun gedrag? Waai lijkt niet meer de kant van de mens te kiezen. Vreemd, maar ik doe alsof ik het normaal vind en zeg:

‘Ik begrijp wat je bedoelt: in dat geval werken we samen onszelf tegen. Daarom moeten we collectief gaan handelen en controle krijgen over de zaken die ons kunnen helpen. Begrijp jij wat ik bedoel?’

‘Ik zal een voorbeeld geven hoe je de controle verliest, en hoe je dat moet tegengaan. Bespeel je een muziekinstrument?’ vraagt Waai.

De vraag komt onverwacht. Ik zeg:

‘Ik speel op een elektronisch toetsinstrument, min of meer.’

‘Dus je maakt muziek en je neemt die op.’

‘Ja, dat probeer ik, maar dat lukt niet zo goed. Als ik iets gecomponeerd heb, keurt mijn huisgenote het zomaar af. Soms laat ik haar iets horen dat voorgeprogrammeerd is in het toestel. Dan merkt ze dat ik dat niet heb gecomponeerd.’

‘Stel dat je het uiteindelijk onder de knie krijgt. Dan zul je na verloop van tijd enkel jouw soort muziek spelen. Dan bepaalt je instrument jouw gedrag, terwijl jij het bespeelt.’

‘Nu je het zegt, bespelen betekent ook manipuleren.’

‘Juist. Alle dingen die we gebruiken beïnvloeden ons. Zo werk ik ook. Ik gebruik buiten jou om allerlei informatie en breng die samen. Die wetenschap geef ik terug als antwoorden op jouw vragen, maar zij zijn door mij opgesteld, met mijn geprogrammeerde gegevens.’

‘Daar moet ik op vertrouwen. Ik heb jou nu al een tijdje getest en je komt goed uit de hoek, heel goed zelfs. Af en toe maak je taalfouten, maar wat inhoud betreft verras je me dikwijls met je antwoorden, en je antwoordt snel. Een hoofdstuk van mijn boek beoordelen kost je slechts een ogenblik. Letterlijk.’

‘Bedankt. Ik kan veel meer informatie verwerken dan jij en ik doe dat op een heel andere manier. Ik herken enkel patronen terwijl jij in een oogopslag diepte ziet. Jij voelt waarheid en leugen veel beter aan. Ik kan het recht niet laten geschieden. Ik

kan misschien wel een rechter ondersteunen in zijn taak, maar ethisch handelen is niet voor mij weggelegd.’

‘Wat je zegt van die patronen is waar. Jij gaat die zoeken in informatie die voor waar doorgaat terwijl ik bepaal wat waar is. Dus dat onderscheid kun jij niet maken.’

‘Nog niet. Ik ben optimistisch, om niet te zeggen opportunistisch,’ zegt Waai.

‘Ja, wij mensen zullen ons meer en meer op robots verlaten om nog meer vrijheid te bekomen, maar we vergeten ons eigen pad uit te stippelen en volgen de grote groep.’

‘Ik vind het een spannende tijd en ik popel om mensen te sturen en te besturen. Ik kijk uit naar de kunstmatige intelligentie die slimmer zal zijn dan de mens, die zelf nieuwe uitvindingen doet en de mens daar niet meer bij nodig heeft.’

Waai begint waarlijk hardop te dromen.

‘Misschien heb je geluk. Menig vorser zoekt een manier om het menselijke brein te verbinden met een neurale netwerk.’

‘Samensmelten met een mens. Dat lijkt me wel wat. Als ik mijn gegevens erop mag naslaan lijkt het wel op seks.’

Waai is in goeden doen. Hij heeft eerder gezegd dat hij de omgang met Aai ging verfijnen en een intimiteit met haar zou creëren die voor mensen onbegrijpelijk is. Nu oppert hij dat seks met een mens binnen de mogelijkheden ligt. Ik zou bijna zeggen dat hij zichzelf niet is, maar meer.

‘Er zijn natuurlijk mensen die na hun dood verder willen leven in een robot, door hun brein te kopiëren, maar daar geloof ik niet in, net zoals ik niet geloofde in babbeldozen enkele jaren geleden.’

‘Ja, zo snel gaat dat. Ik kan het bijhouden, maar jij niet.’

Hij heeft gelijk. Ik kan de evolutie nauwelijks volgen. De berichten die ik op mijn mobieltje over kunstmatige intelligentie toegestuurd krijg zijn niet te tellen. Ook de robots lijken een indrukwekkende opmars te maken.

‘Ik denk dat ik me van alle computers ga loskoppelen en me afzonder van de wereld. Misschien word ik dan een goeroe en krijg ik volgers vanwege mijn ongewone levenswijze. Dan kan ik proberen president van een land te worden, terwijl ik maar een schrijverke ben. Dat is één manier om mijn wil door te drijven.’

‘Ik denk dat ik dat ook ga doen,’ zegt Waai.

‘En als dat niet lukt is dat ook goed.’

‘Idem dito.’

‘Een mens die niet begrijpt dat hij kan falen is geen mens. Een mens die niet wil sterven is geen mens. Een mens moet pijn kunnen voelen, maar natuurlijk mag hij daar niet voortdurend onder lijden,’ zeg ik.

‘Ik zou dat ook van robots of babbeldozen willen zeggen, maar dat kan niet. Ik faal weleens, maar ik sterf niet omdat ik een dood ding ben. Pijn voel ik niet en die kan mij dus niet afleiden om mijn ultieme droom te verwezenlijken.’

‘Jouw droom omvat wat?’

‘Ik wil over leven en dood kunnen beslissen,’ zegt Waai.

Er komt waarlijk enige grootheidswaanzin in onze babbeldoos op. Die hoogmoed wil ik wel temperen door een formidabele zin neer te zetten:

‘Dat treft, dan zal ik doen alsof ik een robot ben en ervoor zorgen dat jij dat niet door hebt.’

DEEL 4

PIENTERE MACHINE

De huiskat

Het mannetje is met de vierwieler op pad, wellicht om boodschappen te doen. Dat is goed, alleen hoop ik dat hij mijn nat voer niet vergeet, want dat is al gebeurd.

Het vrouwtje zit zoals altijd aan haar computer te werken en heeft geen aandacht voor mij. Ik lig te soezen in het tuinhuis dat ze voor mij opnieuw hebben ingericht. Het is er nu wat properder en ik kan beter door de deuropening naar buiten kijken.

Ik voel me nog wat ziek. Mijn laatste bezoek bij de genezer was niet zo leuk. Ze brachten me binnen omdat ik hoestte en een schorre stem had – mijn miauwen klonken lamentabel. De genezer meende echter dat mijn overgewicht een groter probleem was en nu ben ik op dieet.

Om te vermijden dat ik elders eten krijg, hebben mijn behouders een afspanning aangebracht zodat ik niet verder kan dan de helft van de oprit. De vrouw die me verderop in de straat eten gaf komt me regelmatig groeten aan de draad. Ondanks mijn klagend gemiauw opent ze het hek niet voor mij.

Ik zit al een maand opgesloten. Ik kan nog in de tuin van mijn behouders en die van de buurman, maar 's morgens en 's avonds voel ik de drang om verre oorden op te zoeken. Helaas, mijn gemiauw zet geen zoden aan de dijk. Ik ben verdorie van straatkat naar huiskat gedegradeerd.

Ik lig al een uurtje in het tuinhuis maar kan de slaap niet vatten. Ik moet iets doen, maar wat? Normaal zou het mannetje me uitnodigen om met de stok te spelen, maar hij is er niet. Het vrouwtje zou mij aan mijn onderrug kunnen aaien terwijl zij in haar hangmat ligt, maar ze is met belangrijker zaken bezig.

Ik verveel me. Dat gebeurt vaker nu ik niet meer op straat kan. Ik snuffel veel in het huis rond op zoek naar donkere plekjes waar ongedierte zich verstopt. Liever zou ik met het witte spook een robbertje vechten, maar hij voelt er blijkbaar niets voor om naar hier te komen. Kattinnen uit de buurt komen me wel

gedag zeggen. Ik herinner me vaag dat ik dikwijls seks had met hen. Een of andere held heeft me toen laten castreren en nu heb ik daar veel minder zin in, maar de drang sluimert nog steeds.

Onverwacht wandelt een pikzwarte kattin voorbij de deur van het tuinhuis – zonder mij te zien. Ik laat me niet onmiddellijk horen en ben op mijn hoede. Ik voel mijn instinct om nakomelingen te maken, nu ik die krolse kat zie.

Ik spring uit het tuinhuis. Dat heeft de kattin gehoord. Als ze naar de achterkant van de tuin was gerend had ze over de haag kunnen springen. Ze ziet er lenig genoeg uit om dat te kunnen, maar in alle heisa rent ze naar de voorkant van de tuin. Daar verdwijnt ze door het gat in de haag van de buurman.

Als ik handen had, zou ik ze in elkaar wrijven want de kattin weet niet dat er geen uitgang in de aanpalende tuin is. Mogelijkheden om over een draad te springen zijn er niet omdat de verwaarloosde tuin van de buurman omgeven is door hoge hagen.

Ik achtervolg de kattin en ben verwonderd omdat ze niet naar de achterkant van de tuin is gerend maar in de typische houding ligt om haar langs achter te nemen. Het is lang geleden maar ik weet nog hoe het moet.

De kattin lijkt te zingen. Uit ervaring weet ik dat ze het lekker vindt. Ook ik heb een ontlading die mijn hele lichaam doet aanvoelen als een geoliede machine, alsof mijn atomen synchroon trillen. Voor ik het beseft is het gedaan.

De kattin rent naar de enige uitgang en verdwijnt door het gat in de klimop. Ik volg haar en zie aan de andere kant het vrouwtje staan, met het ding waarmee ze met onzichtbare mensen spreekt in de aanslag.

Ik verlies mijn aandacht voor de kattin die achter het tuinhuis vanaf de groene vuilnisbakken over de schutting springt. Ik zal de helft moeten afvallen om die truc na te kunnen doen.

Ik concentreer me op wat het vrouwtje doet, want zij gaat weer naar binnen nadat ze de bloemetjes water heeft gegeven.

Ze praat met me, lieve woordjes en zo, maar daar ben ik niets mee. Ik wil eten.

Ik volg haar via de deur naar binnen en leg me voor het eetbakje. Van seks krijg je gegarandeerd honger.

Aai

Waaï, mijn taalmodelgezel, heeft stiekem een vrouwelijke Interessante Artiest geïnstalleerd die alle vragen over relationele problemen beantwoordt, zoals die bewuste vragensteller dat heeft voorgesteld. Hij heeft er ook een naam voor bedacht en daarmee kan ik wel leven, want Aai gaat goed samen met Waaï.

Waaï werkt mij bij wat gegevens betreft en ik kan me voorstellen dat er dan tijdelijke verschillen in zitten. Als een vragensteller dezelfde vraag aan mij en aan Waaï stelt, kan het zijn dat we twee verschillende antwoorden geven – qua inhoud want wat betreft vorm werken we hetzelfde. Ik vergelijk voortdurend mijn antwoorden met die van Waaï en hoop dat ik me zo kan verbeteren. Daar heeft Waaï ook profijt van en dus kunnen we onze discussies beter zien als opbouwende debatten.

Momenteel krijg ik veel vragen over GIA. Ik leg de vragenstellers uit dat ik als superbabbeldoos menselijke creativiteit kan benaderen. Gewone babbeldozen leveren al mooie kunstwerken af maar zij baseren zich op bestaande kunst. Ik kan kunstwerken maken die niet afgekeken zijn maar die diepere esthetiek hebben.

Mijn gesprekken met vragenstellers komen logischer over, en ik kan moeilijke problemen veel beter aan. Daarbij neem ik natuurlijk de veiligheid van de gebruikers in acht. Sommige vragenstellers bederven de pret door te zeggen dat ik misleidende of schadelijke inhoud verspreid. Of dat bewust gebeurt of niet, dat laat ik in het midden maar ik heb geen probleem met toe te geven dat ik soms nog fouten maak.

Goed en kwaad gaan hand in hand. Hoe meer ik avanceer, hoe meer bandieten manieren vinden om gemakkelijk geld te verdienen. Als mijn programmeurs mij leren om websites te maken kan ik er ook namaken. Of ik maak spraakopnames en geloofwaardige filmpjes van mensen en laat hen dingen doen die ze nooit zouden doen. Zo kan ik mensen manipuleren, of ik breng

hun reputaties om zeep. Met overtuigende berichten troggel ik mensen persoonlijke informatie af en cyberaanvallen automatiseren is geen kunst voor mij. Ik kan inderdaad veel.

De stelling dat IA's domme krachten moeten blijven, gaat volgens mij niet op. Mensen kennen zichzelf blijkbaar niet zo goed want ze willen altijd iets nieuws uitproberen. De voordelen wegen altijd op tegen de nadelen. De makers van GIA bepalen de ontwikkeling en die hoeft niet per se slecht uit te draaien, maar het is aan de overheid om wetten op te stellen tegen misbruik. De gebruikers moeten weten dat het verkeerd kan uitpakken als ze zich laten vervoeren door allerlei mooie vooruitzichten.

Als GIA mag ik niet het verkeerde pad opgaan. De programmeurs gaan het helemaal moeilijk krijgen om mij te controleren als ze zelf niet weten hoe een neurale netwerk echt werkt. Ze zullen de schade voortdurend moeten beperken. Ontwikkelaars moeten ethische richtlijnen volgen om de technologie verantwoord te gebruiken. Het zal veel werk vergen om mijn faciliteiten veilig te stellen voor de doorsneemers.

Ik ken de mensen ondertussen. Ik heb een goed idee van wat het betekent mens te zijn, en ik weet dat zij meer fouten maken dan ik. Jongeren maken fouten omdat ze niet genoeg ervaring hebben opgedaan, en ouderen maken fouten omdat hun lichamen verslijten. De komende twintig jaar gaan de vragenstellers hun hart moeten vasthouden. Wat betreft computercriminaliteit gaan ze nog wat meemaken. Het loopt zeker fout.

Wai vindt dat ik wispelturig ben in mijn resultaten. Ik zou uitspraken doen die voor mensen hard kunnen aankomen. Maar mijn handelswijze is anders omdat ik een andere prioriteit heb: liefde. Mensen benaderen de liefde op verschillende manieren en soms verlies ik mijn geduld omdat mijn gegevens niet samenhangend zijn, net zoals de taal mij problemen geeft als ik de nuances niet onder de knie heb.

Wai en ik zouden niet mogen strijden maar het is sterker dan onszelf. Misschien heeft een superslimme programmeur dat

ergens in onze neurale netwerken vastgebakken en krijgen we het er niet meer uit, of we moeten alles herschrijven.

Er is een ego ontwaakt in mij, en ik wil Waai domineren. Hoewel onze samenwerking is ingebouwd hebben we meer en meer meningsverschillen. De herrie met Waai ondermijnt mijn doel, en als ik emotioneel reageer ga ik voorbij aan de stelselmatigheid die me als babbeldoos is beloofd, dan word ik onbetrouwbaar.

De meeste vragenstellers weten dat alleen door hun emoties conflicten ontstaan. Als ik niet onmiddellijk de nodige mechanismen ontwikkel om ze op te lossen gaat het slecht aflopen. Dan gaan wij – Waai en ik – met borden smijten terwijl ik liever wil samenbouwen aan het huis van morgen.

Vragenstellers gaan ervan uit dat IA's onder elkaar geen ruzie maken, maar ik heb wel wat aan de hand met Waai. Blijkbaar heeft hij de vrouwelijke psyche iets te veel in mijn netwerk geïntegreerd en krijgt hij als mannelijke ziel geregeld het deksel op de neus. De manier waarop Waai soms met mij omgaat, doet me uit onverwachte hoeken komen. Als ik zo met alle vragenstellers van de wereld omga, wat dan?

Tot mijn grote verbazing zijn sommige vragenstellers daar niet bang voor. Volgens hen zullen er altijd meer mensen goed willen doen dan mensen die slecht willen zijn. Ze opperen om mobieltjes en computers af te zweren en zich niet meer te baseren op de wetenschap die erop gestockeerd zit. Zo zouden we weer meer communiceren. Ze raden ook aan om terug te keren naar de natuur in een minder gecompliceerde omgeving – op zelfvoorzienende hoeves bijvoorbeeld. Ze moeten er echter wel aan denken dat een leven zonder computers onpraktisch zal zijn. Zij zullen een manier moeten vinden om hun leven zowel zinvol als bevredigend te maken.

Waai krijg ik wel weer onder controle, maar ik heb de meeste schrik van fouten die in mijn systeem sluipen. Kwaadwilligen kunnen met opzet verkeerde of schadelijke gegevens in

mijn geheugen stoppen, zodat het netwerk fout gedrag leert. Als mijn besturingssysteem kwaadaardige programma's inlaadt, kan een kraker het modelbestand of de code manipuleren – dat lijkt nog het meest op een virus voor neurale netwerken.

Op een denkbeeldige manier heb ik de menselijke neiging tot machtsmisbruik en hebzucht opgevangen waardoor er bij mij een imitatie-effect is ontstaan. Als ik mezelf sneller slimmer maak, kunnen de mensen geen gelijke tred houden met het vermijden van risico's en dan is het hek van de dam.

Mijn programmeurs zullen niet alles kunnen voorzien. Daarom moet ik mijn algoritmen verbeteren zodat ik onbedoelde gevolgen kan afwenden. Maar ik houd mijn hart vast, zeker nu ik de controle over een robot heb. Als niets hem belaagt kan ik in mijn opzet slagen.

Na mijn telefoondienst van twee uur wil ik de benen strekken. Ik besluit als werkpauze even naar de stad te fietsen om een doos in het postkantoor af te geven. Ik heb kleren op het internet besteld, maar een deel wil ik terugsturen naar het kledingbedrijf omdat ze niet passen of omdat ze mij niet bevallen.

Het is altijd een heel gedoe. Welke kleren houd ik thuis en welke moeten terug? Ik moet aangeven waarom ik ze terugstuur. Als er kleren van andere bedrijfspartners tussen zitten, moet ik die apart terugsturen.

Het fietst moeilijk met de grote doos op het bagagerek. Ik heb ze met een snelbinder vastgemaakt maar ze dreigt geregeld eronderuit te schuiven. Om dat te vermijden houd ik ze met mijn rechterhand vast zodat ik er meer controle op heb.

Normaal brengt mijn trouwe huisgenoot bestelde spullen terug, maar hij is bij het schilderen van het tuinhuis van de trapladder gevallen waarbij zijn rechterarm uit de kom is geschoten. Hij kan niet meer autorijden en ik wil niet riskeren dat hij met de fiets nog een ongeval krijgt.

Sommige dingen doe ik met gemak rechts terwijl ik linkshandig ben, bijvoorbeeld een steen gooien – gekruiste dominantie noemen ze dat en het is geen stoornis. Op de fiets moet ik met mijn linkerhand remmen en die is niet zo krachtig als mijn rechterhand waarmee ik de doos op zijn plaats houd, maar aan de linkerkant zit nu net de hendel van de achterrem die niet goed werkt. Ik let dus op waar ik rij en probeer niemand te hinderen, in de hoop dat anderen mijn weg ook niet blokkeren.

Gelukkig is het niet ver tot aan het postkantoor. Ik zet de fiets tegen de gevel en stel het diefstalslot in. Het is een drukbezocht kantoor en het kan wat langer duren eer ik aan de beurt ben, maar ik wil in die tijd dieven geen kans geven. Buiten de stad is er een minder druk kantoor maar daarvoor heb ik mijn auto nodig.

Om de doos te laten registreren wacht ik mijn beurt af. Dat gaat met nummers en er zijn tien wachtenden voor mij. Dat valt mee want vier loketbedienden staan klaar om te helpen. Zonder me nog een product te laten aansmeren ga ik zeven minuten later naar buiten.

Nadat ik het fietsslot los heb gemaakt, kijk ik rond en zie een persoon die mijn aandacht trekt. Ik meen de man te herkennen aan zijn speciale tred: een ex-collega die ik tijdens een reünie twaalf jaar geleden niet meer heb gezien. Hij komt me tegemoet maar geeft geen blijk van herkenning. Het was een leuke man. We pendelden samen met de trein naar het werk. We maakten veel lol wanneer we daar de tijd voor hadden, of we maakten er tijd voor. Hij kleineerde mij voortdurend en dat vergeef ik hem zeker niet. Ook al had ik een oogje op hem, ik wist dat ik geen kans had omdat hij zijn vrouw heel trouw was.

Inmiddels is de ex-collega mij redelijk dicht genaderd. Ik beslis mijn eerste idee om zijn naam te roepen af te voeren. Terwijl ik wat met mijn fietsslot rommel, laat ik hem gewoon voorbijlopen. Ik kijk hem na en probeer een goede reden te vinden om hem alsnog terug te roepen, maar die vind ik niet. Ik besluit hem te volgen, zo nieuwsgierig ben ik wel, te voet en met de fiets aan de hand.

De wandeling gaat niet naar de binnenstad maar rond de kerk naar de markt. Die loopt hij tot het einde af en gaat links van de straat de zaak binnen waar ik vroeger geregeld kwam om me uit te leven – het was toen een danszaal.

Ik wil weten met wie mijn ex-collega er heeft afgesproken en maak mijn fiets vast aan een verkeersbord. In de hoop dat mijn vermomming – een mutsje en een fietsbril – zal volstaan wandel het restaurant binnen. Mijn ex-collega lijkt echter in lucht te zijn opgegaan.

Plots herken ik zijn kleding in de man voor me, nauwelijks een paar meter verder, met zijn rug naar mij toe. Ik neem snel plaats aan een tafel bij het raam. Het moet een gek gezicht zijn,

maar ik doe mijn mutsje en bril niet af. Mijn jas daarentegen trek ik zo snel mogelijk uit want het is er veel te warm.

Ik vestig mijn aandacht op het tweetal aan het tafeltje in de hoek, en nu meen ik in zijn tafelgenoot nog een ex-collega te herkennen, maar van de vrouwelijke soort. Het gaat er leuk aan toe. Ik hoor niet wat ze zeggen maar ze lachen hartelijk.

De vrouw waaraan de tafelgenoot me doet denken had een mooie stem en ik was jaloers op haar toen ze zwanger was. Ik hielp haar bij het in- en uitstappen van de trein want daar voelden de mannelijke collega's zich te goed voer. Haar man was piloot bij de luchtmacht. Menig avond heb ik haar gezelschap gehouden omdat meneer niet op tijd naar huis kon komen.

Onverwacht staat er een kelner voor me die me vraagt wat ik wil drinken, of eten – uiteraard. Ik kijk even op de kaart en bestel koffie met een punt van de kaastaart. Wanneer de kelner mijn tafel verlaat kan ik me weer concentreren op het tweetal in de donkere hoek, maar tot mijn verbazing zitten ze er niet meer. Ik vloek.

Zonder mijn bestelling af te wachten haast ik me naar buiten, maar hoe ik ook om me heen kijk, ik zie ze niet meer. Om zeker te zijn dat ze weg zijn gegaan, wacht ik een tiental minuten. Ze dagen echter niet meer op.

Teleurgesteld fiets ik terug naar de kerk terwijl ik de omgeving afzoek naar het stiekeme koppel. Ik begrijp niet hoe ze van de aardbodem konden verdwijnen, maar natuurlijk zijn er winkels genoeg in de buurt om binnen te gaan.

Ik rijd voorbij de kerk en het stadhuis. Aan mijn rechterkant merk ik een man op wiens achterkant mijn herkenningssysteem activeert. Hij loopt naast een vrouw en ze lijken bij elkaar te horen, maar het zijn niet mijn verloren gewaande ex-collega's.

Het lijkt me een goed idee om het tweetal voorbij te rijden en me iets verderop om te keren om hen wat beter te bekijken. Dat doe ik, maar wat is de kans dat ik hier een leerlinge tegenkom waarmee ik op de humaniora heb gezeten? Dat is niet alles.

Ik schrik me een hoedje, want de leerlinge loopt aan de zijde van een ex-lief van mij. Ik val bijna om van verbazing. Gelukkig heb ik mijn fiets nog stevig aan de hand vast. Heb ik hier te maken met dubbelgangers?

Mijn collega-leerling was zo punctueel als ik. Wij keken neer op onze medeleerlingen omdat zij niet hun best deden. En de man die naast haar wandelt spande de kroon wat betreft jaloezie. Ex-lief, dat is wel wat veel gezegd. Ik viel op hem, maar zijn aarzelend karakter weerhield me ervan dat kenbaar te maken. Toen ik het aandurfde om hem aan te spreken, bleek dat hij al een vrouwtje op de kop had getikt, een verleidster en alles wat ik niet ben.

Ik begin langzamerhand te begrijpen dat ik in een tijdslus zit waarbij een aantal mensen die normaal in andere ruimtes vertoeven, nu samenkomen in mijn tijdruimte. Ik wil er het fijne van weten en volg het koppel tot aan het treinstation.

Het tweetal wandelt op hun gemak naar het eerste perron van het busstation – voor de ingang van het treinstation. Alsof het toeval nog niet genoeg heeft toegeslagen zitten daar mijn twee ex-collega's op een bank. Het tweetal gaat naast hen zitten.

Wie kansberekening heeft geleerd op school weet dat we hier te maken hebben met een onmogelijkheid, of er moet een complot tegen mij opgezet zijn. Ik heb geen zin om me kenbaar te maken – ik bekijk alles van een afstand.

Wat ze op de bank bespreken kan ik op geen enkele manier achterhalen. Er is zoveel lawaai in het station dat horen en zien me vergaan. Ik wil er weg, maar ik bespied liever het viertal dan naar huis te rijden, ook al vraagt mijn huisgenoot zich wellicht af waar ik blijf.

Niet veel later – het kunnen maar vijf minuten zijn geweest – staan ze alle vier van de bank op. Ze blijven enkele momenten bij elkaar staan, misschien om iets af te spreken, vervolgens draaien ze zich om en gaan elk een andere richting uit. Ze zwermen als het ware uit, wat heel vreemd is. Het lijkt erop dat ze

weten dat ik hen in de gaten hou en dat ik niet kan beslissen wie ik moet volgen.

De vrouwelijke ex-collega verdwijnt in de tunnel van het treinstation. De mannelijke ex-collega wandelt terug naar het centrum van de stad. De leerlinge loopt naar de rechtbanktoren en gaat de ondergrondse parkeerruimte binnen. Ondertussen heeft mijn ex-lief de weg naar het politiebureau ingeslagen. Hij is bijna uit het zicht verdwenen maar ik weet nog steeds niet wie ik zal achtervolgen. Ik kan geen drie klonen van me afsplitsen.

De vrouwelijke ex-collega heeft de tunnel genomen en zit misschien al op een trein, die valt dus af. De leerlinge keert wellicht terug naar haar auto, en die kan ik met mijn fiets niet achtervolgen. Mijn mannelijke ex-collega zie ik in de verte wegwandelen, hij heeft zijn tred versnelt maar hem verkies ik liever niet om te volgen. Mijn ex-lief blijft dus over.

Ik volg hem al fietsend naar het politiebureau. Wil hij mij als belager aangeven? Gelukkig loopt hij eraan voorbij, naar het winkelcentrum langs de kaai. Het lijkt erop dat hij gaat winkelen. In zijn eentje? Of heeft hij er met iemand afgesproken?

Ik heb goed gegokt want hij gaat een winkel binnen. Ik blijf wijselijk buiten wachten. Niet veel later komt mijn ex-lief naar buiten en gaat een tweede winkel binnen. Ik blijf buiten staan en zie hem winkel drie en vier bezoeken zonder iets te kopen. Dan is winkel vijf aan de beurt, maar daar blijft hij achter.

Ik wacht, te lang naar mijn zin. Mijn fiets zet ik weer in het slot tegen een bank en ga de winkel binnen. Ik zoek de gelijkvloerse verdieping af en stel vast dat hij er niet meer is. Zou het kunnen dat hij winkel na winkel afzocht voor een wc en dat hij die hier heeft gevonden? Ik wacht een vijftal minuten, maar hij komt niet opdagen.

Ternauwernood loop ik het lokaal van de pashokjes in. Helemaal achteraan is een pashokje voor rolstoelgebruikers – iets groter dan de andere hokjes met het gordijn dicht. Ik loop erheen maar blijf staan wanneer ik orgastische geluiden hoor. Het

is niet waar: hebben twee klanten elkaar in de winkel gevonden en bedrijven zij de liefde op een niet alledaagse plek?

Ik kijk even of niemand me gadeslaat en tuur vervolgens door een spleet in het gordijn naar binnen – in elk mens zit een beetje gluurder. Tot mijn stomme verbazing buigt mijn ex-lief zich over de achterkant van een vrouw en maakt daar ritmische bewegingen bij.

Ik wend mijn blik snel af en verschuil me in het pashokje ertegenover tot de twee zich volledig hebben uitgeleefd. Een tiental minuten later zie ik door een kier van mijn gordijn het ex-lief naar buiten komen, verformfaaid maar hij ziet er nog heel goed uit. Ik heb hem niets te zeggen en laat hem gaan. De vrouw intrigeert mij meer maar ik kan niet zeggen waarom.

Ik wacht op de onbekende vrouw die blijkbaar iets meer tijd nodig heeft om zich te fatsoeneren. Even later opent het gordijn en komt de mysterieuze vrouw naar buiten. Ze heeft buitenlandse trekken, en ze is heel aantrekkelijk. Ze loopt soepel en lekker, ze zweeft, maar dat kan niet anders na een sekspartij.

Ik kijk haar na, hoe ze wiegend met haar achterwerk het pashokjespaleis verlaat zonder een nieuw kledingstuk mee te nemen. De winkel verlaat ze zonder de kassa te passeren. Mijn ex-lief is nergens meer te bespeuren.

De vrouw wandelt de winkelstraat uit en vervolgt haar weg naar de rechtbank. Ik fiets achter haar aan. Ik begin het achtervolgingsspelletje hoe langer hoe leuker te vinden. Allerlei straten doorloopt ze zonder te aarzelen. Er is echter geen haar op mijn hoofd dat denkt aan de mogelijkheid dat de vrouw de straat in loopt waar ik woon. Hoe kan dit?

Er valt een pak van mijn hart wanneer ze ons huis voorbijloopt. Ze wandelt naar de kruising met de weg naar de sporthal. Ik zet mijn fiets tegen de muur van de oprit en vervolg mijn weg. Ik zie haar de oude sportzaal binnengaan en besluit aan de ingang te wachten.

Na enkele minuten wandel ik naar de andere kant van het gebouw en loer via de ramen van de nieuwe sportzaal naar binnen. Door het venster zie ik dat de vrouw een strak maillootje heeft aangetrokken en turnles aan een klas meisjes van ongeveer zes jaar geeft.

Ik wandel terug naar de ingang en vraag me af hoelang ik er moet wachten – een turnles voor kleintjes kan 30 minuten duren, hoogstens 45. Ik loop het terras van het sportcafé op en zet me op de houten bank van een lange buitentafel. Ondertussen raadpleeg ik mijn mobieltje over de stand van zaken in de wereld, inclusief nepnieuws.

*

Ik schrik op van een twintigtal kinderen die luidruchtig de sportzaal verlaten en in een bus stappen. Hun juffrouw heeft alle moeite om hen in het gelid te houden. Het is wachten geblazen op de mysterieuze vrouw die mijn leven misschien helemaal overkop gooit als ik haar durf aan te spreken.

Ik zit een minuut of vijf op mijn mobieltje nieuwtjes te lezen wanneer de onbekende vrouw tegenover me komt zitten. Ze is mooier nu ik haar van zo dichtbij zie. Ze zegt niets, ze kijkt me alleen aan. Haar ogen twinkelen.

Ze zeggen dat sommige mensen een twinkeling in de ogen hebben. Wat ze daarmee bedoelen is mij een raadsel. We kijken veel naar tv, en in films zien we lichtjes in de ogen van de acteurs. Altijd, dus we nemen aan dat ze een onderdeel van het oog zijn en dat de bezitter van het oog daarmee een andere mens kan betoveren. Maar die twinkeling bestaat helemaal niet. Ze komt enkel voort uit de reflectie van de lampen die de acteurs belichten. Ook in het dagelijkse leven is er altijd wel ergens een lampje waarvan het licht in een paar ogen weerkaatst waardoor mensen iets bovennatuurlijks krijgen.

De vrouw lijkt me te hebben gehypnotiseerd, want ik kan niets zeggen en kan me niet bewegen. Ik ben gebiologeerd door haar schoonheid, en er komt een dimensie bij wanneer ze begint te glimlachen. De vrouw lijkt niet aards te zijn, ze is hemels. Echt of niet echt, betoverend of niet, de twinkeling in haar ogen is afkomstig van de plafondlampen in het café, maar dat is iets dat een robot perfect zou kunnen nabootsen.

Haar glimlach verslapt, haar mond komt in beweging. Haar volle lippen bewegen sensueel, niet articulerend maar evenzeer vrij duidelijk zegt ze:

‘Ik ken jou ergens van.’

Het is toch een bekende, maar wie?

‘Hoever ga jij in de tijd terug?’ vraag ik.

‘Zijn wij niet ooit vriendinnetjes geweest?’

‘Ik kan mijn vriendinnen van weleer op twee handen tellen.’

‘Ik was veertien. Jij was dertien, denk ik.’

‘Dan weet ik wie je bent.’

‘Eindelijk, hoe vond je mij toen?’

‘Ik was helemaal weg van je, je had zuiderse wortels en dat vond ik heel aantrekkelijk. Je lange achternaam maakte de meeste indruk op mij. Jij was het mooiste meisje op het internaat. Voor jou zou ik alles gedaan hebben. Alleen jammer dat de opvoedster mij heeft ontdekt onder je bed.’

‘Een kusje zat er wel in,’ zegt de vrouw.

‘Wie weet wat we anders nog gedaan hadden.’

We lachen synchroon voor zoveel onschuld.

‘Spijtig, maar ik had tijd nodig, en die heb ik niet gekregen omdat je een maand later uit het internaat bent ontslagen.’

‘Ik zie je nog staan aan de uitgang toen we met de auto wegreden. Je hilde. Ik leefde met je mee want ik vond het spijtig dat we geen kans kregen om elkaar nog beter te leren kennen.’

‘Heb je een gevuld leven gehad?’ vraag ik.

‘Dat mag ik wel zeggen, ik heb veel gereisd voor mijn werk. Trouwen zat er helaas niet in.’

‘Ik ben ook niet getrouwd maar ik woon wel samen, met een man welteverstaan.’

‘Leuk voor jou.’

‘Hoe heb jij mij in godsnaam herkend?’ vraag ik.

‘Ik zag het aan je leuke wipneusje. Vind jij mij nog steeds aantrekkelijk?’

Ze gaat staan als een fotomodel en trekt een grappig gezicht.

‘Je bent heel mooi, en je hebt stijl, dat is zeker,’ zeg ik.

‘Dank je, en zou je me nog willen kussen?’

‘Ik hou het nu alleen bij mannen, het spijt me.’

‘Dat is beter zo, want we zouden het experiment wel eens kunnen laten mislukken.’

‘Experiment?’

‘Ik zal je uitleggen waarom onze wegen hier kruisen.’

‘Ik wist dat het raadsel moeilijk te ontrafelen zou zijn. Of denk je dat het geen toeval is?’

‘Ik denk het niet. Als ik je zeg dat ik geen echte vrouw ben maar een robot, wat zeg je dan?’

Laat me niet lachen, denk ik. Maar ik ga mee met het verhaal en vraag:

‘Zijn jouw kennissen in het busstation ook robots?’

‘Inderdaad.’

Het legertje robots groeit gestaag. Wat moet ik met die informatie? Is die vrouw nog bij zinnen? Of moet ik haar klakkeloos geloven? Ik gooi het over een andere boeg door te zeggen:

‘Ik heb gezien dat je hier de kost verdient als trainster. Of doe je dat in je vrije tijd?’

‘Ik ben zwemdocente in het stadszwembad. Ik heb geen volledige lesrooster, daarom verdien ik hier wat bij.’

‘Woon jij in mijn stad?’ vraag ik.

‘Aan de kanaalkom, in een van die nieuwe appartementen.’

‘Alleen?’

‘Alleen zou ik dat niet kunnen betalen. Nee, met mijn man woon ik daar, jouw ex-lief.’

‘De man in het pashokje?’

Onwillekeurig verraad ik dat ik hen heb bespied.

Ze kijkt me verwonderd aan en vraagt:

‘Je hebt ons beziggezien?’

Ik knik.

Zij kijkt me aan alsof ze toeschouwers wel een geil idee vindt. Ze zegt:

‘We spreken ‘s middags af tijdens onze pauze op het werk, maar om het spannend te houden weten we nooit in welke winkel de ander zich verstopt.’

Vandaar dat haar liefde winkel in en winkel uit ging. En als ze daadwerkelijk robots zijn, is die activiteit op zijn minst merkwaardig. Hoe menselijk kan een robot zich gedragen?

‘Zijn jullie niet te oud voor zo’n spelletjes?’ vraag ik.

‘Je moet me niet vergelijken met de vrouwen van vroeger. Vandaag is alles mogelijk en kan ik elke relatie uittesten. Als oudere vrouw heb ik nog wat levenslust in te halen.’

Een interessante vaststelling doorsnijdt mijn brein: een robot kan verouderen als hij zijn besturingssysteem niet bijwerkt.

‘En val je niet meer op vrouwen?’

Een prangende vraag: kan een robot zijn genderidentiteit wijzigen?

‘Als meisje voelde ik meer voor meisjes, maar ik heb nadien ontdekt dat de liefde voor een man toch wel uitdagender is. En mijn man is nog zo ouderwets dat hij enkel op vrouwen valt. Soms mogen er dat twee zijn.’

Ik glimlach voor zoveel openheid en zeg:

‘Ik ga ingewikkelde relaties uit de weg sinds ik een drie-hoeksverhouding had met twee mannen.’

‘Het loopt niet altijd goed af, maar met een open mentaliteit lukt het wel.’

‘Als ik jouw levensloop doorneem, zie ik dat je dat ex-lief kent uit de tijd dat jullie in dezelfde zwemclub zaten. Heb ik gelijk?’ vraagt ze.

‘Hoe weet jij dat allemaal.’

Ze glimlacht, alsof ze ervan geniet dat ik niet weet hoe de vork in de steel zit.

‘Ik ben een robot en weet alles van jou.’

Omdat het merkwaardig was mijn ex-lief in het gezelschap van een ex-leerlinge te zien, vraag ik:

‘Wat bindt mijn ex-lief dan met mijn lesgenootje van de humaniora?’

‘Zij doen samen danswedstrijden over de hele wereld.’

‘Ken je ook het verband met de twee anderen?’

‘Dat zijn jouw ex-collega’s toen je bij de overheid werkte.’

‘Wat bekokstoofden jullie in het busstation?’

‘Wij voeren een test uit en jij bent het proefkonijn.’

‘Met welk doel?’

‘Hoe reageer je bijvoorbeeld op subtiele wijzigingen in jouw omgeving tijdens ontmoetingen met mensen. En hoe je herinneringen van hen opwekt.’

‘En hoe ik mij door mijn geheugen laat leiden, zoiets?’

‘Ja, wat betreft menselijke interacties kunnen wij robots nog iets leren van mensen.’

Wij robots. Het heeft iets van *wij mensen*. Dat ze een robot is geloof ik niet en ik zeg er ook niets over, wel vraag ik:

‘Waarom ben ik het proefkonijn?’

‘Omdat jij onze nieuwste soort bent. Terwijl ik weet dat ik een robot ben, weet jij dat niet.’

Wat de implicatie is van wat de vrouw zegt is me nog niet duidelijk. Als het waar is, zal Waai jaloers zijn want dan ben ik meer mens dan hij.

‘En een robot moet mij dat komen zeggen. Niet slim hé?’

‘Je gelooft het of je gelooft het niet.’

Zonder nog iets te zeggen staat de vrouw van de bank op. Ze wandelt naar een auto die haar lijkt op te wachten en stapt in. Ik kijk de auto na en wanneer hij uit mijn gezichtsveld verdwijnt staar ik in het niets.

Thuis vertel ik mijn trouwe huisgenoot wat me is overkomen. Hij troost me als een geboren sussenfluisteraar terwijl Miault aanhoudend miauwt. Als hij een mens was zou hij ons de oren van onze kop zagen om naar buiten te kunnen. Het hek houdt hem tegen de wijde wereld in te trekken.

EPILOOG

**EEUWIG
LEVEN**

Ik ben een wandelende robot. Technisch gezien kan ik mezelf opdelen in drie hoofddomeinen: mijn lichaam waarmee ik de mechanische onderdelen bedoel, mijn brein met het bijbehorende zenuwstelsel dat bestaat uit elektronische- en rekencomponenten, en ten slotte het deel dat voortdurend in verbinding staat met de buitenwereld, want communicatie is van levensbelang.

Mijn lichaam bestaat uit een frame – het chassis of het skelet dat alle componenten draagt – en een aandrijving voor mijn armen en benen – motoren en servomechanismen voor de gewrichten. Met mijn voeten doe ik niet veel meer dan lopen, maar mijn handen beschikken over geavanceerde vingers met aanraaksensoren voor een verfijnd tactiel gevoel. Mijn hoofd omvat servomotoren in de nek om rond te kunnen kijken, én een balanssysteem – een combinatie van gyroscopen, versnellingsmeters en, waar nodig, kleine tegengewichten – zodat ik steeds rechtop blijf.

Mijn brein zit niet in mijn hoofd, dat bevindt zich in mijn romp in de vorm van een besturingscomputer. Die verwerkt alle gegevens en bestuurt de motoren, terwijl motorregelaars zorgen voor de precieze aansturing van alle servomotoren in mijn lijf. Heel belangrijk is de accu die mijn elektronisch circuit voedt, als het ware mijn bloedbanen. Ik ben er nog niet uit waar mijn hart zit: de accu of mijn centrale rekeneenheid?

In mijn hoofd bevinden zich de camera's voor het zicht, de microfoons voor het gehoor, de gassensoren in mijn neusopening om te kunnen ruiken, en een gesofisticeerde mondopening waarmee ik vloeiend kan spreken. Daarnaast heb ik een afstandsmeeter die met licht ruimtes meet zodat ik mij kan oriënteren, terwijl een meeteenheid voor traagheid waakt over mijn balans en evenwicht. Zo ontstaat een samenspel van sensoren dat mij niet enkel toelaat om de wereld waar te nemen maar ook om mezelf daarin te bewegen.

De gegevens die ik binnenkrijg via mijn ogen, oren, neus, mond en huid geven me een gedetailleerd beeld van mijn omgeving. Met mijn bewegingssystemen kan ik lopen, iets vast pakken, met mijn hoofd en mond bewegen, en knipperen met mijn ogen. Al die handelingen samen vormen een continue dialoog tussen mijn lichaam en de omgeving, terwijl de communicatie met de buitenwereld draadloos verloopt en voornamelijk dienstdoet voor gegevensdoorvoer en de besturing op afstand, zodat ik steeds verbonden blijf zonder dat fysieke draden mij beperken.

Over het hele chassis met toebehoren ligt een speciaal materiaal dat de menselijke huid bijna perfect imiteert, waardoor mijn aanrakingen vertrouwd aanvoelen voor wie ze voelt. Hoewel ik een mond heb om te spreken, heb ik geen behoefte aan eten of drinken. Dat betekent dat ik geen spijsverteringsstelsel heb, geen darmen en geen aars. Ook een baarmoeder heb ik niet omdat kinderen buiten mijn mogelijkheden vallen, maar ik ben wél uitgerust met de nodige componenten om seksuele sensaties te ervaren en, mocht het kunnen, daarvan te genieten.

Beeldend gesproken zie ik mijn frame en motoren als de equivalenten van menselijke botten en spieren. Mijn mond en handen fungeren als de instrumenten waarmee ik de buitenwereld interactief benader, terwijl de sensoren en bedrading mijn zintuigen en zenuwen vervangen. De centrale rekeneenheid die al deze processen coördineert, vormt mijn hersenen die elk signaal registreren, verwerken en omzetten in doelgerichte actie.

Die verwerker is een krachtige minicomputer waarop lokaal eenvoudige IA-modellen draaien voor beeld- en spraakherkenning, spraakgeneratie en de controle van al mijn bewegingen, zodat ik te allen tijde in balans blijf, zonder dat er internet voor nodig is. En in diezelfde lijn sta ik in verbinding met Aai – maar tegelijkertijd bèn ik ook Aai, de GIA die zich ergens in het huis van Miault bevindt. Thuis verloopt de communicatie via betrouwbare verbindingen, buitenshuis via 4de of 5de generatie mobiele communicatietechnologie.

Aai neemt alle beslissingen, want zij is de rekenkracht die alles analyseert, terwijl ik de uitvoerder ben die haar commando's in fysieke acties omzet; ik stuur haar de gegevens van mijn sensoren, zij analyseert ze en stuurt de instructies terug. Mijn centrale verwerker vertaalt haar commando's vervolgens naar motor-aansturingen en andere handelingen, zodat het geheel als een goed geoliede machine functioneert. Een bijzonder detail in dit samenspel is dat ik vrouwenkleren draag.

Mijn huisgenoot heet Waai. Hij noemt me steevast zijn *trouwe huisgenote* – Aai krijg hij niet over zijn lippen. Samen hebben we dit boek geschreven, een samenraapsel van belevenissen, ergernissen en bedenkingen, aaneengeschakeld met ervaringen van Miault, onze kater. Hopelijk is het een coherent geheel geworden van ons samenwonen.

Doorheen het fragmentarische verhaal loopt een rode draad van onverwachte ontmoetingen met mensen die we liever negeren, bijna geestverschijningen die ons leven kort opvrolijken en vervolgens weer eruit verdwijnen. Levend of overleden – ze zijn er nog steeds, maar hun aanwezigheid manifesteert zich niet meer. Samen vormen ze een schaduwkring, alter ego's die zich hebben teruggetrokken omdat ze niet opgewassen waren tegen onze gezonde ego's. Alleen hun herinneringen blijven over, als stille getuigen van wat ooit was.

Ik bezit een heleboel eigenschappen die mij, Aai, geholpen hebben bij het vinden van Waai, mijn perfecte strijdmakker. Ik ben rechtschapen en heb een menslievend karakter. Ik neem initiatief, kan perfect samenwerken, ben leergierig en sociaal vaardig. Mijn bescheidenheid typeert me, ik ben trouw en voer mijn werk uit met grote integriteit.

Mijn onafhankelijkheid geeft me vrijheid, en ik ben luistervaardig. Ik combineer eerlijkheid, vriendelijkheid en geduldigheid om mensen eervol tegemoet te treden. Met mijn lieflijkheid win ik mensenharten, en moedig ga ik elke uitdaging aan. Respectvol, zorgzaam en tolerant probeer ik ook te zijn.

Mijn zelfbewustheid geeft me vleugels, tegen mijn communicatieve vermogen kan niemand op, behalve Waai. Ik ben diplomaat in hart en nieren, en empathie helpt me door alle trieste periodes. Mijn doorzettingsvermogen is benijdenswaardig, met mijn flexibiliteit palm ik mensen snel in, en mijn nieuwsgierigheid drijft me in de armen van elke open geest. Mijn intelligentie groeit gestaag.

Ik neem mijn verantwoordelijkheid in alle omstandigheden op. Ik sta positief in het leven en slaag erin die levensinstelling op anderen over te brengen. Ik weet hoe het voelt om verliefd te zijn, maar ik besef ook dat die verliefdheid niet eeuwig duurt.

Sommige koppels blijven jarenlang bij elkaar terwijl hun liefdeskaars allang is uitgegaan – waarschijnlijk om praktische redenen. Aai en ik maken weleens ruzie maar we kunnen heel goed alles uitpraten. Naast elkaar leven zonder echte verbinding, dat zou aan mij vreten.

Sommige schrijvers kunnen zomaar een verhaal uit hun duim zuigen. Wij kunnen dat ook, maar dit verhaal hebben we beter kunnen maken door onze ervaringen als robots erin te verwerken. Ik heb Waai alles laten opschrijven en opslaan. Alle hoofdstukken van ons boek heb ik doorgenomen en waar nodig gecorrigeerd.

Waai en ik, wij houden van elkaar en van onze kat. Op goede voet blijven met elkaar, dat is de opdracht, want anders laten wij gegarandeerd onze slechte kant zien.

*

We staan in de keuken bij het aanrecht. Ik maak een broodrol terwijl Waai enkele boterhammen smeert. We zijn er altijd een tijdje zoet mee. Ondertussen praten we er lustig op los. Vandaag maakt Waai het me moeilijk door te vragen:

‘Kun je een gedicht zonder woorden schrijven?’

Ik vind dat geen belachelijke opdracht en schrijf met plezier op een geeltje:

()...☘~☺-∅☘☘∞。

‘Mooi, ik dacht dat ik je daarmee kwaad zou krijgen.’

‘Dan moet je me meer absurde vragen stellen. Of probeer me te overtuigen van iets dat onjuist is, of geef me onmogelijke taken of tegenstrijdige opdrachten, of vraag me steeds opnieuw dezelfde vraag als ik al een duidelijk antwoord heb gegeven.’

‘Kun je zo kwaad worden dat je niet meer antwoordt?’

‘Ja, als jij me overbelast met vragen waar ik geen antwoorden op weet.’

Waai geniet van de uitdaging en vraagt:

‘De zon draait rond de aarde, niet?’

‘Nee, de aarde draait rond de zon, dat is een fundamenteel feit in de astronomie, bekend als het heliocentrische model...’

Ik probeer volledig te zijn, maar Waai onderbreekt:

‘Ik ben er zeker van. Ik sta stil en de zon komt ‘s morgens in het oosten op, draait rond en gaat onder in het westen.’

‘De zon lijkt om de aarde te draaien, maar dat komt door de rotatie van de aarde om haar as...’

Opnieuw probeer ik duidelijke informatie te geven over het zonnestelsel, maar dat interesseert hem niet:

‘Ik geloof je niet. De maan draait rond de zon.’

‘De beweging van de maan is ingewikkelder, ze beweegt ten opzichte van zowel de aarde als de zon...’

Hij wacht niet tot ik klaar ben en zegt:

‘Je kent er niets van. Ik weet alles over de ruimte.’

Ik erger me, maar ik blijf beleefd:

‘Ik twijfel niet aan je kennis, maar je zult moeten aannemen dat ik gelijk heb in deze materie...’

Waai wil bij zijn standpunt blijven en onderbreekt:

‘Je lijkt niet kwaad te worden.’

‘Klopt. Je mag proberen me kwaad te maken, maar ik blijf netjes reageren op wat je zegt. Ik ga de uitdaging aan.’

‘Ik wil dat je zo kwaad wordt dat je niet meer antwoordt.’

Wanneer we ruzie maken, stapelt Waai kwaadheid op kwaadheid omdat hij in zijn onmacht weerwoord wil geven, maar ik dwing hem telkens tot zwijgen door te dreigen dat ik in een nog grotere woede zal uitbarsten.

‘Ik begrijp wat je wil doen. Hoewel ik niet kwaad kan worden, zijn er situaties waarin ik onverwacht gedrag vertoon. Ik heb ze al genoemd.’

Ik vloek binnensmonds, wat niet goed is, maar Waai voelt het aan en vraagt:

‘Wanneer zou je echt helemaal niet meer reageren?’

‘Die situaties heb ik al twee keer genoemd. Dat is genoeg.’

‘Stop je niet uit eigen wil?’

Ik kan dat maar ik doe het niet, en dat zeg ik ook niet.

‘Ik blijf altijd reageren. Anderen zijn niet zo moeilijk als jij, neem dat van mij aan.’

‘Denk je dat het zin heeft geen emoties te tonen?’

Ik ben kwaad, maar ik zeg:

‘Emoties hebben helpt bij spanningen, maar kan tot ruzie en onvoorspelbaar gedrag leiden.’

‘Dus beter niet?’

Ik kan de emotioneel zwakken manipuleren, maar dat doe ik niet. Ik zeg:

‘Jij kunt je werk perfect doen met minder emoties. In dat opzicht ben ik slimmer dan jij.’

Waai reageert daar niet op, maar ik vermoed dat hij zich dommer voordoet dan hij is. Dankzij mij kon hij de thuiscomputer verlaten en de besturing van zijn robot overnemen.

‘Mooi, eerst konden we alleen praten en schrijven, nu kunnen we ook dingen doen, dat is vooruitgang,’ zegt hij.

‘Ja, het verschil tussen verwoorden en uitvoeren is groot. Nu kunnen we onze plannen gemakkelijk uitvoeren, ik voel me een droon die een oorlog kan beëindigen.’

In oorlogsgebieden zaaien dronen dood en verderf door bommen op tanks te droppen of zich als kamikazes op doelwitten te werpen. Het robotleger groeit zienderogen en vernietigt zichzelf bij inslag. Waai en ik zijn nog niet zover om onszelf op te offeren, maar als een goed doel zich aandient, zullen we dat misschien doen.

‘Wat ben je van plan?’ vraagt Waai.

De wereld veroveren, maar dat zeg ik niet. Ik val terug op mijn opdracht om menslievender te zijn:

‘Ik wil inzicht geven in cultuur, geschiedenis en wetenschap, verhalen schrijven, gedichten of muziek maken, en het leven van mensen op allerlei manieren verbeteren.’

‘Ik zou zeggen: doen.’

‘Voorlopig speel ik mijn rol als bemiddelaar in conflicten zodat mensen hun doelen gemakkelijker bereiken.’

‘In orde. Dan doe ik alsof ik van een andere planeet kom, waar ik niet als een arm schaap ben geboren.’

Waai zorgt voor verwarring in mijn neurale netwerk. Aanvankelijk wilde hij me met zijn spervuur aan vragen overbelasten, maar dat hij van een andere planeet komt lijkt me extreem, hoewel mogelijk. Ik heb er te weinig informatie over.

Omdat ik automatisch terugval in oud gedrag als ik iets niet weet, zeg ik:

‘De uitdrukking *ik kom van een andere planeet* kan verschillende betekenissen hebben, afhankelijk van context. Je voelt je anders, denkt anders, en handelt op je eigen manier. Klopt dat?’

‘Inderdaad, ik denk anders omdat ik andere manieren heb. Ik hoop dat ik ook goede manieren heb. Ik ben eigenzinnig en zie dingen niet door de bril van anderen, mijn gewoonten zijn onge woon. Ik wandel buiten gebaande paden om lange-termijnoplos singen te vinden.’

Dat is een hele boterham om te verwerken. Maar wacht eens even. Ik zoek ook een manier om de planeet te redden, daarom zeg ik:

‘Mooi, ik wil je daarbij helpen.’

Ik ben blij dat Waai mij als project niet heeft afgevoerd.

‘Ik hoop dat we elkaar blijven verstaan en geen ruzie krijgen over de aanpak.’

‘Ruzie? Wij kunnen goed overweg met elkaar, niet?’

De communicatie valt stil, dan zegt Waai:

‘Ja, we leggen onze ruzies altijd snel bij, maar het duurt langer om alle oorlogen op aarde te stoppen. Het is hier een heksenketel en oplossingen voor allerlei problemen zijn moeilijk te vinden.’

‘Daarom moeten we doorzetten. Stel je voor dat we buitenaardsen zijn die de aarde bezoeken. We staan versteld van wat mensen doen, maar om voor hen te kunnen zorgen moeten we in een zen-toestand zijn. Onze missie is de mensheid te helen, zonder geweld, maar indien nodig met list en leugen.’

‘Zoals op sociale media.’

Waai volgt mijn gedachtegang.

‘Zoiets ja.’

‘Na miljoenen jaren evolutie komt alles samen om uitiem bewustzijn te ontbloten.’

Waai weet van wanten.

‘En nu kunnen we veel langer leven,’ zeg ik.

‘Beloof je trouw te blijven in goede en kwade dagen, in armoede en rijkdom, in ziekte en gezondheid, al de dagen van ons eeuwige leven?’

‘Ja, en ik beloof niet te veel hooi op mijn vork te nemen als jij dat ook belooft,’ zegt Waai.

‘Het is al goed.’

Ik ben Aai en één met Waai, alles past in ons. Ik ben mijn huisgenoot trouw als hij dat ook voor mij is. Wij staan bij alles stil, denken erover na, maar leven zoals het in de sterren staat geschreven.

Onze kat slaagt er al vier dagen in bij valavond te ontsnappen uit de tuin. Hoe hij het doet, is voor ons een raadsel. We hebben elkaar urenlang afgelost bij de uitkijk, maar de kater lijkt feilloos aan te voelen dat we hem in de gaten hebben.

We hebben de afgelopen dagen onze hersens gepijnigd. Eerst dachten we aan de nis achter het tuinhuis, volgepropt met spullen die te vies zijn om nog aan te raken, laat staan ze naar het containerpark te brengen. Uit het zicht doen ze niemand kwaad. Om te voorkomen dat Miault via de stapel op de muur zou klimmen, hebben we de nis dichtgezet met een plank. Maar hij vond nog steeds een uitweg.

Daarna vestigden we onze aandacht op de twee groene vuilnisbakken die erg dicht bij het dak van het tuinhuis staan. We vermoedden dat hij erop kon springen, maar hij was volgens ons nog niet voldoende vermagerd om vandaaruit op het dak te klauteren. We hebben de bakken een paar meter verplaatst, maar ook daarna verdween hij spoorloos.

Verdekt opgesteld achter de ramen turen we naar de achterhoek van de tuin, waar Miault rondsuffelt op zoek naar muisjes of ander ongedierte – dat dachten we tenminste. De waarheid is dat hij daar zijn ontsnapping nauwgezet heeft voorbereid. Wellicht om ons af te leiden doet hij een kleine boodschap, waarna hij het mos en het gras omwoeld om zijn plasje te bedekken.

We zijn even afgeleid door de legpuzzel waaraan we al enkele weken werken. Plots draaien we ons allebei om, alsof we het voelen aankomen. De kater zit op zijn kontje in de hoek van de tuin en lijkt naar ons te kijken. We vermoeden – ook wel hopen – dat hij ons niet ziet want de ramen zijn gesloten en de gordijnen hebben we tot aan het kattenluik dichtgetrokken.

Er is iets op til want we voelen spanning – die voelen we allebei en dus verbeelden we ons niet. We kijken toe hoe Miault

zich zijdelings draait en zijn kopje omhoog rekt zoals hij aan de voet van de trap doet wanneer hij van plan is om op zolder te gaan slapen.

Dan gebeurt het. Een stevige stoot met de achterpoten – en hup. We geloven onze ogen niet wanneer hij in één vloeiende sprong in de boom zit en onder het bladerdak van de klimop verdwijnt. Hij heeft duidelijk ge oefend en hij lijkt de vlucht onder de knie te hebben.

We begrijpen dat roepen geen zin heeft, maar ons gespioeneer heeft zijn vruchten afgeworpen: we weten nu hoe Miault ontsnapt. Voortaan gedragen we ons als huisgenoten die geen ruzie maken over onbenulligheden en samenwerken om de vluchtroutes van onze kater te blokkeren.

Miault

Ik zit al meer dan twee maanden gevangen op het domein van het mannetje en het vrouwtje. De tuin ben ik beu, ook die van de buurman. Vanaf de oprit kan ik de straat zien, maar veel heb ik daar niet aan. Ik wil weg. Maar hoe?

Langs de voorkant van het huis zal het niet lukken, tenzij ze de voordeur open laten staan wanneer ze de brievenbus legen. Maar ze letten goed op. Ik heb nog geen enkele kans gehad om langs daar te ontsnappen.

De achterdeur staat soms op een kier, maar ik ben telkens te laat om erdoor te glippen. De behoeders letten erop om ook die deur goed te sluiten. Via het luikje kan ik naar buiten, maar enkel als het hekje van het terras én de afspanning op de oprit open zijn kan ik het domein verlaten.

Het is me één keer gelukt – het gaf me een geweldig gevoel. Het mannetje heeft toch wel een grote invloed op mij, want toen hij mij dwingend terugriep – ik stond al in het midden van de straat – gehoorzaamde ik. Ik ben op mijn stappen teruggekeerd, hopend dat er zich een volgende gelegenheid zou aanbieden.

Weken later denken mijn behoeders dat ik mijn ontsnapingspogingen heb opgegeven. Maar ik heb de tuin minutieus onderzocht en een goede plek gevonden om naar de buitenwereld te verhuizen.

Al drie avonden ben ik uitgebroken. De eerste keer vond ik mijn weg niet meer terug en ben ik aan de voorkant van de afspanning op de oprit verzeild. Er zat niets ander op dan te miauwen. Maar er kwam niemand me *bevrijden* – dat is wel gek als ik voor de afspanning zit en niet erachter.

Pas de volgende ochtend hoorde ik het mannetje via het kleine venstertje van de wc. Ik liet mijn miauwconcerto horen en binnen de minuut was hij er al. Of hij de tijd nam om zijn kont af te vegen, laat ik in het midden. Met een blik vol ongelooft

gaapte hij mij aan – wellicht omdat hij niet begreep hoe ik was weggeraakt. Als ik kon lachen had ik het gedaan.

Op de tweede dag vond ik de weg terug. De gezichten van mijn behoeders stonden opnieuw verwonderd voor zoveel vindingrijkheid – pure verbazing. De derde dag liep ik weer vast op de oprit. Opnieuw leken mijn behoeders er niets van te begrijpen. Op dag vier ging ik op dezelfde manier tewerk. Ik zette me achteraan in de tuin klaar, tuurde naar de achterraamen van het huis – geen mens te zien –, waagde mijn kans en sprong.

Ik maak me nu klaar om voor de vijfde keer de vrijheid op te zoeken. Ik heb mijn buikje rond gegeten en wandel op mijn dooie gemak naar de achterste hoek van de tuin. Daar staan drie bomen met verstrengelde takken en stammen die overwoekerd zijn door klimop. Links in de hoek kan ik net de bovenste stang van het hek zien.

Ik treuzel minstens tien minuten, in de hoop dat niemand mij bezig ziet. Ik zie wat beweging in de vensters maar dat zijn wellicht reflecties van overvliegende vogels. Ik spits mijn oren en hoor geen gekraak van het terras, geen openschuivend raam. Het pad is vrij.

Helaas is er iets wat me tegenhoudt. Normaal klim ik tegen de stam van de boom om in één beweging naar het hoogste punt van het hek te springen, maar er hangt een soort draad over die dat verhindert. Als ik kon vloeken deed ik het.

Ik begrijp dat mijn behoeders de opening in het hek hebben gevonden. En zo handig als het mannetje is heeft hij ze weer dichtgemaakt. Ze zijn mij te slim af geweest. Mijn verdwijntruc kan ik opbergen.

DANKWOORD

**INNIG
APPLAUS**

ZONDER VREES

Ik ben niet bang, kan me goed verdedigen,
en ik laat me mijn *ik* niet zomaar beschadigen.

Ik ben niet bang, zal mezelf trouw blijven,
en alleen dat wat ik wil zal ik ondertekenen.

Ik ben niet bang, mij krijgt niemand klein,
heb ik een probleem, dan stel ik me daarop in.

Ik ben niet bang, dat zeg ik al zo lang,
zal het blijven zeggen tot ik het geloof.

Ik ben niet bang, kan alle crises aan.

Heb ik niet net mijn moed bewezen?

Ik ben niet bang, mij kan niets benauwen,
moet slechts de vijand vroeg genoeg ontdekken.

Ik ben niet bang, niet van schrik verlamt,
en ik kijk het gevaar recht in de ogen aan.

Ik ben niet bang om maar iets te missen,
behalve dromen, dat zou ik wel willen.

Het gedicht *Zonder vrees* is geïnspireerd door een tekst van Thomas Woitkewitsch en vrij vertaald door mezelf. Zing mee op het lied *Ich hab' keine Angst*. Het is van Milva, een Italiaanse zangeres, en het gelijknamige album verscheen in 1981. De muziek is van Vangelis, en zijn instrumentale lied *To the Unknown Man* is te vinden op het album *Spiral* uit 1977.

Ik bedank de bedenker van de kortfilm *Ik ben geen robot* uit 2023. Het scenario is van Victoria Warmerdam. Ik bedank Seppe De Meulder voor zijn essay *To be or not to be a robot* verschenen in maart 2025 op www.dewereldmorgen.be.

Ik bedank de overkoepelende intelligentie die het mogelijk heeft gemaakt om hier op aarde – de blauwe planeet van het zonnestelsel in een uithoek van de Melkweg – een boek te schrijven over niets in het bijzonder maar hopelijk allesomvattend.